CRONICĂ DE COTROCENI

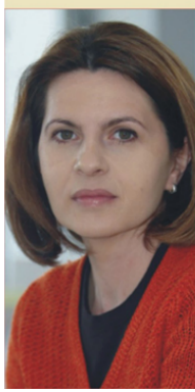

Adriana Săftoiu

POLIROM

Adriana Săftoiu

CRONICĂ DE COTROCENI

POLIROM
2015

© 2015 by Editura Polirom

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-5488-8
ISBN PDF: 978-973-46-5489-5
ISBN print: 978-973-46-5473-4

Coperta: Radu Răileanu
Foto copertă: poarta Palatului Cotroceni (sus); Palatul Cotroceni © Sorin Toma (jos)

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

ADRIANA SĂFTOIU este absolventă a Facultăţii de Litere, secţia Română-Spaniolă, a Universităţii din Bucureşti. A fost jurnalist, purtător de cuvînt al Guvernului Radu Vasile între 1998 şi 2000, consilier al Preşedintelui României şi purtător de cuvînt al Administraţiei Prezidenţiale în perioada 21 decembrie 2004 – 30 martie 2007 şi membru în Parlamentul României, de unde, în ianuarie 2012, şi-a dat demisia de onoare. În prezent este managerul propriei firme de P.R. şi comunicare. A mai publicat *Vocile puterii. De vorbă cu purtătorii de cuvînt* (2007) şi *Jurnal de campanie* (2009).

Cuvânt înainte

Pragul de sus

De ce acum? De ce nu mai repede, de ce nu mai târziu? E necesar? Cui ajută? A fost el cel mai rău? E singurul vinovat?

Fiecare întrebare are un răspuns. Fiecare răspuns va stârni o nouă întrebare. Am scris cu sentimentul că istoria se repetă pentru că nu o cunoaştem sau o cunoaştem doar pe cea care nu vizează timpurile noastre. Întâmplările despre care auzim sau citim s-au petrecut demult, sunt într-o altă eră, din alt timp. Le privim cu o curiozitate prea puţin reflexivă. Unele elemente se regăsesc de-a lungul evoluţiilor politice şi sociale, mai ales cele nefaste. Persistăm în aceleaşi greşeli, ca apoi să invocăm destinul fatal al bietei noastre ţărişoare. Avem şi o scuză factică la îndemână: pesemne că suntem blestemaţi.

Nu împărtăşesc deloc teoria blestemului, argumentul resemnării. Nu de oportunităţi am dus lipsă. Nu de lipsa oamenilor avem a ne plânge, ci de puţinătatea caracterelor. Adaug un element care este, în mare parte, apanajul românului: vigilenţa precară. Aceasta este concluzia mea, după 18 ani de privit îndeaproape culisele politicii.

Ne place să ne îndrăgostim electoral, ciclic, să ne umezim ochii de încântare, să ne strigăm iubirea în piaţa mare. Apoi, de la un munte de iubire, trecem la o prăpastie de ură. Ne dezvrăjim repede şi începem să ne strigăm deziluziile. De fapt, facem tot ceea ce trebuie ca oamenii politici – mai ales cei care ajung în cele mai înalte funcţii – să devină nişte închipuiţi. Nu de dragoste şi adulaţie duc lipsă politicienii şi nici angajaţii din instituţiile de stat, ci de vigilenţă civică, de o admiraţie bine ponderată. Cei aleşi şi cei numiţi de cei aleşi scapă repede de observaţia oamenilor de rând.

Politica se desfăşoară sub ochii noştri, în perimetrul nostru. Marchează vieţi, destine, traiectorii de ţară. Nici un om politic nu e rău de unul singur. Şi nici nu devine bun de unul singur. În jurul lui sunt

oameni care alcătuiesc tot felul de instituţii: de la partide, la instituţiile de forţă. Iar aceşti oameni contribuie decisiv la modul în care îşi manifestă puterea cel care deţine cele mai importante funcţii în stat.

Nu sunt dintre aceia care susţin că în politica românească au ajuns doar hoţii şi ticăloşii. În schimb, e greu de combătut realitatea care arată că cei care rezistă mai mult, care se rotesc în funcţii, sunt cei care fac din rămânerea în politică, şi mai ales la putere, indiferent de rezultatul actului lor, un scop în sine. Ne lovim, în mare parte, de aceleaşi nume, indiferent câte alegeri au trecut peste noi, din decembrie 1989. E de remarcat cu câtă putere se susţin unii pe alţii, indiferent de sigla sub care candidează. E adevărat că se mai înjură, că se acuză de făcute şi nefăcute, dar tot împreună calculează păstrarea puterii, rămânerea în sistem.

Înainte să predau cartea editurii, înainte să o termin de scris, chiar înainte să o citească cineva, am remarcat îngrijorările prietenilor. „Nu mai bine o amâni până mai încolo?“ Acest „mai încolo“ era destul de vag, dar înţelegeam că „mai încolo“ va fi atunci când toate personajele istoriei trăite vor fi oale şi ulcele. Aşa se obişnuieşte. Istoria, mai ales cea incomodă, se dezvăluie post-mortem.

Memoriile oamenilor politici, ale celor care sunt contemporani cu publicarea lor, evită şocurile emoţionale. Întâmplările relatate sunt bine împachetate, parfumate, au mereu un aspect ceremonios, ai spune că toate s-au întâmplat într-o eprubetă, într-un spaţiu sublim, unde posibilele conflicte, tensiuni, zguduieli au fost doar pentru a nu se plictisi universul, iar sistemul căruia i-a aparţinut personajul principal e cel mai puţin cangrenat de rele practici. Astfel de memorii menajează sensibilităţile contemporaneităţii lor şi coafează cu bucle aurii imaginea autorului. Peste 50 de ani, o cifră aleasă poate cu noimă, generaţiile următoare vor citi addenda la acele memorii coafate şi, evident, după atâta timp, auriul îşi va pierde din strălucire, iar buclele din volum. Posteritatea se va alege cu pioase aduceri-aminte. E o reţetă clasică pe care nu am urmat-o scriind această carte.

Nu mi-a a fost deloc confortabil să mă confrunt cu jurnalul – numit Caietul Albastru – pe care l-am lăsat închis aproape şapte ani. Cum nu a fost prea plăcut să îmi reamintesc întâmplări. Pe unele le-am exclus total, pe altele le-am reconstituit cât mai viu (sunt acele pasaje marcate cu italice), dar le-am eliberat de tuşa personală a jurnalului.

Nu am scris un letopiseţ. Am legat evenimentele într-un joc al memoriei în care am urmărit o diacronie a relevanţei.

Din păcate, cred că omul simte mult mai intens răul decât binele. Probabil aceasta e şi explicaţia pentru care fiecare învaţă doar din

propria lui experienţă: „Până nu te loveşti de pragul de sus, nu îl vezi pe cel de jos“. La nivelul unei ţări e o pagubă imensă – de timp, de energie – să aşteptăm ca fiecare dintre noi să se lovească de pragul de sus. La nivel personal, fiecare hotărăşte cât timp are de pierdut. Seneca spunea că nu timpul e puţin, ci cel pe care îl pierdem e mult. Iar, din punct de vedere politic, am pierdut prea mult timp.

S-a întâmplat la câteva zile după ce Traian Băsescu a fost declarat, în 2004, preşedinte câştigător. Era în luna decembrie, înainte să fie programată şedinţa Parlamentului pentru depunerea jurământului.

Traian Băsescu mă cheamă la Primărie, spre seară. Nu sunt sigură că, în patru ani de când e primar, am intrat de zece ori în acea instituţie. Nu sunt familiarizată cu atmosfera de aici şi mă simt destul de stânjenită când ajung la uşa primarului.

Locul meu de muncă era sediul partidului din Aleea Modrogan nr. 1, un loc discret şi deloc frecventat prin toamna lui 2001. Acolo, atunci, nu mă simţeam niciodată asaltată de zgomotul mulţimii, de forfota echipei care lucra. În anii aceia de opoziţie stingheră, sediul preluat din mâinile F.S.N.-ului şi păstrat de noul Partid Democrat avea liniştea unui sanatoriu. Se anima doar atunci când venea şeful, Băsescu. Şi asta abia spre finele anului 2003. Pentru că, vreo trei ani, cam nimeni nu dădea nici o şansă atitudinii lui, de hoinar răzvrătit, rătăcit parcă pe culoarele politicii. După ce Traian Băsescu s-a aşezat pe scaunul de la Cotroceni, au apărut mulţi cunoscători care au început să îşi amintească cum au ştiut ei de la bun început că omul poate, că era sortit succesului, că avea o forţă şi o carismă imbatabile.

Primarul Băsescu, noul preşedinte ales, îşi pune ordine în dosarele de pe masă. Îmi spune să-mi trag un scaun lângă birou. „Cu cine facem echipă?“, mă întreabă. „La Cotroceni?“, întreb şi eu, ca să trag de timp. „Dar unde vrei?“ N-aş spune că umorul e punctul lui forte. Îl propun pe Andrei Pleşu. Mă întreabă dacă îl pot suna. Îmi spune: „Nu cred că e bine să îl sun eu şi să mă refuze. Cu genul ăsta de personalităţi te poţi aştepta la orice“. Îi spun că, în egală măsură, ar fi ciudat să îl sun eu cu aşa o propunere. Nu zice nimic.

L-a sunat personal pe Andrei Pleşu, care era atunci la Viena, şi i-a spus că, în cazul unui refuz, va regreta propunerea. Viitorul

consilier prezidenţial a pus ceva condiţii, altfel de bun-simţ. În final, am primit cu bucurie vestea că va fi în echipă.

Refuzul era pentru Traian Băsescu un punct nevralgic. L-a jucat mereu dibaci, mizând pe invocarea funcţiei. O scenă similară s-a petrecut la formarea primului Guvern Tăriceanu.

A doua zi de Crăciun, 2004. Decidenţi ai P.D.-ului vin la Cotroceni. Au două ministere alocate, fără nominalizări: Ministerul de Interne şi Ministerul Educaţiei. Emil Boc îi spune Preşedintelui că ştie un domn foarte potrivit pentru acest minister: Mircea Miclea. Îi face o scurtă şi elogioasă prezentare. „Dar nu vrea", conchide Boc. Băsescu îi cere pe loc să îl sune. Boc formează numărul de telefon. Băsescu se introduce fără menajamente. Nu se prezintă ca Preşedintele României. „Sunt Traian Băsescu." Şi vorbeşte preţ de douăzeci de minute cu necunoscutul de la capătul firului. Îl aud când spune: „Nu cred că îl puteţi refuza pe Preşedintele *României". Înţeleg că Miclea pune condiţii. Ca Educaţia să aibă 6% din P.I.B., altfel va pleca. Băsescu îi dă asigurări că va fi cum vrea el. N-a fost aşa şi Miclea va pleca de la minister după nouă luni de mandat.*

M-a întrebat dacă vreau să merg la Cotroceni. Eram deputat ales pe listele pentru Bucureşti. Nu am avut nici o contribuţie specială la această nominalizare. Am fost inclusă pe liste când eram în vacanţă – prima vacanţă după trei ani, în vara lui 2004, după campania de la Primărie şi susţinerea P.D.-ului într-o opoziţie complicată. Ştiu că propunerea venise din partea lui Cozmin Guşă. M-a surprins când am aflat, pentru că nici o secundă nu m-a interesat vreo funcţie. Îmi plăcea ce făceam, mă simţeam suficient de motivată ca să nu îmi pese de parlamentarism sau de vreo altă funcţie în Stat. Dar, atunci, am mers cu turma.

Răspund „da". „Atunci, după ce îţi depui jurământul, îţi dai demisia. Cine intră în locul tău?", mă întreabă. Habar n-am. „Faci şi tu un om fericit." „Altcineva", continuă el. „Să o luăm invers", spun. Şi începem să facem organigrama funcţiilor. Pentru consilier pe probleme de securitate naţională îl propune pe Vasile Blaga. Pentru mine, o veste foarte bună. În sfârşit, un om pe care îl cunosc, în necunoscutul care se deschide în faţă. Îl propune pe Claudiu la politică internă. „Claudiu e bun pe analiză, chiar mai bun decât tine." Nu spun nimic. Nu mă simt confortabil cu ideea că voi lucra cu soţul meu, dar nici nu risc să deschid subiectul cu noul preşedinte. Îl

bănuiesc de suficient cinism ca să îi spună că eu am avut obiecţii. Iar obiecţiile nu ţin de profesionalismul lui Claudiu, ci de relaţia soţ-soţie la acelaşi loc de muncă. Şi, pe fond, aspectul îl vizează prea puţin pe el.

Renate Weber cred că a fost propunerea lui Emil Boc. S-ar putea să mă înşel, dar cu siguranţă nu în acel birou i-a fost pronunţat numele. Şi cam aici s-a oprit lista. Erau tot felul de funcţii, mai puţin importante pentru public, dar importante pentru mecanismul intern. Relaţii publice, financiar, resurse umane, protocol. Pur şi simplu, nu găseam nume.

M-am lămurit în doar câteva zile că avea dreptate. Partidul se ferea să îl urmeze. Ştiam prea puţin, deşi lucram de ceva ani cu el. Era, probabil, prima fugă din faţa unui fel de putere pe care nu o înţelegeam.

*

La mult timp după ce am plecat de la Cotroceni am aflat câţi ştiau că Băsescu era un tip „aiurea“. Folosesc „aiurea“ ca un fel de sinteză a ceea ce simţeam ascultând. Totul mi se părea „aiurea“. Mă confruntam cu priviri umede, pline de resentimente, cu relatări deocheate, cu întâmplări la care ar fi trebuit să fiu martoră şi pe care totuşi nu mi le aminteam. M-am gândit mult timp de ce oare eu nu am văzut „monstrul“ care se anunţa. Nu am multe explicaţii. Singura de bun-simţ şi care poate să motiveze „neştiinţa“ mea în ale firii lui Băsescu e chiar relaţia mea cu el. Niciodată nu am trecut pragul unei relaţii profesionale. Mai mult, niciodată nu am fost un potenţial rival al cuiva în partid. Iar în partid, rival înseamnă când începi să ai funcţii sau influenţă. Dacă ai expertiză, competenţă, dar nu îţi doreşti funcţii, nu deranjezi vizibil. De influenţă probabil eram suspectată. Cred însă că influenţa mea era cu mult mai modestă decât imaginaţia multora.

Nu rivalizam cu nimeni pentru nici o funcţie în partid (de altfel, cred că am devenit om politic cu acte în regulă doar când m-am înscris în P.N.L., în P.D. fiind mai degrabă „un tehnocrat“, inclus pe locul 18 pe listele Alianţei Dreptate şi Adevăr). Nu am concurat pentru nici un contract. Responsabilitatea mea era clar definită:

coordonarea activităţii Biroului de Presă al P.D., ceea ce nu presupunea înscrierea în partid.

Nu am fost niciodată un membru de partid în sensul clasic al cuvântului. Pur şi simplu, nu am stofă de militant de partid. Nu e un reproş la adresa celor care au această disponibilitate, ci o remarcă la adresa mea.

Genul acesta de relaţie cred că i-a oferit şi lui Traian Băsescu un anumit confort. Eram doar „omul de la comunicare“, fără să provoc animozităţi în plus. Aveam un acces limitat la coteriile de „partid“ sau de la „primărie“. Nu discutam despre oameni, ci despre situaţiile care se iveau sau pe care le crea. Uneori intuiam conflictele. Dar încercam să le aplanez, fără ca el să ştie, fără să ştie nici cei pe care îi „manipulam“ înspre binele lor şi care se întrebau ce rol aveam. Era un fel de putere pe care nu o conştientizam. Înţelegeam că se întâmplau lucruri care îmi depăşeau nivelul de percepţie. Mi-am dat seama mai târziu că nici cei cu care colaboram în partid nu ştiau exact ce fel de relaţie am cu Băsescu şi în ce direcţie îl puteam influenţa. A fost nevoie de ani ca personajele foarte apropiate de decizie să priceapă că mă interesa mai mult construcţia decât distrugerea prin vanităţi exploatate la maximum.

*

Emil Boc a fost unul dintre cei mai eclatanţi parlamentari P.D., inclus pe listă într-un context alambicat. Nu intru în detalii, dar mă voi opri la colaborarea mea cu deputatul Boc. În fiecare săptămână, făceam o analiză media. Urmăream numărul ştirilor şi calitatea lor. Emil Boc şi Viorel Pană, pe atunci senator P.D., deţineau trofeul. Emil era mereu disponibil să le explice jurnaliştilor ce se întâmpla. Devenise un fel de consilier juridic media, un preferat al presei. În cazul lui Boc, Băsescu avea foarte rare intervenţii. Era o zonă pe care o stăpânea puţin în acel moment: juridicul.

A fost un moment în care cei doi au intrat în contradicţie de decizie. Cel care părea a fi perdantul era Emil Boc. Am intervenit, încercând să evit un conflict fals. Să îl elimini pe cel mai bun

parlamentar din motive de vanitate politică mi se părea o trufie prostească. Dar nici Emil nu era suficient de abil să înţeleagă pe ce orgoliu calcă. Se repeta, într-un ton similar, scena cu Liviu Negoiţă care, după un vot contrar opiniei lui Traian Băsescu, în Biroul Politic Naţional, şi-a dat demisia. Băsescu propunea excluderea lui Viorel Pană. Liviu a apreciat că e cam mult şi nu a susţint propunerea preşedintelui P.D. Replica acestuia din urmă a venit în acea şedinţă: „Dacă tot stai în dreapta mea, votează cum trebuie“. Liviu a renunţat la demisie după vreo trei zile în care Videanu şi Blaga, mandataţi de Băsescu, l-au curtat până l-au convins.

*

Într-o lungă şedinţă a Biroului Politic al P.D., urma să se decidă componenţa conducerii Alianţei D.A.

Emil Boc e propus de Cezar Preda să facă parte din acest for. Emil acceptă. Băsescu se înfurie şi suspendă şedinţa. Vorbesc după şedinţă cu el şi îmi spune că „piticul“ e lacom, nu-i ajunge că e lider de grup, că e şef la Cluj, acum vrea şi la naţional. Mă întâlnesc cu Emil seara, la Pizza Hut, la Universitate. Eu provoc întâlnirea. Era vizibil surprins de reacţia şefului de partid. Îi sugerez ca, în şedinţa de a doua zi, să refuze propunerea, având ca argument multele sale responsabilităţi. Nu îi spun nimic concret despre furia lui Traian Băsescu. A doua zi, Emil refuză noua funcţie care i se oferea. Băsescu e încântat de decizie şi îi apreciază modestia. Îmi spune ulterior că i-a plăcut Boc, care a înţeles că totul are o limită, când vine vorba de a aduna funcţii.

Despre cum a ajuns Traian Băsescu la putere în P.D. am auzit diverse variante. Sigur, coroborarea mărturiilor e complicată. Cei mai mulţi susţin că a ajuns prin „trădarea“ lui Petre Roman de către cei apropiaţi. Adevărul e că întotdeauna, în politică, ascensiunea are la bază măcar o trădare. Dar ceea ce i s-a imputat lui Traian Băsescu nu a fost eliminarea lui Petre Roman. Aşa cum arăta scorul lui Petre Roman (2,99%) după alegerile prezidenţiale din noiembrie 2000, se impunea o schimbare radicală. Ceea ce a şocat, provocând prima rupere serioasă după desprinderea de F.S.N., a fost cinismul lui Traian Băsescu de a se lepăda chiar de cei

care l-au susţinut pentru şefia partidului, cum ar fi naşul său de cununie, Bogdan Niculescu Duvăz. Participanţii la acel moment povestesc că, după ce a decis împreună cu naşul ca acesta să fie vicepreşedinte al Departamentului Politic (ceea ce echivala cu funcţia de prim-vicepreşedinte), Traian Băsescu i-a cerut lui Liviu Negoiţă să fie contracandidatul lui Duvăz. Aşa că naşul de cununie a pierdut în faţa mai tânărului coleg, care l-a surprins în ziua alegerilor prin depunerea candidaturii pentru cea mai importantă funcţie în partid, după cea de preşedinte. O altă victimă surprinzătoare a fost Elena Dumitru, autoarea principală a moţiunii „de stânga“, cum era prezentată la acea dată, „România puternică, România social-democrată“, devenită programul politic al P.D. la Convenţia Naţională Extraordinară din mai 2001 şi cu care Băsescu câştiga partidul. Doamna Dumitru şi-a dorit să coordoneze Departamentul Economic din funcţia de vicepreşedinte. Într-un partid, aceste funcţii se discută la masa verde. Băsescu i-a folosit moţiunea, fără să o promoveze în conducere. La masa verde se negociase un alt nume, care nu scrisese nici o moţiune câştigătoare.

Parcursul său politic arată foarte mult cinism, un calcul rece în atingerea obiectivului. Iar cei faţă de care avea datorii trebuiau îndepărtaţi. Să fie asta o condiţie *sine qua non* a puterii?

În acel moment, decembrie 2004, era destul de greu să înţeleg cum de toţi ne refuzau. „Toţi“, adică apropiaţii campaniilor. Băsescu avea dreptate. Dar şi eu fusesem „menajată“ de poveştile din partid, astfel încât să nu pricep de ce Băsescu avea dreptate. Atunci eram doar de partea a ceea ce vedeam, cu informaţiile pe care le aveam. Şi vedeam că Băsescu avea dreptate. Nici unul nu a dorit să se alăture echipei de la Cotroceni. Cel mai limpede în decizie a fost unul dintre membrii P.D., pe atunci deputat: „Nimeni nu vrea să fie la mâna lui Băsescu. Tu ai o altă relaţie, îţi permiţi. Dar cu Traian nu eşti sigur nici pe secunda următoare, darămite pe ziua de mâine. Un mandat de parlamentar e sigur, un job cu Traian e un risc major. Îşi foloseşte puterea fără menajamente“.

Pe scena politică s-a impus mai ales prin felul de a vorbi. Până la interviul din *Evenimentul Zilei*, Traian Băsescu nu era nici pe departe un om politic prizat. Nici de presă şi se pare că nici de colegii lui de partid. Făcuse nişte valuri mediatice când şi-a

dat demisia din Parlament, în 9 aprilie 1996, pentru a fi cercetat în Dosarul Flota. Gestul lui a devenit mult mai exploatat în contextul candidaturii ulterioare. Personajul politic Traian Băsescu a început să conteze doar după acel interviu publicat în 27 decembrie 1997.

E un moment bun să evoc acel episod, în speranţa că mai risipesc din legende. În timp, am trecut prin diverse stadii ale iritării, ascultând versiuni publice despre cum a fost ticluit acel interviu, indiferent de ce am declarat eu sau Claudiu Săftoiu, autorul interviului. Apoi, am învăţat să mă detaşez de bâzâitul bârfelor, de pasionaţii patologici în a demasca doar conspiraţii, comploturi şi am transformat acel episod într-un reper pentru momentele când picam şi eu în patima teoriei conspiraţiilor. În politică, scenariile sunt cele mai la îndemână jucării pentru inşi care îşi pierd în timp orice îndeletnicire serioasă, asta dacă au avut vreuna până la etapa din curriculum vitae numită „politician“. Ore în şir, ei pot construi versiuni pe câte o întâmplare care e doar întâmplare.

Decembrie 1997. Hotărâm să plecăm de sărbători acasă la părinţii mei, în Timişoara. Claudiu îmi spune că trebuie să predea măcar un interviu la redacţie, pentru perioada de vacanţă, când ziarul continuă să apară. Reuşeşte să antameze un interviu cu ministrul Transporturilor, Traian Băsescu, care se bucură de faptul că i se pun şi întrebări politice. „Ăştia mă întreabă doar de tramvaie“, îmi povesteşte Claudiu discuţia cu el. Eu, ca reporter la Mediafax, acreditat la Guvern, tot despre tramvaie l-aş fi întrebat. Se face interviul. Îl predă la redacţie şi plecăm la Timişoara. Textul nu pare deloc inflamant. Nu-l percep aşa nici Claudiu, nici şeful lui direct. Drept urmare, e pus la păstrare vreo zece zile, pentru finalul anului, când sunt ştiri doar despre indigestia la români de după mesele copioase de sărbători.

Ministrul Băsescu nu a cerut acel interviu. Claudiu nu punea la cale, împreună cu el, o răsturnare a Guvernului Ciorbea. Ceea ce merită ţinut minte e metoda lui Traian Băsescu de a folosi oportunităţile care i se iveau. Cert e că Băsescu avea o atitudine neprietenoasă când venea vorba de stilul premierului Ciorbea, un tip de aversiune faţă de miniştrii P.N.Ţ.C.D. şi, pe alocuri, ai P.N.L. Ar fi hazardat să spun că avea un complex de superioritate faţă de urmaşii partidelor istorice, pe care îi vedea mai degrabă

moştenitori cabotini, „decrepiţi“, ai celor care reprezentau disidenţa faţă de comunism. Dar nu îi privea nici cu admiraţie, nici cu respect. Risc să afirm că îl putea incomoda faptul că aceşti urmaşi ai partidelor istorice erau priviţi cu o anumită îngăduinţă, doar pentru că descindeau pe linie de partid din istoria opozanţilor Partidului Comunist. Cred că niciodată nu a judecat în termeni radicali istoria P.C.R. Pe fond, el este un om care nu a simţit prigoana partidului comunist, cel mult inconveniente de ordin domestic – lipsuri casnice – pe care le rezolva, aşa cum a mărturisit-o, cu blugi, ţigări şi alte „monede de schimb“. Discursul ministrului Băsescu despre rolul P.C.R. îmi amintea de nostalgicii ceauşişti: P.C.R. a lăsat şi semne bune în societate – blocuri, metroul, ridicarea satului etc. Nuanţele în interpretarea faptelor de până în 1989 au apărut mai degrabă odată cu funcţia de preşedinte de ţară. Dar erau doar nuanţe şi mai puţin modificări substanţiale de interpretare şi reevaluare a propriei sale viziuni. Reacţia faţă de monarhie şi rolul ei în evoluţia ţării, primele discuţii despre condamnarea comunismului arată păstrarea convingerilor sale despre cine şi cum a marcat istoria României.

Mă îndoiesc că cineva, la apariţia interviului, intuia deja capacitatea lui Traian Băsescu de a folosi situaţiile de criză în favoarea lui. Până în acel moment, nu se făcuse remarcat în spaţiul public prin vreo capacitate izbitoare de a schimba cursul evenimentelor. A fost prima intrare în scenă. Să ne amintim că imediat după acea şedinţă de Guvern – în care premierul Ciorbea i-a cerut să retracteze cele spuse în interviu sau să îşi dea demisia –, Băsescu a ales să demisioneze, fără ca partidul să îşi dea girul pentru decizia lui. Au trecut vreo două săptămâni până când P.D., cu Petre Roman la cârmă, a acceptat să-l susţină pe ministrul Băsescu. A fost şi prima bătălie câştigată în interiorul propriului partid.

Victor Ciorbea îşi va depune mandatul la aproape trei luni după criza provocată şi susţinută de P.D., ulterior adăugându-se şi P.N.L. Traian Băsescu şi P.D. rămân în următorul Guvern, cu un ascendent puternic în relaţia cu Radu Vasile, următorul prim-ministru al aceluiaşi partid pe care Traian Băsescu îl ironiza. Radu Vasile, catalogat cu uşurinţă de comentatorii vremii drept un pişicher, reuşeşte să îl antureze pe ministrul Băsescu, dându-i un

loc fruntaş în echipa celor mai performanţi miniştri. Din păcate pentru Radu Vasile, la debarcarea – deopotrivă ilegală şi imorală – la care a fost supus de echipa lui Emil Constantinescu va fi părăsit, inclusiv de cel pe care mulţi l-au considerat favorizat de premierul ţărănist.

Eram purtătorul de cuvânt al lui Radu Vasile când au avut loc acele evenimente.

Îl sun pe Traian Băsescu şi îl întreb care e poziţia P.D.-ului în acea lovitură de palat. Îmi spune, cu o voce resemnată, că Radu Vasile nu mai are nici o şansă, că totul a fost tranşat. Îmi mai spune că deciziile au fost luate de Constantinescu, Roman şi Valeriu Stoica. Ei, ca soldaţi disciplinaţi ai partidului, doar se supun. Îi comunic asta lui Radu Vasile. Zâmbeşte şi mă întreabă: „Tu chiar credeai că Traian Băsescu mă va sprijini?“.

Puterea lui Traian Băsescu de a se hrăni din conflict a fost cel mai uzitat instrument cu care şi-a dominat şi adversarii, şi prietenii aparenţi. Îşi poate lesne număra susţinătorii, dar nu prietenii. De altfel, nu cred că a folosit vreodată, cu atât mai mult cât a fost Preşedinte, cuvântul „prieten“. Am căutat în însemnările mele din Caietul Albastru, apoi în consemnările publice o persoană pe care să o fi numit prieten. Undeva, din străfunduri, cred că cel supranumit „Shogunul“, Călin Marinescu[1] pe numele lui, cel care a ispăşit o pedeapsă cu închisoarea în Dosarul Flota, a fost pomenit drept prieten. Nu îmi amintesc contextul, dar – fără să îl fi cunoscut vreodată personal pe acest domn – am rămas cu această impresie.

Observaţia de mai sus deschide un capitol controversat. Are voie şi poate un lider să aibă prieteni? Ce este de fapt un prieten? Ai nevoie de el, de ei? Pluralul mă pune şi pe mine pe gânduri. Aşa cum arată viaţa, mai ales când te apropii de numărat cele bune şi cele rele, prietenia cred că se reduce la o listă foarte strictă. Lista e făcută mai degrabă de experienţe comune decât de o selecţie raţional-riguroasă, de trăiri împreună, de complicităţi sentimentale, de vanităţi declarate, de mărturisiri care te arată aşa cum eşti, fără să regreţi că te-ai mărturisit.

Mă îndoiesc că Traian Băsescu şi-a permis sentimentalisme, vanităţi mărturisite, momente când a renunţat la masca lui. E din nou de remarcat abilitatea cu care juca rolul omului care greşeşte,

care jigneşte, care îşi cere scuze, care râde zgomotos, care, pe alocuri, mimează regretul. Cântărea cu răbdare capacitatea celuilalt de a suporta umilinţa. Cei mai mulţi îi acceptau atitudinea şi găseau motivaţii pentru a-i scuza furiile. Pentru el însă, toţi cei care suportau umilinţe publice intrau în categoria lacheilor. Iar această categorie era cu mult sub clasamentul cu care mă înăcrise în anii de colaborare: „lichele“, „jigodii“, „javre“. Nu avea nici un respect pentru „lachei“, pentru cei care nu îşi apărau demnitatea. Îi trecea pe lista persoanelor pe care le putea folosi nestingherit, în împrejurări şi vremuri propice. Am văzut mulţi care au practicat prostituţia morală pentru un post, o funcţie, o casă de protocol, un beneficiu personal, pentru o invitaţie la masa lui.

*

Puterea are diverse măşti. Unele sunt agreabile, altele acceptabile, chiar în aspectele mai puţin pioase. Altele sunt de dispreţuit. Am întâlnit de-a lungul timpului figuri care mi-au impus respect prin puterea echilibrului. Nu invocau niciodată funcţia pe care o deţineau, nici titlurile academice. Am întâlnit oameni a căror putere venea din felul cuviincios în care ştiau să primească şi aplauze, şi contestări. Iar aici am în minte un caracter: Andrei Pleşu. Nu e un sfânt, nu e nici o imagine intangibilă, e un personaj puternic pe care l-am simţit uman – cu slăbiciuni, revolte, cu capacitatea de a înţelege şi a accepta contrariul cât timp nu era manifestat nesăbuit.

Am fost colegi de Cotroceni doar câteva luni. După încheierea colaborării cu Traian Băsescu, multor evenimente petrecute atunci le-am tot dat interpretări felurite. Iar aceste interpretări au devenit reinterpretări, până s-au aşezat pe un fundament argumentativ-raţional şi mai puţin emoţional. Prezenţa lui Andrei Pleşu în echipă a funcţionat ca un turnesol: scotea la suprafaţă natura acidă, vulcanică, agresivă a lui Traian Băsescu. Cât s-a aflat în opoziţie, această natură l-a ajutat foarte mult. Ca Preşedinte, calităţile din opoziţie începeau să devină defecte. Iar mie îmi creau un disconfort în înţelegerea noului Preşedinte.

În mod clar, eram de partea Preşedintelui, încercând să îi

găsesc argumente pentru atitudinile nepoliticoase. Dar impoliteţea lui era semnificativă, în comparaţie cu notele disonante care deveneau vizibile în raporturile dintre Preşedinte şi consilieri.

Traian Băsescu a început mandatul cel puţin cu un handicap. Nu îl consideram major, ci unul care necesita corectări. Condiţia era ca noul Preşedinte să accepte că are de învăţat. Experienţa lui în politica externă era limitată. Contactele avute ca primar sau ministru al Transporturilor erau modeste, în comparaţie cu ce solicita funcţia de preşedinte de ţară. Apoi, la nivel de protocol, funcţia de preşedinte impunea alte rigori. Le descopeream, odată cu el, întreaga echipă. Noi păream însă ceva mai conştienţi de lipsa de experienţă. Cel mai instruit dintre noi, care proiecta primele întâlniri externe, era Andrei Pleşu. Dar prima întâlnire pe care ar fi trebuit să o jaloneze l-a luat prin surprindere.

20 ianuarie 2005. La ora 20.00 sunt acasă. Devreme, faţă de alte zile. Mă sună şeful protocolului, Mitică Honciu, rămas în funcţie încă din echipa lui Iliescu, să îmi reamintească la ce oră trebuie să fiu la aeroport.

Păstrarea unor oameni din echipa lui Iliescu ne-a mirat pe mulţi. E adevărat că nu găseam doritori, dar nici Traian Băsescu nu părea presat de faptul că lucra cu foarte mulţi oameni din echipa adversarului. De la Protocol, Financiar, Resurse umane, S.P.P., Servicii. Îi plăcea să simtă că oamenii depind de el, că funcţia lor e la cheremul lui – o altă latură pe care am descoperit-o în timp, care îi hrănea perfect nevoia de a-şi confirma puterea. Voluptatea de a fi mărinimos exact cu cei care nu se aşteptau era o capcană seducătoare. Avea această capacitate de simulare a bunăvoinţei, premisă pentru a domina. Ştiu foarte multe nume care l-au anturat şi despre care vorbea în intimitate cu desconsiderare, păstrată până la capăt, dar la masa unde se serveau chifteluţele clasice de Cotroceni reuşea să fie un amfitrion cuceritor. Şi nu vorbea despre politică în termeni personali, cu miză personală, nu îşi bârfea adversarii. Generalităţi, bine asezonate cu poveşti marinăreşti. Pe cei mai mulţi îi aducea pe terenul lui şi îşi confirma că e suficient să ai blazonul funcţiei, cea mai înaltă funcţie în stat, ca să ai parte de admiratori emoţionaţi. Se deda însă la poveşti periculoase în faţa presei, un teren mult mai puţin sigur şi mai puţin controlabil, creând nenumărate focare de incendii în discuţiile informale cu

jurnaliştii.

*

Traian Băsescu îmi spusese cu câteva zile înainte că vrea să înceapă mandatul cu o vizită în Republica Moldova.

„Şi când ştim?“, întreb. „Ar fi bine să luăm presă.“ „Vedem.“ Insist şi cădem de acord să fac o listă scurtă, în aşteptare. Într-adevăr, vizita e anunţată de pe o zi pe alta. Totul pare foarte în grabă, uşor misterios. Nu îmi explică raţiunea acestei vizite, dar nici nu cred că trebuie să le ştiu pe toate.

Însă nu acesta a fost momentul când am intuit care era visul preşedintelui Băsescu.

Sună telefonul. „Bună seară, Adriana! Deranjez? Poţi vorbi?“ Colegul meu, Andrei Pleşu. „Sigur că da.“ „Ştii ceva despre vizita de mâine la Chişinău?“ Şoc. Sunt absolut luată prin surprindere. „Dumneavoastră nu ştiaţi?“ (Foarte greu am renunţat la „dumneavoastră“ pentru „tu“, şi asta la insistenţele lui Andrei.) „Nu. M-a sunat acum Honciu şi mi-a transmis din partea Preşedintelui să fiu mâine la aeroport, pentru vizita la Chişinău. Ştii ceva mai mult?“ Nu am nici eu prea multe informaţii. Situaţia e de-a dreptul grotescă şi nu înţeleg deloc cum de consilierul pe politică externă habar nu are de această vizită. Încheiem convorbirea cu tăceri şi pauze stânjenitoare din partea mea, reprobatoare – şi pe bună dreptate – din partea lui Andrei Pleşu.

Dimineaţa, la aeroport, Traian Băsescu apare vesel. „Ce faceţi? Cu ce vă ocupaţi?“ Îl întreb discret despre faptul că Andrei Pleşu nu ştie nimic de vizită. Se uită în jur. Îl vede pe Andrei. „Uite că ştie. E aici.“ Renunţ pe moment, dar reiau întrebarea pe pistă, în drum spre aeronavă, încercând să evit vreo discuţie contondentă de faţă cu toată lumea. Îmi răspunde laconic: „Dacă îi spuneam lui Andrei, mă lua cu diplomaţia, cu birocraţia lor, făceam vizita asta peste câteva luni. Ştiu eu ce fac“.

Nu ştiu dacă Andrei Pleşu a avut o discuţie lămuritoare cu Traian Băsescu. Îmi amintesc doar că a continuat să aplice genul acesta de tratament. Înainte de această vizită sau puţin după, a avut loc o altă întâmplare similară. Preşedintele l-a primit pe

ambasadorul S.U.A. Andrei Pleşu a fost introdus de protocol în cabinet. Traian Băsescu i-a spus că nu e nevoie să participe. În mod normal, astfel de primiri nu ar trebui să se întâmple fără prezenţa consilierului de departament. Nu era nici protocolar, şi nici măcar obişnuit. În mod firesc, consilierii – în orice administraţie care funcţionează după cutume, care au sensul lor – sunt un filtru între instituţii şi preşedinte. Acest mod individualist de a lucra va căpăta accente tot mai apăsate pe parcursul timpului. Pentru mine nu era o noutate. Pentru el, echipa era mai degrabă o trupă de slujbaşi care aveau de executat ordine.

*

Aş minţi, ar fi o obrăznicie să spun că eram pregătiţi pentru ceea ce implica funcţia de preşedinte. Traian Băsescu era pregătit să se ia la trântă cu politicienii de la Bucureşti, dar nu era decis să accepte şi rigorile funcţiei. Nu e un reproş. Tind să cred că doar Ion Iliescu venea dintr-un sistem care îi uşurase începuturile în exercitarea funcţiei. Nu există o academie pentru meseria de preşedinte. Şi nici pentru meseria de consilier prezidenţial. Dar nici nu înseamnă că e imposibil să deprinzi canoanele impuse, o anumită stilistică a funcţiei, un cod al comportamentului şi al atitudinii. Condiţia e însă să accepţi că a câştiga alegerile prezidenţiale nu înseamnă şi a cunoaşte toate rigorile pe care le impune funcţia. Fermitatea, directeţea, voinţa de a schimba un aspect lemnos al discursului şi al atitudinii, notele personale, care făceau o diferenţă lăudabilă, erau atribute de încurajat. Dar păstrarea unui mod popular şi populist, primitiv uneori, de a satisface mulţimea sau propriul ego, odată instalat Preşedinte, devenea o piedică în modificarea a ceea ce îl ţinea în galeria neadaptaţilor la funcţie.

Imaginile cu Traian Băsescu de la începutul şi finalul mandatului arată un om foarte capricios. Sunt instantanee care îl surprind acordat cu locul şi contextul. Dar mai numeroase sunt momentele care îl prezintă într-o disonanţă totală cu evenimentele. Fotografiile care îl arată în septembrie 2014, la summitul N.A.T.O. din Newport, în Ţara Galilor, făcând

echilibristică pe borduri (în timp ce ceilalţi şefi de stat merg alături, pe traseul marcat), relaxat până la sfidare, cu mâinile adânc înfipte în buzunar, cu sacoul descheiat, într-o lâncezeală de după-amiază liberă, reprezintă mărturii greu de combătut.

Nu sunt surprinsă. Propoziţia cu care înfrunta observaţiile era „Nu mă băgaţi pe mine în borcan“.

În cei zece ani de mandat, discursul şi tacticile sale de comunicare au suportat cele mai puţine modificări. A exploatat la maximum ceea ce l-a impus în confruntările cu adversarii. Stilul abrupt, cu note agresive, alunecând cu bună ştiinţă în grobianism, l-a şlefuit până l-a făcut vulnerabil. Nu se hrănea singur cu încurajări. Era ajutat de cei din jur, care exultau la formulările sale plastice: „Ce bine le-o spune!“. Repetau asta exasperant. Iar cei din jur erau mai puţin consilierii, cât adulatorii neangajaţi politic, dar foarte angajaţi în a-i face plăcere preşedintelui, prin manifestarea unei admiraţii debordante.

Descopeream foarte repede că locul acela impune un nou abecedar, că cele spuse şi făcute nu reverberau doar pentru o ştire. Lumea se deschidea dincolo de sediul din Modrogan şi lumea asta era din ce în ce mai mare şi mai atentă la fiecare cuvânt, la fiecare gest.

*

Eram obosită, dar mai ales vlăguită de tensiunea în care trăiam după ce ajunsesem la Cotroceni. Aş fi vrut să pierd telefonul, să nu am bani să îmi cumpăr altul, să nu dea nimeni de mine măcar o zi. Privind în urmă, pot să spun că uitam de mine. Eram doar „corectă“, în modesta mea înfăţişare. Aplicam rar câte un fond de ten. Părul, cel mai des, era prins la spate, fără nici o urmă de cochetărie. Nici nu mă gândeam dacă dau bine la imagine. Enervată de kilogramele cu care rămăsesem după naştere, gândul la o dietă, la o sală era pentru alte fete şi femei. Mă redusesem la funcţie, la job. Aveam în minte, secundă de secundă, agende, programe, comunicate, discuţii, întâlniri, nervozităţi de preşedinte, gafe personale, ziarişti insistenţi, uneori de-a dreptul enervanţi. Emil Hurezeanu mi-a povestit ulterior propria lui impresie despre

cum funcţionam în relaţia cu Traian Băsescu. Mi-a semnalat că, în acele câteva vizite în care ne-a însoţit, între pauzele de agendă, pe holuri de instituţii, se auzea doar vocea Preşedintelui, care striga: „Adriana!“. Uneori nu avea nimic special să îmi spună. Trebuia să fiu acolo.

*

Câteva zile de uşor respiro. Campania s-a terminat, câştigătorul e declarat, urmează depunerea jurământului în Parlament. De două zile reuşesc să ajung mai repede acasă. Chiar am timp să fac o tocăniţă de pui cu smântână. Filip a intrat în perioada atât de dragă mie: se joacă singur 15 minute, fără să mă strige. Un progres similar cu primul pas pe Lună. Tocăniţa merge foarte bine cu mămăligă. Iar când vine vorba de mămăligă, răbdarea mea e infinită ca să o fac la foc mic, învârtită meticulos, fără nici un cocoloş. Sună telefonul. Răspund fără elan. Număr necunoscut, cu prefix internaţional. În engleză, o voce bărbătească se prezintă drept consilierul Preşedintelui S.U.A. „Are you Mrs Saftoiu?“ *Mămăliga o ia razna. O glumă? E prea mult pentru mine. Îmi spune că doreşte să stabilească pentru a doua zi o oră convenabilă noului Preşedinte, pentru o convorbire telefonică cu George W. Bush. Simt că nu mai ştiu nici măcar limba română. Seara târziu, încerc să înţeleg unde voi lucra. Brusc, mă simt neputincioasă şi incapabilă de aşa responsabilităţi. Adorm, consolându-mă că nu voi fi singura cu trac.*

*

Vasile Blaga a suportat cel mai des nemulţumirile şi accesele de furie ale lui Băsescu. Era omul care organizase activitatea partidului în perioada de opoziţie. Cu o rezistenţă remarcabilă, venea la lucru în Modrogan zi de zi. Şi era aproape singurul. Cât despre campanie – din anul 2000 tot făcea campanie pentru partid şi Traian Băsescu, amestecând ziua cu noaptea.

Începuturile colaborării mele cu el nu au fost prea simpatice. Eram doar de câteva luni director de Cabinet la Ministerul Transporturilor când am intrat în campania pentru Primăria Capitalei. Atunci i-am cunoscut personal pe Blaga, Videanu şi Negoiţă, principalii colaboratori în toate campaniile care au urmat. Nu ştiam absolut nimic despre istoria lor comună. Nici ca ziarist nu mă intersectasem vreodată cu ei. Dar e drept că nici nu aveam printre preocupările mele profesionale activitatea P.D.-ului.

Pe Blaga l-am simţit cel mai reticent. Nici Băsescu nu mă îndemnase să fiu foarte deschisă. Ba mă avertizase că mă vor bănui un „turnător“. Nu era nefiresc. Nu ştiau mare lucru despre mine, aşa că puteam fi privită cu uşurinţă ca omul care va turna la şef. Doar că pentru mine echipa era mai importantă decât fidelităţile bazate pe turnătorii.

După o dispută verbală dezagreabilă cu Vasile Blaga, într-o zi tensionată, la demararea campaniei (e drept, eram însărcinată în luna a doua, greţurile matinale nu mă făceau comodă nici pentru cei din familie), am căzut la pace, cu un kilogram de roşii pe care mi l-a adus în loc de scuze. Se spuseseră, şi de-o parte, şi de alta, cuvinte foarte nelalocul lor, dar a fost prima şi ultima oară – până în momentul în care scriu aceste rânduri şi sigur aşa va rămâne – când ne-am confruntat astfel. Roşiile erau printre puţinele alimente care îmi provocau o greaţă confortabilă. Aşa că roşiile au contribuit decisiv la consolidarea unei relaţii care şi-a dovedit seriozitatea de-a lungul anilor.

Cred şi acum că forţarea plecării lui Vasile Blaga din echipa de la Cotroceni a fost primul semn al unei independenţe pe care şi-o dorea Preşedintele. De partid, dar mai ales de oamenii care îl ajutaseră şi care puteau avea un ascendent asupra sa. Am înţeles asta mult mai târziu. Puterea venea şi din modul în care ştia să îi îndepărteze pe cei faţă de care avea măcar o datorie morală, oameni care îşi aminteau faptele sale. Ulterior, a declarat ritos că nu datorează nimănui nimic pentru victoriile repurtate. Este una dintre ipocriziile lui Traian Băsescu. Dar nu cea mai mare.

Golden Blitz. Restaurantul preferat al Preşedintelui. Mâncarea nu e rea, dar e atât de clasică, încât suport mesele cu un aer de penitenţă. Totul e gustos şi infinit caloric. Printre îmbucături, se comentează declaraţiile publice ale celor care plecaseră din P.D.,

foşti tovarăşi ai lui Băsescu – Duvăz, Sassu[2] *şi alţii. La un moment dat, Traian Băsescu spune: „Nici unul dintre cei care mi-au spus «Traiane» nu va rămâne alături de mine“. Fraza trece pe lângă mine, fără prea multe înţelesuri. Adică prietenii – cine altcineva să îi spună „Traiane“? Oameni răi, cred eu.*

Mă adresez doar cu „Domnule Preşedinte“. Vasile Blaga alternează cu „Şefu’“, dar niciodată nu i s-a adresat cu numele mic. La Cotroceni, Traian Băsescu îmi spune că ar fi cazul, măcar în discuţiile private, fără martori, să îi spun „Traian“. Nici vorbă! Din 1997, mă adresez doar cu pronumele de politeţe. După opt ani, ar fi un efort de rebranduire care nu mă captivează. Pe moment, m-a măgulit îndemnul. Vorbesc cu Blaga despre programul de a doua zi. Îi spun despre discuţie. Vasile Blaga mă priveşte îngăduitor şi îmi reaminteşte discuţia de la Golden Blitz. Tac şi sunt decisă să nu renunţ pentru nimic în lume la „Domnule Preşedinte“.

Vasile Blaga putea să îl înfrunte. Eu, mult mai limitat când venea vorba de strategii de partid. Efectele s-au văzut la câteva luni. Dar cred că şi Vasile Blaga a judecat egoist atunci când a decis să părăsească echipa de la Cotroceni. Totul, în urma unui incident penibil, nici măcar amuzant. Dacă Vasile Blaga nu ar fi renunţat, sunt absolut sigură că cel puţin primul mandat şi soarta Alianţei D.A. ar fi arătat diferit de ceea ce s-a vădit ulterior.

26 decembrie 2004. A doua zi de Crăciun. Trebuie anunţată componenţa Guvernului. Ajung la Cotroceni de dimineaţă, împreună cu Blaga. Îmbrăcaţi corespunzător, ca de birou. Preşedintele nu se arată. Stăm câteva ore şi plecăm. Domnul Blaga (aşa cum îi spun şi în ziua de astăzi) îmi propune să îi iau pe Claudiu şi Filip şi să mergem la el la masă. E doar cu fiica lui, soţia, Violeta, fiind plecată la părinţi. E, totuşi, Crăciunul. Ne despărţim cât să ne revedem la câteva ore, aşa cum ne-am propus. Ne revedem, dar tot la Cotroceni. De-abia ajung acasă şi sună secretara, Elena, o fată extrem de civilizată şi de bun-simţ: „Domnul Preşedinte vă cheamă la ora 12 la Palat“. Mă sună Blaga şi mă întreabă cum ne îmbrăcăm. Cădem de acord că mai casual*, dar nu chiar în pijama. Râdem. La Cotroceni, aflăm că sunt convocaţi câţiva lideri P.D. Preşedintele ne invită pe toţi în biroul lui. Mi se pare că devine brusc foarte nervos. Îl văzusem doar cu câteva minute înainte şi nu părea deloc iritat.*

„Măi, Vasile, dacă nu mă respecţi pe mine, măcar respectă funcţia

Preşedintelui. Să vii în blugi e o nesimţire!“ Sunt uimită. Preşedintele e în blugi. Stau la capătul mesei, în colţul opus cu Preşedintele. „Măi, Adriana, poate iei şi tu o poziţie cuvenită funcţiei, dacă pe mine nu mă respecţi.“ Stăteam sprijinită cu obrazul în palmă. Sunt de-a dreptul buimăcită. Începe discuţia despre cele două portofolii P.D., fără nominalizări. La Educaţie rămâne Miclea. La Interne, nici un nume. Din ce în ce mai furios, ne invită să părăsim toţi biroul. Rămân în continuare mirată de reacţia lui. Îl văzuse pe Blaga înainte de întâlnirea cu P.D.-ul. Era tot în blugi. A fost afabil, fără nici o remarcă estetică. Îmi spun furioasă: e ţicnit!

Asistenţa P.D. se retrage în biroul lui Blaga. Acolo, începe o discuţie înfocată între Emil Boc şi Cozmin Guşă. Tonul lui Boc nu e al lui şi pare ameninţător la adresa lui Guşă. Evident, totul începe să mi se pară alarmant. Blaga anunţă că renunţă la funcţia de consilier şi preia portofoliul de la Interne. Eu mă uit de la nivelul podelei spre ei. Singură, la Cotroceni, cu Băsescu? Mă trezesc spunând: „Atunci, renunţ şi eu“. Blaga mă priveşte cazon şi îmi taie elanul: „Tu rămâi aici!“. Revenim în biroul lui Băsescu. Blaga îi comunică decizia şi Băsescu o consideră cea mai potrivită. Le cere celor de la P.D. să se retragă şi ne reţine pe mine şi pe Blaga. „Hai, mă, sper că nu v-aţi supărat. M-au enervat nesimţiţii ăştia. Le-am transmis prin secretară să nu vină nici unul fără cravată. Au venit, totuşi, la Preşedinte! Şi Guşă, care îşi tot permite să mă ia cu «Traiane»!“. Uimitor! Îi trec repede în revistă în gând. Trei nu aveau cravată. Unul era Guşă, care îi şi spunea „Traiane!“. Băsescu e vesel şi mă întreabă ce am gătit de Crăciun. Eu văd doar friptură arsă în faţa ochilor.

La finele lui ianuarie 2005, Guşă a fost schimbat din lider de grup al deputaţilor P.D., după care a demisionat din partid. Estetica impusă de funcţie şi modul de adresare deveneau picătura care umplea paharul, în acceptarea unora sau respingerea altora.

La doar trei săptămâni, apare pe agendă numirea unui nou şef al Institutului Cultural Român. Domnul Pleşu ne face o sugestie în şedinţa consilierilor: Horia-Roman Patapievici. Total de acord. Este informat şi Preşedintele. „E băiatul acela, cu păr lung, de la Iaşi?“ La cine se gândea Preşedintele? La nimeni, deduc ulterior. Pentru Traian Băsescu, artiştii aveau părul lung şi erau de la Iaşi. După primirea domnului Patapievici, care venise fără cravată, îi spune lui

Pleşu: „Andrei, data viitoare să îi spui domnului Patapievici să-şi pună o cravată când vine la Preşedinte“.

„Traiane“ face o altă victimă. Suntem invitaţi la premiile Clubului Român de Presă, la începutul anului 2005. Când intrăm, ne întâlnim cu Bogdan Baltazar. Aveau istorii care interferau, Baltzar fiind membru al Guvernului României când Traian Băsescu era doar un modest membru al P.D. Îi întinde mâna: „Felicitări, Traiane!“. Îmi sună prost şi mie, în acea asistenţă, familiaritatea respectivă. Lui Baltazar sigur i se părea firească. După ceva luni, apare tema numirii unor noi ambasadori. Printre propuneri, şi Baltazar (dacă nu mă înşel, chiar pentru S.U.A.). Băsescu îl refuză scurt. „Ăsta nu are respect!“ „Traiane“ se dovedeşte încă o dată un apelativ fatal.

*

Palatul Cotroceni mă intimida. Cel puţin în primele zile, nu reuşeam să îmi găsesc locul. Repartiţia birourilor nu era încă decisă. Am preluat iniţial biroul unde se aflase Corina Creţu, purtătoarea de cuvânt a lui Ion Iliescu, aflat peste drum de biroul consilierului pe probleme de securitate naţională. Cam baroc, după gustul meu. Îmi dădeam seama că puterea e dată şi de spaţiul în care stai. Pentru unii chiar contează. Distanţa de la uşă la birou devine reper. Doar că eu nu mă gândeam la putere, ci la ceea ce ştiam că nu ştiu încă: ce înseamnă să fii consilier prezidenţial. Şi nu oricare, ci omul care e perceput ca fiind cel mai apropiat colaborator al Preşedintelui.

Blaga tocmai pleca. Eram eu, Andrei Pleşu, Renate Weber, Theodor Stolojan şi Claudiu Săftoiu. În afară de mine şi, cu nuanţe, Stolojan, nici unul dintre ei nu mai colaborase cu Traian Băsescu. Claudiu îl cunoştea din colaborările de campanie, dar nu mai mult.

În jurnalul de atunci – da, există un Caiet Albastru cu notiţe din acele vremuri, care mă ajută mult la recompunerea acestor însemnări – notam, la doar cinci zile după instalarea la Cotroceni:

> 26 decembrie 2004. Pleşu şi Weber îl asimilează destul de greu. T.B. a devenit ceva mai rigid şi ceea ce ştiam eu, că nu ştie să folosească

echipa, se percepe deja. (...) Mă întreb cât timp va dura să remarce că e un individualist, mai ales că nu sunt oameni înregimentaţi politic şi nu reacţionează pozitiv la o atitudine viscerală, aşa cum cei de la P.D. au acceptat-o. Cine m-ar crede, oare, că noi în campanie abia dădeam de el?

O funcţie publică de acest nivel te obligă să-ţi controlezi aproape în fiecare zi sistemul de evaluare. Oamenii (pe unii nici măcar nu îi cunosc decât conjunctural) mă sună, mă invită la masă şi au mereu de pus o pilă sau se autopropun, se autorecomandă pentru funcţii, posturi aproape de putere. C.V.-uri pe e-mail, prin corespondenţă – un asalt de solicitări. Mă uit, la sfârşitul zilei, pe lista de apeluri şi mă îngrozesc. Unele nume îmi sunt total necunoscute, altele cunoscute. Fiecare are ceva important să îmi spună. Încerc să-mi păstrez calmul, să preiau apelurile şi să fac o selecţie. Doar că nu mai am încredere în criteriile mele. Încerc să las instinctul de autoprotecţie să mă ajute.

Pentru majoritatea foştilor colegi care îmi cer să îi sprijin, descopăr – culmea! – că n-aş risca să mă adresez lui T.B. Mi se solicită să îi susţin pe unii, pe alţii, doar fiindcă există prin preajmă, fiindcă sunt „băieţi buni“. În spatele acestor recomandări nu se află de obicei decât interese de gaşcă, nimic mai mult. Riscul pe care mi-l asum e să fiu catalogată drept arogantă şi, desigur, bine-cunoscutul „s-a ajuns“. Preşedintele, cu toate subiectivităţile lui, e totuşi un om care numai din spirit de gaşcă nu acceptă liste. Sigur, într-un fel, tot un soi de spirit de „gaşcă“ l-a făcut să pluseze prea mult cu unele numiri la ministere, care mult prea repede au eşuat. Măcar are capacitatea de a reveni asupra greşelii, cum fost cazul Cristinei Pârvulescu[3], nominalizată pentru funcţia de ministru al Integrării.

Sărbătorile au fost un prilej de a redescoperi foşti colegi ai guvernării Vasile, care timp de cinci ani nu au dat nici un semn, măcar de Paşte, dacă nu şi de Crăciun. Acum îmi trimit colete cu cafea şi vin! De peste hotare, de acolo, din postul lor de ambasador! Ce nu face omul pentru a rămâne „un umil servitor al naţiei“!

T.B. îmi spune ceea ce îmi spunea şi în campanie: „Nu vreau să mă schimb!“. Acelaşi avertisment, rostit cu o nuanţă interogativă atunci. Acum, ca preşedinte, a trecut la imperativ. Spusese în campanie că va fi un altfel de preşedinte, altfel decât Iliescu şi Constantinescu.

*

Biroul dezvăluie multe despre personalitatea celui care îl ocupă, dar într-o instituţie e chiar mai mult decât atât. Mărimea biroului, amplasarea, dotarea, mobilierul stabilesc ierarhii. Iar Băsescu îşi construia foarte activ habitatul profesional, în ciuda faptului că nu lăsa impresia că ar fi o persoană sensibilă la confortul ambiental. Intervenise şi la Ministerul Transporturilor, unde decorase complet diferit spaţiul iniţial.

Prima mişcare, a doua zi după ocuparea oficială a Cotrocenilor, a fost repartiţia birourilor. Traian Băsescu s-a implicat cu vrednicie. A făcut turul Palatului, a vizitat birourile consilierilor şi a propus modificări.

Eu şi Blaga preluaserăm conştiincios birourile predecesorilor. Nu ştiam cum arăta camera unde se aşezase noul Preşedinte. Încăperea lui Blaga era impunătoare ca spaţiu. Era intimidant traseul pe care îl aveai de străbătut de la uşă la birou. Cea mai mare parte a camerei era ocupată de o masă lungă, destinată şedinţelor pe care se presupunea că le prezida al doilea om în ierarhia organigramei prezidenţiale, cel care ar fi trebuit să filtreze toate informaţiile, pentru a-i duce şefului de stat doar esenţa. Modul în care se va raporta la acest consilier – şi nu e vorba de Blaga, ci de atribuţiile pe care le avea consilierul pe probleme de securitate naţională, asimilat la acel început de mandat şi cu funcţia de şef al Administraţiei Prezidenţiale, cu totul altceva decât ceea ce va fi şeful Cancelariei Prezidenţiale, cu rang de consilier de stat – va arăta un preşedinte hotărât să îşi subordoneze direct serviciile secrete, instituţiile de forţă.

Şi-a schimbat biroul. A coborât un etaj, de unde stătea Iliescu, în biroul gândit pentru Ceauşescu, cel în care se afla Blaga. Biroul unde se stabilise Iliescu, mult mai mic ca dimensiuni, dar cu aspect plăcut, a fost proiectat iniţial de Ceauşescu ca dormitor. Recunosc că acea cameră avea o atmosferă prietenoasă, mult mai aproape de dimensiunile Biroului Oval, în care aveam să ajung după câteva luni. Ulterior, camera a fost transformată într-un fel de salon, unde luam masa cu invitaţi „speciali“. Aici au avut loc câteva întâlniri intelectuale ce m-au făcut să reconsider sfatul profesorului meu Nicolae Manolescu, care îmi sugerase, în anul al treilea de facultate, într-o discuţie informală de la mentor la student, să evit să cunosc personal scriitorii pe care îi admir. „Viaţa scriitorilor nu

e totuna cu talentul. Şi ei sunt oameni, cu pofte şi lăcomii.“ Atunci am fost revoltată. Acum, la bătrâneţe, îi dau dreptate.

I-am spus că acel birou îl gândise Ceauşescu pentru el însuşi. „Nu am acest complex“, ne-a avertizat Preşedintele. Caietul Albastru:

> 8 ianuarie 2005. Interiorul Cotrocenilor arată a sediu de gospodărie comunală. Personalul, în general, lucrează în birouri cu pereţi pătaţi, scrijeliţi până la glet, cu mobilier metalic. La ferestre – draperii prăfuite, din materiale opace, care îmi amintesc de romanele triste ruseşti. Tapiţeria e uzată, decolorată, cu un fir auriu, smuls sau rupt pe alocuri. În sala de presă sunt patru calculatoare, fără conexiune la internet. Ziariştii îmi reclamă că nici măcar Windows 2000 nu e instalat. Monitoarele sunt aşezate pe nişte mese uzate, care par de dinainte de Revoluţie.

În câteva luni am reuşit să schimb aspectul acelui spaţiu alocat presei, inclusiv sala de conferinţe de presă, destinată purtătorului de cuvânt sau altor demnitari ai instituţiei, mai puţin Preşedintelui, care avea cu totul alt cadru pentru declaraţii de presă.

*

Traian Băsescu mi-a făcut un reproş, înainte de plecarea mea de la Cotroceni: că nu m-am raportat niciodată la el ca la un preşedinte. S-ar putea să fi avut dreptate. Nu l-am privit niciodată în aceşti termeni: preşedinte sau primar sau ministru. L-am văzut ca om, cu bune şi rele, cu cea mai înaltă funcţie în Stat, cel mai onorabil rang politic.

Ceea ce nu cred că am reuşit să îi spun „omului Băsescu“ devenit preşedinte a fost faptul că eu chiar credeam – apoi, cu trecerea lunilor la Palatul Cotroceni, aveam nevoie să cred – că e capabil să se ridice deasupra meschinăriilor politice şi mai ales să respingă tentaţiile, care începeau să se contureze în grupuri cu interese foarte bine delimitate de interesul public, naţional, cel pe care l-am declarat în contrapartidă cu ceea ce oferise Adrian

Năstase în patru ani de guvernare. Chiar dacă pare infantil, caietele mele de însemnări aveau acelaşi motto ales în facultate, când l-am citit pe Kant, *Tratatul de pedagogie*[4], în preocuparea mea de a avea un caracter bun: „A nu greşi contra adevărului cu nepăsare, a fi, prin urmare, măsurat în vorbă; a nu fi prefăcut; a nu călca făgăduielile, a nu lega intimitate cu nişte oameni care cugetă rău“.

Caietul Albastru îmi aminteşte ce notam pe 8 ianuarie 2005 (după apariţia interviului furtunos din *Adevărul*) şi e dovada modului în care îl percepeam, cu toată buna-credinţă, în acel moment:

> Acesta e Traian Băsescu! Simte şi acţionează provocând furtuni! Şi vijelia îşi are rostul ei. Iar în politică victimele sunt regretate, dar acceptate, dacă efectul serveşte cauzei. Pare că ar exista o singură cauză, dacă mă încred în ceea ce a spus până acum: Guvernul trebuie să aplice ceea ce a propus şi a promis în campanie. Ştiu sigur că omul acesta îşi doreşte un singur lucru: să marcheze evoluţia României. Poate crede chiar într-un rol mesianic. Dacă vine dintr-o convingere pozitivă – şi sper asta –, îi voi scuza toate greşelile taxate a fi la limita constituţionalităţii. Prefer o presă cârcotaşă unui preşedinte-paşă, adulmecând primăvara din grădinile Cotrocenilor. Dacă la finalul celor cinci ani de mandat va recupera măcar jumătate din cei zece ani pierduţi, dacă România se va putea recunoaşte în principiile democraţiei, voi spune că am servit unui preşedinte care cu adevărat a început procesul de transformare a ţării. Şi sunt absolut convinsă că, dacă el nu se va ţine de programul pe care l-a formulat în campanie, foarte puţini îl vor respecta, în afara celor obligaţi şi monitorizaţi de Preşedinte.

*

Iunie 2004. Stă la biroul lui din Modorgan nr. 22. Îi cere secretarei să-i facă legătura cu Vadim Tudor. A câştigat din nou Primăria Capitalei, deşi primii patru ani nu au fost lipsiţi de incidente şi contestări ale talentului său administrativ.

„Adriana, ce fac ăştia aici? Cine i-a chemat?“ Terasa sediului se umple cu liberali care vin să îl felicite. Îi cunosc pe foarte puţini. Mai

precis, în afară de Ludovic Orban şi Tăriceanu, celelalte figuri îmi sunt aproape necunoscute. Vasile Blaga serveşte şampanie. Liberalii sunt voioşi şi revin din când în când în biroul primarului reales, să îl aplaude. Ca să ajungi pe terasă, altfel un spaţiu prietenos amenajat, care te îmbie la lungi şuete, treci obligatoriu prin biroul cu pricina. Din păcate! Băsescu aproape că îi numără, cu o iritare crescândă în privire. Greu să pricep cum de e atât de indispus în seara în care e acoperit de victorie. Blaga e deja sătul de atâtea mofturi şi încearcă să evadeze printre pedişti şi liberali. Apare Mona Muscă, radioasă, plină de energie. „Traiane, felicitări, dă-mi voie să te îmbrăţişez!“ Eu, la un colţ de masă, privesc cu speranţa că zâmbetul radios al Monei s-ar putea să îi schimbe starea de spirit. Nici vorbă. „Nu am timp de felicitări. Eu stau la Primărie pe o majoritate şubredă, am nevoie de P.R.M., să negociez…“ Şi strigă: „L-aţi găsit pe Vadim?“. Mona are o părere: „Traiane, cu oricine, dar nu cu Vadim…“. Erupe: „Au ajuns femeile să-mi spună ce să fac în politică?!…“. Schiţează un gest de lehamite cu mâna, în timp ce ridică receptorul. „Bună seara, Maestre“, îl salută pe Vadim la telefon, acoperind-o pe Mona Muscă: „Traiane, nu îţi permit să-mi vorbeşti aşa!“. Apoi se întoarce şi părăseşte biroul.

Băsescu aşază receptorul în furcă. „Vasile, Adriana, eu am treabă, goliţi biroul!“ Atmosfera e atât de jenantă, încât e inutil să încerci să escamotezi situaţia. Împreună cu Blaga, îi invităm pe liberali alături, adunând tăcuţi, fără nici un cuvânt, paharele pe care le-au abandonat pe unde au apucat. Părăsesc sediul instantaneu. Pediştii se retrag şi ei. Doar în curte continuă ovaţiile admiratorilor, feriţi de scena din biroul primarului proaspăt reales.

Traian Băsescu a avut cel puţin două constante: o tenacitate remarcabilă în atingerea obiectivelor şi o natură de moftangiu în relaţiile sociale şi politice. Nu e matur şi nici curajos să le scuzi oamenilor atitudinile necuvenite, invocând cauze exterioare: atmosfera, contextul, cei din jur. Dar în cazul lui Traian Băsescu, persoană neaşteptat de influenţabilă, personajele care formau curtea contribuiau la accentuarea tuşelor de profil.

A avea putere impresionează inclusiv persoana care începe s-o deţină. Reacţia la deţinerea puterii fluctuează în funcţie de educaţie, de capacitatea de introspecţie, de autocontrol, de un anturaj echilibrat emoţional. Invocarea anturajului poate fi

considerată nonargument, dar, mai mult decât s-ar crede, „puterea“ ca manifestare este într-un raport direct şi viguros cu cei care o înconjoară. Iar Traian Băsescu a avut adulatori foarte conştiincioşi.

Rockul e sinonim cu cavalerismul, îmi explica un pasionat al acestui stil de muzică. Dacă accept definiţia, l-aş aşeza pe Traian Băsescu în zona disco, atunci când vine vorba să creeze sau să întreţină un climat de bună conduită şi politeţe. Poate fi cuceritor. Are ritm, dar confundă uşor zbenguiala cu dansul.

„Ce v-a venit?“ „Nişte nesimţiţi. Nu i-am văzut în campanie şi acum repede la felicitări.“ Are şi nu are dreptate, unii într-adevăr au fost invizibili în campanie, dar erau şi liberali care se achitaseră responsabil de atribuţii. „Au plecat?“ „Normal. Ce ar fi putut să facă?“ „Auzi, decât să fac eu icter, mai bine să facă ei.“

După zece ani de colaborare cu Traian Băsescu, aş spune că ipohondria lui se poate traduce în teama de a nu face icter. Toate mojiciile, recunoscute chiar şi de el, au fost puse pe seama acestui pericol permanent: „Să nu fac icter. Mai bine să facă ceilalţi!“.

„Blaga mai e?“ „Nu, au plecat la Select. Vreţi să mergem?“ „Nu, eu mă duc acasă.“ Ieşim din sediul de partid. Mă îndrept spre Select. O parte din echipa de campanie e acolo şi, măcar din solidaritate, trec să îi salut. Mă sună Băsescu şi mă întreabă ce fac. „Aşteaptă-mă, că vin şi eu.“ Ciudat om! S-a răzgândit în câteva minute. Pentru cei care nu cunosc topografia locului, distanţa pe jos între sediul P.D. şi restaurantul Select e de maximum cinci minute. Intrăm împreună în salon. La masă – Blaga, Negoiţă, Alin Albu [5]*, Romeo Raicu* [6]*, Ştefan Pirpiliu* [7] *şi alţii. Băsescu se opreşte în mijlocul sălii şi răbufneşte: „Vasile, ţie nu ţi-e ruşine să mă chemi aici, unde e şi Pirpiliu?“. Nu l-a chemat în mod expres nimeni. Eu îi spusesem că sunt acolo şi că nu e interzis să ne alăturăm grupului. Începe un monolog injurios-descriptiv la adresa lui Pirpiliu. Cât e el de bărbat, i se umezesc ochii. Lumea tace împietrită, fiecare cu ce bucată de carne e surprins în gură. Nu înţeleg absolut nimic. Nu ştiu de ce se face vinovat Pirpiliu – lucrează în Primărie şi sunt străină de problemele de acolo –, dar chiar mă depăşeşte starea de nervi a lui Băsescu în seara succesului. Pleacă singur. Rămân pe loc, mută. Fix zece minute, cât să fiu sigură că nu mă mai intersectez cu el. Sunt mult prea ruşinată de ieşirile lui şi mâhnită de faptul că toţi cred că eu ştiu.*

Prima oară când am remarcat această atitudine agresivă în momente de victorie, de succes, a fost în 2000, tot după anunţul câştigării Primăriei.

Îi promitem lui Marius Tucă că, după aflarea rezultatelor alegerilor pentru Primărie, participăm la emisiunea lui. Zis şi făcut. Sunt foarte relaxată în spatele studioului. Îmi pot permite să fiu mai puţin atentă la ce se spune. Pe fond, măcar pentru câteva zile, sunt tolerate şi gafele. Sună telefonul. Adi Videanu, unul dintre cei trei stâlpi ai campaniei (ceilalţi doi, Vasile Blaga şi Liviu Negoiţă): „Măi, Adi (tot Adi sunt şi eu pentru unii dintre cunoscuţi), de ce a zis asta?“. „Cine?“ „Şefu'.“ „Dar ce a zis?“ „Tu nu eşti cu el?“ „Ba da!“ Începe un dialog confuz. Înţeleg că Băsescu tocmai spusese că Adriean Videanu e bun cel mult să candideze la un concurs de frumuseţe în costume Armani. Răspunsul venea la întrebarea moderatorului dacă Videanu îi va succeda la Transporturi, fiind absolvent al acestei facultăţi. Singura mea problemă este dacă Adi Videanu mă crede că nu am nici o legătură cu răspunsul primarului general.

Pentru cei mai mulţi, până la demisia mea de la Cotroceni, tot ce spunea Traian Băsescu era „opera“ mea. Impresia era forţată, dar nu lipsită de un suport real. În mare parte, discursul public îl discutam împreună, iar cel mai important rol al meu era să reformulez şi, mai ales, să intuiesc cu ce intenţiona să şocheze. Nu de idei ducea lipsă, ci de ponderare şi de un control al nevoii de „a se da mare“. Sună adolescentin, dar această atitudine de „a se da mare“ avea la bază o nevoie congenitală de a fi recunoscut ca „şef“. Ulterior, „şeful“ a fost înlocuit cu „eroul“.

Au fost suficiente situaţii în care a reuşit să fenteze vigilenţa mea în comunicare, mai ales în modul de a formula. Deşi eram pe aceleaşi poziţii, aveam păreri diferite, când venea vorba de instrumentele folosite pentru atingerea obiectivelor. Mai târziu, cu cât „a avea putere“ primea un contur foarte exact şi palpabil, cu atât obiectivele se erodau, se pierdeau în scopuri personale, multe vindicative.

*

Funcţia induce modificări de comportament. Nu cred că există vreo persoană ajunsă în funcţii, mai ales de rang înalt, care să nu fie măgulită de protocolul oferit. Cel mai periculos element e abandonarea în plăcerile aproape psihedelice ale funcţiei, incapacitatea de a respinge acest cântec de sirenă, la care se adaugă şi corul admiratorilor ce răsar precum ciupercile otrăvitoare: rapid şi pe spaţii largi.

„Admiratorul“ a devenit o profesie şi este inclusă, chiar dacă nedeclarat, în nomenclatorul meseriilor bugetare. Precum bufonii de la curtea regelui. Am văzut inşi care au transformat realmente într-o profesie capacitatea de a-i cânta în strună liderului, de a-i întreţine moralul.

Atunci, în biroul lui, în decembrie 2004, când se finaliza lista echipei P.D. pentru formarea Guvernului, a fost prima oară când l-am auzit pe noul Preşedinte invocând funcţia într-un mod care frustra. Nu sunt respectat la nivelul funcţiei, spuneau în subtext cuvintele lui răstite. „Dacă nu mă respectaţi pe mine, măcar respectaţi funcţia!“ Furia lui estetică şi apelul la rigori vestimentare în raport cu rangul le-am pus pe seama faptului că unele figuri prezente acolo îl enervau aprioric şi se agăţa de o cravată, de nişte blugi ca să-şi justifice nervozitatea. Acum, la ani buni de atunci, pot să spun că această interpretare nu e suficientă.

Când recuzita funcţiei e exagerată, pasul până la un comportament ridicol e mic. Pe parcursul celor doi ani şi trei luni, am auzit, nu de puţine ori, referirea la estetica nepotrivită a celor din jur faţă de el ca Preşedinte. Această nevoie de recunoaştere a funcţiei a început să se manifeste şi la nivelul discursului. În primele şase luni de mandat, în multe dintre apariţiile media, îşi spijinea credibilitatea afirmaţiilor amintind funcţia: „Eu, în calitate de Preşedinte…“, „Eu, ca Preşedinte…“. Comentam cu el această formulă. „Lumea ştie că sunteţi Preşedinte. Nu cred că trebuie să tot reamintiţi…“ Formulările deconspirau subconştientul. Îmi zicea că nu îşi dă seama. După un interviu la T.V.R., a doua zi dimineaţă i-am pus pe birou transcriptul emisiunii. Îi subliniasem propoziţiile în care amintea şi reamintea funcţia pe care o deţine. Doar după ce a văzut a început să diminueze această psihanalizabilă autoreferire.

Lucram cu Traian Băsescu din 1998. Aveam termen de

comparaţie asupra modului în care îşi manifesta nevoia de autoritate. Traian Băsescu de la Cotroceni avea alte pretenţii decât Traian Băsescu de până atunci.

Nu am o explicaţie obiectivă pentru lipsa mea de emoţii, de orice fel, în faţa funcţiilor. Mă impresionează persoanele cultivate, modestia ponderată, umorul, oamenii de spirit, moralitatea în relaţiile sociale şi amicale, un simţ al măsurii în vorbă şi acţiune, o judecată autocritică. Îmi plac oamenii care vorbesc frumos, iar frumos înseamnă argumentat, oamenii care acceptă dialectica şi care nu resping ceea ce nu înţeleg. Mă feresc de oportunişti, de carieriştii mediocri, de cei care îşi construiesc viaţa solidar doar cu nevoile personale. Funcţiile în sine mă lasă rece. S-ar putea ca acea nevoie de a admira, de a crede în modele să se fi consumat în facultate. Profesorii mei, care până la intrarea în Universitate existaseră doar ca lectură, sub forma unor cărţi, m-au impresionat şi m-au influenţat infinit mai mult decât orice politician pe care l-am cunoscut în perioada de după absolvirea facultăţii. Mai târziu, angrenarea mea în politică a determinat, aproape involuntar, revizuirea criteriilor de evaluare a personalităţilor din lumea artistică, scriitoricească. Nu am reevaluat niciodată credinţa mea despre importanţa cărţilor în formarea unui om şi, pe cale de consecinţă, a unui popor. Cred că oamenii sunt, dacă nu mai frumoşi, cel puţin mai câştigaţi citind. Am reevaluat însă raportul dintre operă şi autor, am separat talentul de caracter.

*

Până am ajuns la Cotroceni, nu l-am auzit pe Traian Băsescu să facă recurs la funcţie pentru a primi respectul care i se cuvenea. Autoritatea nu şi-o manifesta gălăgios, amintind că e preşedinte P.D., că e primar sau ministru. Invocarea funcţiei obsesiv a apărut odată cu instalarea la Cotroceni. Îmi amintesc o discuţie cu el, din perioada în care eram director de Cabinet al ministrului Transporturilor – anul 2000. Era în contextul unor erori administrative. Ne-a convocat în biroul lui, certându-ne calm, deşi era genul de situaţie în care se putea folosi un ton ridicat fără să pară abuziv. A cerut remediere rapidă şi a evacuat sala cu o

atitudine liniştită. L-am întrebat atunci cum e cu exercitarea funcţiei. Mi-a răspuns că are un avantaj faţă de mulţi care ajung să conducă la bătrâneţe. Explicaţia lui a fost că şi-a consumat nevoia de a face caz din nimic, de a arăta cine-i comandantul, doar ajunsese căpitan de foarte tânăr pe una dintre cele mai mari nave ale ţării. Nu atunci am reţinut numele navei, ci ulterior, când acea perioadă, pe care o idealiza cu cât se îndepărta de ea, era reconstruită mai ales în şuetele despre profilul şi caracterul lui. Răspunsul de atunci m-a surprins plăcut. Tocmai de aceea, schimbarea de atitudine după ce a devenit Preşedinte m-a uimit.

Relaţia cu funcţia e la fel de complicată precum relaţia cu o femeie. Cine pe cine domină rămâne mereu în dispută. Dintr-o statistică proprie, bazată pe experienţa din 1998 până în 2014, selectând cazurile întâlnite, pot spune că procentul cel mai mare arată că funcţiile ajung să domine persoanele. Eram deputat când am auzit un coleg care răspundea la telefon cu această formulă: „Deputat Popescu“. Numele lui părea insignifiant faţă de funcţia deţinută.

Funcţia devine dominantă cu cât mai mare e surprinderea de a fi acolo, într-o ierarhie politică ce părea inabordabilă pentru cel care se constată cocoţat în ea. Funcţia generează un confort financiar, dar există o latură şi mai perversă: un confort social, o hrănire a stimei de sine, o vitaminizare zilnică a egoului. Sistemul te întâmpină: personalul, maşina, oportunităţile de călătorie care nu te costă nimic, tratamentul preferenţial care te înconjoară oriunde circuli, accesul la informaţii care îţi deschid ferestrele şi uşile către secretele altora, atitudinea respectuos-servilă a celor care fac totul ca să îţi iasă în cale şi să îţi intre în voie. Începutul relaţiei cu acest sistem dispus să sprijine demnitarul e relativ camuflat. Trebuie să ai o stăpânire de sine şi un echilibru dobândit în procesul de formare intelectuală, deci cu mult înainte de a fi obţinut o funcţie, ca să poţi să spui: „Mulţumesc, pot să îmi curăţ singur scamele de pe haină“. Trebuie să te fi definit satisfăcător ca personalitate, în raport cu familia ta, cu mediul tău, cu societatea, astfel încât funcţia să fie doar un loc de muncă şi să poţi respinge toate avantajele, care sunt de fapt capcane (eficiente altfel) şi te transformă în sluga propriei funcţii. Nu puţine sunt depresiile şi depresivii, după ce sistemul îi lasă pe margine.

*

Probabil că a fost un noroc faptul că am început munca în structurile de Stat în echipa lui Radu Vasile. Poate fi o explicaţie pentru modul în care m-am raportat ulterior la ideea de „funcţie“. Am început în calitate de consilier guvernamental, un rang inferior în organigrama Executivului. Lucram în subordinea directă a lui Costin Borc, şeful consilierilor lui Radu Vasile, o persoană care, într-o ţară unde performanţa şi pregătirea profesională sunt criterii de selecţie în promovarea oamenilor în funcţii de conducere, ar fi putut să fie un excelent prim-ministru. Avea o energie debordantă, dar mai ales un stil extrem de direct, pe alocuri chiar frust, o minte iscusită şi era extrem de curajos în abordări. Nimeni nu se „domnea“ în adresare, vorbeam de la egal la egal şi nimeni nu era scutit de observaţii severe. Nu simţeam că cineva îmi analiza punctul de vedere de la nivelul vreunei funcţii. Stilul „american“ îl impusese în echipă Costin. Avea experienţa unor stagii îndelungate în S.U.A. Radu Vasile, la rândul lui, aborda un protocol flexibil. Era de o timiditate bine controlată, cu replici acide la adresa colaboratorilor. Nu a făcut niciodată apel la respect pe motivul că era prim-ministru. Echipa pe care şi-o selectase era, ca medie de vârstă, foarte tânără. Ne trata uman, iar conflictele le aplana foarte repede. Prefera să ne evacueze din birou până îşi găsea tonul adecvat, chiar dacă asta însemna să ne ţină ore, uneori zile, în spatele uşilor. După un an şi jumătate de muncă în Cabinetul Vasile, înţelesesem mai multe din coteriile politice şi terminam prima experienţă instituţională fără să fi fost pătrunsă de importanţa funcţiei.

Oamenii se puteau împărţi în simpatici, dar inutili ţării, în aroganţi, mediocri, păşind apăsat pe covoarele roşii, căutându-şi reflexia umbrei în marmura din Palatul Victoria. Erau şi figuri serioase, uşor rigide, dar exista sens în ceea ce auzeam că spun în şedinţele de Guvern. Eu, o fostă ziaristă, ajunsă mai degrabă din întâmplare într-o agenţie de presă – ca absolventă de Litere, într-o perioadă când a intra la Facultatea de Filologie însemna un real succes, iar licenţa cu nota 10, sub coordonarea lui Nicolae Manolescu, era un motiv de a fi mândru de şcoala pe care ai făcut-o –, mă obişnuisem cu figurile politicienilor, aşa încât funcţia în

sine nu îmi spunea mai nimic. Era mare lucru să descoperi omul. Iar pe unii dintre ei i-am descoperit umani, deşi îi priveam intransigent, după experienţa de jurnalist de teren, care îi cunoscuse doar răspunzând, uneori de-a dreptul plictisiţi, la întrebările adresate. Adevărul e că, după un timp, mi s-a întâmplat să îmi amintesc de plictiseala acelor miniştri, ajungând eu însămi în postura să tot primesc întrebări. Şi îmi făcea bine că îmi aminteam. Îmi corectam măcar mimica, dacă nu reuşeam să mă împac cu gândul că întrebările presei uneori nu aveau nici o legătură cu jurnalismul. Atât cât îl deprinsesem eu, în două agenţii de presă, Rompres şi Mediafax, cea mai bună şcoală pentru un ziarist.

Din perioada aceea am doar o scenă de confruntare dizgraţioasă cu „funcţia“. Era în sâmbăta de după atacul de cord al lui Radu Vasile din anul 1999. Trebuia să fac o declaraţie de presă, în care să anunţ desemnarea persoanei care urma să preia interimatul pe perioada spitalizării. În Palatul Victoria eram eu, S.P.P.-ul şi presa. Mi se comunicase ca imediat ce primesc decretul semnat de Radu Vasile să anunţ decizia lui. În acelaşi timp, unul dintre consilieri mă anunţase, pe un ton misterios, că ar fi bine să nu fac anunţul până când nu primesc o confirmare de la Cotroceni. Nu îi vedeam sensul, dar am stat liniştită, aşteptând să ajungă curierul de la spital. Radu Vasile nu îmi transmisese nimic în plus. Am înţeles ulterior că a fost primul puci de debarcare. L-am dejucat, fără să fi ştiut ce se pune la cale. Imediat după conferinţă, în timp ce stăteam de vorbă cu ziariştii, un S.P.P.-ist m-a anunţat că sunt căutată insistent de la Cabinetul Preşedintelui Constantinescu. Am urcat în birou, am ridicat receptorul – telefonul suna continuu, îl auzeam de pe hol. „Cum vă permiteţi?“ Şi discuţia a fost un monolog ameninţător al Preşedintelui Constantinescu, terminat cu un receptor trântit în ureche. Cotrocenii par să inspire asemenea note joase de comportament. Am plecat acasă, fără să mă impresioneze supărarea unei „funcţii“. A doua zi, Radu Vasile m-a sunat şi a râs de „cum îmi permit“.

*

Mă aşteptam la multe bâlbâieli şi inadvertenţe la Cotroceni. Dar nu mă aşteptam ca Traian Băsescu să îşi înceapă mandatul cu un amestec de vanitate şi umori neponderate.

Ar fi o aroganţă să spun că mi-am dat seama de toate atunci. Mai târziu am realizat că şi pentru el a fost o surpriză câştigarea Cotrocenilor în 2004. Părea surprins de locul pe care i l-a oferit istoria. Ceea ce nu era deloc nefiresc. Votul din 2004 a fost unul masiv împotriva persoanei lui Adrian Năstase, şi nu pentru Traian Băsescu. Intrasem în turul al doilea cu 33,92%.

Decembrie 2004. Modrogan nr. 22. Mai e o oră până să se anunţe câştigătorul. Intru în biroul candidatului, care se foieşte cu nişte hârtii în mână. „Te-ai gândit ce spun?“ Mândră de mine, încep să dezvolt ideile discursului. „Asta e în varianta bună. În varianta proastă?“ „Câştigaţi.“ Recunosc privirea nemulţumită. „Eu te-am rugat să te gândeşti la ambele *variante.“ Acest „te-am rugat“ din partea lui Traian Băsescu este cel mai nepoliticos mod de a folosi verbul respectiv. Mai bine urlă decât să „te roage“.*

De prin adolescenţă am dezvoltat o ciudată superstiţie. Una şi bună. Nu cu pisica neagră, nu cu zbaterea ochiului, nu cu alte semne oculte. Condiţionam un posibil eveniment de un alt eveniment. În liceu, stând în staţia de autobuz, în drumul spre şcoală, luam drept semn că voi fi ascultată la matematică – materia cea mai chinuitoare pentru mine – dacă autobuzul meu venea primul, din momentul în care ajungeam în staţie. Nu forţam superstiţia decât rar, dar se cam nimerea. Ulterior, făceam alte jocuri, cam în aceeaşi notă. Dar recurgeam la jocul ăsta doar în momente de confuzie. Acum sunt la fel de confuză. De dimineaţă m-am trezit cu sentimentul că nu ştiu cum se va termina ziua.

Să pierd un stilou sau un pix e o tragedie. Pot să pierd orice, dar nu asta. De două zile nu îmi găsesc stiloul preferat. Fac ce fac şi mai întorc geanta cu fundul în sus, verific buzunarele, poate-poate dau de el. În drum spre Modrogan, îmi spun: dacă îmi găsesc stiloul, câştigă Băsescu.

Se uită iritat la mine. Mai sunt maxim cincisprezece minute până la anunţarea primelor rezultate pe baza exit poll*-urilor. În sala de alături, vânzoleală mare. Blaga mă întreabă dacă venim „la cameră“ de la început. Băsescu răspunde în locul meu: „Da“. Apucă o foaie de hârtie. „Îmi scriu* eu *nişte idei, dacă tu nu ai fost în stare.“ Nu citeşte*

declaraţiile pentru presă, dar îşi notează ideile. E „vizual“ şi reţine mult mai uşor notând ceea ce urmează să spună. Ia un stilou şi începe să scrie. Îl recunosc. E stiloul rătăcit. „E stiloul meu!“ şi i-l smulg cu un gest rapid din mână. E limpede că îl uitasem pe biroul lui, singurul loc unde nu l-am căutat. Mă priveşte blocat. „Pe cuvânt, câştigaţi. Nu mai scrieţi nimic.“ Nici nu mai are timp. Televiziunile încep numărătoarea inversă. Peste câteva secunde, aflăm că suntem 50 la 50 cu Năstase. În final, până spre dimineaţă, e victorios.

*

După aproape zece ani de la câştigarea alegerilor prezidenţiale de către Traian Băsescu, momentul retragerii lui Theodor Stolojan din cursa electorală rămâne un subiect neelucidat pentru opinia publică. S-au emis teorii, toate urmând stereotipurile conspiraţiilor, au fost prezentate variante de lucru, cea mai mare atenţie şi creditul cel mai consistent fiind acordate ideii că protagoniştii au pregătit acest moment, determinat în principal de scăderea în sondaje a lui Stolojan.

Foarte mulţi cred că nu există întâmplare sau coincidenţe în evenimentele importante din politică; poate nici în viaţa domestică. Eu spun că la baza multor momente de cotitură există, la început, întâmplarea sau o simplă coincidenţă. Ce se întâmplă după aceea ţine de abilitatea fiecărui participant de a folosi coincidenţa contextuală.

Exemplific cu un episod de dată recentă (recentă în raport cu momentul în care scriu toate acestea): propunerea pe care mi-a făcut-o Adriean Videanu pe 25 martie 2014 de a candida în colegiul devenit vacant, după retragerea lui Dan Voiculescu din Parlament. Spun şi data, fiindcă unele aspecte au pentru unii o latură mistică, pentru alţii, una uşor amuzantă.

În ziua aceea, absolut întâmplător, am reuşit să ajung la şedinţa de campanie pentru alegerile europarlamentare. Spun „absolut întâmplător“ pentru că, deşi fusesem cooptată în echipa de campanie, participarea mea a fost modestă. Prietenii şi colegii mei din P.D.L. voiau să mă implic la fel de consistent ca atunci când, în

urmă cu zece ani, eram angajată să fac asta. Ritmul meu însă e altul în 2014: se împarte între cursurile de comunicare, singura sursă de venit, şi timpul alocat copilului şi programului său, care devine din ce în ce mai complicat, pe măsură ce cresc cerinţele anilor de studiu. Drept urmare, din motive binecuvântate, nu îmi puteam asuma nici un fel de angajament. Dar în ziua aceea am ajuns la şedinţă. Şi tot în ziua aceea m-am întâlnit cu Adi Videanu, prezent la şedinţă. S-a pus problema candidaturilor la alegerile parţiale, pe colegiile anunţate de Guvern. Pentru Bucureşti încă nu se stabilise nimic. Adi, preşedintele organizaţiei, era de părere că orice vom face pierdem, pentru că primarul decide soarta alegerilor, prin mobilizarea pe care şi-o permite. Din nefericire, avea dreptate, dar acest efect al primarului care construieşte o republică proprie e valabil şi în zonele cu primari P.D.L. E vorba despre un mecanism electoral care schimbă jucătorii, dar nu şi sistemul, cam o dată la un deceniu. Argumentaţia lui a fost preluată şi de alţii, care au considerat că nu trebuie să ne concentrăm pe aceste alegeri parţiale parlamentare, care par o „capcană“, ci doar pe europarlamentare. Nu prea îmi era clar ce tip de capcană, dar am susţinut contrariul. Ideea mea era că, indiferent dacă pierzi sau câştigi, e important să desemnezi oameni care pot să atragă voturi. Cu două buletine de vot în mână, cetăţeanul va vota în tandem. Iar cu un candidat bun, nominalizat la parţiale, s-ar mai putea face câte un transfer de voturi şi către lista de europarlamentare. Orice vot contează! Adi Videanu a fost de acord cu raţionamentul şi a avut o revelaţie. Mi-a spus: „Tu eşti cea mai bună variantă! Şi e şi Buna Vestire astăzi! Asta e vestea bună: am găsit candidatul“.

Ceea ce susţin acum e faptul că, dacă nu eram acolo, nu mi s-ar fi făcut propunerea. Iar eu nu aveam nici o intenţie să candidez. A fost doar o întâmplare, dar această întâmplare relevă importanţa „contextului“, a „momentului“ pentru a intra într-o competiţie electorală (poate fi extins principiul şi la alte competiţii, desigur). Dacă n-aş fi fost acolo, la acea şedinţă, dacă Adi Videanu nu era acolo, dacă nu punea problema candidatului, nu cred că s-ar fi ajuns la mine. Aici nu e vorba în primul rând despre meritele mele, care pot exista. Nu e vorba despre faptul că îndeplineam cerinţele pentru acea nominalizare. E vorba despre faptul că, deşi erau şi

alţii buni pentru această nominalizare, eu m-am aflat acolo, în acel moment!

*

Nu am nici un motiv întemeiat să susţin că Stolojan a fost doar o momeală preelectorală, că a fost pregătit în mod conştient şi voluntar de echipa de campanie pentru retragerea din cursă, pe 2 octombrie 2004. Cei mai mulţi din echipă au aflat cu câteva ore înainte sau poate chiar cu câteva minute. Cel hotărât să renunţe era Stolojan. Băsescu se afla acolo. Dacă îşi dorea? Dacă s-a gândit vreodată că ar vrea să fie el candidatul? Dacă a existat invidie faţă de Theodor Stolojan? Dacă a considerat că e prea puţin pentru el doar funcţia de primar al Capitalei? Sunt întrebări la care răspunsurile pot fi relativ corecte, cu condiţia unei raportări obiective la evenimentele de atunci. Şi nici astfel nu poate fi garantată validitatea acestor răspunsuri.

În 2003, Traian Băsescu, preşedintele P.D. şi primarul Capitalei, se confrunta cu un Consiliu P.S.D. majoritar, care îi dădea serios de furcă. Alegerile din 2004 – şi cele locale, şi cele parlamentare – se anunţau destul de dificile pentru P.D. Sondajele dădeau o creştere uşoară faţă de procentul din 2000 de la parlamentare, obţinut de P.D. (de la 7% la 10%, spre finele lui 2003). Era destul de puţin ca P.D.-ul să spere să devină un jucător important. P.N.L. stătea mai bine, deşi mult mai puţin vizibil în opoziţie, dar era evident că doar printr-o alianţă între cele două partide putea fi clintit mastodontul P.S.D.

Traian Băsescu a făcut propunerea acestei alianţe, iar Stolojan a acceptat. Propunerea se baza pe o cercetare făcută de echipa lui Tal Silberstein[8], consultantul israelian angajat de P.D., în anul 2002, care arăta că P.S.D. şi Adrian Năstase nu vor putea fi învinşi dacă cele două partide vor candida separat. Aşa că Traian Băsescu a luat iniţiativa. S-au împărţit rolurile. Băsescu candidează la Primăria Capitalei şi câştigă, cerând un consiliu favorabil. Stolojan – la Cotroceni, iar P.D. urma să primească funcţia de prim-ministru, cel ales fiind Adriean Videanu.

Alianţa D.A. s-a bazat pe interese politice comune şi mai puţin

pe compatibilităţi ideologice. Aceste interese erau determinate de faptul că, în primul rând, ambele partide aveau o reprezentare parlamentară şi o cotă de popularitate scăzută în sondaje. Dacă la P.N.L. lucrurile păreau să evolueze într-un sens pozitiv, dar într-un ritm modest, la P.D. lucrurile erau extrem de încurcate.

Totul părea extrem de bine aşezat, fiecare pas fusese pregătit şi fiecare persoană avea rolul ei. Până în momentul în care Stolojan a decis să se retragă. În ce mă priveşte, am intuit că există o problemă pe la jumătatea lunii septembrie. Într-o singură discuţie la care am asistat, Stolojan a mărturisit sincer, cu un aer abătut, de învins, dominat de această stare, că nu se simte confortabil cu ceea ce i se cerea să devină.

În luna iunie 2004, sondajele arătau că Theodor Stolojan începea să piardă în faţa adversarului Adrian Năstase. Trebuia schimbat ritmul. Un program extrem de dens, cu întâlniri în judeţe, a fost pus în faţa candidatului. Stolojan, un om disciplinat, n-a refuzat nimic din ceea ce i-a propus stafful de campanie. Se pare însă că presiunea campaniei a avut un rol demotivant, care a atins punctul nevralgic la începutul lui septembrie, când Stolojan începuse să primească citaţii de la membri P.S.D. pentru calomnie. Alianţa D.A., la iniţiativa lui Cozmin Guşă, difuzase o listă cu „101 dalmaţieni“ ai P.S.D. cu „pete de corupţie“. P.S.D. a reacţionat şi a depus plângeri pe bandă rulantă în justiţie împotriva lui Stolojan.

Singurul care poate să lămurească ce anume a provocat acel abandon e Theodor Stolojan însuşi. Nici măcar această carte, care poate fi considerată de memorii – îl citez pe Alexandru Paleologu[9]: „memorii nu înseamnă pluralul de la memorie, ci de la memoriu, care este o dare de seamă despre un fenomen important, despre care ştii cum s-a produs“ –, nu poate consemna, din decenţă, aspecte care ţin de intimitatea unui om. Doar acel om poate decide să vorbească despre elemente de natură atât de personală. Altfel, putem accepta că presiunea într-o campanie cu o miză atât de mare cere un psihic robust. Faţă de anul 2000, când Stolojan fusese candidat pentru aceeaşi funcţie, în 2004 alegerile prezidenţiale erau decisive pentru stânga-dreapta, respectiv Alianţa D.A. *versus* P.S.D.

Pascal de Sutter[10] vorbeşte despre „stresul patologic“ care

apare mai ales când „angajamentul faţă de funcţia ocupată este excesiv: munca excesivă, cultul performanţei, sentimentul că nu ai dreptul să greşeşti, cursa contra-cronometru, frustrările emoţionale, lipsa recunoştinţei, negativismul, hărţuirea morală, lipsa de politeţe, violenţa psihologică, deplasările frecvente“. Concluzia mea este: cred că Theodor Stolojan s-a confruntat din plin cu acest stres. Cei care i-au fost apropiaţi în perioada respectivă îşi aduc aminte de vecerniile lui Stolojan, când, la sfârşitul unei zile agitate de campanie, stătea pironit în fotoliu, cu privirea pierdută, într-o încercare disperată de a se desprinde de tot şi de toate.

> 7 octombrie 2004. În comparaţie cu Băsescu, Stolojan părea stânjenit în şedinţele de campanie. Într-o săptămână a avut o singură întrebare formulată mai aspru şi pe care a exprimat-o mai puţin reţinut: atunci când şi-a mărturisit neîncrederea că va putea să-i răspundă lui Năstase la toate statisticile care arătau creştere economică („şi e reală“, ne-a spus Stolojan) doar cu acuzaţii de furt şi corupţie. (…) La prima vedere, Stolojan pare un om extrem de echilibrat şi greu de urnit de pe platforma lui, care inspiră linişte şi siguranţă. Şi totuşi s-a dovedit fragil. Am avut parte de scena aceea nu mai lungă de 15 minute – în joia de dinaintea retragerii – când am fost convinsă că era imposibil să fie recuperat. Un om livid, cu o privire neliniştită, cu mâinile căutându-şi de lucru – mă privea cu un zâmbet rătăcit. Nu era deloc nervos sau agitat, ci teribil de obosit. Nu ar fi putut duce cursa până la capăt. (…) Băsescu are toate şansele să câştige. Are date şi îi plac bătăliile.

*

Octombrie 2004. Intru în biroul lui Traian Băsescu. Ne pregătim de un interviu, după ce Theodor Stolojan a renunţat la candidatură. Mi se pare neobişnuit de tăcut. „S-a întâmplat ceva?“, întreb. „Mă gândeam cum de ajung românii să aleagă între trei comunişti: eu, Năstase şi Vadim…“ Întrebarea e grea şi pentru mine. Mă uit surprinsă la el. Îi cer să îmi dea un argument să-l votez, altul decât acela că lucrez cu el. Mă ia din nou prin surprindere. Îmi aminteşte o întâmplare pe care credeam că a uitat-o. Eu eram jurnalistă, el

ministrul Transporturilor în Guvernul Ciorbea. Agenţia de presă Mediafax pregătea un material despre retrocedarea proprietăţilor şi aduna opiniile partidelor aflate la guvernare. L-am întrebat şi pe ministrul democrat. Mi-a cerut să închid reportofonul. „Ţi-am zis atunci să mă scuteşti de tâmpeniile astea.“ Îi amintesc mai exact ce a spus. Mult mai direct şi greu de redat. Când am ajuns în redacţie şi le-am relatat incidentul, colegii mei m-au taxat că am închis reportofonul. Nu aveam nici o dovadă a celor spuse ca să pot sintetiza, într-o ştire, spiritul antiretrocedări al democratului Băsescu, coleg cu ţărănistul Vasile Lupu, cel care se bătea în Parlament cu legea care îi poartă numele şi care viza tema în cauză. Acum mă priveşte şi spune: „Eu măcar m-am mai schimbat. După ce am ajuns primar, mi-am schimbat, de exemplu, viziunea în chestiunea asta. Dacă până atunci nu susţineam ideea, acum cred că trebuie să le fie retrocedate oamenilor proprietăţile luate de comunişti“. Continuă să mai aducă argumente. Plecăm spre emisiune, dar discuţia mă urmăreşte mult timp.

O reluăm după două luni, când are loc dezbaterea finală cu Adrian Năstase, din decembrie 2004, de la T.V.R. Suntem tot în biroul din Modrogan, dar de data aceasta împreună cu Dorel Şandor.

Traian Băsescu cere „glonţul de aur“, o găselniţă similară cu întrebarea lui Emil Constantinescu adresată lui Ion Iliescu la finala din 1996. După mai multe variante pe care le respinge, intervin destul de ezitant: „Aş avea o idee, dar nu ştiu dacă sunteţi dispus să faceţi asta“. „Zi!“ Şi îi amintesc discuţia avută în urmă cu două luni. „E un moment de sinceritate, ca o confesiune publică.“ Şandor respinge categoric ideea. Motivul ar fi că vremurile grele i-au făcut pe mulţi să nu mai vadă comunismul exclusiv în negru. I se pare foarte riscant şi deloc atrăgător de voturi. Băsescu e îndoit, dar eu susţin că avem nevoie de acel ceva care să mobilizeze un public ce nu se lăsa uşor convins, după cum arătau cele 33% cu cât intraserăm în turul doi. Am recuperat între tururi, dar nu suficient ca să ignorăm nehotărâţii. Ne ducem la T.V.R. fără o concluzie. În maşină, îmi spune că nu crede că va reuşi să redea discuţia. Sunt de acord cu el că nu are nici o greutate acea confesiune, dacă nu se va crea momentul, dacă nu va simţi când să o spună. „Aşa, ca un punctaj de emisiune, nu are nici un sens. Trebuie să găsiţi un moment în care să spuneţi la

fel de sincer ceea ce mi-aţi spus mie. Altfel, nu merită.“ Am ajuns la T.V.R. într-o ambuscadă. Huiduieli, înjurături, chiar şi ceva scuipaţi pe geamul maşinii, nişte pancarte aruncate spre noi. Dacă eu eram crispată, Traian Băsescu nu avea o problemă cu atmosfera. Funcţiona chiar mai bine în tensiune.

A pornit dezbaterea, fără să ştiu dacă va trage „glonţul de aur“. Când a început să rostească întrebarea „Măi, ce blestem o fi pe poporul ăsta de a ajuns până la urmă să aleagă între doi foşti comunişti?“, am ieşit din spatele platoului, fără să pot urmări până la capăt. Pur şi simplu, îmi era teamă că va rata şi n-ar fi fost singurul vinovat. Am văzut momentul în reluare. La doar câteva secunde după acea mărturisire a sunat telefonul. Era fratele meu, care îmi spusese că nu va merge la vot, n-avea cu cine să voteze. „M-a convins. Îl votez!“ L-am simţit foarte emoţionat. Pentru mine era suficient ca să ştiu că glonţul şi-a atins ţinta, dacă l-a convins pe un anticomunist ca fratele meu – ca student în Timişoara, fusese acolo, în piaţă, în decembrie 1989. Al doilea telefon, înainte să se termine dezbaterea, a venit de la Dorel Şandor. „Bravo! A funcţionat ideea ta. A câştigat.“

*

Theodor Stolojan nu este, funciarmente, un animal politic, nu are nici unul dintre atributele care să îl includă în această categorie. Poate fi mai degrabă versatil politic, dacă ne gândim că a susţinut un om declarat de stânga, chiar un comunist reformat, cum era Ion Iliescu, ca apoi să devină preşedintele P.N.L., un partid cu ideologie opusă P.D.S.R. (devenit P.S.D.). Dar atitudinea lui Stolojan în relaţia cu P.S.D. nu va fi una singulară în parcursul liberal. Evenimentele de după 2009 diminuează mult din reproşurile făcute lui Stolojan pentru simpatia acordată lui Iliescu. Într-o notă cinică, crearea U.S.L. îl promovează pe fostul preşedinte P.N.L. în postura de deschizător de drumuri.

Fostul prim-ministru numit de Ion Iliescu avea imaginea omului aspru, care nu negociază economie, salarii, bonusuri. Ştia ce e de făcut atunci când era vorba despre economie, bănci, finanţe. Avea capacitate de muncă, chiar cu mult peste a lui Traian Băsescu, dar

una birocratică, analitică, de birou. Creativitatea politică îi lipsea cu desăvârşire. Avea o inteligenţă analitică financiară, dar nu politică, şi cu atât mai puţin empatică. Dacă ar fi fost un animal politic, Theodor Stolojan nu ar fi acceptat niciodată să devină „subordonatul“ lui Traian Băsescu. Şi nu s-a oprit doar la statutul de angajat al Cotrocenilor. A mers mai departe, acceptând ca Partidul Liberal Democrat[11] să fie înghiţit de P.D., în condiţiile în care la alegerile europarlamentare din noiembrie 2007 câştigase un procent respectabil, de 8%.

Stolojan nu părea să îşi dorească să fie mai mult decât era: imaginea tehnocratului, care vorbeşte rar, apăsat şi printre dinţi despre economie.

Traian Băsescu îşi dorea să nu câştige Adrian Năstase, inclusiv din motive care ţineau de propria lui persoană. Nimic nefiresc: numeroase studii despre putere concluzionează că, dincolo de programele electorale, de bunele intenţii, de obiectivele naţionale, de campaniile bune şi sfătuitorii competenţi, cel mai puternic resort în câştigarea unei lupte electorale este unul foarte personal, care ţine de ego, de o miză personală, de frustrări şi ambiţii în raport cu un „ceva“ sau „cineva“. E o utopie să credem că aceşti luptători în numele binelui naţiunii sunt determinaţi doar de resorturi care vizează binele patriei. A câştiga are legătură în primul rând cu tine însuţi şi, în cel mai fericit caz, cu societatea, cu comunitatea căreia îi aparţii.

Miza personală a lui Traian Băsescu a vizat şi libertatea sa. Era aproape convins că Adrian Năstase nu se va da în lături să folosească orice mecanism pe care îl va avea la îndemână pentru a-l trimite la închisoare. Avea nevoie de timp ca să îşi rezolve problema Dosarului Flota, piatră de moară în 2004. La Cotroceni se înfiinţase o comisie specială pentru acest caz.

11 august 2004. Îmi iau la revedere de la preşedintele P.D., care îmi spune că pleacă trei zile în Bucovina, cu doamna Maria Băsescu. E o minivacanţă meritată. Ajung acasă. Filip vrea în parc. Sună telefonul. „Ce faci?“, mă întreabă vesel Traian Băsescu. „Ia-i pe Filip şi Claudiu şi veniţi şi voi în Bucovina.“ Aşa, brusc?! Visam trei zile de somn. Claudiu se repliază cel mai repede. Fac bagajul şi o luăm din loc. Ne întâlnim pe drum şi ne propune să mâncăm ceva la pensiunea „Casa Elena“. Drum lung, foame pe măsură. Gazda ne întâmpină

măgulită de aşa oaspete. Până se pregăteşte mâncarea, Băsescu îmi propune să dăm o tură prin curtea generoasă a pensiunii. Crizantemele domină. Filip o ia înainte, alergând de zor. Cu ceva paşi în faţa Preşedintelui, cu grija alergăturii copilului, am senzaţia că văd de departe o figură cunoscută care caută să se facă nevăzută.

În spatele unei coloane situate la intrarea în clădirea cu spaţii de cazare se piteşte Liviu Negoiţă. Realizez pericolul. După câştigarea primăriilor de sector de către candidaţii Alianţei D.A., mai puţin sectorul 2, Traian Băsescu le atrăsese atenţia noilor primari să nu îşi imagineze că pot pleca în vacanţă. Încerc să îl întorc pe şeful direct al primarului sectorului 3, înainte să dea ochi cu împricinatul. Nici o şansă. Filip e exact în cătarea drumului, iar Băsescu ridică privirea către umbra care încearcă să se facă nevăzută. Râsete şi glume cinice. „Ce faci, dom' primar? Lucrezi?" Liviu stă de o explicaţie, dar nu mai e loc. Se stinge justificarea într-un pahar de ţuică şi un castron cu mămăligă aburindă. Liviu are un noroc nesperat!

Ajungem la o pensiune încântătoare, „Plai cu dor". E prima oară când sunt în Bucovina. Ştiu Transilvania pe de rost, dar nu mai mult. Copilăria şi adolescenţa mea au însemnat doar Transilvania, traversată de-a lungul şi de-a latul. Prima oară când am ajuns la mare aveam doisprezece ani. O experienţă pe care nu a bătut-o nici o altă amintire ulterioară. Aşa cum cea mai frumoasă excursie a fost traseul cu bicicleta de la Târgu Mureş la Bistriţa, ca să văd casele lui Coşbuc şi Goga. La Lancrăm am ajuns cu căruţa, într-o aventură cu greu acceptată de părinţii mei.

Băsescu face programul. „Mâine mergem în pelerinaj la mănăstiri. La 10 plecăm." Zis şi făcut. Dimineaţa, cafeaua pe terasă. Atmosferă de început de toamnă. Bunicul meu îi spunea mereu bunicii mele, de Sfânta Marie Mare: „A venit toamna, Ană. Să pregătim curtea, că ne vin oile de la munte". Pentru mine, toamna începe şi acum când coboară oile de la munte. Lumina e desăvârşită, iar liniştea locului te îndeamnă să crezi că nimic nu poate zdruncina lumea. E bine. Sună telefonul meu. Mi se cere o reacţie de la Traian Băsescu la comunicatul P.N.A. care anunţă că a trimis marţi (10 august) Dosarul Flota în justiţie. Traian Băsescu şi alţi zeci de foşti demnitari sunt acuzaţi de prejudicierea statului român cu 11 mii de miliarde de lei (vechi). Dosarul priveşte vânzarea a 16 nave către firme străine, în perioada 1991-2000. Ce pelerinaj? Care vacanţă?

„Ne întoarcem la Bucureşti“, spune primarul Băsescu. Doamna Maria nu zice nimic, dar nici nu se bucură. „Şi, dacă vă întoarceţi, ce rezolvaţi?“, întreb eu. „Bine. Eu rămân la pensiune, mergeţi voi.“ Plec împreună cu doamna Maria la mănăstirile Putna, Horezu şi Suceviţa. Până ne întoarcem, Traian Băsescu scrie un lung comunicat de presă. Citea dosarul, declaraţiile P.N.A. şi devenise propriul avocat. Refac comunicatul doar „stilistic“, ca pe o ştire de agenţie de presă, bun de preluat, fără intervenţii, şi îl trimit la Bucureşti pentru difuzare. Băsescu a suportat o zi departe de Bucureşti, dar nu are stare, aşa că a doua zi o luăm din loc. Înţeleg că dosarul nu îi dă pace şi că acolo ticăie un ceas ameninţător.

„Stolojan preşedinte“ era o garanţie pentru o soluţionare onestă a acestui dosar. Cu Adrian Năstase preşedinte, Băsescu era convins de verdict: vinovat. Între cei doi, Stolojan părea un profil mult mai potrivit pentru funcţia de Preşedinte. Iar în Stolojan Băsescu putea avea încredere. O verificase deja. În sens invers, lucrurile nu erau la fel de limpezi, dar la momentul 2004 nu îmi puneam această problemă.

*

Ca să câştigi bătălii politice, cu atât mai mult când ai ca adversar P.S.D., e nevoie de determinare, de o capacitate de muncă remarcabilă, de o creativitate politică debordantă, de inteligenţă analitică, practică, emoţională, de sânge rece şi calcul matematic în strategie. Pe lângă aceste date, e nevoie de context, de oportunităţi. Iar contextul a fost în favoarea lui Traian Băsescu.

Aspectul gregar, vestimentaţia tip second-hand – purta hainele ca un umeraş cu un braţ rupt –, pantofii perforaţi, cu vârful amintind de imineii turceşti, şuviţa personală, de care nu s-a atins nimeni până la penibilul moment din Downing Street 10[12], râsul dezinvolt provocând stupoare în rândul audienţei, remarcile dizgraţioase, vorba aspră, directă, fără fandoseli şi politeţuri, nepotrivită adeseori în public, lipsa oricărei culturi a protocolului diplomatic făceau din Traian Băsescu un intrus în lumea costumelor prezidenţiale, un candidat nevandabil. Doar că toate handicapurile de aspect şi prestanţă erau suplinite de o inteligenţă

politică inepuizabilă din punct de vedere strategic şi tactic. Domina spaţiul comunicării mai bine decât oricine.

Pascal de Sutter[13] defineşte *homo politicus* drept „o personalitate de tip A“, care se înscrie într-o logică a suprastresului, pune presiune chiar şi atunci când nu e cazul, este în continuă acţiune, dur cu colaboratorii săi, cu familia, devine disfuncţional prin lipsa de recul şi agresivitate. Atributele lui sunt: rapiditatea în acţiune, capacitatea de a face mai multe lucruri odată, ambiţia, productivitatea în muncă, energia în acţiunile întreprinse, spiritul mobilizator, plăcerea efortului, combativitatea, dificultatea de a încetini cadenţa, sacrificarea vieţii de familie, tendinţa de a fi conflictual, autoritarismul, stresul excesiv, accidentele de carieră în urma unui conflict, problemele conjugale. Traian Băsescu se înscrie întru totul în concluziile scriitorului bruxellez.

*

Prima oară când m-am întrebat fără să mai ezit de ce lui Traian Băsescu nu îi place Theodor Stolojan – ştiu, sună ca şi cum ai avea în faţă o farfurie cu cea mai neapetisantă supă, dar cam aşa era mina lui când trebuia să se întâlnească cu cel care era consilierul prezidenţial pe probleme economice – a fost în octombrie 2006.

Traian Băsescu a păstrat până a ajuns la Cotroceni o relaţie cordială, afişând un respect ierarhic faţă de Stolojan. Acest tip de respect îl va păstra şi faţă de Petre Roman şi Radu Vasile. Atitudinea am înţeles-o chiar de la acela care a fost ministru în toate cele trei Cabinete.

Mi-a explicat într-o zi, după ce Petre Roman pierduse conducerea P.D., atitudinea faţă de cei care i-au fost şefi ierarhici. Roman îi făcuse un portret deloc flatant, dar Băsescu refuzase să-i replice, ceea ce era neobişnuit pentru temperamentul lui vulcanic recunoscut. Mi-a spus atunci că nu îşi va ataca şefii, mai ales când aceştia l-au ajutat să progreseze în carieră. E adevărat că a sacrificat pe absolut oricine, inclusiv pe foştii şefi ierarhici, dar i-a protejat declarativ. Având în vedere spectacolul de care e capabil

Băsescu când vrea să denigreze public, Petre Roman şi Radu Vasile s-au putut considera protejaţi. În cazul celui de-al doilea, chiar nu ar fi avut nici un motiv să fie nesăbuit în vorbă.

Cu toate acestea, Stolojan – care i-a fost prim-ministru şi ulterior, ajuns la Banca Mondială, i-a oferit sfaturi pe programele pe care le desfăşura Ministerul Transporturilor cu această instituţie – nu a fost menajat în campania prezidenţială din 2000. Băsescu declara atunci că Stolojan e „un lacheu“ care, alături de Mugur Isărescu, „va face tot ce se poate să-i fie prim-ministru lui Ion Iliescu“.

Peste doi ani se reîntâlnesc, începând împreună construcţia Alianţei D.A. Stolojan acceptă, în ciuda a ceea ce spusese Băsescu despre el. Mai mult, într-o declaraţie publică Stolojan îl scuză. Şi totuşi Băsescu nu îşi schimbă părerea despre el. S-ar putea ca nici Stolojan despre Băsescu, dar va fi pus în următorii ani în situaţii nu foarte onorabile.

Într-un interviu realizat în decembrie 2010 pentru site-ul Vox Publica, Călin Popescu-Tăriceanu mi-a spus că Stolojan a fost greu de înduplecat să accepte un dialog cu Băsescu: „(...) Băsescu avea o mare, mare problemă la P.N.L. Şi această problemă nu era P.N.L. sau persoane din conducerea P.N.L., ci era chiar Stolojan, care multă vreme nu a vrut să discute despre şi cu Băsescu. După ce Stolojan a ajuns reprezentantul României la Banca Mondială, Băsescu l-a consultat în calitate de ministru pentru diferite proiecte. Şi Stolojan i-a dat probabil consultanţă, ca după aceea să se trezească cu nişte declaraţii politice extrem de agresive şi de coloratură maximă la adresa lui, ceea ce l-a deranjat teribil pe Stolojan. Stolojan ne spunea că el nu mai vrea să vorbească cu acest «personaj», iar ca noi să putem pregăti terenul pentru această apropiere a fost o mare problemă. Stolojan nu l-a primit cu simpatie pe Băsescu la P.N.L.“.

Am înţeles târziu, observându-i comportamentul, că Traian Băsescu foloseşte cu dibăcie tot ce îi este util pentru a-şi atinge obiectivul. Iar dacă e nevoit să înghită broaşte, o face fără să clipească: scopul său e mereu mult mai important decât inconvenientele digestive. În afară de Stolojan, există o colecţie întreagă de oameni folosiţi şi abandonaţi atunci când nu au mai fost de folos. Pare a avea în mod congenital capacitatea disimulării.

Foarte mulţi au pierdut în confruntările cu el tocmai pentru că s-au lăsat amăgiţi. Băsescu poate la fel de bine să mimeze slăbiciunea, dar şi supraforţa. Nu are limite să rişte şi am convingerea că acesta a fost marele său atu. Şi-a dominat frica, pentru că acest sentiment l-a avut, şi a jucat chiar fără să ştie ce cărţi are adversarul. Stolojan, în schimb, nu are nici pe departe această forţă care te impune în politică. Nu spun că e un succes care se bazează pe virtute. Nu orice câştig e şi virtuos, dacă se măsoară după onestitatea şi moralitatea instrumentelor folosite. Dar aceste valori par să fie total şi irefutabil incompatibile cu succesul politic.

Pe tot parcursul construcţiei Alianţei D.A., relaţiile dintre cei doi au rămas formale – corecte, chiar dacă reci. Nu îmi amintesc vreo masă comună, vreun prânz după şedinţele de campanie, la care să fi participat şi Stolojan. Băsescu însă venea cu echipa, inclusiv cu cei de la liberali, dacă se ataşau grupului. Un element important care a făcut diferenţa între Băsescu şi alţi politicieni: inteligenţa emoţională.

Băsescu i s-a adresat în permanenţă cu „domnule preşedinte“. Stolojan, în schimb, în perioada în care a fost candidat, i s-a adresat cu „Traiane“. Asta până când a devenit consilier prezidenţial şi a folosit doar formula „domnule Preşedinte“.

Stolojan a acceptat ecuaţia subordonării, devenind consilier prezidenţial. Aşa că, nu întâmplător, unul dintre consilierii prezidenţiali, Claudiu Săftoiu, într-o dezbatere cu Robert Turcescu, a răspuns la o întrebare ce viza implicarea lui Stolojan în Platforma Liberală care punea bazele viitoarei formaţiuni Partidul Liberal Democrat. Turcescu a întrebat dacă nu există o incompatibilitate între funcţia de consilier, care ar trebui să fie deasupra partizanatului politic, şi aceea de membru al unui partid. Claudiu a fost de acord cu faptul că Stolojan trebuie să aleagă. A doua zi după acest răspuns, Stolojan m-a întrebat despre ce e vorba. I-am răspuns, cu tot respectul cuvenit, că nici un consilier prezidenţial nu face o asemenea apreciere fără aprobarea Preşedintelui. Nu mi-a spus nimic, doar s-a îndreptat spre biroul Preşedintelui. Rezultatul: Stolojan a demisionat. Pentru că, de fapt, Băsescu şi-a dorit acest lucru şi, la fel cum a făcut cu Blaga, iar ulterior cu toţi cei de care a vrut să scape, a folosit tertipuri.

*

5 februarie 2005. Despre Băsescu ştiu multe lucruri bune. Puţini oameni ar fi rezistat atât timp şi în asemenea condiţii absolut ostile, de la presă până la instituţii ale statului. Are o intuiţie politică greu de egalat. Are un simţ al momentului care l-a salvat în final de multe rateuri. În mod obişnuit, gesturi şi declaraţii care i-au aparţinut ar fi trebuit să îi pună definitiv sub semnul eşecului cariera politică. L-a salvat mereu o inteligenţă vie, dinamică, speculativă, întorcând situaţiile în favoarea lui. Un om care a jucat mereu singur şi care nu datorează prea multe nimănui pentru ceea ce este. Echipele de campanie au avut rolul lor, limitat ca perioadă, dar intens ca acţiune. În rest, echipa a fost el şi cei din spate doar se aliniau, surprinşi de cele mai multe ori de uraganul vorbelor şi acţiunilor lui.

Nu am nimic de corectat la rândurile de mai sus, consemnate în Caietul Albastru. Traian Băsescu va ocupa mult timp galeria celor mai influenţi oameni politici. Se vorbeşte foarte mult despre carismă, ca o condiţie de bază pentru succesul la public. Cum ajungea carisma la marele public înainte de apariţia televizorului? Pe vremea regilor Carol sau Ferdinand, a marilor oratori din perioada interbelică? Mai mult ca sigur, faptele ajungeau înaintea vorbelor la marele public. Această schimbare a raportului fapte-vorbe, când „cum“ e mult mai influent decât „ce“ (forma bate fondul), nu este întotdeauna cel mai solid reper pentru evaluarea carismei, a liderului.

Astăzi, unui politician nu i se dau şanse prea mari pentru a avansa în preferinţele publicului dacă nu „trece sticla“. Această condiţionare a succesului public de relaţia cu camera de filmat a distorsionat realitatea politicului, a subjugat credibilitatea notorietăţii şi popularităţii, a diminuat şansele profesionalizării politicienilor. Mulţimea va trebui reînvăţată – cea care se lasă flatată, la intervale electorale de timp, de liderii carismatici, pentru ca ulterior să fie ignorată de aceiaşi lideri – cu o altă grilă de evaluare a personalităţii. Din păcate, popularitatea unui lider bine susţinut de media, care poate fi, mai ales în perioade de criză, un instrument facil în mâna politicienilor, nu este întotdeauna egală cu seriozitatea şi profesionalismul lui. Mulţimea va fi sedusă de

carisma care trece sticla, dar carisma nu e totuna cu caracterul.

Unii politicieni pe care i-am cunoscut de-a lungul timpului, mult mai bine pregătiţi, mai competenţi, mai ponderaţi în pretenţiile lor de mărire, au rămas în eşalonul doi sau trei doar pentru că media a decis la un moment dat că nu „trec sticla“, nu „fac rating“ – o judecată pernicioasă şi inepuizabilă în a genera erori. Traian Băsescu a trecut sticla. Încă de la început, din momentul în care presa l-a băgat în seamă. Naturaleţea lui, stilul de a formula fără menajamente ceea ce gândea făceau un contrast puternic cu ceea ce se discuta la televizor, cu limba de lemn a P.S.D. Coloraţii limbajului politic erau Vadim, Funar, dar aveau altă substanţă, alt rating şi alt public.

Ministrul Băsescu nu era, la începuturile carierei lui, un om obişnuit cu presa, cu emisiunile TV. E adevărat că, în perioada în care şarma jurnaliştii, nu existau toate aceste televiziuni de nişă, cu dezbateri excesive şi abuzive pentru un public cu pretenţii de informare. Show-ul lui Marius Tucă era cel mai vizionat, la o distanţă foarte mare de puţinele emisiuni cu acelaşi format. Traian Băsescu avea un comportament de începător. Transpira, se emoţiona când îşi dădea seama că nu stăpâneşte foarte bine subiectul, râsul fiind foarte des folosit ca instrument de ieşire din situaţii delicate, cele mai multe create chiar de el. Pot să spun, fără să greşesc, că la început presa îl intimida. Când eram purtător de cuvânt la Guvern, îmi propunea subiecte pentru briefingurile de la Palatul Victoria şi participa la ele fără rezerve. Dar îmi punea foarte multe întrebări despre cum să abordeze un subiect, despre durata intervenţiei, despre cine ar merita să primească o exclusivitate. Era foarte serios în abordarea temelor şi considera că presa de la Guvern e net calificată faţă de cea de la ministere sau, mai târziu, cea de la Primărie, pe care o considera uşor de cumpărat de consilieri. Băsescu a înţeles foarte repede forţa presei şi a folosit-o la maximum, chiar şi atunci când a intrat în conflict cu ea.

2004. Vine în biroul din Modrogan. E trecut de 8 seara. Nu e în toane bune şi îmi dau seama după cum pleacă lumea din sediu. Mă cheamă în biroul lui. Îi sună telefonul. Începe, destul de amabil, o conversaţie cu o ziaristă de la Jurnalul Naţional*. Şi dintr-odată aud: „Dacă vă interesează centura, vă duc eu pe centură, să vedeţi cum e“.*

Tonul e atât de insinuant şi obraznic, încât intuiesc imediat că nu se termină bine. Închide telefonul. După câteva minute, mă sună Tucă să mă întrebe dacă a avut loc această conversaţie. Sigur că avusese, cum să nu. Îi spun lui Traian Băsescu să o sune pe ziarista în cauză şi să îşi prezinte scuzele. Mormăie ceva despre presa ticăloşită şi rău intenţionată, dar sună şi e reverenţios.

Mult timp după acest incident, care la vremea aceea mi s-a părut o catastrofă, Traian Băsescu s-a tot pus în situaţia de a prezenta scuze. La început, această atitudine fluctuantă – când cu bâta, când cu zăhărelul – avea haz, farmec. Nu erau mulţi politicieni care să gafeze atât de des în relaţiile cu presa, dar nici mulţi care să admită când o făceau şi să îşi repare singuri, chiar dacă îndrumaţi, greşelile.

Pregătirile pentru conferinţele de presă, pentru emisiuni sau interviuri ocupau un loc special în agenda lui. Îi plăcea să facă ştiri, să se vorbească despre el. Iar această preocupare de la început, firească pentru un politician, a devenit cu timpul o obsesie care i-a jucat adevărate feste. Dintre politicienii care au ajuns la acest nivel de reprezentare, într-un top al celor care au reuşit să provoace cele mai multe contexte de dezbatere media – exclud aici contextele provocate de media, vorbesc doar despre cele provocate chiar de personajul politic – Traian Băsescu a fost şi rămâne pe locul întâi. S-a dovedit a fi cel mai inventiv şi mai neobosit dintre politicieni în a folosi presa altfel decât prin plăţi şi publicitate. Cel puţin în primii lui ani de politician, de când începuse să conteze, în special după 1998. Până atunci, Duvăz, Sassu, Berceanu tentau mult mai mult presa pentru o ştire decât Traian Băsescu. Pur şi simplu, nu era cunoscut la nivel de public şi, pe aceeaşi logică a presei – mediatizăm ce vinde –, nu făcea rating.

August 1996. Cursurile de vară ale Universităţii Mării Negre, o iniţiativă a Silviei Ilieş [14], absolut *lăudabilă. La unul dintre paneluri, unde mă aflu, invitat e Traian Băsescu. Nu ne atrage invitatul. Îl considerăm personaj secundar, din liga inferioară a politicii. Aşa că punem de o baie în mare. Nu e o decizie colectivă, ci individuală, dar, din păcate, tot grupul lipseşte, aşa că Traian Băsescu nu are chiar nici un ascultător. Pedeapsa pentru „chiul“ e scoaterea grupului nostru de la masa de seară. N-aş spune că ne-a atins prea tare „măsura“. Pentru repararea onoarei invitatului, este reprogramat a*

doua zi, dar cu altă grupă. Traian Băsescu revine fără să se supere. Interesul de a construi o relaţie cu media se dovedeşte a fi mai important decât vanitatea rănită.

2001-2004 au fost probabil cei mai dificili ani în lupta pentru ca Traian Băsescu să existe în presă cu ştiri măcar corecte sau cu comentarii favorabile, dar şi anii cei mai provocatori. Nici presa nu se simţea bine cu presiunea constantă şi sufocantă a P.S.D.-ului. Metodele erau numeroase, iar lesa era strânsă. Traian Băsescu intrase în rolul „politicianului de investigaţie“. Conferinţele de presă le mutaserăm duminica – o inovaţie provocată de blocajul mediatic. Duminica nu se întâmpla mai nimic. Am luat decizia să speculăm golul de evenimente politice şi să încercăm aşa. Într-o mare măsură, a avut efect, dar nici pe departe nu visam la vreo transmisiune în direct. Traian Băsescu ataca „mafia lui Năstase“ şi gruparea din jurul acestuia. Cazurile cele mai invocate, cu dosare, acuze, bani negri, şpăgi, îi aveau ca protagonişti pe Adrian Petrache[15], Alexandru Bittner[16], Dorin Cocoş şi Gabi Oprea.

Începutul lui 2004 a însemnat şi începutul drumurilor spre C.N.A. Nu exista săptămână în care să nu facem o sesizare împotriva T.V.R. Acolo se întâmplau cele mai evidente manipulări. Se făceau filmări cu elicopterul deasupra Capitalei, în intersecţii supraaglomerate, ca să documenteze „proasta activitate a primarului Băsescu“. Nu era niciodată loc pentru drept la replică. Ziarul *Adevărul* era considerat vârful de lance al atacurilor la adresa lui Traian Băsescu.

Primul interviu pe care l-a dat în calitate de preşedinte de ţară a fost pentru *Adevărul*. Iar reacţiile ziariştilor care l-au susţinut în campanie au fost foarte critice la adresa mea, pentru că „i-am ales pe cei de la *Adevărul*“.

> 8 ianuarie 2005. Pun reacţia presei mai degrabă pe seama surprinderii că interviul a fost dat *Adevărului*, un ziar deloc favorabil lui T.B. de-a lungul timpului. E o realitate – chiar dacă nu întotdeauna acuzele au fost fundamentate –, dar nu acesta e criteriul acordării unui interviu. Dincolo de faptul că e ziarul cu cel mai mare tiraj pe formatul său, *Adevărul* a fost singurul ziar care a depus, pe 21 decembrie, o solicitare pentru interviu. Cu multă amărăciune, constat că ziariştii îmi cer să judec precum P.S.D.: ce nu ne e

favorabil nu trebuie servit. Voi refuza să mă supun unui asemenea principiu. Mai ales că acum se apreciază fiecare gest cu aceeaşi măsură bolnavă a P.S.D., care avea ca practică şi interviurile comandate.

Nimic nu a fost premeditat, probabil cu o singură excepţie, dar nici aici nu pot fi sigură: răspunsul prin care Partidul Umanist Român era pus la zid. Înainte, am discutat cu Preşedintele punctajul interviului. Inclusiv o posibilă întrebare despre viitorul Guvernului. A trecut peste răspuns – „e o întrebare uşoară, ştiu ce să spun“ – cerând să ne concentrăm pe lucruri mai delicate, cum era Roşia Montană sau moartea lui Teo Peter. M-a trimis în ofsaid, fără să bag de seamă! N-a spus ce gândeşte, deci nu am prevăzut ce trebuia să spună. Ştiu deja, după atâţia ani, că rolul meu cel mai important e să-i spun ce nu trebuie să spună. Cu o condiţie: să ştiu sau măcar să intuiesc! De data asta n-am fost pusă în gardă. E şi vina mea. Prinsă în tot felul de activităţi de bucătărie la noul departament, n-am mai stat de vorbă pe îndelete cu el. Ştiam că nu agreează tonul şi intensitatea cererilor P.U.R., dar nu ştiam că aşteaptă la cotitură. Poate că nici astăzi, fără replica lui dură – o replică la jocul de culise al P.U.R.-ului – n-ar fi fost numiţi prefecţii. Aşa că, la nici 24 de ore după declaraţii, prefecţii erau numiţi, iar P.U.R. nu mai solicita locuri.

Preşedintele avea să folosească din ce în ce mai des metoda din acel interviu. Am tot asistat la interviuri în care transmitea mesaje publice către unul sau altul. Maniera de a proceda astfel suferea de lipsă de onestitate, cu atât mai mult când era vorba de persoane care îl ajutaseră. La fel s-a întâmplat în interviul pentru *Adevărul* din mai 2005, unde Dorin Iacob[17] şi Florian Anghelescu[18], două persoane apropiate lui mai mult decât partidului, au fost admonestaţi public. Şi unul, şi altul aveau intrare nelimitată la Cotroceni. Şi unul, şi altul ar fi putut fi avertizaţi, în acelaşi birou primitor, că depăşesc limitele relaţiei cu Preşedintele, chiar dacă serviciile lor nu erau insignifiante. A ales varianta care îl aşeza deasupra oricărei suspiciuni de amiciţie cu nişte inşi care erau prezentaţi drept făţarnici şi îi invocau inflaţionar numele. Partea stânjenitoare era că cei implicaţi nu credeau că ar fi iniţiativa lui proprie. Din punct de vedere uman, îi pot înţelege. Pe bursa bârfelor şi în zona resentimentelor, apăream direct responsabilă. Era greu de crezut că omul care îl seconda permanent să nu fi ştiut,

să nu îl fi încurajat etc. etc. Dar lucrurile nu stăteau deloc aşa.

Cu timpul, Băsescu a înţeles că eram total incompatibili când venea vorba despre metode, instrumente, cuvinte/verbe. Intram des în coliziune. Spunându-i – o făceam destul de critic, iar uneori s-ar putea să nu fi avut chiar tonul cel mai potrivit pentru un preşedinte, cred însă că o anume stare de nervozitate începuse să mă domine nefiresc –, a învăţat cum să mă evite. Dar pentru cei din jur era greu de crezut că nu sunt la curent.

Derapaje de limbaj am remarcat înainte ca el să ajungă Preşedinte. Eu mă pronunţam pentru o selecţie mai atentă a adjectivelor şi epitetelor. Colegii din P.D. erau împotriva acestei abordări. E adevărat că, uzând de o stilistică contondentă, reuşea să atragă atenţia. După numărul ştirilor, colegii aveau dreptate. După calitate, nu neapărat. Doar că, spre finalul anului 2004, în plină campanie, tabieturile stilistice erau atât de bine consolidate, încât atunci când cei de la P.D. au cerut totuşi să-i temperez elanul injurios, mare lucru nu mai puteam face. Şi a devenit o marcă a personalităţii lui Traian Băsescu. Iar ceea ce ei au admirat multă vreme s-a întors şi împotriva lor.

Adulatorii, admiratorii, susţinătorii săi se limitau doar la prezent. Părea că pentru toţi timpul stă în loc şi ziua de mâine nu va mai veni. Se refuza orice analiză a acestui mod de a fi în perspectivă. „Ce bine le spune!“ Impertinent, dar ce conta dacă lovea în inamic? Poate fi amuzant să le arăţi musafirilor ţâncul casei, care se răsfaţă cu o ţigară sau debitează înjurături, cu un aer inocent: „Adorabil copil!“. Copilul devenit adult va continua să se manifeste cum a fost încurajat, chiar dacă familia începe să se ruşineze. Compromisurile doar pentru imagine sau pentru satisfacerea grupului propriu se dovedesc, mai devreme sau mai târziu, profund păguboase şi greu de corectat.

Televizorul e deschis. Volumul – aproape la maximum. Scena asta se tot repetă şi devine obsesivă. Stau în biroul Preşedintelui şi ne uităm la ce se comentează. Nu ştiu dacă face neapărat parte din fişa postului, dar cred că această maniacală petrecere a timpului e lipsită de sens. „Tu auzi ce spun ăştia?“ „Da, dar acum ce-aţi dori? Să spună doar ce vrem noi?“ „Normal, tu ce să faci, să ţii cu jigodiile.“ Tac. Discuţia asta am tot avut-o şi nu ajung la nici un rezultat. „V-am spus că nu se face să intraţi pe telefon. Nu ne aduc vreo acuzaţie.

Comentează. Să le spunem şi cum să comenteze, am semăna cu ăia de la P.S.D., care voiau să controleze tot. Şi, oricum, suntem în dezavantaj. După ce închideţi, o s-o ia de la capăt.“ Nu zice nimic. Brusc, îşi aminteşte că are nevoie de un dosar. Ies din biroul lui şi mă îndrept spre al meu. Distanţă de trei minute. Caut dosarul pe masă. Televizorul deschis. Îi aud vocea. Ridic privirea. E în direct, pe telefon. Sângele îmi zvâcneşte în tâmple. Distanţa de trei minute devine de câteva secunde. Mă teleportez. Intru în marele birou şi îi fac semn să închidă. Se uită la mine şi continuă. Insist cu gesturi în limbajul surdo-muţilor, dar din ce în ce mai disperată. Nu ştiu cum mă mişc şi răstorn paharul de apă peste hârtii. Închide telefonul şi, mulţumit, îmi spune: „Făceam icter dacă nu intram să le spun“. Dezbaterea continuă, tocând mărunt ceea ce declarase telefonic.

Năravul telefoanelor în emisiuni l-a păstrat până la capăt. Convingerile lui erau ferme, iar realitatea nu i le-a schimbat. Aceste intervenţii au dat prilejul unor celebre replici, cum a fost cea adresată Corinei Drăgotescu[19]. De intrat în pământ! Prima lecţie pe care am primit-o, că nu poate controla discursul prin telefon, a fost în campania din 2004. Am cheltuit ceva energie şi bani ca să combatem acele afirmaţii euforice.

După un interviu de campanie la MTV, unde s-a pronunţat corect în problema homosexualităţii, spunând că nu îşi arogă drepturi divine de a judeca oamenii, tema devine subiect de discuţie pentru presă. Deşi în acel interviu a făcut o altă declaraţie care mi s-a părut că are mai mult potenţial negativ, un răspuns corect pe tema homosexualităţii a provocat o adevărată isterie prin nuanţări oferite la telefon.

Campania pentru prezidenţiale, 2004, studioul MTV. Interviul e plin de umor. Se descurcă bine. Sunt sigură că face faţă întrebărilor cool ale MTV. Stau pe un scaun, în spatele studioului, şi răsfoiesc ultima monitorizare de presă. Întrebare: ce făceaţi când acostaţi cu nava într-un port, după luni de stat pe mare? Ia să vedem, îmi spun. Uite o întrebare pe care nu i-am pus-o. Râde: „Ca bărbaţii. Întrebam de un pub, un bordel“. Şoc, şoc, şoc, şoc. Sfinte Sisoe! îmi spun. E de acord şi cu legalizarea prostituţiei. Drăguţul de el. „Ce părere aveţi despre homosexuali? Vă deranjează?“ „Nu îi judec eu. Nu e treaba mea.“ Bine, îmi zic, dar ce fac cu bordelul, cu prostituţia? Îi atrag atenţia după emisiune că acel răspuns a fost halucinant. Îmi mai dă

altul, în maşină, cu S.P.P.-ul de faţă. „După tine, trebuia să spun că mergeam la bibliotecă.“ Şi îşi aprinde o ţigară. Ce să mai zic? După o pauză lungă: „Zici că iese rău?“.

La 24 de ore după interviu, nici o reacţie defavorabilă. Îmi dau seama că sunt cam depăşită. Un bărbat la bordel sau la pub e ceva normal, chiar o mostră de bărbăţie. El a avut dreptate, conchid în sinea mea. Spre seară mă sună Radu Moraru. Îmi propune ca Traian Băsescu să aibă o intervenţie în emisiunea lui. Tema: aspecte de campanie. Nu am de ce să refuz. Orice posibilitate de promovare trebuie folosită. E de acord şi discutăm ce ar fi de spus. Punctez că, în cazul în care se revine asupra temei homosexualităţii, să păstreze răspunsul iniţial, fiindcă e benign. Aprobă şi mă asigură că nici nu ar avea ce să declare în plus. Intră în direct. Suntem în birou, la Primărie. Radu Moraru tocmai îl întreabă, după ce îl gratulează pentru toleranţa privind homosexualii într-o ţară homofobă, câţi homosexuali sunt în România. Mă uit mirată la Traian Băsescu care răspunde: 20%. N-am aer. Îi fac semn să ne oprim aici. Radu Moraru nu se lasă: „Sunteţi de acord cu adopţiile copiilor de către aceste cupluri?“. Simt că nu e bine. Cel mai teamă îmi e de acest gen de spontaneitate, care adeseori seamănă cu revolta adolescentină, mereu nonconformistă. Dar nu în campanie! Radu Moraru, simţind pauza, apelează tocmai la spiritul adolescentin al lui Traian Băsescu: „Haideţi, domnule Primar, spuneţi-ne care e părerea dumneavoastră, că doar un om ca dumneavoastră nu are nevoie de sfatul consilierilor“. Ai zice că Radu Moraru îmi vede mimica disperată şi anume dă cu băţul prin gard. Candidatul la Preşedinţie se declară de acord şi cu adopţiile. Începe o argumentaţie ce alunecă periculos. Fac semne isterice să termine conversaţia. Se termină doar conversaţia cu Radu Moraru. Sună telefonul meu. Şeful de campanie, Vasile Blaga. Voce calmă, inadecvat de calmă pentru Blaga: „Noi suntem în Modrogan, vreo cinci, şi tocmai încercăm să depistăm homosexualul. La 20%, din cinci unul sigur e. Nu sunteţi normali la cap!“. Şi închide. „De unde aţi scos procentul ăsta?“, întreb. Nu primesc nici un răspuns.

La 7 dimineaţa sună telefonul. Vasile Blaga mă cheamă ceremonios la şedinţa de campanie. Realizez că e groasă. Deja se distribuie afişe în ţară cu noua opţiune sexuală a lui Traian Băsescu. Spre prânz, mai ales echipele de campanie din Moldova ne întreabă

ce s-a întâmplat că oamenii refuză materialele promoţionale de la „pidosnic“. Domnul Blaga, tot calm: „Adriana, aşteptăm de la tine următoarea strategie de campanie pentru «pidosnic»“. Să-mi bag picioarele! E cel mai aprig răspuns pe care mi-l pot permite, în calitate de doamnă.

*

Multe atitudini ale lui au tulburat publicul. Iar unele dintre ele intrau puternic în conflict cu rigorile impuse de noua funcţie. Era Preşedinte şi această funcţie cerea alt comportament. Până la un punct, nonconformismul lui ne-a ajutat. Era altfel, era natural, era cum vrea „poporul“: un politician în contrast cu aroganţa afişată de adversarii din P.S.D. „Ce-i în guşă şi-n căpuşă“ era mottoul noului model de politician oferit de Băsescu. Doar că devenise Preşedinte şi, oricum o luai, refuzul de a accepta că e necesar să privim mai atent la o conduită impusă de locul şi noua misiune nu crea decât primele semne de exclamare: de ce faceţi asta? Chiar şi oamenii simţeau că Băsescu cel din opoziţie trebuie totuşi să se armonizeze cu Băsescu-Preşedintele. Din păcate, până în final, a refuzat, rămânând blocat pe modelul cu care a avut succes în 2004. Pur şi simplu, n-a putut să se reinventeze. Şi nu voinţa i-a lipsit!

7 aprilie 2006. Am plecat acasă, la Timişoara, cu o nevoie irepresibilă de a mă îndepărta de Cotroceni. Nu e mare lucru de spus despre episodul Becali, beţie şi condus maşina. În tren, unii oameni care mă recunoşteau mă întrebau dacă T.B. chiar s-a urcat beat la volan. Şi-a dat seama ce a făcut, dar asta nu ne mai ajută la nimic. Mă gândeam la temerile lui: „vreţi să mă băgaţi în borcan“. Acum intrase direct în cocină. Demonul său a fost mereu mai puternic decât îngerul. Rar am întâlnit un om care să îşi distrugă singur proiectele. După episodul C.N.S.A.S.-Turianu[20] credeam că am oprit tăvălugul. Ceea ce a făcut acum echivalează cu perioada din campanie când cu homosexualii. M-a întristat cumplit. Când îl vezi cu privirea aia descumpănită, gata să exprime regrete în public, îţi vine să arunci cu tot ce îţi pică în mână în direcţia lui. Şi, din nou, o perioadă în care toate lăturile se vor răsturna asupra noastră. Cât despre acest Becali, care îl inspiră şi îl atrage precum spelunca din port – ce nevoi nesatisfăcute…

Legea psihologică, explicată de Gustave Le Bon[21], arată că, „atunci când, sub influenţe diverse, unul din elementele personalităţii capătă o influenţă preponderentă, acesta anihilează pe moment acţiunea celorlalte elemente şi devine regulatorul exclusiv al comportamentului“.

Episodul Becali a fost unul extrem de frustrant pentru mine. Mai fusese un episod, la începutul mandatului, când a primit echipa Steaua la Cotroceni şi a insistat să fie prezent şi Becali. Cu excepţia Elenei Udrea, toţi consilierii ne-am opus. Sportivii sunt una, victoria la fel, dar să nu exagerăm cu lista invitaţilor. Pleşu ne-a informat că nu participă la această ceremonie. Lui Traian Băsescu nu i-a plăcut deloc poziţia noastră şi ne-a catalogat drept „snobi scorţoşi“.

În seara cu meciul din 2006[22] eram în biroul lui. Mi-a spus că pot pleca acasă (foarte devreme, ceea ce era neobişnuit), că merge şi el acasă să vadă meciul. L-am crezut. Nu sunt microbistă, aşa că nici vorbă să mă uit la acel meci. Am adormit mai devreme decât de obicei, cu telefonul la cap.

4 dimineaţa. Sună telefonul. Răspund. Ziaristul Ovidiu Nahoi, revoltat, îmi cere să îi explic cum de Preşedintele poate să se comporte în asemenea hal. Nu pricep nimic. Îmi spune să mă uit la televizor. Nu am televizor în dormitor, din principiu. O carte face mai mult decât orice emisiune. Mă deplasez în camera unde am o plasmă. Deschid. Preşedintele – surprins de aparatele de filmat la Golden Blitz, cu Becali, apoi urcând în maşină, râzând… Pare uşor instabil… tot nu pricep nimic. Îl sun pe Preşedinte. Nu răspunde. Sun aghiotantul de serviciu. Îmi spune: „Mai bine discutaţi cu Preşedintele“. „Care unde e?“ „Acum, acasă.“ „Dar aţi fost cu Becali la Golden Blitz şi l-aţi lăsat să urce în maşină după ce a băut?“ Tăcere. „E mai bine să vorbim mâine“.

Recunosc şi acum că în acel „mâine“ a fost decizia mea să plec acasă, la Timişoara, la părinţii mei. Să fac altceva, ceva care să mă ajute să mă recuperez, în loc să spăl lături. L-am anunţat telefonic că vreau să plec până la părinţii mei şi nu s-a împotrivit. Mă simţeam excedată, mai ales că veneam după un an şi jumătate în care ne-am îndepărtat de ceea ce am crezut că vom fi.

22 aprilie 2006. Ultimele săptămâni le-am petrecut într-o continuă şedinţă de analiză cu Jupânul ţării. Trece greu peste noaptea cu Becali, dar e puternic. E destul de rezistent când trebuie să o încaseze. Recunoaşte că a greşit, îşi face harachiri şi asta e bine. Ar fi fost neliniştitor să nu priceapă ce i se întâmplase.

*

5 februarie 2005. Avem o nouă colegă, soţia domnului Cocoş – unul dintre stâlpii mafiei lui Adrian Năstase –, doamna Elena Udrea. Preşedintele mi-a explicat că Cocoş doar la început a fost cu Năstase, că – după ce Năstase a început să ceară din ce în ce mai mulţi bani de la grupul lui de afaceri – Cocoş nu a mai fost în echipă cu Bittner şi Petrache, că a avut el informaţii greşite când îl includea în gaşcă. Teribil! Mă cuprinde un sentiment de nelinişte şi nesiguranţă. Acelaşi sentiment l-am avut la începutul anului 2003, când influenţa lui Dorin Iacob era extrem de mare. Ţinea, la propriu, cheia de la biroul lui Traian Băsescu din Modrogan. Era omul care ne anunţa că vine „şeful“. Pentru mine conta mai puţin, dar pentru Blaga conta mult acest transfer de putere către omul lui Virgil Măgureanu. La fel am simţit în 2004, când a propus, într-un cerc restrâns, primirea lui Cozmin Guşă în P.D. Cei prezenţi au tăcut minute bune. La fel cum m-a mirat faptul că l-a acceptat pe Dorel Şandor, în timpul campaniei prezidenţiale. Despre cei doi vorbea în termeni nefavorabili. Îmi amintesc cum îmi spunea cu năduf că „nesimţitul de Şandor nu răspunde la telefon“, când era doar ministrul Transporturilor. Se repetă istoria. E pe val şi face cum vor viscerele lui. La fel s-a întâmplat şi când a câştigat, în 2000, Primăria Capitalei. A numit-o ca succesor în minister pe Anca Boagiu, necunoscută pentru partid. Totul a fost explicat printr-o relaţie privilegiată. Nimeni nu i s-a împotrivit la desemnarea ei, deşi mulţi au rămas marcaţi de acea impunere grotescă doar în baza victoriei neaşteptate a unei curse-surpriză. Îşi putea permite să impună fără să explice.
Puterea şi modul în care a câştigat, absolut spectaculos şi surprinzător, chiar dacă toţi bravam spunând că ne aşteptam, îl repun în aceeaşi postură: paranoidă şi autoritară. Venirea Elenei Udrea este total neadecvată. Mi-e greu să pricep de ce folosim capitalul de imagine şi încredere, pe care orice câştigător îl are la începutul drumului, ca să luăm decizii păguboase şi ineficiente în

ceea ce se presupune că trebuie să facem ca aleşi.

Am văzut şi am auzit lucruri care mă ţintuiau locului. Până la începutul anului 2007, am acordat mult credit politicianului Băsescu. Se diminua cu fiecare an de mandat prezidenţial, dar toate incompatibilităţile de abordare, de valori, le treceam la anexele colaborării noastre. Ceea ce m-a determinat să rămân să lucrez cu Traian Băsescu a fost convingerea mea că lucrul cel mai rău pentru România fuseseră Iliescu şi toţi cei care reprezentau acel regim. Pe Băsescu l-am considerat cel mai aprig instrument de a-i învinge. Susţineam legea lustraţiei. Nu pentru răzbunări şi acuze, ci pentru că am convingerea că un popor nu poate fi puternic decât dacă îşi asumă conştient trecutul şi îşi cunoaşte erorile. Cei mai puternici oameni sunt cei care îşi fac introspecţia, se analizează şi se asumă fără rezerve. Lustraţia e o psihanalizare colectivă.

De fiecare dată când simţeam că am şi eu un rol în bătăliile câştigate, eram mulţumită. În felul meu, am reuşit, pe alocuri, să schimb un anumit gen de atitudine şi să ponderez un limbaj violent. Mă încărcam uneori de contestările lui faţă de oameni şi situaţii, judecăţi cu o tuşă extrem de personală, de furii care mă frustrau fiindcă ştiam că oamenii judecaţi de el erau poate mai morali şi mai oneşti în intenţii decât alţii pe care nu îi contesta, cel puţin nu la fel de vizibil, şi care se bucurau de mai mult credit.

Impresia lui despre sine se transforma repede şi ireversibil. Devenea prea satisfăcut de faptul că e Preşedinte. Reveneau porniri egoiste, pe care acum şi le justifica afirmând că e bine informat. Nimeni nu i se opunea. Cu atât mai puţin un echilibru interior. Prea repede şi nesăbuit a folosit puterea pe premisa: acum suntem pe val şi ni se permite.

*

Exista un conflict surd între echipă şi Preşedinte. Scânteile săreau de unde te aşteptai mai puţin. Nu pe chestiuni de viziune, nu pe probleme de natură economică sau socială. Reproşurile lui s-

au împotmolit în ceea ce el considera drept atitudine nerespectuoasă, necuvenită faţă de persoana Preşedintelui.

Cred şi acum că la fel de importante pentru personalitatea unui lider sunt nu doar programul, viziunea sa, ci şi echipa pe care şi-o construieşte, de care se înconjoară. Traian Băsescu nu părea să se ferească de oameni foarte buni, cu expertiză într-un domeniu anume. Dacă la P.D. au existat persoane care stârneau comentarii publice nefavorabile, criteriul alegerii primilor consilieri prezidenţiali era menit să satisfacă nevoia de a avea o echipă bună.

După numirea consilierilor prezidenţiali, Traian Băsescu ne-a lăsat fiecăruia libertatea de a ne alege colaboratorii. Anca Ilinoiu, Ştefan Deaconu, Tiberiu Cazaban, Eugen Tomac, Cătălin Dumitru, Andreea Paul (Vass), Bujor Teodoriu, Bogdan Chiriţoiu, Gabriel Pişcociu au fost oameni propuşi de consilierii prezidenţiali, cei mai mulţi necunoscuţi Preşedintelui în momentul numirii lor ca adjuncţi ai consilierilor. Mulţi dintre ei au rămas în funcţii şi după plecarea celor care i-au numit. Iar unii dintre ei au dovedit că aveau expertiză în domeniul lor, adăugând ulterior şi experienţa funcţiei în timpul petrecut la Administraţia Prezidenţială.

Ne întâlneam în fiecare luni, cu toţii, într-o şedinţă prezidată de Theodor Stolojan. Îl alesesem şef al consilierilor. Discutam agenda Preşedintelui şi căutam să armonizăm propunerile fiecărui departament. Începutul fusese destul de dificil. Apăreau în program evenimente, întâlniri care se suprapuneau, astfel încât se întâmpla în mod nefericit să facem coadă la uşa Preşedintelui. Situaţia avea darul să îl înfurie peste măsură, iar pe noi să ne expună la câte un perdaf. Nu delegam vinovăţiile, dar era limpede că nu funcţionam unitar şi că exista o problemă gravă de organizare.

Traian Băsescu găsise cauza nefuncţionării eficiente. Am aflat asta la Bruxelles, în martie 2005.

Mă îndrept spre camera lui Andrei Pleşu. Îi propun să ieşim cu Preşedintele la o bere, bun prilej să mai încercăm să lămurim aspecte contondente care îşi făceau din ce în ce mai des prezenţa. Îmi luasem sarcina să aplanez cât puteam mai mult conflictele. Simţeam că Preşedintele are un ghimpe împotriva echipei şi îmi propusesem să îl identific, indiferent de riscuri. Tensiunea era prea mare, disconfortul, la fel, iar într-o asemenea atmosferă era dificil să

funcţionăm armonios.

Andrei mă întreabă dacă Preşedintele a făcut invitaţia. Îl asigur că nu ne va refuza. Ajungem la el în apartament. Uşor indispus, ne întreabă dacă vrem un whisky. Îi propun să ieşim mai degrabă la un pub cu toată echipa. „Care echipă?“, întreabă. Simt răutatea din ton şi îi răspund: „Eu, Andrei, Elena, cine mai consideraţi dumneavoastră“. Mă priveşte pieziş: „Voi nu funcţionaţi ca o echipă. Poate tu cu Andrei sunteţi o echipă, că pe Elena nu o consideraţi în echipă şi faceţi tot ca să o compromiteţi“. Andrei aşază paharul pe masă şi îl întreabă ce vrea să spună. Traian Băsescu se întoarce cu spatele, face un gest plictisit cu mâna şi se îndreaptă spre dormitor. Andrei se întoarce spre mine şi îmi spune că refuză să meargă. Nu e un moment să negociez nimic. Pleacă şi mă roagă să îl scuz eu. „Unde e Andrei?“ „A plecat“, spun. Nu îmi cere nici o explicaţie. O sună pe Elena Udrea să coboare în lobby. Ne îndreptăm toţi trei spre un pub, situat în Piaţa Primăriei, unul dintre puţinele unde se mai putea fuma. Fiecare comandă o bere. Începe o discuţie dură despre toată echipa, care nu o ajută pe Elena să se integreze, despre cum ne dăm noi superiori, deştepţi şi atotştiutori. După o jumătate de pahar de bere, simt că e cazul să intervin. De fapt, care e problema? Ce ar trebui să facem ca să o integrăm? Elena, ca şef al Cancelariei, ar trebui să gestioneze întreaga agendă, fiecare dintre noi ar trebui să îi raportăm ei ce e de făcut şi ea să păstreze legătura direct cu Preşedintele. „Nu putem să intrăm toţi la Preşedinte“, e opinia Elenei. În afară de consilierii prezidenţiali, cinci la număr, nu prea mai au acces alţi funcţionari din instituţie în cabinet. Încerc să exemplific. „Adică, pentru dosarele pe extern, ar trebui ca Pleşu să îţi spună ţie ce conţine dosarul şi tu să îi prezinţi Preşedintelui, nu consilierul în cauză?“ „Da, e o variantă“, îmi răspunde. „Aceste dosare presupun discuţii, întrebări, analize şi cred că fiecare dintre noi trebuie să facă asta pe domeniul lui, nu prin intermediari“, combat eu această variantă. Ca şi cum despre mine e vorba, Elena mă asigură că îmi recunoaşte meritele şi că eu sunt greu de înlocuit, când vine vorba de relaţia cu presa. Simt sarcasmul. Beau berea si mă uit la şemineul din spatele lor. Era cu doar câteva luni înainte ca Andrei Pleşu să abandoneze primul echipa.

Elena Udrea reprezintă un capitol delicat în viaţa Preşedintelui. Nu e treaba mea să cântăresc slăbiciunile cuiva, atât timp cât ele

rămân în sfera privată şi cred că nu ar trebui să fie treaba nimănui. Slăbiciunile trebuie discutate doar în măsura în care influenţează decizia unui om de stat, a unui om politic, în măsura în care afectează viaţa cetăţii, responsabilităţile politicianului, aşteptările pe care le-a creat oamenilor care l-au votat. Traian Băsescu s-a comportat însă în aşa fel încât o slăbiciune a sa ca om a devenit o vulnerabilitate pentru Preşedinte. Din păcate, cred că a refuzat să accepte că, dacă vrei să fii un mare om de stat, nu doar un politician care câştigă victorii electorale, să faci istorie în favoarea ţării tale, slăbiciunile nu au voie să te domine.

*

Are plăcerea de a umili în public, îmi spuneam, după ce asistam la scene în care cei vizaţi se contorsionau fie de teamă, fie de groaza escaladării situaţiei în cazul în care ar fi ripostat. Unii tăceau stânjeniţi de penibilul situaţiei, alţii de frică să nu piardă atenţia sa. Umiliţi, dar în anturajul Preşedintelui, lângă putere. Cei mai mulţi dintre cei care înghiţeau spectacolul propriei umilinţe erau sinecuriştii bugetari, care de mici au fost puşi pe scaune bugetare şi care, odată ce pierdeau acest loc, aveau probleme reale de supravieţuire financiară, dar şi de stimă de sine. Din experienţa mea, Traian Băsescu are limite, iar curajul său de a se confrunta dispare, buimăcit chiar, când primeşte replica. Că se răzbună într-un mod laş, asta e altă continuare a metodelor lui de a-şi atinge scopurile.

Pe Traian Băsescu l-am văzut evitând confruntările cu cei cu care avea un trecut comun, care îl ştiau şi ca „ţânc“ în P.D. Pe Radu Berceanu cred că l-a plăcut cel mai puţin din fosta echipă a democraţilor. Şi cred că a considerat o „înfrângere“ că nu l-a putut determina să plece din partid. Radu Berceanu nu era prea impresionat de personalitatea lui Traian Băsescu şi nu a părut emoţionat de victoriile lui în alegeri. El a fost cel care, după victoria de la Cotroceni, a spus: „Bine că am scăpat, poate acum lasă partidul în pace“. Îmi amintesc că într-o şedinţă de Guvern, în perioada Radu Vasile, când nu cunoşteam raportul de forţe din interiorul partidului, Traian Băsescu, care stătea lângă Radu

Berceanu, i s-a adresat acestuia în timpul discuţiilor oficiale cu „măi, cocoş“. Cu o voce joasă, Berceanu s-a întors spre Băsescu şi i-a replicat sec: „Traiane, îţi recomand să fie pentru ultima dată când mi te adresezi aşa“. Băsescu a bătut în retragere, cu un fel de râs prietenos pe fundal. Am păstrat însă acel schimb tăios de priviri şi ton între cei doi. Nimic din ce a urmat nu a schimbat acea impresie, că Băsescu nu se putea da „cocoş“ cu Radu Berceanu. Devenit Preşedinte, îmi lăsa senzaţia că era împăciuitor când participa şi Radu Berceanu la întâlnirile de la Cotroceni, deşi nu purta un dialog abrupt nici cu ceilalţi foşti colegi de partid. De obicei, îi convoca pe Vasile Blaga, Adriean Videanu şi arareori pe Liviu Negoiţă, uneori pe Anca Boagiu care, după momentul tragicomic al alegerilor din P.D., din 2006, a devenit *persona non grata* la Palat. Pe scurt: Anca Boagiu a fost sancţionată de Traian Băsescu, vocal şi intempestiv, chiar în avionul prezidenţial, în drum spre Bruxelles. Aşa a aflat toată delegaţia că Boagiu „îşi închipuie că face şi ea politică înaltă, că trage sfori prin partid, că a ajuns să creadă că decide ea funcţii“. Alături de mine erau Anca Ilinoiu şi Mihai-Răzvan Ungureanu. Nici unul dintre noi nu înţelegeam ce se întâmplase şi de ce asistam la o furie dezlănţuită. De altfel, Traian Băsescu era din ce în ce mai „firesc“ în stările lui de revoltă. Nu era dispus să se mai cenzureze în nici un fel. Am aflat apoi că Anca Boagiu încercase să influenţeze votul în cadrul alegerilor interne din partid, unde candida pentru funcţia de secretar executiv Elena Udrea. Desigur, Anca Boagiu avea o altă opţiune decât a Preşedintelui. Şi pentru asta a primit o lecţie în acel avion, apoi, pe termen lung, o trimitere în colţul roşu.

Ulterior, ca în cazul multor altor impresii pe care le-am ajustat după ce am reuşit să iau distanţă de stările cotroceniste, mi-am dat seama că nu îi plăcea să umilească în sine. Era doar un instrument care a fost, probabil, printre cele mai eficiente – şi asta nu e vina lui – pentru a stabili raportul de forţe, a domina şi a supune. Dacă pentru acelaşi scop era nevoie să facă tumbe, ar fi făcut tumbe. Nici un instrument nu era compromiţător, inuman, nedemn, dacă astfel lumea i se aşeza la picioare.

*

Fără să se fi exprimat vreodată clar în acest sens, îmi dădea sentimentul că ne bănuia pe unii dintre noi, cei din echipa de la Cotroceni, că „ne dăm rotunzi“ cu lecturile noastre, cu pretenţiile noastre culturale, cu abordarea unui ton şi a unei atitudini civilizate. Aş exagera afirmând că ne voia „mârlani“, dar era ceva ciudat în relaţia cu echipa. Auzeam prea des ca să nu mă gândesc la asta reproşuri care păreau mai degrabă frustrări, complexe, nemulţumirea că nu citea în ochii noştri adulaţia. Şi, da, nu cred că erau prea mulţi printre principalii săi colaboratori de atunci care să îl aduleze, ceea ce nu excludea recunoaşterea calităţilor sale, a determinării sale politice. Au apărut ulterior figurile care i-au sprijinit această nevoie şi care au contribuit cu zel la acutizarea megalomaniei.

Foarte repede, după ce a preluat mandatul de Preşedinte, l-a aşezat în banca „umiliţilor“ pe ministrul de Externe, Mihai-Răzvan Ungureanu. Ne aflam la Londra, la o cină restrânsă, organizată de ambasadorul de atunci, Dan Ghibernea – eu, Andrei Pleşu şi Theodor Stolojan. O discuţie relaxată, despre relaţiile externe ale României, despre poziţionarea ţării pe celebra deja Axă. Răzvan a avut o opinie care a intrat în mod neaşteptat în colimatorul Preşedintelui, deşi e ultimul om care poate fi bănuit că nu e atent la nuanţe. Băsescu a prins din zbor momentul şi i-a aplicat şefului Diplomaţiei o corecţie brutală, care a stânjenit pe toată lumea. Andrei a încercat să domolească tonul didactic cu care ministrul a fost „urecheat“ în faţa ambasadorului. M-a întrebat nedumerit, în drum spre hotel, ce sunt aceste maniere şi dacă Preşedintele are ceva de împărţit personal cu Răzvan. Nu aveam cunoştinţă de aşa ceva. Relaţia cu Răzvan va rămâne tensionată până la finalul acelui mandat. Mereu l-a suspectat că lucra mai cu sârg pentru agenda premierului Tăriceanu. De altfel, demisia din funcţia de ministru de Externe a fost determinată de Traian Băsescu.

După acea bâlbâială nefericită de la începutul anului 2007, în care se pasa copilăreşte vina de la o instituţie la alta în cazul celor doi muncitori români arestaţi în Irak (lucrau la o bază militară americană în calitate de subcontractori şi erau acuzaţi de spionaj deoarece făcuseră fotografii fără aprobare în interiorul bazei), Tăriceanu i-a cerut demisia lui Ungureanu, pe motiv că nu îl informase despre situaţie, şi i-a reproşat că l-ar fi informat doar pe

Preşedinte.

Privind spectacolul din interior, îmi dau seama că o carieră în politică poate să depindă nepermis de mult de nişte personaje care se sustrag, fără nici un sentiment de impenitenţă, unei minime morale a colaborării corecte. Eram în drum spre Bruxelles (30-31 ianuarie 2007), unde aveau loc prima vizită în Parlamentul European şi primele întâlniri cu reprezentanţii Comisiei Europene după ce România devenise membru al Uniunii Europene. În timp ce aşteptam să coborâm din aeronavă, Răzvan l-a informat despre incident, subliniind apăsat că nu e nimic serios în acel caz, e o responsabilitate consulară. Traian Băsescu n-a spus nimic, preocupându-se de mapele de care avea nevoie. Ca şi cum Răzvan ar fi intuit ce urmează, a insistat să reiau subiectul cu Preşedintele. Nu mai aveam când. La conferinţa de presă, Preşedintele a fost întrebat despre caz. Traian Băsescu a declarat că nu ştie exact despre ce e vorba, nu a fost informat, dar va verifica. Stăteam cu Răzvan pe primele scaune în sala de conferinţe. Lângă noi, ziarişti. Nici să fi vrut să comentăm nu se cădea.

Într-un interviu la ProTV, pe 2 februarie, Traian Băsescu forţează demisia lui Răzvan. Declară că, dacă într-adevăr prim-ministrul nu a fost informat asupra cazului de către ministrul de Externe, acesta din urmă ar trebui demis. Zis şi făcut. Răzvan m-a sunat aproape instantaneu. Eu, în maşină cu Preşedintele. Nu puteam să îi dau vreo explicaţie, ci doar să ascult. I-am spus lui Traian Băsescu că s-ar putea ca declaraţia lui să provoace o reacţie dură din partea lui Tăriceanu. Într-un fel, verificam ceea ce credea chiar Răzvan. Şi-a aprins o ţigară şi m-a liniştit: „Nu îl demite Tăriceanu“. La câteva ore, treaba a fost gata. Băsescu privea la televizor declaraţiile lui Tăriceanu, care cerea demisia ministrului de Externe. Pe 4 februarie 2007, la două zile, Răzvan a renunţat la protofoliul de la Externe. „Asta-i viaţa“ devenise cea mai iritantă replică pe care o oferea Preşedintele când nu se considera responsabil de ceea ce declanşase.

Însă Răzvan va rămâne să gestioneze activitatea Ministerului de Externe până la jumătatea lunii martie, Preşedintele nefiind de acord cu Adrian Cioroianu, propunerea lui Tăriceanu. Aşa că ne va însoţi şi la următorul Consiliu European de primăvară de la Bruxelles, cu un Preşedinte foarte afabil în relaţia cu ministrul

demis, dar în exerciţiu, şi pe care, când era în funcţie, îl trata extrem de hormonal. Nu era singurul care cunoştea această „reevaluare“ după ce îi provocase frângerea carierei.

Traian Băsescu nu poate fi suspectat că deţine pe cale academică subtilităţi de psihologie individuală. Acţionează în relaţiile umane instinctiv. Experienţa de comandant de navă nu trebuie deloc subestimată. Şeful trebuie să se poziţioneze de la bun început, iar managementul exercitării puterii îl stăpânea într-un mixt de intuiţie şi experienţă. Nici un alt tip de studiu la bază. Respectul nu era pentru el un obiectiv în sine, ci, eventual, un instrument, destul de costisitor. Supunerea însă era, iar pentru asta a recurs la cel mai eficient instrument: frica. Nu e concluzia mea, e convingerea lui exprimată într-o discuţie de final de colaborare. Respectul nu îi face pe oameni la fel de docili şi ascultători, mi-a explicat. Frica, da. Iar respectul necesită timp ca să îl câştigi. De asemenea, efectele sunt prea târzii pentru cineva care vrea repede să domine, să controleze. Frica e mult mai uşor de provocat, iar efectele sunt neîntârziate. Traian Băsescu neglija un element important: nu era singurul care îşi construia imperiul pe aceste fundamente. Avea lângă el doritori de putere, care aşteptau doar momentul prielnic să se confrunte. Nu ştiu dacă erau familiarizaţi cu studiile de analiză comportamentală la nivel de public, dar confirmau concluziile. Gustave Le Bon[23] spusese că cea mai mare parte a sentimentelor – curajul, teama, caritatea, solidaritatea, devotamentul, instinctul răului – sunt contagioase. Dintre diversele emoţii, cea mai contagioasă este probabil teama.

*

Şeful protocolului, Ion Pascu, era cel mai timorat din echipă. Propus de Andrei Pleşu, Pascu era un om cu mult bun-simţ şi extrem de respectuos. Făcea faţă greu tăvălelii la care îl supunea Preşedintele. Îmi cerea ajutorul, uneori cu ochii în lacrimi. Mă enervam de două ori: o dată că un bărbat poate să se lase atât de impresionat de tot felul de reacţii şi o dată că un alt bărbat putea să se comporte atât de isteric. Protocolul era prins uneori pe picior greşit, dar greşelile deveneau o catastrofă în interpretarea

Preşedintelui. Pascu era ciuca bătăilor. Iar, când pregăteam o vizită externă, omul părea tot timpul în pragul infarctului. De altfel, într-una din vizite, a clacat în avion şi a fost nevoie de intervenţia medicului Preşedintelui. Momentele de conflict erau atât de numeroase, încât reuşeam toată echipa să intrăm în starea de balamuc. Când auzeam că Preşedintele îl cheamă pe Pascu, cei aflaţi în cabina principală a avionului, obişnuiţi cu scenele deloc protocolare, deveneam un fel de S.M.U.R.D. Omul era asaltat şi asudat de spaimele pe care i le producea orice discuţie cu Preşedintele.

Anca Ilinoiu, propusă tot de Andrei Pleşu consilier de stat la Departamentul de Relaţii externe, a fost cel mai „tehnic“ consilier dintre noi. Îi păstrez o amintire foarte plăcută. Chiar dacă empatiza greu cu consilierii „politici“, Anca era un om de bază. Reţinută în opinii, controlându-şi stările foarte bine, făcea o muncă serioasă. Traian Băsescu îi reproşa stilul scorţos al Externelor şi căuta să o convingă că discursul diplomatic nu mai e ce ştie ea, e ceva mai „dezinhibat“. Erau întâlniri restrânse, în summituri internaţionale, unde nu participau decât preşedinţii de stat, neînsoţiţi de vreun consilier. Traian Băsescu desluşea astfel noua regulă: „Nu vă mai lasă în sală ca să nu ne influenţaţi în rău cu limbajul vostru de lemn“. Poate că avea dreptate, dar nici slobod la gură nu părea să fie noul model de diplomaţie.

Anca preluase conducerea departamentului după plecarea lui Pleşu, rămânând consilier de stat mai bine de un an. Avea o anduranţă admirabilă la excesele lui Traian Băsescu. Nu se simţea confortabil – şi era firesc, având în vedere că venise în echipă ca să îl ajute pe Andrei Pleşu, fiind ferită de a lucra direct cu Preşedintele –, dar făcea faţă la accentele lui maliţioase. Iar atunci când avea vreo observaţie, mai ales în urma interviurilor cu presa străină, o făcea cu destulă deferenţă. Presa de la noi dezvolta destul de rar teme de politică externă.

*

Echipa se suda din ce în ce mai greu. După plecarea lui Andrei Pleşu, aveam sentimentul că toată lumea se pregătea să o ia la

goană. În iulie 2005, conform Caietului Albastru, atmosfera părea total toxică.

> 28 iulie 2005. Agenda lui T.B. nu e cunoscută colaboratorilor săi şi mergem în orb, cu speranţa că vom nimeri şi noi Brăila. Are momente dese de furie, săptămânal ne confruntăm cu crize de isterie şi, dacă încerc să îi spun că nu putem avea „vinovăţii colective“, că ar fi bine să ne dezvăluie punctual ce nu merge, îmi răspunde: „M-am săturat de răfuielile voastre personale“. Clar, iarăşi nu e bine cum ne comportăm cu E.U. (…). Nu poţi construi nimic pentru că interesul lui e captat doar de jocurile de culise. Nu că nu ar conta. Dar mi se pare prea puţin. Şi apoi, constat că ne minte. Mereu se plânge că nu primeşte materiale, ca să am ieri o discuţie cu M.-R.U. – venise aici fiert că T.B. îl primise pe Emil Ghiţulescu, fost amabsador în Pakistan, pe care eu l-am refuzat constant şi care se voia ambasador în Afganistan, unde nu există ambasadă, şi E.U. a propus să se înfiinţeze o ambasadă acolo, în ciuda directivelor lui Ungureanu –, care îmi spune că i-a trimis sute de punctaje pe problematica lansată de T.B…

O atmosferă greu de digerat a fost cea din timpul participării la a 60-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U., în septembrie 2005. Nu mai era vorba de observaţii critice, de greşeli, ci de un om cu nervii întinşi la maximum, care emana o presiune inexplicabilă şi care jignea fără urmă de autocontrol. Nimeni nu înţelegea ce se întâmplă, de unde o permanentă stare conflictuală. Nici nu mai conta ce spune. Eram imuni la atâtea răbufniri. Orice am fi făcut, protesta. Nu comunica ce dorea. Probabil că nici el nu ştia, dar ne punea în situaţii în care nici măcar nu îţi era limpede cine ar fi trebuit să prevadă sau să cunoască ce urma să se întâmple. Să spui că era capricios ar fi fost un compliment.

> San Francisco. 15 septembrie 2005. Seara, fiecare a invocat oboseala şi ne-am retras în camerele noastre, refuzând să rămânem la un pahar de ceartă cu T.B. Eram surescitaţi, aşa încât nici vorbă de somn. Cu riscul ca S.P.P.-ul să ne trădeze, o invităm pe Anca la noi, în apartament. Am luat fiecare câte un Martini. În cameră se afla un telescop. Ne-a atras ca magnetul şi am început să privim cerul, străzile din San Francisco. Nici unul dintre noi n-a comentat

atitudinea lui T.B. Ne-a prins bine să ieşim din obsedantele teme de la Cotroceni. Dimineaţă, la micul dejun, mă aşez la aceeaşi masă cu Claudiu şi Anca. Brusc, apare T.B. Se aşază la masa noastră. Începe să ne facă reproşuri. Mâncarea îmi stă în gât. Mă ridic. El continuă: „Nu mă respectaţi deloc! Măcar pe Preşedintele ţării, dacă pe mine n-aveţi de gând!“. Îmi iau farfuria şi mă îndrept spre bufet. Un pretext ca să mă mut la altă masă. Explic cât pot de politicos: „Măcar când mâncăm să nu ne mai tot certaţi“. Ne spune că se simte jignit că la *lunch*-ul dat de oamenii de afaceri americani participă şi secretara lui. Anca Ilinoiu dă să îi explice, dar eu nu mai aud. Stolojan mă priveşte uluit. Când urcăm în maşină, se apropie unul dintre S.P.P.-işti şi îmi spune că Preşedintele mă cheamă în maşina lui. Răspund că nu mai e timp de transfer, că blocăm traficul. Stolojan îmi spune că trebuie să îl înţeleg şi pe Băsescu. Nu răspund. Mi-e silă să iau masa de dimineaţă într-o astfel de atmosferă, oricât de Preşedinte ar fi. Mi-e greu să mai suport modul în care tratează toată echipa.

Sunt rânduri scrise în Caietul Albastru. Şi scene similare se vor repeta, cu intensităţi variabile….

Andrei Pleşu mi-a spus că preţuieşte bunătatea drept calitate fundamentală a omului. Nu întâmplător a spus-o. Se referea la Preşedinte, fără să îl nominalizeze. Sunt tentată să îi dau dreptate: Traian Băsescu poate fi bun, dar nu are bunătatea ca trăsătură de caracter. Chiar şi aşa, în momentul în care Andrei era pe punctul de a pleca de la Cotroceni, eu încă îi dădeam şanse de câştig Preşedintelui.

*

Noiembrie 2006. Mă aflu în biroul meu cu Tania Radu, Marina Constantinescu, Mircea Mihăieş şi Horia-Roman Patapievici. S-a terminat festivitatea de decernare a Ordinului Naţional „Serviciu Credincios“ în grad de Mare Cruce lui Mihai Şora. Festivităţile de acest tip nu sunt marea mea slăbiciune şi, dacă pot, le evit. Îmi par uşor ridicole şi cam toată audienţa e solemn-stânjenită. Ca şi cum ar confirma această stare de fapt, medalia s-a încăpăţânat să nu stea prinsă în pieptul filosofului, căzând de două ori la picioarele

Preşedintelui. Şeful serviciului de protocol de la Cotroceni a remediat până la urmă situaţia, fixând medalia cu un bold.

Le ofer invitaţilor mei cafea şi prăjituri. Îmi face plăcere să îi revăd, mai ales pe Marina, cu care m-am intersectat sporadic după terminarea facultăţii. Sună telefonul. „Ce faci? Cu ce te ocupi?“, mă întreabă Preşedintele. Îi spun că sunt în birou cu invitaţii de la ceremonie. „Bine“, zice. Şi închide. După câteva minute revine. „Haide cu invitaţii tăi pe la mine, dar nu staţi mult, că aduc ghinion. Ai văzut ce a păţit Constantinescu.“ Şi râde singur de glumă. Eu evit, ca să nu fiu pusă în situaţia de a explica buna dispoziţie subită. Doamnele refuză invitaţia politicos. Mergem în biroul Preşedintelui. E prima întâlnire de acest gen, colocvială. Cu Horia Patapievici se mai văzuse, dar în contexte formale. Binedispus, oferă un pahar de vin. Şi, de la cele cincisprezece minute prevăzute, ajungem la cel puţin o oră. Intelectualii, care nu purtau încă la rever eticheta de „băsişti“, sunt cuceriţi de şarmul Preşedintelui. Plecăm de acolo spre seară. Pe aleile Cotrocenilor, paşii noştri sunt acoperiţi de admiraţia manifestată zgomotos de grup. Traian Băsescu n-a avut nevoie să citească nici Hegel, nici Heidegger, nici măcar pe Cărtărescu integral, ca să îi cucerească.

Preşedintele nu manifesta o preocupare specială pentru intelectualitate, cultură, oamenii ei. În agenda lui personală, teatrul, filmul, cartea ocupau un spaţiu modest. Nu fac această remarcă reprobator. La temperamentul lui, nu putea să se detaşeze de cotidian. Pentru a viziona un film, a vedea un spectacol de teatru, a citi o carte era necesar un abandon temporar, într-o lume din afara lui. Meditaţia, reflecţia nu erau atributele lui. A gândi nu e totuna cu a medita. A gândi strategii, planuri de atac, de cucerire nu lasă loc meditaţiei. Nu avea răbdare să privească proiecţii artistice, doar realitate, exprimată prin ştiri, dezbateri şi în care să deţină roluri.

În campanie nu a considerat necesar să formeze un grup de sprijin, de susţinători, de elite care să îl recomande pentru vot. A respins ideea formării acestui pol de susţinere în jurul candidatului Băsescu pentru că părea un fals, o impostură de campanie. Abordarea lui era realistă. La urma urmei, nu era timp să umanizăm cultural candidatul şi nici să schimbăm părerile unora care îl vedeau ca pe o pacoste. Textele lui Mircea Mihăieş

sau Sever Voinescu nu îi erau deloc favorabile înainte de a ajunge preşedinte. Iar în campanie exploatezi ceea ce e bun, nu consumi energii şi timp cu ceea ce se dovedeşte a fi un handicap.

Ca primar, a avut în subordine teatre, dar nu era un consumator al actului de cultură. Însă nici nu privea cu aroganţă o lume care nu îl captiva. Pur şi simplu, nu se deranja din pricina ei şi nici cu ea. Mircea Dinescu a fost printre puţinele figuri culturale care l-au frecventat. Era amuzant, avea idei trăsnite şi nu dădea niciodată sentimentul că e stânjenit de personalitatea lui Băsescu. Era de o naturaleţe aproape agresivă. Iar Băsescu era surprinzător de tăcut. Vorbea doar Dinescu.

Cred că, în relaţia cu intelectualii, cei care au greşit au fost aceştia, şi nu invers. Nu Preşedintele a fost de vină că au primit eticheta de băsişti, ci chiar ei, printr-o admiraţie necritică. Pentru Traian Băsescu, relaţia cu elitele a apărut mai degrabă dintr-o necesitate impusă de evenimente, şi nu dintr-o nevoie personală. Până în final, cred mai degrabă că evoluţia relaţiei cu aceştia nu a făcut decât să îi confirme opinia: simpatici, dar ineficienţi. Băsescu-marinarul judeca lucrurile pragmatic, iar pragmatismul lui nu permitea o emoţie romantică, spontană, nu accepta slăbiciuni de percepţie şi interpretare, confesiuni riscante sau mărturisiri vulnerabile, la un pahar de vorbă.

*

Prima mea discuţie cu el despre „literatură“ a fost în campania prezidenţială din 2004, după apariţia editorialului „Baroane!“ al lui Mircea Cărtărescu, în *Jurnalul Naţional*. În aceeaşi seară, avea emisiune la Marius Tucă.

Înainte de o pauză publicitară, Tucă îl întreabă dacă a auzit de Mircea Cărtărescu. Prompt, răspunde: „Nu!“. Mirare. Ce să fac? Să intru peste el în studio? Pauză de publicitate. Intru în studio. Nu mai ţin cont de Tucă şi încep să turui: „Cum nu îl ştiţi, am vorbit astăzi de editorial, l-aţi citit…“. Tucă se uită cu plăcere la scenă. Traian Băsescu îi cere să revină asupra întrebării. Tucă, în stilul caustic care l-a consacrat, precizează că revine dacă spune ce s-a întâmplat

în pauză. În fine, este reţinut primul răspuns: Traian Băsescu nu ştie cine e Cărtărescu.

După această scenă, la câteva zile, urmează o altă emisiune. Eram aproape sigură că nu va scăpa de o întrebare despre Mircea Cărtărescu. Editorialul acela făcuse vâlvă, devenise marcă pentru „baronii“ lui Năstase.

Îl întreb dacă acum ştie cine e Mircea Cărtărescu. Îmi aduc de acasă toate cărţile profesorului meu de seminar. Traian Băsescu are o memorie vizuală foarte bună. Chiar şi atunci când primeşte punctaje scrise, reia ideile principale, aranjându-le într-o ordine proprie, pe hârtie. Scrie cu litere mari, de o şchioapă, cu stiloul cu peniţă ce lasă tuşe groase. Nu sper să memoreze toate titlurile cărţilor, dar sper că, avându-le în faţă, reţine mai uşor titluri. Îi las volumele pe birou şi mă retrag, ca să se pregătească pentru emisiune. Revin după treizeci de minute. Traian Băsescu, care are ritualul lui înainte de interviurile televizate, stă pe fotoliu şi citeşte din Levantul*. Îmi declamă câteva versuri.* Levantul *nu e o lectură uşoară. Nici „limba“ folosită. Cu toate astea, e fascinat de cum „sună“. Cărtărescu i se pare „talentat“.*

După câteva luni, ajuns la Cotroceni, la primul 8 Martie, dăruim *De ce iubim femeile* doamnelor şi domnişoarelor. Faptul că după zece ani a răspuns că citeşte *Levantul* m-a făcut doar să zâmbesc, fără maliţiozitate.

Nu cred că aş fi inclus în agenda lui Traian Băsescu relaţionarea specială cu elitele culturii, dacă evenimentele nu ar fi cerut-o. Raţionamentul ţine exclusiv de natura lui şi de parcursul lui politic. În spaţiul public, s-a profilat ca o persoană solitară, un ins care se recomandă pe sine doar prin sine însuşi, fără alte artificii. Ideea ataşării intelectualităţii unui om politic, unui program politic se impusese odată cu Emil Constantinescu. Şi, fără să fie nevoie să intru în amănunte, cei doi erau perfect incompatibili.

Odată cu cooptarea lui Andrei Pleşu în echipă, natura sa aculturală s-a mai estompat. Dar Traian Băsescu păstra aceeaşi rezervă când venea vorba de spiritul de sacrificiu al intelectualilor şi devoţiunea de care ar fi în stare, dincolo de persoanele lor. În această privinţă, chiar dacă nu îl susţineam vizibil, îi împărtăşeam o parte din păreri. Narcisismul şi egolatria nu sunt caracteristice doar oamenilor politici, marilor figuri ale istoriei. Cartea

Intelectualii[24] a lui Paul Johnson, recomandată de Andrei spre lectură, este o sinteză bună în acest sens. Când relaţia era deja compromisă, Traian Băsescu, nemulţumit de faptul că nu îi dădea „propoziţii memorabile“, ci doar „dosare tehnice“, mi-a spus: „Andrei va pleca atunci când îi convine lui, nu mie“. Şi, într-o anumită măsură, lucrurile puteau fi văzute şi aşa. Andrei a acceptat doar acel compromis care i-a fost cerut după scena din avion, la întoarcerea de la Berlin, care a pecetluit finalul colaborării.

Ne întorceam la Bucureşti, după vizita în Germania. Avem toate motivele să fim destinşi, mulţumiţi. Întâlnirea cu Schröder nu a fost cea mai uşoară vizită din agenda politicii externe. Cu toate acestea, Preşedintele e din nou în starea lui de burzuluială patologică. Andrei Pleşu îi arată documentul care urma să fie semnat la Luxembourg pe 25 aprilie 2005, la Abaţia Neumünster – Tratatul de aderare a României şi Bulgariei la Uniunea Europeană. Din partea României, semnau Preşedintele, Traian Băsescu, premierul, Călin Popescu-Tăriceanu, ministrul Afacerilor Externe, Mihai-Răzvan Ungureanu, şi negociatorul-şef cu Uniunea Europeană, Leonard Orban. Traian Băsescu îl întreabă pe un ton neamical de ce trebuie să semneze alături de ceilalţi. Asta era problema: de ce nu e suficientă doar semnătura lui pe un document istoric. Andrei nu are o explicaţie. Din acel moment, Preşedintele se enervează vizibil şi nu se sfieşte să comenteze jignitor, cu toată asistenţa prezentă în compartimentul din avionul prezidenţial, unde se afla inclusiv ambasadorul Germaniei la Bucureşti. Situaţia devine penibilă şi greu de înţeles. Andrei se îndreaptă spre Leonard Orban, care îi răspunde că e vorba de o cutumă impusă de U.E.: cu cât mai mulţi semnatari, cu atât mai multă responsabilitate şi implicare din partea autorităţilor. Îi sugerez să nu mai continue discuţia în acel moment. Teama mea era că disputa va escalada periculos. Aterizăm şi Preşedintele se pregăteşte pentru declaraţia de presă. Andrei se apropie, ca să îi ofere informaţia cerută. Traian Băsescu îl respinge brutal. Nu are nici o justificare raţională pentru comportament decât o meschinărie stupidă. Plăcerea de a umili. În ziua următoare, Andrei îşi anunţă demisia.

Andrei Pleşu a amânat demisia cu o lună, după ceremonia semnării documentelor la Luxembourg. Atât i-a cerut Traian

Băsescu: să nu demisioneze până nu se încheie acea etapă pentru parcursul european. Şi Andrei Pleşu a acceptat. Traian Băsescu spera să revină asupra deciziei. Deşi în perioada de până la plecare tonul şi privirea Preşedintelui se înmuiaseră, realizam că nu ştie cum să folosească persoane ca Andrei Pleşu şi Renate Weber. Începeam să simt anumite aspecte ale colaborării instituţionale, dar şi umane ca pe nişte poveri greu de dus.

2 mai 2005. Mă întreb: tuturor le e groază când trebuie să meargă la serviciu, după câteva zile de repaus? Mie mi-e groază uneori, chiar şi fără repaus. Când eram ziarist, nu aveam deloc apăsarea asta, ba din contră. Acum, parcă mă îndrept spre un loc unde ar trebui să mă întâlnesc cu vampiri. Nu ştiu dacă e vârsta (să fi devenit mai comodă, mai burgheză?) sau e cu adevărat greu şi tensionat. Pleşu e ca şi plecat. Îmi va lipsi. E plin de umor şi bun-gust şi, în egală măsură, un atent observator. E mult mai critic decât Băsescu, mai crud în aprecieri (vorbeşte despre Băsescu ca despre un „leu turbat, plin de cruzimi, o vietate fără contururi umane“), dar manierat. Cred că asta l-a deranjat cel mai tare (lipsa de maniere) şi pe deasupra sunt total incompatibili. T.B. îl consideră „un geniu în viaţă“ pe Pleşu, dar nu un model. Discută cu el, dar nu îl ascultă.

Un singur lucru mă va umple de amărăciune, când mă voi gândi la Pleşu: că nu a putut fi convins să mai aştepte şi a plecat când pluteau atâtea întrebări în aer. Iar plecarea lui, oricât am argumentat-o printr-o sănătate fragilă, va isca foarte multe comentarii şi semne de întrebare. Povestea cu răpiţii din Irak încă nu s-a finalizat, curentul e uşor negativ, ca să nu spun ostil lui T.B., iar plecarea unui om de calibrul lui Pleşu pică rău.

Mă înfurie momentul, dar aş proceda şi eu la fel ca Andrei. Îmi spune să mă gândesc bine: el e bătrân şi se întoarce la preocupările lui, dar eu s-ar putea să am nevoie de perioada asta. Aş vrea să îi dau lui mai multă dreptate decât mie. Mă simt foarte obosită şi, culmea, foarte tristă. Încerc un sentiment de spaimă şi nesiguranţă. Expunerea zilnică la o presă extrem de violentă (am devenit clienta *Academiei Caţavencu,* într-o formă pe moment acceptabilă; ziarul *Azi* mă face în fel şi chip), faptul că echipa e uşor dezechilibrată (pleacă Pleşu, rămâne E.U.), că provocăm o grămadă de reacţii, că sunt prea multe lucruri negative de parat (de la episodul cu casa din Mihăileanu, parcă am luat-o în jos, pe derdeluş), că Alianţa e şubredă… aş putea să tot înşir…

3 mai. Aştept o primă discuţie cu Preşedintele, după patru zile de tăcere. Nu sunt foarte doritoare, dar trebuie să îmi găsesc cheful. Am pregătit deja comunicatul despre Pleşu, aştept doar să fie semnat decretul. A trecut azi-dimineaţă pe la mine, i-a dat lui Filip o carte veche, religioasă, cu litografii foarte frumoase.

Arată bine, cu o mină pozitivă, în aşteptarea unei perioade foarte liniştite. Îl invidiez sincer. Chiar şi starea mea de acum – uşoară lehamite, amestecată cu îngrijorare şi spaimă (ăsta e un sentiment care mă revoltă şi mă împietreşte în propria mea contemplaţie: cine sunt şi cum am ajuns aici) – e încă un argument în plus să îl invidiez că pleacă. Ar trebui să îi propun Preşedintelui să treacă prin Piaţa Universităţii, unde sunt standuri cu ocazia Zilei Presei. Nu cred că va accepta. Mă va privi acru şi se va strâmba. Va pleca pe 1 iunie în Japonia, la Expo Aichi 2005 de la Nagoya, unde se organizează Ziua Naţională a României. Am încercat să îl conving să ia şi presa. Nu vrea. Nu îi pasă. Nu vede rostul. El are principii, iar principiile lui spun că nu trebuie să ia presa. Să vină singuri, dacă vor. Pleşu îmi spune, cu un zâmbet drăcesc plin de subînţelesuri şi satisfacţii perverse, că a auzit zvonul că în locul lui ar aduce-o pe „blonda de la Integrare“, cea de la Primărie, care a picat la audierile în comisie. Ce echipă de aur vom fi!

Încheiam anul 2005 într-un conflict general: Guvernul, propriul partid, presa, societatea civilă. Primul efect pe care l-am bănuit, după plecarea lui Pleşu, şi care speram să nu lase urme pe termen lung a fost deteriorarea relaţiei cu societatea civilă, cu cei care erau cunoscuţi drept „gedesişti“. Liiceanu m-a sunat la câteva zile după demisie, cu rugămintea să îi spun ce s-a întâmplat. Andrei nu îi dăduse prea multe detalii, ba chiar le evitase, din ce înţelegeam, dar era îngrijorat de ceea ce suspecta a fi în spatele acestei retrageri: un comportament necuviincios din partea Preşedintelui. Nu eram eu în măsură să ofer detalii. În mod normal, i-aş fi luat apărarea lui Traian Băsescu, deşi ştiam că Andrei nu a plecat dintr-o toană. Mai ştiam însă că nu l-a gratulat pe Preşedinte la plecare. I-a scris un text spre aducere-aminte în care îi spunea la final: „Veţi rămâne singur, domnule Preşedinte“. Înainte să îl avertizeze, i-a descris şi maniera de a se raporta la cei din jur: „Aveţi nevoie de ordonanţe, nu de consilieri“.

*

Sunt o persoană destul de severă. Nu îmi lipseşte spiritul critic, ba aş zice că îmi prisoseşte. Nu socializez cu plăcere, dar reuşesc destul de bine, dacă mi se cere. Încerc să limitez relaţiile doar la ceea ce e necesar şi îmi impune locul de muncă. Altfel, cercul meu de prieteni e extrem de restrâns. Mă irită persoanele care bârfesc cu scop, cei pentru care bârfa e un instrument de a face rău. Cu Traian Băsescu n-am practicat nici măcar „bârfa“ de plăcere, de divertisment. Foarte rar l-am auzit povestind aspecte concrete din viaţa unuia sau altuia. Ceea ce făcea însă, cu voluptate, era să caracterizeze. Dacă spunea despre cineva că e „borfaş“, nu ştiai pe ce se baza afirmaţia. Nu relata întâmplarea care susţinea opinia. Aflai doar concluzia. În mare parte, ştiam ce păreri avea şi trebuia să fiu foarte atentă să nu îngroş, chiar şi cu o mică grimasă, acele analize care nu favorizau un om, o situaţie. Traian Băsescu e o persoană influenţabilă, deşi atitudinea nu ar lăsa să se bănuiască asta. Nu trebuia să-i cunosc agenda ca să-mi dau seama cu cine s-a întâlnit. Abordarea ulterioară oferea indicii despre cine mai poposise prin biroul lui.

Grupul de Dialog Social nu era locul pe care ţinea morţiş să îl frecventeze. Avea sentimentul că e un club de pierdut timpul în dezbateri sterile, populat cu oameni care au o părere prea bună despre ei în raport cu „muritorii“. Pe mine mă încurca în relaţionarea cu membrii G.D.S. – atât cât îi întâlnisem în diverse ocazii – o preţiozitate comportamentală, un tip de infatuare voit afişată. Discuţiile păreau o tragere la răspundere, iar această „urechere“ devenea supărătoare şi bloca dialogul, chiar dacă propunerile lor erau sustenabile civic. În nici o altă situaţie nu se potrivea mai bine zicala „Tonul face muzica“.

Rodica Palade a solicitat un interviu pentru revista *22*. Simt şi acum, după atâţia ani, neliniştea care m-a stăpânit în tot timpul dialogului dintre cei doi. Ştiam că doamna Palade nu îl va menaja şi ştiam că nici el nu va tolera vreo „aroganţă“ intelectuală. Nu l-am convins uşor să acorde interviul. Faptul că nu aborda discuţia cu plăcere era mai mult decât evident. Interviurile care îi făceau plăcere le acorda în biroul lui. De data aceasta, a ales Biblioteca. Era şi un fel de sarcasm în această opţiune. Interviul a avut

momentul lui dur, relatat ca atare în revistă. Ba chiar cred că doamna Palade l-a relatat înainte de a fi publicat, pentru că mă sunase Andrei să mă întrebe dacă e adevărat răspunsul pe care l-a dat Preşedintele. Era adevărat, dar consideram că trebuie să îl susţin. Începea să devină apăsătoare „hărţuiala“ civică. Ţine de o psihologie elementară, îmi spuneam, să cauţi un echilibru în această atitudine, dacă într-adevăr vrei să ajuţi. Nu încurajam nici genul care e mereu în starea de negare, filipice necontenite, dar nici admiraţia bovină, umedă. Din păcate, aşa cum au evoluat relaţiile dintre Preşedinte şi intelectualitatea gedesistă, echilibrul a fost evitat. S-a trecut de la respingere şi suspiciune, în ceea ce îl privea, la o admiraţie necenzurată, care i-a făcut mai mult rău decât bine lui Traian Băsescu. În al doilea mandat, mai ales spre final, sentimentele iniţiale s-au schimbat. Respingerea şi suspiciunea au luat forma dezamăgirii.

*

Cred că cele mai multe aşteptări le-am avut de la „băsişti“. Să mă explic.

Critica are sens atunci când e făcută de cine trebuie şi mai ales când trebuie. Critica adversarilor arareori poate fi acceptată ca o critică „bună“. Toţi au dreptul la idiosincrazie, iar aceştia trebuie trataţi cu îngăduinţă, pe alocuri ignoraţi. Altfel, rişti să cazi în păcatul isteriei (reacţie ce ar trebui să fie specifică femeii, căci isteric vine din latinul *histerum*, adică posesor de uter) sau, mai rău, într-o depresie acută.

Critica „bună“ vine din partea celor care te susţin, care cred în ideile tale, în forţa ta de a face posibil binele. Ceea ce am putut să constat din experienţa mea politică de până în prezent e că această critică este suspendată exact în perioadele cele mai importante, de formare a liderului. În perioada de început a liderului, susţinătorii au o predispoziţie maladivă de a scuza toate derapajele, toate necuviincioasele apucături. Scuzele apar ca urmare a folosirii în exces a comparaţiei. Celălalt e mai rău! Celălalt e mai dizgraţios, mai lacom, mai neruşinat. Are şi al nostru ceva tendinţe, dar, prin

comparaţie, e acceptabil. Apoi, desigur, scuzele pot fi foarte bine decriptate privind la interesele aplaudacului. Un post, o speranţă, un locşor călduţ în hamacul puterii.

Din păcate, comparaţia dintre „un rău mic“ şi „un rău mare“ are un singur efect: înrăutăţirea condiţiei răului mic până devine şi el mare. În cel mai bun caz, se poate înregistra o stagnare în starea de „rău mai acceptabil“. E ca şi cum un părinte şi-ar scuza corigenţele copilului prin comparaţie cu repetenţia copilului din vecini. Într-adevăr, prin comparaţie, a fi corigent e mai bine decât a fi repetent. Dar tot despre mediocri vorbim.

Sunt foarte mulţi „băsişti“ pe care îi ştiu de aproape şi care au păcătuit în acest metabolism politic acceptând să scuze parcursul: tot din cauza comparaţiei sau, în cel mai inocent caz, datorită speranţei că răul mic va deveni bun prin sine însuşi. Sunt şi „băsişti“ care au riscat să critice, la început în privat, apoi, cu o anumită grijă la nuanţe, în public. Diagnosticul a fost imediat pus: trădător. Şi de o parte, şi de alta: de susţinători, pentru că nemernicul profitor se dezice de cel care i-a dat o şansă (chiar dacă situaţia nu era deloc aşa, dar când vine vorba să împroşti nu mai contează în ce fosă îţi înfunzi propriul picior), de detractori, pentru că profitorul nu a spus de la bun început.

La final de mandate Băsescu, mulţi se arată dezamăgiţi, dintre care unii s-au decis să fie vocali public. Nu sunt din categoria celor care scuză greşelile, eşecul, ratarea, prin alţii. Dar să-i dăm Cezarului ce-i al Cezarului: şi „băsiştii“ care au avut acces direct la sursă, care au văzut derapajele, deraierile, care au auzit, unii chiar au simţit pe propria piele, au partea lor de vină în acest final sulfuros a zece ani de mandat. Atunci când trebuiau să o facă, în pionierat, au preferat să stea în comparaţie, trecând cu vederea derapaje inavuabile.

În final, problema e alta. Se intră într-o altă eră. Post-Băsescu. Se pare însă că istoria se repetă. Aplaudacii s-au strâns în jurul noilor lideri şi li se spune că e bine pentru că adversarul oricum e mai rău. Când tocmai toarnă Ionel dulceaţa în şoşonii românului, madam Popescu spune amuzată: „Nu e frumos când sunt musafiri!“. Şi sfătuitorii dau cuminte din cap: Să nu supărăm pe domnul!

Priviţi la aplaudacii din preajmă şi veţi şti ce lider se arată. Cu

echipe şi lideri care se iubesc atât de mult, încât şi propria umbră e alungată ca să nu creeze vreun dezavantaj de lumină întunericului, vom repeta dezamăgirile.

*

Cu interviul pentru revista *22*, din iulie 2005[25], a apărut tema condamnării comunismului. De la prima întrebare, am simţit opoziţia Rodicăi Palade. Îl asemuia cu Lukaşenko, Preşedintele belarus, îi reproşa graba cu care voia să îşi subordoneze Serviciile, atitudinea autoritară cu presa. Traian Băsescu o întreabă dacă Preşedintele are dreptul la replică. „Are“, zice doamna Palade. Cu o privire răutăcioasă, mulţumeşte că i se face această favoare şi precizează că nu critica îl deranjează, ci jignirile. Apoi, momentul-„cheie“ al interviului, când e întrebat de ce nu condamnă comunismul şi de ce ar avea nevoie ca să o facă. „De un document“ elaborat de o comisie, aşa cum s-a făcut în cazul Holocaustului, răspunde Băsescu. Şi doamna Palade scoate dintr-o geantă, abandonată la piciorul mesei, *Cartea neagră a comunismului* [26]. Tensiunea se acumula periculos. Băsescu priveşte cartea şi o împinge uşor la marginea mesei. „O am şi eu în bibliotecă.“ Şi discuţia a continuat, din ce în ce mai aspru.

Rodica Palade era absolut impresionantă pentru cum lupta în acea cauză: condamnarea comunismului. Traian Băsescu l-a invocat de vreo câteva ori pe Ticu Dumitrescu. Rodica Palade i-a curmat avântul: a-l cunoaşte pe Ticu Dumitrescu nu e suficient ca să vă creditaţi o atitudine anticomunistă, îi spune printre rânduri. Doamna Palade parcă intuia ceea ce urma să se întâmple în primăvara lui 2006, când Ticu Dumitrescu nu va fi susţinut de P.D. la conducerea C.N.S.A.S. Băsescu a redus lucrarea lui Tismăneanu *Stalinism pentru eternitate* [27] la „părerea unui autor“ şi a refuzat-o ca probă. A propus o comisie, o lucrare ştiinţifică şi apoi condamnarea. Rodica Palade i-a reproşat că birocratizează şi că nici măcar nu a văzut Memorialul de la Sighet. A fost probabil cel mai lung interviu la care am asistat, într-o atmosferă la limita dispreţului protocolar. Era o chestiune de zile până la publicarea interviului, care urma să antagonizeze şi mai tare relaţia cu

societatea civilă.

Traian Băsescu era de părere că aceşti oameni practică un talibanism periculos. Era revoltat de presiunea pe care o exercitau şi de aerul că ei deţin adevărul. Condamnarea comunismului chiar nu o considera o prioritate. Cum pentru el ideile bune se măsurau în efectul lor asupra mulţimii – şi nu doar asupra unor grupuri izolate –, nu vedea un mare câştig din acest gest. Şi, cu cât se încuraja afirmând că obsesia acestor oameni nu e obsesia ţării, că mulţi cetăţeni au devenit nostalgici după perioada ceauşistă – ceea ce părea să fie adevărat, după procentul în creştere dat de sondaje – şi pentru că unul ca Emil Constantinescu a fost un incapabil „profesoraş cu fumuri de mare lider regional“, cu atât abordarea temei aruncate pe masa Cotrocenilor de revista *22* devenea mai spinoasă.

După câteva săptămâni de la interviu, Preşedintele a plecat în Bucovina, la socri. Am vorbit la telefon şi i-am sugerat să facă o vizită la Sighet. Nu era prea departe şi am fi putut începe să mai domolim spiritele, mai ales că, după apariţia interviului, comentariile defavorabile au îngroşat şi mai mult aspectele negative ale temei. A acceptat că e o idee. A doua zi m-a sunat. Fără să-mi spună de ce, a respins vizita la Sighet.

17 august 2005. „Nu am chef“ – aceasta a fost replica pe care mi-a dat-o la sugestia de a merge la Sighet. Nu susţin că T.B. trebuie să aibă mereu „chef“, dar, ca Preşedinte, mă aştept ca acest chef să fie mult mai restrictiv. Funcţia l-ar obliga să îşi controleze „cheful“. Societatea civilă este uşor ironizată şi minimalizată de T.B. Nu are timp să discute cu ei sau măcar din când în când, o dată la şase luni, să-şi facă timp să îi asculte, să schimbe impresii. E acea societate civilă care, în lipsă de altceva, nu pentru că l-ar fi iubit pe Băsescu, l-a susţinut, atacând consecvent şi concertat P.S.D. Acum se fereşte de ei şi crede că trebuie susţinut obligatoriu, pentru că e Preşedinte.

După eşecul întâlnirii cu Rodica Palade, m-am convins ca nu mă înşelasem deloc când am perceput iritare din partea lui T.B. Vede în G.D.S. o grupare care trăieşte din exerciţiul disidenţei faţă de putere – de aici o abordare atât de inflexibilă, când vine vorba despre cauzele Grupului. Şi totuşi, până una-alta, în acest moment Băsescu e singurul care are datele necesare să schimbe cârma. Dacă va face tot ce a spus, încă va fi bine. Dar, dincolo de aceste impresii, cred că cei

de la G.D.S. îşi au rolul lor şi mai cred că Pleşu are dreptate observând că acel 1% care l-a ajutat să se distanţeze de Năstase vine de la ei, pe fondul discursului antisistem, anticomunist. Tocmai de aceea am propus un dialog cu ei, să le câştigăm o minimă încredere, să mai reducem din reacţia viscerală faţă de el, care nu doar că nu provine din lumea lor, dar nici nu caută să o înţeleagă. De aceea am şi sugerat să viziteze Memorialul de la Sighet. Nu am avut mare succes de la început, apoi în discuţia cu Traian Ungureanu am reuşit să câştig ceva teren. A rămas că miercuri se va duce din Bucovina spre Sighet. Asta mi-a comunicat şi luni seara, de la Putna. A intervenit însă cazul Udrea[28], care probabil l-a indispus, şi mai cred, fără dovezi, doar bazându-mă pe instinct, că reîntoarcerea ei la Palat a grăbit şi revenirea lui. Aşa că marţi dimineaţa, la ora 9, m-am trezit cu vocea Preşedintelui, din zilele extrem de proaste. Mi-a spus că vine direct la Bucureşti. Nu voiam să cunosc motivele şi nici nu ştiu dacă mi le-ar fi spus, dar i-am sugerat să se oprească la Sighet în drum spre casă. Răspuns prompt: „Nu am chef“. Cu chef să las totul baltă, i-am spus „La revedere“.

Nu e prima oară când lucruri care ţin de agendă se amână pentru că n-are chef. Sau expediază prin „Sunt Preşedinte“ lucruri care nu cadrează absolut deloc cu funcţia. Îi pare de ajuns pentru a justifica petreceri de seară la terase până la două noaptea, fiind printre ultimii care părăsesc locurile de relaxare prezidenţial-băsesciană, dansuri repetate, el, care se plânge că nu-i place să danseze, expunere la soare în mod agresiv, până se face tuciuriu.

E greu să mă raportez altfel decât critic la ceea ce face în ultimul timp. Calităţi mari, derapaje la fel de mari. Îmi pierd răbdarea pentru că în şapte luni, în loc să ajustăm şi să cizelăm haina, mai degrabă căutăm motive care să scuze, nu-i aşa, toate chefurile de a nu face sau de a-i obliga pe toţi să se raporteze la bioritmul lui. Singurul atu al acestui om, pentru tot mandatul, e lupta cu sistemul corupt, cu cei care s-au întins ca o plagă fără să dea socoteală nimănui. Orice fisură în acest program dărâmă, cărămidă cu cărămidă, construcţia. Şi pare că atitudinea lui se îndreaptă spre un fel de autoritate leşioasă, cu izbucniri orgolioase, care nu au decât ţinte colaterale, personale, selectate după cheful de seară sau de dimineaţă sau după culoarea părului. Nu avem un drum clar, avem furii de moment şi întreţinem false războaie mediatice şi replici gratuite, care conturează din ce în ce mai bătător la ochi o hârjoneală imatură şi supusă chefului chefuit.

Vorba lui Renate Weber: *Quo vadis?*. Are omul ăsta viziune, ştie ce

vrea, în afara unor războaie mici, de uzură, cu Tăriceanu sau cu Lavinia Şandru sau cu Vali Nicolau[29] sau cu alte personaje, pe care nici nu ştii întotdeauna de unde să le iei?

Relaţia cu societatea civilă a fost tot anul 2005 îngheţată. Nici un pas înainte, nici un pas înapoi. Pe 11 noiembrie scriu în Caietul Albastru: „Primesc reproşuri că nu se întâmplă nimic în demersul privind condamnarea comunismului“. De abia în aprilie 2006 îşi va da girul pentru constituirea Comisiei Prezidenţiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România.

Îi place să fie deştept şi să i se spună. Nu e un păcat de neiertat. Condamnarea comunismului o va face în momentul în care va deţine în totalitate drepturile de autor. Se va comporta, ulterior acelui gest, ca şi cum ar fi fost iniţiativa lui. Foarte rar, societatea civilă, după şedinţa din Parlament din decembrie 2006, va mai revendica paternitatea iniţiativei. Deţinea impecabil arta de a-şi însuşi momentele „inteligente“ ale celorlalţi. Acţiona doar după ce era convins că nu va împărţi cu nimeni „gloria“. Tocmai de aceea nici nu m-a mirat când, în al doilea mandat, a declarat că nu datorează nimănui nimic pentru toate campaniile lui câştigătoare sau pentru întâmplările bune din cei zece ani de mandat. Oamenii de partid aflaţi pe scenă în momentele victoriei erau acceptaţi cât timp puneau în lumină victoria lui.

*

Comisia pentru condamnarea comunismului a fost propunerea lui Claudiu Săftoiu. Numirea lui Vladimir Tismăneanu a fost tot propunerea lui Claudiu. Traian Băsescu le-a acceptat cu indiferenţă. Nu s-a mai opus, cum se întâmplase în faza iniţială, dar ar fi o minciună sfruntată să susţină cineva că Traian Băsescu a făcut cu mult entuziasm şi implicare acest demers. Comisia era pentru el o tragere de timp. În perioada aceea, întâlnirile cu Tismăneanu erau scurte şi fără prea multe efuziuni. Când era anunţat de revederea cu acesta (Tismăneanu nu stătea permanent în ţară), îi cerea lui Claudiu să managerieze el relaţia.

În ziua în care urma să prezinte declaraţia în Parlament, era

încă îndoit că gestul trebuie făcut. Prima lectură a textului pe care urma să-l citească i-a accentuat şi mai mult angoasa. Nu era de acord cu toate propunerile şi concluziile Comisiei. Şi-a luat stiloul Mont Blanc şi a exclus „exagerările“, cum le-a numit. Era atât de furios cu câteva ore înainte de a citi documentul în faţa Parlamentului, încât umblam ca pe ace, nu care cumva să anuleze tot. Mi-am luat laptopul din birou, m-am aşezat docilă la măsuţa din faţa biroului lui şi am fost de acord să lăsăm deoparte textul pe care îl avea în faţă şi să rescriem totul aşa cum consideră el potrivit. În Parlament s-a comportat impecabil, a trecut peste mascarada lui C.V. Tudor, a citit integral textul, chiar dacă îi lipsea cadenţa bună pe care o avea atunci când vorbea liber. Momentul acela a rămas unul dintre cele mai importante din istoria mandatului său. Şi cred că este şi singurul moment în care Preşedintele a suportat, în ritmul lui, influenţa intelectualităţii. „Forţa contagiunii mentale este imensă şi puţini oameni sunt capabili să scape de influenţa ei. Sub influenţa contagiunii, caracterele ajung la transformări de moment profunde“, susţine Gustave Le Bon30.

*

Prima dată când a fost huidut în public s-a întâmplat în faţa sediului C.N.S.A.S. Era pe fondul numirii lui Corneliu Turianu, în detrimentul lui Ticu Dumitrescu. A cui a fost de fapt propunerea e greu de lămurit. P.D. pasa vina în curtea Cotrocenilor, Traian Băsescu susţinea că a fost iniţiativa P.D., deşi în acel moment îl suspecta pe Ticu Dumitrescu că face jocurile P.N.L. mână în mână cu Dinescu, care e în afaceri cu Patriciu. Asta notam pe 4 aprilie 2006 în Caietul Albastru.

Momentul acela a fost un fel de kilometru zero. Relaţiile încordate cu Guvernul, cu presa, cu societatea civilă, chiar şi cu propriul partid începeau să devină din ce în ce mai vizibile şi public.

Până spre finele anului 2006, atmosfera va deveni mai relaxată în relaţia cu grupul intelectualilor, ulterior catalogaţi „ai lui Băsescu“. Târgul de carte organizat de Liiceanu a fost un prim

moment de expunere publică asumată, la braţ cu mediul cultural. Râsete, bună dispoziţie, împrietenire sau reîmprietenire. Pleşu se ţinea deoparte de această socializare. Prima reîntâlnire a celor doi a fost inopinată.

Am stabilit să ne vedem la o cină, eu, Andrei Pleşu şi Gabriel Liiceanu. După vreo treizeci de minute de când ajung la terasa Museum, mă sună Preşedintele. Îi spun unde sunt şi cu cine. Nu zice nimic, nu comentează. Andrei mă avertizează că va veni. Nu cred, preţ de un sfert de oră, până când maşina cu girofar opreşte în faţa terasei. „Bună seara. Cu ce vă ocupaţi?“, îşi face apariţia râzând. Ia loc şi preia controlul discuţiei.

*

La Cotroceni, uneori îi invita pe Horia-Roman Patapievici, Mircea Mihăieş şi Traian Ungureanu. Adeseori, ca din întâmplare apărea şi Elena Udrea. Nu mai era angajata Administraţiei, dar asta nu reprezenta un impediment. Preşedintele oferea brânză, roşii, chifteluţele marca „Cotroceni“. Discuţiile nu erau aproape niciodată politice. Sigur, nici literare sau filosofice. Îi plăcea să povestească cum fusese pe navă. Îşi reconstituia imaginea căpitanului care înfrunta valuri. Nu bârfea niciodată politicieni. Cel puţin, în perioada aceea evita să se pronunţe aspru în faţa celor din afara Palatului despre Tăriceanu sau alţi demnitari. Opoziţia nici nu făcea obiect de discuţie. Era cuceritor, avea mereu bună dispoziţie, părea gazda perfectă. Domina dialogul. Rareori punea întrebări sau manifesta curiozităţi. Povestea.

Acum, când scriu toate acestea, impresia mea despre relaţia Preşedinte-intelectuali a suferit retuşuri faţă de ceea ce credeam atunci. Am mijlocit, într-o mare măsură, apropierea între cele două părţi. Izolarea şi, într-un anumit grad, chiar şi autoizolarea noastră deveneau periculoase. Reţinusem expresia lui Pascal de Sutter[31], care vorbea despre „politica de bunker: izolat în citadela gândirii unilaterale, devine dificil pentru un conducător să păstreze contactul cu realitatea“.

Ne hrăneam cu impresiile noastre, cu concluziile noastre, interferam din ce în ce mai puţin cu realităţile celorlalţi. Zona

culturală, academică, o consideram un spaţiu care ne poate ajuta să găsim un echilibru între furiile noastre motivate şi cele alimentate paranoid. Ne încărcam, acolo, în Palatul acela tăcut, cu o stare negativă, care submina orice construcţie bună pe termen lung. Spun „bună“ pentru că eram deja aşezaţi – prin discursuri, atitudine, generare de acţiuni – doar în conflict. Speram că, intrând în dialog, dincolo de cadrul oficial vom găsi mai lesne tonul public şi, mai mult, speram să găsesc aliaţi în temperarea pornirilor destul de personale.

Cred că Traian Băsescu i-a simţit mult mai corect decât i-am simţit eu şi i-a folosit mult mai bine, ceea nu înseamnă obligatoriu mai onest. Pentru mine, lipsa tonului critic din partea grupului de intelectuali, odată împrieteniţi cu Preşedintele, consimţământul nenuanţat faţă de tot ce spunea sau făcea, admiraţia manifestată aprioric au fost marea dezamăgire. Aproape că intram eu în opoziţie cu ei. Începusem să am ezitări în a le cere să fie mai zgârciţi cu aplauzele. Îmi era teamă că mă vor „pârî“ Preşedintelui: „Adriana nu ne lasă să vă admirăm“. Ceea ce speram eu – formarea de aliaţi în îmblânzirea Scorpionului – s-a spulberat definitiv, după ce Traian Băsescu a citit în Parlament textul care a consacrat condamnarea comunismului. Din acel moment, a fost imposibil să mai fac o remarcă critică la adresa lui Traian Băsescu cu intelectualitatea de faţă. Mă descurcam mult mai bine fără ei, când opiniile mele nu coincideau cu cele ale Preşedintelui. El recunoştea mult mai uşor când greşea decât intelectualii, care erau mereu dispuşi să nuanţeze, să îl justifice, să găsească elemente care să confirme validitatea acţiunilor prezidenţiale.

*

Traian Băsescu nu îşi refuză disimulările, dacă îl ajută să convingă publicul. Nu îşi modifică uşor, chiar aproape deloc, prima impresie pe care şi-o formează despre oameni. Mai ales atunci când e de rău. Din bine spre rău, am văzut mai des, dar dinspre rău înspre bine, rar. Iar reevaluările nu reprezentau decât necesarul pentru a-şi atinge obiectivele. Impresiile erau tot acolo, în forma

iniţială. Suspicios, nu acorda încredere reală unor oameni care l-au criticat mai ales în începuturile carierei lui. Îi ţinea minte, folosea ocaziile pentru a-i convinge că e un om de ispravă, dar ştia că în timp incongruenţele reveneau. Iar această concluzie e susţinută de aproape toate relaţiile lui politico-sociale. Chiar dacă un timp, imaginea creată cu grupul numit ba al intelectualilor, ba al reformiştilor era una de bună vecinătate şi compatibilitate în viziune şi proiect, realitatea nu le-a confirmat prietenia politică declarată.

Mihail Manoilescu vorbeşte în *Etica politică* [32] despre schimbarea de opinii. Îl citează pe Victor Hugo când combate prejudecata consecvenţei: „Prost elogiu pentru un om când i se spune: opinia lui n-a variat de patruzeci de ani… Aceasta înseamnă să lauzi o apă că e stătătoare, un pom că e mort; înseamnă să preferi stridia vulturului“. Manoilescu adaugă o nuanţă importantă: „Opinia unui om poate deci să varieze în mod onorabil, dacă conştiinţa sa rămâne neschimbată. Ceea ce e ruşinos e să îţi schimbi părerea pentru interesul tău şi un ban sau un galon să te facă să treci de la alb la tricolor sau vice-versa“.

Monica Macovei a devenit colaboratoarea lui preferată în grupul miniştrilor P.D. spre jumătatea anului 2005. A fost unul dintre „tehnocraţii“ susţinuţi de democraţi la propunerea lui Traian Băsescu, iar această propunere va fi des invocată de Monica Macovei ca să sublinieze că el, Preşedintele, a avut nevoie de ea, şi nu invers. Traian Băsescu, care, atunci când şi-a început mandatul, îşi construia o echipă foarte puţin politică şi mai mult tehnocrată, cu expertiză în domenii bine delimitate, cu recunoaştere în societatea civilă, a introdus-o şi pe Monica Macovei în acea listă. Primele semne de incompatibilitate în abordare şi atitudine au apărut destul de repede, ceea ce l-a şi determinat să constate că în instituţii politice lucrezi cu politicieni, nu cu „ongişti închipuiţi“. Nu nega capacităţile profesionale, dar nega altruismul şi modestia înţeleasă în sensul susţinerii unui proiect care să aibă pe altcineva vedetă, mai puţin pe ei, intelectualii. Traian Băsescu, care nu aprecia fundamentalismul manifestat al Monicăi Macovei, a descoperit eficienţa acestui mod de a acţiona odată cu intenţia Cabinetului Tăriceanu de a promova Hotărârea de Guvern prin care se decidea vânzarea a 8% din acţiunile Petrom către salariaţi.

Le-a pus atunci în vedere miniştrilor democraţi să combată în şedinţele de Guvern actul normativ. Monica Macovei a fost cea mai aprigă şi Preşedintele era mulţumit de combativitatea ei. Începea o colaborare apropiată, dar fără sorţi de izbândă, pentru că cei doi erau incompatibili pe fond. Forma au reuşit să o armonizeze, astfel încât amândoi, plus publicul, chiar au reuşit să se păcălească pentru un timp.

Găsesc o însemnare din 22 aprilie 2006, ce surprinde un moment atribuit ca regie Monicăi Macovei de către Traian Băsescu, care i-a confirmat Preşedintelui că ei îi place să fie „victimă“, „eroină“, „vedetă“.

> T.B. încearcă tot felul de dezamăgiri cu Monica Macovei şi e supărat pe ea. Consideră că ea a pus la cale povestea cu aragazul, apoi i-a servit-o lui Mircea Toma, ca să o arunce pe piaţă. I se pare că îi serveşte tot felul de numiri prin Justiţie, analizându-le şi avizându-le cu Mircea Toma (pe care îl respinge de când e convins că acesta e plătit de Patriciu), o consideră mult prea obraznică, când spune în târg să nu uite că T.B. a chemat-o, nu ea a venit la guvernare.

Dinu Patriciu va fi piatră de moară pentru oricine se va întâlni cu el. Silogismul era simplu: vorbeşti cu Patriciu, eşti la fel de ticălos şi devii *persona non grata* pentru Cotroceni. Monica Macovei a primit un prim semnal în ianuarie 2006, când din senin au apărut în spaţiul public informaţii despre întâlnirea din vara lui 2005 dintre Macovei, Tăriceanu şi Patriciu. A avut câteva zile în care a tot trebuit să explice una-alta, Tăriceanu adăugând alte explicaţii care infirmau declaraţiile ei. Rămânea întrebarea de ce nu a făcut publică întâlnirea chiar ea, la momentul respectiv. Imaginea de justiţiar, situată superior, deasupra partidelor şi jocurilor politice, suferea o uşoară eroziune. Pe 29 ianuarie 2006 scriam:

> În drum spre Strasbourg, le-a spus ziariştilor că ştia din 4 ianuarie de întâlnire şi că el a întrebat-o pe Monica, nu Monica i-a spus lui. Este unul dintre oamenii cei mai slobozi la gură pe care îi ştiu. Spune lucruri pe care, dacă noi le-am spune, ne-ar cataloga idioţi şi iresponsabili. Apoi se miră câte circulă pe piaţă.

Pe Teodor Baconschi eu l-am propus spre angajare. La fel şi pe Cristi Preda. De nici unul Traian Băsescu nu era prea încântat. Amândoi s-au autopropus la Cotroceni, după ce rămăseseră fără posturi în organigrama puterii. Primul nu avea nici un alt loc de muncă. Într-o discuţie de dinaintea angajării, Baconschi mi-a explicat că era şi într-o situaţie locativă nefericită.

Premierul Tăriceanu desfiinţase postul de secretar de stat de la Ministerul Afacerilor Externe, pe care îl ocupase Baconschi, iar mandatul lui Preda nu mai fusese prelungit odată cu terminarea Anului Francofoniei (2006). Cred acum, am crezut şi atunci, că Traian Băsescu şi democraţii erau doar nişte ancore pentru cei doi. Simpatiile lor se îndreptau spre liberali, mai burghezi ca aspect şi mai potriviţi profilului lor. P.D. era privit ca un partid muncitoresc, agreabil pe ici, pe colo. Cât timp a putut fi folosit de majoritatea dintre cei care s-au alăturat echipei din Modrogan via Băsescu, s-a creat impresia publică de bună colaborare şi cinstite sentimente. De fapt, nici unii, nici alţii nu şi-au schimbat opiniile iniţiale. Iar P.D. a acceptat prezenţa acestora pe liste de Guvern sau Parlament, mai ales pentru că le-a cerut-o Traian Băsescu. Care, la rândul său, avea nevoie de cosmetizarea imaginii muncitoreşti din preajma lui. Dar nu cred că a uitat vreodată, de exemplu, incidentul din China.

27 martie 2006. Suntem în avionul prezidenţial, în drum spre China. La fereastră, secretarul de stat Teodor Baconschi. Îi ţine locul lui Mihai-Răzvan Ungureanu. Citeşte Nicolas Bouvier, Rostul lumii. *Traian Băsescu îl priveşte cu coada ochiului, deloc apreciativ. De fapt, nu se plac reciproc şi nu fac prea multe eforturi ca să mascheze asta. „Domnule secretar de stat, sper că nu vă deranjez din lectură, dar mă aşteptam să îmi prezentaţi dosarul acestei vizite.“ Tonul e rece şi taie aerul ca un ciob de gheaţă. Baconschi nu pare foarte impresionat. Răspunde lent la admonestarea sesizată în vocea Preşedintelui. Pentru cei din echipa de la Cotroceni e limpede că domnul Baconschi nu se va bucura de amabilitatea Preşedintelui.*

Vizita se termină cu o celebră conferinţă de presă, unde ziaristul Mircea Marian îl întreabă pe Traian Băsescu (aflat în China!) când condamnă comunismul. Stupoare din partea tuturor. E prea mult, chiar şi pentru cei mai anticomunişti din delegaţie. În avion, Preşedintele se duce glonţ în compartimentul ziariştilor. Îl

face „nărod“ pe Mircea Marian şi îl întreabă cum a putut să pună acea întrebare. „Domnul Baconschi mi-a sugerat întrebarea“, răspunde senin ziaristul. Baconschi e undeva în spatele aeronavei, o zonă unde li se permitea ziariştilor să fumeze. A evitat tot drumul discuţia cu Preşedintele. Comentariile ar părea acum cleveteală răutăcioasă, dar sigur Traian Băsescu nu a uitat niciodată atitudinea lui Baconschi. Atunci când i-am propus să îl angajăm, ne aflam în contextul în care două funcţii de consilier prezidenţial deveneau vacante, după plecarea lui Claudiu şi a lui Theodor Stolojan. Echipa mai avea doar trei consilieri prezidenţiali: eu, Sergiu Medar şi Virgil Păunescu, consilier la Departamentul de Sănătate publică. I-am propus atunci să îi numească şi pe Anca Ilinoiu şi Ştefan Deaconu consilieri prezidenţiali. Mi-a cerut să vorbesc cu ei. Acelaşi motiv: nu avea chef de refuzuri. Ştefan şi Anca făceau, din funcţia de consilieri de stat, muncă de consilieri prezidenţiali, aşa că, din punctul meu de vedere, era o formalitate. L-a acceptat pe Baconschi în echipă, dar m-a avertizat că nu se dă în vânt după el. L-ar fi preferat ambasador, mai departe de Palat. I-am spus că poate fi un bun ambasador, doar că în acel moment eram din ce în ce mai puţini în echipă şi trebuia să evităm tema „Băsescu părăsit de consilieri“.

Pe Cristi Preda l-am propus mai târziu, aproape de plecarea mea de la Cotroceni. Preşedintele nu îl găsea necesar, dar îi făcea plăcere să recupereze ceea ce respingea Tăriceanu. Îi reproşa lui Preda că a „profitat“ de bugetul alocat Francofoniei (2006), că văzuse lumea francofonă ducând personal invitaţiile, deşi puteau fi trimise şi pe cale diplomatică. Rămăsese cu o impresie nefavorabilă lui Preda. Iar finalul acestei relaţii, dincolo de perioadele de colaborare reciproc avantajoasă din partea a doua a mandatului lui Băsescu, confirmă concluzia mea: Preşedintele rămâne fidel părerii lui iniţiale.

Intelectualii[33] lui Paul Johnson a fost o lectură de consolare pentru dezamăgirea mea. Acolo am găsit profiluri celebre şi reprezentative pentru omenire. Cartea ziaristului anglo-saxon e un duş rece. „Intelectualul“ iubeşte puterea şi pe cel care o deţine. Nu doar la noi, ci peste tot. Pe coperta cărţii editate de unul dintre „intelectualii lui Băsescu“, Gabriel Liiceanu, cititorul are de căutat eventualul răspuns la întrebarea dacă intelectualii „sunt cei mai

potriviţi să conducă destinele omenirii, dând sfaturi de la înălţimea unei moralităţii impecabile, acordând indulgenţe cu bunăvoinţă papală sau sancţionând greşelile, cu luciditatea celor care contemplă dezastrele de la birou“.

*

O privire sinoptică asupra relaţiilor instituţionale ale lui Traian Băsescu arată o persoană coerentă cu obiectivele lui, atunci când şi-a ales colaboratorii. Relaţia cu intelectualii a contribuit la construirea unui anturaj care i-a apropiat un public, nu numeros, dar necesar, şi pentru care Preşedintele nu avea apetit sau empatie. A manifestat faţă de intelectuali o atitudine tolerantă şi punctual sancţionatoare, în funcţie de libertăţile pe care şi le luau. Nu sunt puţine scenele în care îşi urechea în public „băsiştii“. Atitudinea lui provoca stupoare în propria lui tabără şi satisfacţie în terenul advers. Pe bună dreptate, adversarii râdeau de cei care păreau să primească botezul umilinţei cu atât respect subaltern.

Traian Băsescu practica o agresivitate neinhibată cu cei din „familie“. Sever Voinescu şi Cristi Preda sunt două exemple. Sever a fost admonestat de Preşedinte într-un interviu televizat, în timp ce „băsistul“ participa la o dezbatere la altă televiziune. Ziariştii nu aveau cum să rateze momentul. Aşa că Sever s-a trezit în situaţia de a privi în direct, din alt platou, cum Traian Băsescu îl dădea ca exemplu de „băiat rău“. Situaţia era evident frustrantă şi stânjenitoare. Imediat după incident, am vorbit la telefon cu o cunoştinţă comună, care nu înţelegea atitudinea lui Băsescu faţă de Sever. I-am spus că nu cred că va fi iremediabilă situaţia pentru Sever. Mai văzusem aşa ceva. Cei mai mulţi erau sensibili la tactica lui Traian Băsescu. După ce ruşina câte un colaborator, îl suna cu multă bună dispoziţie şi se asigura că respectivul nu s-a supărat pentru atâta lucru. Preşedintele, din când în când, se răcorea în public. Scuzele oferite în privat pansau rănile. A doua zi, cunoştinţa comună mi-a spus că am avut dreptate. Sever îi confirmase că, la puţin după încheierea emisiunii, Preşedintele l-a sunat şi a râs împreună cu el de răutăţile prezidenţiale, asigurându-se că Sever nu va avea o seară agitată. Cunoşteam

reţeta. Iar Traian Băsescu o stăpânea perfect, era verificată şi de succes.

*

Multora le-a scăpat motivaţia pentru păstrarea, aproape doi ani, a şefilor serviciilor secrete, Radu Timofte şi Gheorghe Fulga, şi a şefului Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, Ilie Botoş. Presiunea susţinătorilor de a-i schimba era destul de mare. Toţi trei erau consideraţi personaje care au servit şi au contribuit la crearea sistemului P.S.D. Emil Boc, în 2003, la numirea lui Botoş, acuza subordonarea justiţiei politicului. E adevărat că primii doi erau mai apropiaţi lui Ion Iliescu, care se bucura de mai multă îngăduinţă din partea lui Traian Băsescu decât Adrian Năstase. Şi, pe fond, Ion Iliescu, chiar prin non-implicarea în campania din 2004, a lăsat confruntarea deschisă între Năstase şi Băsescu. Cel mai bun să câştige. Nimeni nu va şti dacă Ion Iliescu i-a sugerat să îi păstreze. Chiar dacă ar fi făcut-o, nu cred că această intervenţie l-ar fi determinat pe Traian Băsescu să îi menţină în funcţie. Din acel sistem al Serviciilor, primul care a fost eliminat, la câteva luni de la preluarea mandatului, a fost Gabriel Naghi, directorul S.P.P. Succesorul lui a fost Lucian Pahonţu, un colaborator al lui Traian Băsescu în perioada când a fost primar, din calitatea de comandant al Brigăzii Speciale de Intervenţie „Vlad Ţepeş“ a Jandarmeriei.

Există un argument obiectiv pentru amânarea schimbării şefilor de Servicii. Un preşedinte la primul mandat nu cunoaşte încă sistemul, nu ştie nici cum funcţionează şi, mai ales, nu ştie cum să se raporteze la întreaga structură. Mă întorc la vechea mea analiză. Cât de pregătiţi sunt cei care candidează şi vor să devină Preşedinte? Cine sunt cei care ar trebui să le facă pregătirea? Cum şi de când îşi construiesc echipa? Dincolo de cucerirea publicului, sunt pregătiţi să nu fie supuşi de puterea funcţiei? Cu siguranţă, un motiv pentru care Traian Băsescu a amânat mai mult decât era prevăzut schimbarea lui Fulga şi Timofte este că nu avea oameni pregătiţi pentru acele posturi.

O analiză a numirilor în fruntea instituţiilor statului, altele decât politice, cum erau Parlamentul sau Guvernul, arată un element comun: oamenii aleşi nu făceau parte din anturajul P.D., cu atât mai puţin al P.N.L. Traian Băsescu nu a avut niciodată sentimentul că îi este dator partidului. Asculta vorbele foştilor colegi de partid, dar acestea contau doar dacă veneau în întâmpinarea nevoilor sale. A intervenit public în numirea lui Silvian Ionescu în funcţia de prefect al Capitalei. Şi nu pentru că presa ar fi criticat nominalizarea, ci pentru că nu considera că era de nasul lui Silvian acea numire. Era decis să nu lase pediştii să hotărască în funcţie de propria lor agendă.

> 14 ianuarie 2005. Pe Silvian l-a întors din drum. Oare câtă lume crede că nu a fost un gest determinat de presă, ci de propria lui convingere? Din primul moment s-a înfuriat (...). Indiferent cât de justificată îi este decizia, asta nu mă împiedică să nu constat forţa pe care o are şi o dezlănţuie atunci când vrea ca realitatea să fie aşa cum o vede el. Silvian nu trebuia să fie prefect şi, în concluzie, nu a mai fost!

Loialitatea e un criteriu esenţial în asemenea construcţii. Cei numiţi sunt neîndoielnic loiali şi celor care îi propun, nu doar celor care fac numirea. Iar Băsescu a fost inamicul declarat al oricărei duble „comenzi“.

S-a creat, de altfel, o categorie de „codoşi“ în politică, un fel de centru de „plasare“ a resursei umane. Unele nume se regăsesc, la intervale de timp, în tot felul de instituţii. Migrează în funcţie de locurile disponibile, având mereu aceşti codoşi în spate. Cei care numesc au mandate limitate. Cei care propun s-au dovedit mult mai longevivi. Sunt mai puţin expuşi decât cei care numesc; nici măcar nu îşi doresc notorietate. Ei au nevoie de oameni care să le asigure accesul la informaţia din instituţiile de stat. Informaţia e cea care îi protejează şi care îi ajută să se păstreze mereu în cercurile influente. Reţeta îi era cunoscută şi lui Traian Băsescu. S-a ferit mai mereu de grupul „codoşilor“. Nu din virtute sau etică politică, ci din pragmatism. Strategic, viaţa politică îi dă dreptate. Nu avea nevoie de împărţirea loialităţii. Un argument pe care l-a folosit atunci când a respins numirea lui Sorin Frunzăverde în

primul Guvern Tăriceanu a fost că ar avea două comenzi. Una dintre ele era masoneria, pe care la începutul mandatului o considera un loc de joacă pentru unii care îşi imaginează că ei conduc lumea. Nu avea nici un respect pentru aceste morfologii obscure.

Şi-a asigurat cel puţin o loialitate supusă, prin păstrarea lui Timofte, Fulga şi Botoş. Apoi, într-o complicitate amiabilă, Traian Băsescu a preluat controlul direct asupra acestor instituţii. Cred că i-au oferit cele mai mari satisfacţii. Iar un moment în care şi-a arătat superioritatea strategică, fără şcoli sofisticate de spionaj, ci doar condus de acelaşi instinct înnăscut, acea plăcere a provocării, a trecerii graniţei dintre curaj responsabil şi curaj vădit temerar, a fost cazul jurnaliştilor răpiţi în Irak. A fost un erou în mica celulă de criză, acolo s-au reaprins instinctele vitejeşti, cele pe care le va invoca din ce în ce mai des, în recompunerea comandantului de navă care trece vasul prin flăcări şi salvează oameni. Megalomania definită de Pascal de Sutter[34] căpăta contur: „supraestimarea delirantă a sinelui. Individul megalomanic îşi atribuie calităţi ieşite din comun“. De Sutter oferă exemplele lui Gaddafi, de Gaulle, Mitterrand, Bonaparte, care îşi aminteau semne din fragedă pruncie, atestând că au fost aleşi de destin să conducă naţiuni. Galeria acestor figuri e destul de echilibrată.

Gustul pentru eroismul provocat a devenit ulterior o constantă. Până atunci, identificasem un curaj apreciabil pozitiv în a înfrunta situaţii care implicau eşecul. Personal, nu aveam un cult special pentru eroi, mai ales că împărtăşeam opinia exprimată sub formă de avertisment: „Vai de ţara care are nevoie de eroi!“. Eroul autentic nu e cel provocat, ci cel care nu alege să fie erou, şi viaţa, clipa îl pun în situaţii eroice, împotriva voinţei lui. Devine erou pentru că are curajul acelui moment care cere actul de eroism, chiar până la sacrificiu. Dincolo de acest cadru, eroii provocaţi, care îşi confecţionează pericole, zone de conflict care cer o intervenţie salutară, sunt doar caractere agitate căutând lumina reflectoarelor.

Impresia pe care mi-a creat-o după primăvara lui 2005 a fost că îşi propusese să fie erou. Primul cadru: ziariştii răpiţi în Irak. Apoi, un alt teren propice a fost lupta cu sistemul ticăloşit, o Hidră cu multe capete – moguli, oameni de afaceri, politicieni, jurnalişti –,

iar el, Hercule. Pe plan extern, e evident că şi-a dorit să fie eroul unificator: refacerea României Mari.

Din păcate, ultimul obiectiv l-a ratat, pentru că şi-a dorit să fie mai mult erou decât un preşedinte de stat modern, membru în Uniunea Europeană, cu o abordare echilibrată, deloc invazivă. Însă are merite incontestabile în acest dosar de politică externă. În timpul vizitei în S.U.A. din martie 2005, Traian Băsescu a întins o hartă strategică în poalele celui mai puternic om din lume, George W. Bush, şi i-a arătat cu degetul de ce pentru România e importantă Republica Moldova, atât de aproape de Transnistria şi de controlul rusesc. Despre Moldova nu cred că au vorbit mulţi preşedinţi de stat în Biroul Oval. Băsescu a făcut-o, cu devotament pentru cauză. Doar că, pe parcurs, visul de a deveni eroul unificator a fost un fel de fata morgana, care l-a îndepărtat de construcţia comună a celor două ţări, pentru găsirea unei formule eficiente, menite să facă Moldova mult mai dependentă de România decât de Rusia, o dependenţă reiproc avantajoasă.

*

Cred că băieţii din politică sunt atraşi cel mai mult de modelul James Bond. Le place James Bond şi le place să îşi imagineze că oricând pot fi din filmul acela. Nu ştiu exact ce se imaginează femeile din politică, dar mulţi domni cochetează cu acest mister pe care îl conferă apartenenţa la Servicii. În psihiatrie, despre cei care aderă în proporţie de sută la sută la un ideal se vorbeşte în termeni de „convingere delirantă“. Mi-a fost dat să cunosc şi să aud persoane care aveau o plăcere psihedelică în a mărturisi că au fost contactaţi de „intelligence“ (uneori cu accent pe ultima silabă) ca să colaboreze. Doar oameni de nădejde în politică! Unii se descopereau cu o uşurinţă ridicolă, lăsând să se înţeleagă că sunt atât de acoperiţi, încât se pot arăta, poate-poate culeg ceva mai multă admiraţie.

Probabil că perioada de romantism a colaborării Preşedintelui cu Serviciile Secrete s-a încheiat odată cu mandatele lui Fulga şi Timofte. Cei doi păstrau o distanţă instituţională, fără a deveni vreodată oamenii de încredere ai lui Traian Băsescu. A fost

perioada în care noul Preşedinte amuşina limitele Serviciilor – cât li se putea cere şi cât se putea avea încredere în ceea ce primea ca informaţie şi analiză. Având o structură militară, lucra extrem de uşor cu aceste alcătuiri instituţionale. Îl captiva tot ce ţinea de spiritul ostăşesc, soldăţesc, de uniforme şi însemne. Între un civil şi un militar, evident l-ar fi ales ca partener pe cel de-al doilea. Îmi amintesc că, în ziua plecării mele de la Cotroceni, mi-a comentat demisia, spunând: „Adriana a ales să plece în civilie“. Nu am priceput nici atunci, nici acum formularea. Nu am perceput niciodată locul acela, Cotrocenii, ca pe o cazarmă sau ca pe o unitate militară în care aş fi fost înrolată. Îl percepeam ca pe o instituţie civilă, cu rigori stricte.

Printre primele impresii puternice de la începutul mandatului la Cotroceni a fost învestitura lui Viktor Iuşcenko. Am comentat atunci fastul acelui eveniment cu proaspătul Preşedinte ales, Traian Băsescu. Dacă pe mine, care nu am o sensibilitate deosebită faţă de aceste spectacole ale puterii, m-a impresionat, pentru Traian Băsescu a fost un moment în care a evaluat accesoriile funcţiei.

> 23 ianuarie 2005. Învestitura lui Iuşcenko a fost impresionantă. În spaţiul acela slav, conduita şi recuzita sunt de aşa natură încât au menirea să te facă să respiri în acord cu momentul. Intonarea imnului ucrainean a urmat o scenografie vizual puternică. Nu o bandă rece, cu un ecou deranjant redând instrumental imnul, cum se întâmplă la noi. Un cor format din femei şi bărbaţi, acompaniaţi de instrumentişti populari, în haine tradiţionale ucrainene – culori tari, predominant roşu –, au deschis ceremonia de depunere a jurământului lui Iuşcenko, în Rada Supremă. Corul de voci clare, puternice, acordurile slave ridicau imnul naţional la rang de cântec religios. Profund, înălţător, dramatic, dar extraordinar de viu şi plin de forţă. Recuzita folosită la ceremonial – băieţii din garda militară, îmbrăcaţi în costume unde roşul predomină, apoi alt rând de soldaţi îmbrăcaţi în alb, înşiraţi unul în spatele celuilalt, de-a lungul rândurilor ce separă băncile în care stau parlamentarii din Radă, acel ceaslov mare şi impunător pe care şi-a aşezat întregul braţ Iuşcenko, crucea făcută cu pioşenie în faţa Bibliei – mă determină să văd cu alte emoţii eticheta de la noi.
>
> Mergem apoi în Piaţa Independenţei, unde acelaşi cor, dar cu altă

vestimentaţie – femeile îmbrăcate în rochii lungi, roşii, ample, acoperite cu haine de blană argintie, şi bărbaţii în frac –, acompaniat de data asta de fanfară, transformă din nou acelaşi imn într-o sursă de putere, fast, bucurie, religiozitate. Mulţimea şi Iuşcenko îşi susţin corul, cu voci mândre, făcând ca toţi invitaţii străini (peste 60 de oficialităţi, între care Colin Powell, Jaap de Hoop Scheffer, secretarul general al N.A.T.O.) să respire sacadat şi să simtă momentul, cu toată forţa lui. O piaţă care sărbătoreşte o altă revoluţie portocalie. Coloanele clădirilor imperiale sunt îmbrăcate în textură portocalie, drapele portocalii în amestec cu drapelele galben-albastru ale Ucrainei flutură în mâinile oamenilor, femei frumoase, elegante, fericite poartă banderole portocalii la braţ, copii cu fulare şi eşarfe portocalii, baloane înălţându-se la cer, montate în formă de U, cu steagul Ucrainei colorează cerul, porumbei albi cu panglici portocalii îşi iau zborul într-un altfel de joc de artificii, al fluturaşilor argintii, care umplu aerul, ridicându-se deasupra mulţimii aşezate în faţa unei scene unde şi fumul care se ridică e portocaliu. După un discurs, ascultat în tăcere deplină, piaţa se acoperă din nou de vocile corului, care intonează de data asta imnul campaniei lui Iuşcenko.

Plec de acolo veselă şi crezând, la fel de mult ca toţi cei adunaţi în piaţă, că le va fi bine şi merită să le fie. Urc în avionul prezidenţial. Pe peretele din faţa mea tronează stema României. Vulturul nostru e pleşuv de coroană. Ungaria, Polonia, Cehia, ţări tot din Europa sovietică, şi-au recuperat în simbolistica naţională semnul suveranităţii. Noi încă mai aşteptăm.

Discut cu Traian Băsescu despre zilele noastre naţionale, care sunt mereu cenuşii, cu o fanfară ce are un ritm mortuar. Să fie frigul? Îmi atrage atenţia că la Kiev erau minus şapte grade.

Impresia de atunci a fost scrisă sub influenţa momentului. Când Traian Băsescu a propus Protocolului să arboreze drapelul naţional pe stâlpii care flancau intrarea în Palatul Cotroceni, am ştiut că nici pe el nu l-a lăsat rece acea ceremonie. Apoi, a cerut ca drapelele fiecărei arme să fie aşezate în sala cea mare a Cotrocenilor. S-a implicat în organizarea Zilei Naţionale şi o voia dinamică, voia să exprime forţă. Nu văd nici acum un rău în recuperarea acestor însemne. Traian Băsescu va rămâne până la final impresionat, fără fariseismul practicat în alte situaţii, de simbolurile naţionale. Gestul de la finalul mandatului, când, părăsind Palatul Cotroceni, s-a aplecat în faţa drapelului,

sărutându-l emoţionat, a fost neîndoielnic sincer.

De altfel, era extrem de sensibil la această recuzită. Într-o vizită în Italia, m-a mustrat în mod neaşteptat. Mi-a reproşat sever că am trecut vorbind pe lângă gărzile militare, care se aflau în Parlamentul italian. Observaţia era cam exagerată, mai ales că nu se dădea onorul. Erau în post, cu sau fără noi acolo.

*

Pe culoarele „intelligence“ se spunea că, de fapt, cei care conduceau cele două instituţii erau Silviu Predoiu la S.I.E. şi Florian Coldea la S.R.I. Sigur e că amândoi reuşiseră să îi fie pe plac Preşedintelui. Într-un timp record, fuseseră preferaţi mai mult decât şefii de drept. Dacă nu se întâmpla „fuga printre oi“ a lui Omar Hayssam, de la finele lui iunie 2006, Timofte şi Fulga ar fi putut să rămână în funcţii fără probleme. Păreau a fi cea mai bună acoperire pentru colaboratorii reali ai Preşedintelui.

21 septembrie 2006. Ora 6 dimineaţa. Ziariştii sunt deja pe aeroport. Preşedintele face o scurtă declaraţie şi urcăm în aeronavă. Plecăm într-o scurtă vizită în Germania. Începe decolarea. Preşedintele mă informează că i-a lăsat lui Ştefan Deaconu, de cu seară, numirile viitorilor şefi de Servicii. „După ce le trimite la Parlament, să anunţi presa.“ Când îmi spune numele celor doi, rămân uluită: Coldea şi Predoiu. Îi replic că nu e în regulă. Îi reamintesc că, odată intraţi în structurile N.A.T.O., ne-am asumat obligaţia demilitarizării acestor Servicii. S-a iritat şi mi-a spus că e o prostie condiţionarea. Deşi e limpede că nu îi face plăcere discuţia, îi cere S.T.S.-istului să-i facă legătura cu Ştefan Deaconu. Într-un final, Ştefan răspunde. Nu e nici ora 7 dimineaţa. Îi cere să oprească trimiterea decretelor la Parlament.

Numirea şefilor de Servicii e un capitol care a fost folosit într-un mod neaşteptat de Preşedinte. Afirmaţia că „sufleţelul meu“ şi-a dorit soţul şef la S.I.E. a fost şi a rămas cel mai urât gest al lui Traian Băsescu faţă de mine. Nu doar că nu era adevărat, dar încercarea de a mă decredibiliza a avut un efect de bumerang. Acesta era criteriul de a numi oameni importanţi în stat? Ce vrea un „sufleţel“? Nu mă aştept ca Traian Băsescu să îşi facă o

introspecţie atât de onestă, încât să recunoască faptul că acest criteriu, „sufleţelul“, nu îi fusese impus de nimeni, ci doar de calculele sale. Finalul de mandat a dovedit că această grilă de selecţie nu i-a fost favorabilă. Zile bune după acea declaraţie intempestivă, nu am găsit o explicaţie logică la minciuna lui. Abia atunci când a apărut filmul cu acel incident de campanie din 2004 am desluşit misterul.

La o zi după întoarcerea în ţară, Preşedintele m-a chemat în biroul lui. M-a anunţat că a găsit două persoane foarte potrivite pentru cele două funcţii. Profilul era de om tânăr, cu experienţă profesională, capacitate de analiză. Mi-a dezvăluit numele: George Maior şi Claudiu Săftoiu. Am fost la fel de uimită ca atunci când îmi spusese de Coldea şi Predoiu. Maior era pesedist, P.S.D.-ul acela care îşi proteja corupţia şi corupţii, iar Claudiu era soţul meu şi nu suna deloc bine. Dacă ar fi existat un loc potrivit pentru el, acela ar fi fost Comunitatea Naţională de Informaţii. Lucrase la legea de funcţionare cu Renate Weber, era pasionat de subiect, avea într-adevăr o capacitate foarte bună de analiză şi sinteză.

Nu am spus absolut nimic în ce-l priveşte pe Claudiu. Nici da, nici nu. Eram în aceeaşi situaţie ca în decembrie 2004, când mi-a spus că îi va propune şi lui să facă parte din echipa de la Cotroceni. Am vorbit doar despre Maior. L-am întrebat cum vom explica numirea, mai ales că publicul nostru nu va înţelege alegerea unui pesedist pentru o instituţie de forţă. Mi-a răspuns că va folosi argumentul echilibrului: un Serviciu la opoziţie, unul la putere. Mă rog, ultima nominalizare nu prea reprezenta puterea, ci doar pe Traian Băsescu. Între mine şi Claudiu, cel care îi găsea justificări la tot felul de întâmplări rele a fost el. Şi, dacă nu ar fi existat acea numire la S.I.E., probabil până la finele anului 2006 aş fi plecat de la Cotroceni. Încrederea lui în Traian Băsescu mi-a amânat decizia. Probabil, dacă plecam în toamna lui 2006 (aveam şi un motiv extrem de bun: copilul meu intra în clasa întâi şi necesita mai multă atenţie şi timp), aş fi putut recupera, într-un fel, relaţia cu Traian Băsescu. Aşa însă, evenimentele de după ianuarie 2007 au făcut imposibilă întoarcerea mea cu faţa spre cel care convinsese atât de multă lume (şi va reuşi s-o convingă mult timp după aceea) că minciuna şi corupţia sunt departe de el şi de locul pe care îl câştigase prin vot.

Suntem în aşteptarea răspunsului lui Mircea Geoană, liderul P.S.D. Îl avertizez pe Preşedinte că, din momentul în care se va afla în P.S.D. despre opţiunea lui pentru Maior, sunt şanse mici să păstrăm informaţia sub control. Preşedintele vrea să fie un anunţ-surpriză, care să nu se consume în nici un fel pe surse de presă. Speră ca Geoană să îi dea un răspuns pe loc. Nu se întâmplă. Geoană vrea totuşi să se consulte cu partidul. Îl asigură însă că îi va da un răspuns foarte repede, în câteva ore. E trecut deja de ora 18.00. Singura preocupare a Preşedintelui este să nu scape informaţia spre presă. Îmi spune că ar fi bine să vorbesc cu Geoană, să îi explic ce riscuri sunt dacă presa va intra în posesia informaţiei înainte de decizia oficială. Zis şi făcut. Îl sună Preşedintele din biroul lui. „Mircea, sunt cu Adriana în birou şi spune că, din moment ce mai mulţi au aflat de intenţie, sunt şanse mari să ajungă la presă. Hai că ţi-o dau să vorbeşti cu ea.“ Vorbesc cu Mircea Geoană, reiau argumentele Preşedintelui, mai nuanţat, mai apăsat. La puţin timp după conversaţie, îi confirmă Preşedintelui că P.S.D. e de acord.

Există în acest episod o replică a Preşedintelui, pe care cu greu aş fi putut s-o uit. Îl întreb cum de P.S.D. poate accepta propunerea. Băsescu e amuzat de mirarea mea. Şi îmi spune: „Bravo! Hai, că nu eşti chiar copil. Pentru că Geoană nu e Iliescu. Iliescu m-ar fi refuzat, fără să se consulte cu nimeni“. Am rămas cu sentimentul că virtualul refuz al lui Ion Iliescu merita admiraţia lui.

*

Nu l-am propus niciodată pe Claudiu la S.I.E. Nici măcar nu mi-aş fi permis, indiferent ce ar fi vrut „sufleţelul“ meu. „Sufleţelul“ ar fi vrut să plece mult mai repede, dar din păcate nu am reuşit să îmi conving soţul că, pentru mine cel puţin, era mai bine. Poate şi pentru el. Claudiu a fost sancţionat şi pentru relaţia deja erodată şi uzată dintre mine şi Traian Băsescu. Declaraţiile lui Claudiu din martie 2007, în şedinţa Comisiei Parlamentare de Control al S.I.E., nu au fost nici pe departe incorecte. Erau însă nepotrivite pentru o societate care nu şi-a dorit – şi nici nu dă vreun semn – să clarifice raporturile dintre serviciile secrete, justiţie, politică şi drepturile

omului. Puterea „prea multă“ a Serviciilor a remarcat-o şi Marele Comandant în anul 2014, când îşi încheia definitiv mandatul de Preşedinte.

În ziua în care Claudiu a fost numit, am avut un deces în familie. Părinţii mei erau acasă la noi şi asistau la discuţia cu soţul meu, pe un ton jos şi apăsat, în care îi spuneam că nu cred că e bine că acceptă funcţia. Mama a fost cea care m-a rugat să încetez, fiindcă avem ceva mult mai grav şi mai dureros în familie decât disputele de serviciu.

Când Traian Băsescu a făcut afirmaţia cu „sufleţelul“ am amuţit. Aşa, din senin, în plină campanie 2009. Singurul care mi-a dat o mână de ajutor a fost Radu Berceanu, într-o emisiune la Realitatea TV, moderată de Adrian Ursu. Am intervenit telefonic şi l-am întrebat pe Radu Berceanu, care mă cunoştea suficient de bine, dacă crede că i-am cerut aşa ceva Preşedintelui. A răspuns fără ezitare: „Nu cred“. Pentru acel răspuns, am aflat ulterior, şi nu de la Radu Berceanu, că a avut un schimb de replici neamical cu fostul coleg de partid, Traian Băsescu, între timp Preşedinte.

Aş fi putut, dacă aş fi aplicat tactica lui Băsescu, să devin muniţie în acea campanie. El nu ar fi avut nici un scrupul, dacă ar fi fost în locul meu. Aş fi avut ce să îi spun lui Crin Antonescu. Tot felul de spa-uri metaforice. Nu mi-a cerut nimeni aşa ceva, deşi probabil recrutarea mea în stafful de campanie, cu toate că nu eram o apropiată a echipei lui Antonescu, a avut la bază o asemenea speranţă. Am muncit cu plăcere în acea campanie, fiind defintiv un opozant al partidului lui Ion Iliescu. Mineriadele lăsaseră urme grele pe tinereţea mea de studentă, implicată în activitatea Ligii Studenţilor, condusă de Marian Munteanu, colegul meu din anul III. Dar îmi pusesem lacăt amintirilor. Speram ca Antonescu să intre în turul doi.

În campania prezidenţială din 2009, Cozmin Guşă, atunci în echipa lui Mircea Geoană, mi-a făcut o propunere. Să facem o scrisoare deschisă către popor, în care să îl arătăm pe Traian Băsescu aşa cum este. Textul urma să fie semnat de patru oameni care i-au fost colaboratori, după cum îmi spunea Cozmin: el, eu, Lavinia Şandru şi Mircea Dinescu. Ne-am întâlnit şi cu ceilalţi doi posibili semnatari ai textului. Am privit cu mult scepticism iniţiativa şi nu eram deloc convinsă că e un demers necesar. În

final, ideea a fost abandonată. Nu mai credeam în Traian Băsescu, dar îmi promisesem că nu voi interveni în meciurile lui electorale, decât vorbind despre lucrurile care erau publice, la vedere. Dacă nu am fost adepta loviturilor sub centură nici la Cotroceni, eram hotărâtă nici să nu devin. Existau suficiente întâmplări publice, în cei cinci ani de mandat, încât cetăţeanul să aibă date, argumente ca să decidă cine îi este mai pe plac.

Pascal de Sutter[35] face o listă a calităţilor câştigătorului din politică: fără scrupule, caracter de gladiator, dur, puternic, nemilos, nevoia de a fi iubit, mitoman (dornic mereu de jurăminte), disimulator, narcisist, histrionic, extravertit (avantaj faţă de adversari: capacitatea de a-şi exterioriza emoţiile, de a intra uşor în contact cu altcineva), paranoic, megaloman, hiperactiv, dornic de a seduce. Tot el vorbeşte despre pasiunile în politică: de a convinge, de a seduce (echivalează cu a obţine o adeziune nonraţională, periculoasă când te laşi ghidat doar de preocuparea de a plăcea unui număr cât mai mare de oameni, echivalentul populismului şi demagogiei), de a distruge, de a supravieţui, de a dura, de a se bucura. Pe acest calapod, era limpede cine e mai pregătit dintre candidatul P.S.D. şi cel al P.D.L.

*

Patriciu a prezentat caseta cu băiatul „lovit“ la un miting din Ploieşti, în campania din 2004. Fusese un singur cameraman prezent. Cum a ajuns Patriciu în posesia filmării, nu ştiu exact (doar bârfe, aşa că nu are rost să le expun). Am vorbit cu Patriciu în ziua în care a fost difuzat filmul. M-a rugat să trec pe la Fundaţie. Eram grăbită, mă îndreptam spre întâlnirea publicului cu scriitorul Salman Rushdie. Mi-a spus că nu va vota un om care a lovit un copil. Avea de votat între Geoană şi Băsescu. Eu luasem decizia. Să îmi anulez votul.

N-am înţeles despre ce vorbeşte. Mi-a prezentat scena ca şi cum ar fi fost de faţă. Băsescu a lovit un copil la Ploieşti. Repeta asta, fără alte detalii. De fapt, Patriciu mă chemase în speranţa că voi confirma incidentul. Nu îmi aminteam nici un amănunt, mai ales

că era neclar momentul pe care îl evoca. Aveam sentimentul unei enormităţi. Băsescu a lovit un copil! Propoziţia m-a impresionat, dar îmi era greu să cred ce spune Patriciu. După câteva ore, caseta a apărut la Realitatea TV. Am înţeles atunci despre ce vorbea Patriciu, dar e limpede că nu a fost de faţă. A fost doar beneficiarul filmării.

Presa m-a întrebat atunci ce îmi aminteam. Am spus jumătate de adevăr. Nu fusesem la acel miting. Dar aş fi putut să-mi amintesc câteva imagini. Aş fi putut să îi plătesc pentru acea minciună, în stilul Băsescu, fabulând. Am înţeles ulterior că decredibilizarea mea, cu „sufleţelul“, avea sens în confruntarea lui cu posibilii participanţi la acel moment. Ce martor credibil aş mai fi fost, după ce tocmai povestise fără să roşească cum mi-aş fi deschis sufletul în faţa lui?

Nu fusesem la Ploieşti. Am rămas în Modrogan, monitorizând emisiunile electorale. M-a sunat Traian Băsescu, ca să îmi spună că a avut loc un incident. L-a enervat un copil şi l-a îmbrâncit. Nu înţelegeam să fi fost vreun „pumn“, doar că l-a apostrofat nervos. Nu ştia dacă presa a surprins momentul şi îmi cerea să aflu. Delicată situaţie. Dacă aş fi început să pun întrebări, de-abia atunci aş fi atras atenţia. L-am sunat pe Felix Tătaru. Ei erau cei care filmau mintingurile pentru clipurile electorale. Nu ştia nimic. M-a sunat, în schimb, o jurnalistă şi m-a întrebat dacă ştiu ceva despre un incident cu un copil. I-am răspuns că sunt în Bucureşti şi nu ştiu despre ce vorbeşte. Îmi era limpede că presa nu mai era de faţă. Erau deja plecaţi, la momentul incidentului, spre microbuzul care îi transporta. Auziseră ceva, dar nimeni nu confirma. Am decis să nu fac nici o investigaţie, ca să nu trezesc monstrul din presă. Subiectul n-a apărut, de unde am dedus că am trecut pârleazul. Băsescu s-a întors în Modrogan. „Cum e?“ Îi spun că nu e nimic clar. Îmi povesteşte că băiatul era insistent, după o gafă de nume, şi l-a repezit în timp ce vorbea cu o femeie nevoiaşă. „L-aţi lovit?“ „Nu, dar l-am repezit.“ Aş fi putut să folosesc în 2009 această consemnare de campanie 2004. Am refuzat, ca să nu fiu un fel de Băsescu, fără scrupule. Ce e sigur e că nu a fost un „pumn“. Dar o punere la punct a existat.

*

Am plecat de la Cotroceni cu sentimentul că cei care ar trebui să păzească ţara de abuzurile politicienilor, inclusiv de ilegalităţile celor din sistem, deveniţi adeseori complici, părtaşi la fărădelegi, sunt de fapt cei care îi ajută pe decidenţi să şantajeze şi să folosească puterea pe care o primesc prin vot, discreţionar. Mafia politică sau economică nu s-a construit nicăieri fără contribuţia oamenilor legii.

În 2004, când a preluat mandatul, Traian Băsescu nici în joacă – în ciuda talentelor actoriceşti, căci de spirit ludic nu trebuie bănuit – nu ar fi acceptat că, în 2014, se va plânge de puterea prea mare a Serviciilor. Mai ales după ce, în noiembrie 2009, spunea la Naşul TV că nu l-a înfrânt sistemul: „Mi-a fost teribil de greu, dar nu m-a înfrânt. Dar există o realitate: nici eu nu l-am înfrânt pe el“. Abuzurile acestor Servicii – fiindcă prea multă putere implică întotdeauna abuzuri – au devenit deranjante doar când s-au atins de zona personală a Preşedintelui. Anul 2014 a fost hotărâtor: Mircea Băsescu, triunghiul Cocoş-Bica-Udrea, scandalurile în care au fost implicaţi membrii familiei sale – Ioana şi ginerele, mult discutatul teren de la Nana cu acel împrumut de la C.E.C. Serviciile, alături de parteneri din justiţie, nu puteau deveni abuzive peste noapte, doar pentru că le-au surprins pe Udrea, Bica şi Topoliceanu la Paris. Ori au fost şi până atunci, ori nu au fost niciodată.

Cred că singurul care a reuşit să se menţină până la capăt într-o relaţie de colaborare „reciproc avantajoasă“ cu Serviciile a fost Ion Iliescu. A ieşit din mandate fără nici o perturbare majoră de imagine, doar suspiciuni închise (probabil singurul dosar notoriu a fost albumul *Eterna şi fascinanta România*, care a costat aproximativ 5 milioane de dolari), în baza unei relaţii „multiple şi complexe“, sintagmă cu care Ion Iliescu elimina din discuţie insistenţele de orice natură.

*

Nu am avut niciodată o imagine edulcorată asupra persoanelor

decidente din numitele instituţii de forţă. Nu le-am privit nici cu admiraţie, deşi mi-ar fi plăcut, nici cu repulsie, deşi au cerut-o adeseori. Orice ţară care îşi abordează serios problematica drepturilor omului, din perspectiva siguranţei şi securităţii cetăţeanului, susţine şi contribuie la crearea unor instituţii de forţă. Aceste instituţii sunt necesare oricărei naţiuni, pentru prevenţie, în primul rând, şi apoi pentru sancţiune. Chestiunea controversată despre activitatea instituţiilor noastre apare în contextul bănuielilor că secondează, tacit, dar reprezentativ, structurile mafiote – şi politice, şi economice –, că susţin grupurile (cele mai multe bine asezonate cu influenţi ai zilei) fie cu informaţii, fie cu protecţie. Explozia dosarelor care se întocmesc preponderent pe turnătoriile mafioţilor, obosiţi şi ameţiţi de câţi bani au de distribuit, arată un paradox: curăţenia a început prin delaţiunile acestor inşi care au benchetuit îndelung, furând şi împărţind între ei avuţia naţională. Instituţiile de forţă doar asistă. Aşa cum au asistat, cel puţin în ultimul deceniu, la crearea acestor structuri mafiote, care au acoperit şi politicul, şi economicul. Mână în mână.

Explicaţia pentru care i-au protejat poate fi găsită în faptul că funcţiile acestora depindeau de aceiaşi oameni politici. În fond, şi-au ocrotit funcţiile, locul de muncă. În această problematică, societatea civilă devine brusc melancolică. Discursul ei este unul elitist, surd la temerile interne privind posibile complicităţi chiar ale instituţiilor de forţă. Societatea civilă gândeşte *di granda*, nu are timp de puseuri păşuniste. Apoi, mulţi dintre cei din generaţia mea s-au obişnuit cu ideea Securităţii. Au reuşit să supravieţuiască atâtea generaţii cu Securitatea comunistă în cârcă, încât abuzurile cosmetizate democratic, de după 1989, ale instituţiilor în cauză au fost percepute vag. Ca naţiune, abordăm relaţia cetăţean-instituţii de forţă cu o comoditate resemnată. În spatele sintagmei „strict secret“ sau al luptei împotriva corupţiei, pe care nu avem voie să o comentăm, sunt camuflate toate abuzurile. Parlamentarii din comisiile de specialitate, care ar trebui să exercite acest control civil – să se asigure că instituţiile de forţă nu servesc politicieni în demenţa megalomanică şi paranoică a puterii lor –, au devenit subordonaţii umili ale acestora.

Şi cei din instituţiile pomenite, şi oamenii politici care au asistat

în ultimii zece ani la această pradă naţională se înscriu în logica descrisă de Mihail Manoilescu[36], încă din 1946-1947, din păcate: „Omul politic ştie că viitorul, avansarea şi succesul său depind mai mult de fidelitatea sa faţă de partid decât de devotamentul său faţă de interesele naţiunii. (...) Partidul ştie să sancţioneze şi să recompenseze, patria nu ştie să facă nici una, nici alta. Reacţiunile partidului sunt prompte, directe şi eficace, reacţiunile patriei sunt incerte, indirecte şi pur platonice; te temi de partidul tău (a se citi de şeful ierarhic), de patria ta nu te temi decât privind în propria-ţi conştiinţă care nu e ţinută să fie întotdeauna sensibilă şi delicată“.

Dezbaterea publică s-a redus la a număra, în 2015 (ca să o luăm de la coadă către cap), reţinuţii şi anchetaţii. În spectacolul cătuşelor, răspunsul la întrebări care privesc activitatea acestor instituţii în ultimul deceniu nu se integrează în analiza colectivă. Scapă de calitatea de „complici“, pentru că acum arestează. În ciuda faptului că toate aceste instituţii au şi rol de prevenţie, impresionează plăcut publicul, pentru că, în sfârşit, au început să sancţioneze. Atitudinea aceasta, atât de îngăduitoare, va costa la fel de mult mersul lucrurilor pe mai departe.

Absurdul situaţiei vine din faptul că avem extrem de multe instituţii de control menite să combată ilegalităţile şi, cu toate acestea, numărul cazurilor de evaziune, de înşelătorie, de trafic de influenţă, sumele colosale tranzacţionate le anulează pretenţia de a fi utile ţării. Spre sfârşit de mandate politice, constaţi cât de mulţi sunt cei care au evoluat în ticăloşii, ani de zile, fără să fie opriţi la primul milion sustras (de euro sau lei). Într-un grafic al responsabilităţii, după ce mulţimea se satură de sânge, se impune şi clarificarea răspunderii fiecărei persoane, din fiecare instituţie, căreia îi revenea sarcina să prevină acest mare jaf.

Întotdeauna vor exista politicieni captivaţi de informaţii secrete puse la dispoziţia lor nelimitat. Pentru că legile lasă multă libertate şi interpretare în acest domeniu. Rămâne fără răspuns bine susţinut în textul de lege întrebarea: cât are dreptul să fie informat un decident politic de către instituţiile de forţă? Tocmai datorită acestei ambiguităţi legislative decidentul comandă şi primeşte. El poate invoca o suspiciune de securitate naţională şi vor fi acoperiţi şi cei care dau, şi cei care primesc. Persoanele suspecte pot să cadă şi din cauza unor ascultări, şi a unor filmări (care pot fi folosite şi

politic, dacă e necesar) sau pur şi simplu dosarele din justiţie pot fi lecturate şi de potenţii politici ai momentului, dacă îşi doresc asta.

*

Un episod despre fascinaţia pe care o exercită Serviciile asupra politicienilor s-a petrecut în 2006. A fost însă, în egală măsură, şi un alt moment în care Preşedintele a ştiut să folosească oportunitatea: mult discutata demisie a lui Teodor Atanasiu din funcţia de ministru al Apărării. Mi s-a reproşat că totul a fost pus la cale de Traian Băsescu. Combat liniştită această impresie, exploatată mediatic şi politic. Că decizia mea a fost folosită, e cu totul altceva. Iar faptul că ministrul Atanasiu anunţa, cu de la sine putere, retragerea trupelor noastre din Irak a fost şi aceasta o realitate care a cântărit decisiv în demisia sa.

Plângerea mea penală venea pe fondul disputei provocate de declaraţiile premierului Tăriceanu şi ale ministrului Atanasiu despre retragerea trupelor din Irak. Declaraţia din 29 iunie 2006 a luat pe toată lumea prin surprindere. A doua zi a avut loc o şedinţă a Consiliului Suprem de Apărare a Ţării, unde decizia a fost respinsă. Pentru premierul P.N.L., situaţia era stânjenitoare, având în vedere că doi miniştri afiliaţi politic liberalilor, Mihai-Răzvan Ungureanu şi Sebastian Vlădescu, au votat de partea lui Traian Băsescu. După acea şedinţă C.S.A.T., atmosfera devenea cu fiecare zi mai inflamată. Traian Băsescu a dezvăluit că Atanasiu a abuzat de funcţie, trimiţând o telegramă ataşaţilor militari în care le ordona să informeze cancelariile occidentale despre propunerea P.N.L. privind retragerea din Irak. Ministrul Apărării îl acuza pe consilierul prezidenţial Sergiu Medar că a încălcat legea citând la o televiziune din conţinutul telegramei. Atanasiu ignora faptul că şeful său de partid şi de guvern, premierul Tăriceanu, lecturase şi el din document cu câteva ore înainte şi tot în faţa camerelor de luat vederi. Ulterior, Atanasiu şi-a schimbat declaraţiile, spunând că telegrama nu era secretă, ci, de fapt, era un document informal trimis ataşaţilor militari.

Pe 4 iulie, la audierea în Comisiile parlamentare de Apărare, apărea un nou document. Direcţia Generală de Informaţii a

Apărării (D.G.I.A.) le transmitea oamenilor din teritoriu să facă lobby pe lângă parlamentari şi lideri de opinie pentru proiectele M.Ap.N. Iniţial, Atanasiu a susţinut că nu a auzit de aşa ceva. După două zile, a confirmat că fostul şef al D.G.I.A., generalul Gheorghe Rotaru, i-a pomenit de document. Ministrul a susţinut că tot ceea ce ar fi vrut D.G.I.A. să facă era legal, că termenul „lobby“ a fost greşit înţeles şi că, oricum, nu s-a întâmplat nimic rău, pentru că ordinul a fost anulat înainte să producă efecte.

Pe 5 iulie, Preşedintele s-a decis să facă o vizită la sediul M.Ap.N. În următoarea zi, ministrul Atanasiu a declarat la Realitatea TV că ştie de la D.G.I.A. ce informaţii pe surse ofer presei: „Am şi eu o direcţie întreagă de informaţii, care îmi spune ce pleacă de la doamna Săftoiu, de la Cotroceni, pe surse credibile din preajma Palatului“. Atanasiu a reluat afirmaţiile a doua zi, într-un interviu acordat ziarului *Adevărul*: „Am şi eu, vă repet, am şi eu o direcţie întreagă de informaţii, care îmi spunea ce pleacă de la doamna Săftoiu, de la Cotroceni, pe surse credibile din preajma Palatului… Deci, nu e cazul să-mi spuneţi ce se difuzează de acolo. Am informaţii şi de la Direcţia de Informaţii, şi din P.N.L., şi din alte surse“. A reluat aceleaşi idei şi în a treia zi, într-un interviu la Radio România Actualităţi.

Supărarea ministrului venea în contextul în care declarasem că ar putea să îşi dea şi el demisia, după ce ceruse acelaşi lucru celor doi colegi liberali care au votat alături de Băsescu: „Dacă pe logica domnului Atanasiu, că doamna Mona Muscă şi-a dat demisia pentru că era în contradicţie cu Guvernul, că cei doi [miniştrii Mihai-Răzvan Ungureanu şi Sebastian Vlădescu] trebuie să facă la fel, tare mi-e teamă că ministrul Atanasiu ar trebui să-şi dea şi el demisia în cazul acesta, pentru că se află într-o contradicţie cu o decizie C.S.A.T., a Preşedintelui care, conform Constituţiei, este comandantul forţelor armate.“

Până să depun plângerea penală, i-am cerut public domnului Atanasiu să lămurească faptele care îi permiteau ministrului Apărării Naţionale să dispună ori să accepte culegerea de informaţii despre activitatea mea. Nu a răspuns, ba din contră, a anunţat că e plecat în concediu.

Am aşteptat trei zile. Afirmaţiile lui Atanasiu nu erau despre persoana mea. Dacă ar fi făcut aprecieri de natură personală, aş fi

putut să mă supăr în „civil“, deşi nu aş fi reacţionat. Aici era mai mult: ministrul Apărării invoca servicii secrete care monitorizau activitatea unui funcţionar de stat şi care mai şi dezinformau, dacă am fi luat de bun ce spunea ministrul Atanasiu că află de la D.G.I.A.

L-am informat pe Preşedinte asupra intenţiei mele. I-am spus că prefer să demisionez din funcţia de consilier prezidenţial, în cazul în care ar fi vreo incompatibilitate, decât să las declaraţii de acest gen nelămurite. M-am consultat atunci cu Ştefan Deaconu, consilierul prezidenţial de la Departamentul Juridic, şi pe 11 iulie am depus plângerea penală, în care îl acuzam pe ministrul Atanasiu de săvârşirea infracţiunii de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor, prevăzută de art. 246 Cod Penal.

La două zile, Traian Băsescu mi-a spus că intenţionează şi Elena Udrea să depună o plângere, prin care urma să îl acuze de abuz în serviciu pe Atanasiu. Reacţia mea a fost una total negativă. I-am spus că poate era argumentat demersul, dar alăturarea Elenei nu face decât să convingă opinia publică de faptul că el, personal, duce un război cu Atanasiu prin intermediul nostru. Mai mult, decizia mea nu avea nici o legătură cu disputa din C.S.A.T. Pur şi simplu, în condiţiile în care Atanasiu refuza să îşi lămurească afirmaţiile, consideram că o abandonare a temei nu îmi era deloc favorabilă.

La câteva zile distanţă, deputatul Eugen Bejinariu a anunţat că va depune o plângere penală pentru abuz în serviciu împotriva ministrului Apărării. Motiva această acţiune prin faptul că, în urma audierilor din Comisia de specialitate din Parlament, a constatat grave deficienţe de comunicare între ministru, şeful Statului-Major General şi cel al D.G.I.A. Era inevitabil ca aceste două acţiuni să nu fie conectate la aceeaşi sursă: Palatul Cotroceni. Liberalii au spus-o cu voce tare: P.S.D. şi oamenii lui Băsescu împotriva P.N.L.

Pe 12 septembrie 2006, Traian Băsescu îl suspendă pe Teodor Atanasiu din funcţie, ca urmare a faptului că începuse procedura de urmărire penală. În final, Atanasiu primeşte neînceperea urmăririi penale, iar eu mă lămurisem, prin corespondenţa oficială, că nu am făcut obiectul monitorizării sau al vreunei informări a D.G.I.A. către decidentul politic Atanasiu.

Există aspecte care au rămas neclarificate public, dar care, la o

analiză nepartizană, arată că Atanasiu nu a fost victima mea, nici a lui Bejinariu şi nici a lui Băsescu. Ultimul a ştiut doar să profite de context. Deşi Atanasiu câştigă în instanţă (6 octombrie), îşi dă demisia pe 25 octombrie, spunând că „cel mai deştept cedează“. În aceeaşi zi, Tăriceanu se întâlneşte cu Băsescu, iar pe 26 octombrie se anunţă, fără proteste liberale, că Sorin Frunzăverde preia Ministerul Apărării. Liberalii renunţă la portofoliu, în schimbul numirii Comisarului European, a explicat atunci P.D.-ul. Totuşi, înainte cu nici două zile, Atanasiu, susţinut de Tăriceanu, spunea că aşteaptă ca Preşedintele să retragă decretul de suspendare şi să îl repună în funcţie.

Una era schimbarea lui Atanasiu şi alta renunţarea la Ministerul Apărării, trecut în curtea pediştilor. Această renunţare supusă a avut la bază reacţia partenerilor americani, care nu au primit încântaţi iniţiativa P.N.L. Preşedintele a speculat greşeala lui Tăriceanu şi Atanasiu, care s-au hazardat cu acel anunţ, în contextul în care Preşedintele lua, într-adevăr, în calcul o posibilă reducere a efectivelor militare din Irak. Opţiunea proamericană a lui Băsescu apărea şi mai evidentă în contrapartidă cu declaraţia premierului liberal. De altfel, pe coridoarele Guvernului şi ale Cotrocenilor se auzea reproşul că Ungureanu, constrâns de Băsescu, bloca organizarea unei vizite oficiale a premierului în S.U.A. Asta după ce, în iulie 2006, la câteva săptămâni după anunţul liberalilor, Traian Băsescu făcea a doua vizită oficială la aliaţii americani.

Numirea Comisarului European urma să deschidă o nouă dispută. Tăriceanu l-a propus pe Varujan Vosganian, Traian Băsescu l-a respins. Au fost diverse motive, printre care relaţia cu Vîntu, cel care se spunea că a susţinut construcţia Uniunii Forţelor de Dreapta. Va fi numit Leonard Orban, opţiunea Preşedintelui, mai repede decât propunerea lui Tăriceanu. Prin urmare, liberalii pierdeau şi Ministerul Apărării, şi Comisarul European.

În iulie 2008, când m-am înscris în P.N.L., am avut o discuţie personală cu Teodor Atanasiu. I-am spus şi atunci că Traian Băsescu nu mi-a cerut să depun acea plângere penală. N-am mai reluat amănuntele întregii poveşti, dar l-am asigurat că, dacă ar repeta aceleaşi declaraţii, aş acţiona la fel. Prea des eram înspăimântaţi cu Servicii şi alte surse de informare. Şi prea des se

întreţinea bănuiala, chiar prin asemenea declaraţii făcute de politicieni, că aceste Servicii fac monitorizări fără mandat. Mi s-a spus că, totuşi, a fost prea mult. Fiecare are libertatea să cântărească cu măsura lui, în dreptul lui. Dar, dacă nu ar fi fost acele declaraţii despre retragerea din Irak, Atanasiu ar fi rămas ministru după sentinţa de neîncepere a urmăririi penale.

*

Se vorbeşte despre Servicii paralele, despre firme înfiinţate de foşti angajaţi ai acestor instituţii, scoşi la pensie sau plecaţi voluntar, care îşi sprijină în continuare colegii rămaşi în exerciţiu. Fac interceptări, monitorizări şi le oferă cu multă plăcere celor care au nevoie de ajutor, pentru a-şi păstra puterea politică şi financiară. Firesc ar fi fost ca toţi aceştia, cu atât mai mult cei care au deţinut şi funcţii de conducere, să fie puşi sub o lege care să le interzică desfăşurarea de activităţi care să aibă legătură cu munca lor în acele structuri. Ca să nu mai spun cât de deplasat e să deţină funcţii politice după ce au fost şefi de Servicii.

José Ortega y Gasset[37] spune în *Spania nevertebrată* că „datul ce defineşte cel mai bine specificul unei rase este profilul modelelor pe care şi le alege, după cum nimic nu revelează mai bine condiţia radicală a unui bărbat ca tipurile feminine de care este capabil să se îndrăgostească. În alegerea iubitei ne facem, fără să ştim, confesiunea cea mai veridică“.

Noi, românii, poate mai greşim când ne alegem modelele. Dar nu acest lucru mi se pare cel mai alarmant şi prioritar a fi corectat, ci modul în care ne îndrăgostim de figurile publice sau de instituţiile publice (în 2015, D.N.A. şi, culmea, S.R.I.): într-un abandon total. Într-o admiraţie necondiţionată, le punem la dispoziţie toate libertăţile de a acţiona, un cec în alb. Deşi istoria oferă lecţii multe şi aspre, necicatrizate după atâtea secole, despre indivizi şi, implicit, instituţii care au abuzat de încrederea publică, pe care au câştigat-o pe căi democratice, prin vot, perseverăm în greşeală. Înlocuim modelele alese şi uităm că natura umană rezistă greu la ispite. Nu mai supraveghem aceste modele, ci le lăsăm să

zburde necondiţionat, în speranţa că ne vor rezolva, măcar de data asta, angoasele sociale.

Libertatea e cea mai grea provocare pentru om. Iar pentru personajele politice, publice, e chiar mai dificil. Nu sunt mulţi, cu atât mai puţini cei din mediul politic, din instituţiile statului, care apreciază definiţia lui John Stuart Mill privind limitele libertăţii noastre în raport cu celălalt şi viceversa. Cu o propensiune spre atitudinea punitivă în relaţia cu cetăţeanul, indivizii care deţin puterea în stat – de la poliţistul din colţ până la şeful statului – resping ideea că libertatea lor se termină acolo unde începe libertatea mea.

Sunt puţini cei care îşi pot gestiona ireproşabil libertatea. Traian Băsescu nu e un exemplu fericit. S-a bucurat în 2004 de acea admiraţie necondiţionată, care îi permitea să acţioneze cum a crezut de cuviinţă. Libertatea pe care i-a oferit-o poporul a folosit-o vicios şi viciat. Dacă această constatare s-ar baza doar pe interpretarea amintirilor mele, în mod evident aş accepta acuzaţiile de subiectivism. Dacă mă uit însă la desantul D.N.A. din 2015, constatarea e susţinută de rechizitoriul justiţiei, care bate aproape de grădina Cotrocenilor, pentru fapte petrecute ani buni, sub mandat Băsescu.

*

Oamenii din aceste instituţii, care au ca motivaţie a existenţei lor siguranţa şi securitatea cetăţeanului, trebuie să aibă o stăpânire de sine remarcabilă şi, în acelaşi timp, un sprijin în lege, ca să poată să întoarcă spatele unor solicitări ce depăşesc cu mult dreptul de a fi informat al unui preşedinte, prim-ministru sau al oricărei altei persoane aşezate într-o funcţie de rang înalt. A miza pe autocontrolul care impune conduita necesară unui decident politic, care îl ghidează unde trebuie să se oprească cu vrutul şi cerutul, e o amăgire. Cei care au autocontrol nici nu intră la prima selecţie. Aici e şi criteriul: sunt promovaţi mai ales cei care pot fi controlaţi. Numiţii călăuzitori ai democraţiei autohtone cunosc psihologia celor care acced la putere tot cu ajutorul lor. Desigur, pretutindeni în lume, chiar dacă nu se recunoaşte explicit,

Serviciile au un rol pe terenul politic. Cu siguranţă însă, la noi participă activ. Imaginea lui Traian Băsescu care certa Serviciile în campania electorală din 2014[38] doar pentru că apăruseră fotografiile compromiţătoare de la Paris confirmă diagnosticul: sindromul copilului-rege, cum spunea Pascal de Sutter[39], care arată intoleranţă la frustrări. Cum se ajunge aici? Individul se dezvoltă fără a pune nici o limită dorinţelor sale şi se creează un monstru de egocentrism, un *Moi-Moi*.

Traian Băsescu a fost convins – probabil doar în 2014 a început să i se dărâme mitul – că structurile militare sunt întotdeauna solidare cu un militar de carieră. Dacă făceam cea mai firavă aluzie la posibile „trădări“ ale acestor structuri, la faptul că poate fi minţit, păcălit, îşi modifica mimica instantaneu. Dispreţ total faţă de persoana care îndrăznea să suspecteze că lui i se poate întâmpla aşa ceva. Nu ştii cu cine vorbeşti, cam asta exprima supărător de sigur pe sine. Îmi dădeam seama – în această relaţie a lui atât de necenzurată, de nefiltrată cu Serviciile – că e urâtă rău democraţia lui Traian Băsescu. Cearta mea cu acel preşedinte care devenea începuse deja din 2005, spre finalul anului. Ultimele mele luni la Cotroceni au stat sub semnul unei dispute permanente care avea ca principal subiect limitele unui Preşedinte în ceea ce priveşte informaţiile primite şi folosirea lor. Era din ce în ce mai multă dublă măsură când venea vorba de corupţii din lista lui Năstase, de exemplu, şi corupţii din propria sa listă. Ultima începea să se acopere de protecţie.

Traian Băsescu încerca să ne convingă pe puţinii care ridicam această problemă că stabileşte limitele în numele „siguranţei naţionale“. A constatat pe propria piele ce sistem a lăsat să se construiască la doar câteva zile după ce a părăsit Palatul Cotroceni. Într-o ţară în care nu există un control civil sever asupra acestor instituţii, demnitatea omului e un moft, iar „siguranţa naţională“ un bun paravan pentru abuz. Iar în coabitarea dintre un decident politic şi instituţiile de forţă, oricine poate deveni victimă şi torţionar. M-am întrebat adeseori care este limita de demarcaţie între a fi informat despre un dosar aflat în atenţia justiţiei şi dreptul de a-l studia, de a folosi public acele informaţii sau, mai rău, în tactici de şantaj.

Exista un personaj pe care îl trecusem pe lista mea de inşi care

ajutau la depăşirea liniei de demarcaţie despre care pomenesc. Îi spuneam „Semete“ (nume derivat de la Staţiunea de Maşini şi Tractoare, instituţie de bază în România socialistă). Zis şi „timpanul S.R.I.“, avea un rânjet şi o privire care sintetizau imaginea proletarului turnător. Când Traian Băsescu s-a plâns că Serviciile au prea multă putere, cred că „Semete“ şi alţi câţiva colegi de-ai lui s-au amuzat necenzurat de lamentarea învinsului.

Nu mă aştept ca cineva să recunoască astfel de practici. Şi, până la urmă, nu e important acest lucru. Ar fi important ca următorii beneficiari ai unor asemenea metode să le curme.

*

Traian Băsescu avusese timp să se obişnuiască cu rolul de asociat direct al Serviciilor. După plecarea lui Vasile Blaga, la doar trei zile de la numire, funcţia de consilier pe probleme de securitate naţională a rămas vacantă timp de un an. Funcţia respectivă implica şi gestionarea relaţiei cu Serviciile. Aşa cum am spus-o deja, şi-a dorit eliminarea lui Blaga din schemă chiar din momentul în care Blaga a acceptat propunerea. Nu avea însă legătură cu atribuţiile funcţiei, ci cu persoana lui Blaga, suficient de independent ca să mai spună şi „nu se poate“. Dacă la început nu a găsit o persoană potrivită pentru funcţie, după ceva timp şi-a dat seama că nici nu mai are nevoie. Episodul ziariştilor răpiţi în Irak l-a convins că poate fi egalul Serviciilor. A preluat comanda celulei de criză, a subordonat total echipa şi chiar le-a dat lecţii de strategie şi tactică. A fost bun atunci, când a început relaţia directă cu adjuncţii Serviciilor, cei care se ocupau de „operativ“. Cred că Băsescu ştia chiar mai mult decât şefii Serviciilor. Mi se părea uneori umilitor să fii şeful serviciilor secrete sub Traian Băsescu. Ca adjunct, cel puţin aveai parte de atenţie, chiar dacă pe verticală.

În perioada aceea a colaborat şi cu Sergiu Medar, şeful D.G.I.A. De altfel, se afla în avion când am primit vestea.

Aştept să se aprindă luminile în avion, ca să mă pot relaxa. Sergiu Medar îmi spune că, pentru siguranţă, zburăm cu luminile stinse până aproape de 10.000 de metri. E o experienţă Irakul, dar una tensionată pentru mine. Generalul Bădălan se laudă cu

conservele de fasole şi ceapă pe care le are cu el şi anunţă o masă copioasă. Se aprind luminile. Într-adevăr, conservele sunt reale şi ceapa la fel. Ca la popotă. Sună telefonul. „Doamna consilier Săftoiu e căutată de la Departamentul de Comunicare.“ E Cătălin Dumitru, adjunctul meu. „E o ştire pe surse care circulă şi mă gândeam să-ţi spun. Cică au fost răpiţi nişte ziarişti în Irak.“ Îngheţ cu telefonul în mână. Primul meu gând: au venit după noi! Mai bine luam presă! Primesc câteva detalii din nebunia care se declanşa mediatic. Închid şi îi spun Preşedintelui: „Se pare că nişte ziarişti români au fost răpiţi în Irak“. Pentru început, ştirea pare greu, aproape imposibil de crezut. Traian Băsescu cere legătura cu S.R.I., S.I.E., M.A.E. Ştirea se confirmă, tot la nivel de zvon, fără detalii clare. Nu se ştie exact câţi sunt, de ce se află în Irak, dacă suntem cumva vinovaţi că, neacceptând grup de presă care să ne însoţească, au plecat pe cont propriu. Aterizăm. Rămânem în avion. Presa, în salonul oficial, aşteaptă primele declaraţii. Ministrul de Externe şi şefii serviciilor secrete se urcă la bordul aeronavei, pentru a-l pregăti pe Preşedinte cu primele informaţii.

Sergiu Medar a fost apreciat de Traian Băsescu, cât timp a fost la D.G.I.A. Preşedintele îi vorbea cu respect, desigur superior, dar cu respect, avea o dicţie perfectă când spunea „domnule general“. De altfel, am remarcat că accentua cu o seriozitate uşor caraghioasă gradele militare.

Numirea lui în echipa consilierilor a fost bine primită. Colaborarea cu el începuse în timpul crizei ziariştilor răpiţi în Irak şi părea că Preşedintele are încredere în el. La rândul lui, Sergiu nu părea deloc a fi din categoria militarilor care lustruiesc asiduu clanţa ca să reflecte cât mai luminos chipul comandantului. Din păcate însă, odată ajuns acolo, va fi redus la element de decor preţios. La câteva luni după angajare, remarca, amărât altfel, că avusese un dialog mult mai bun şi mai eficient cu Preşedintele atunci când nu era angajatul Cotrocenilor. Deşi ar fi trebuit să fie un filtru între Servicii şi Preşedinte, după un timp, nu foarte lung, de la numire, şefii de Servicii, adjuncţii, ocoleau cabinetul consilierului de securitate naţională. Traian Băsescu a reaşezat ordinea iniţială. Cum spuneam, se obişnuise să îi folosească direct, fără intermediari. Iar aceştia erau mulţumiţi. Aşa că, în curând,

încântaţi de relaţia privilegiată cu Preşedintele, intrau şi ieşeau cu dosarele sub braţ, afişând un aer misterios-satisfăcut, din cabinetul celui avid de secrete.

*

Atunci când Traian Băsescu s-a prezentat într-o emisiune la T.V.R., moderată de Rodica Culcer, cu un dosar în mână, am crezut că a doua zi va fi serios instruit. Spunea că ştie ce vorbesc miniştrii între ei şi că premierul Tăriceanu primea aceleaşi informaţii. Şi se plimba cu acele informări de la Servicii, pe care era trecut STRICT SECRET, în emisiuni televizate, deşi nu acesta le era scopul. Cu siguranţă, nimeni nu a avut curajul să îl avertizeze că depăşeşte cadrul legal în folosirea informaţiilor cu statut special.

Când, în 2007, îi spuneam că se vorbeşte des şi mult despre afaceri ilegale care aveau legătură cu anturajul doamnei Udrea, mi-a răspuns: „A fost monitorizată şase luni de Servicii şi mi-au dat un dosar curat. Nu mă iau după presă şi bârfitorii tăi“. Poate că avea dreptate. Acelea erau informaţiile pe care le-a primit: că nu e nimic necurat. Însă, în 2015, altceva arătau monitorizările instituţiilor de forţă. Cine pe cine a minţit contează doar în măsura în care analizăm cine pe cine conduce în statul român.

Relaţia cu Sergiu Medar s-a deteriorat până când acesta s-a retras, invocând sănătatea şubredă, la fel ca şi ceilalţi care plecaseră. De fapt, nu sănătatea acestora era şubredă, ci sănătatea actului prezidenţial. Aproape toţi cei care am plecat de acolo, în primul mandat, am evitat pe toată perioada preşedinţiei lui Traian Băsescu să clarificăm aspecte care ţineau de decizii proprii. În schimb, a făcut-o Traian Băsescu, în aceeaşi manieră lipsită de fineţe.

*

Când ocupi un loc în schema puterii, cu atât mai mult cu cât eşti

pe locul cel mai de sus, indivizi de toate soiurile, mai citiţi, mai isteţi, mai şmecheri, mai manieraţi, mai bogaţi, mai săraci, mai neciopliţi, nu sunt deloc indiferenţi la şansa de a fi lângă „putere“, în proximitatea ei, de a o servi, privi sau hrăni. Cu acest pattern al mulţimii, Traian Băsescu nu mai avea nuanţe în comportament. Pleca de la ipoteza că toţi cei cărora le permitea să fie prezenţi în arealul prezidenţial îi vor accepta hachiţele. Tocmai de aceea a fost surprins când Andrei Pleşu a decis să renunţe la colaborare. Nu i-a picat bine nici când a plecat Renate Weber. Un timp i-a acordat toată încrederea şi atenţia. Apoi, a început să îi acorde mult mai mult credit Monicăi Macovei. Renate nu era din categoria celor care caută să aibă un loc de muncă lângă putere. De altfel, primii consilieri au ales să plece, fără să îşi negocieze nici un loc de refugiu – ambasade, partide, fundaţii etc. –, atunci când au simţit că nu mai au nimic de spus sau de făcut.

Cu mult timp după ce plecasem şi eu, l-am întrebat pe unul dintre foştii mei colegi dacă poate identifica momentul în care transformarea lui Traian Băsescu în autocratul ce se arăta a devenit ireversibilă. Mi-a răspuns: „Din momentul în care a început să spună mai des că e şef al statului decât preşedinte al ţării“. A surprins exact schimbarea de percepţie a lui Traian Băsescu asupra lui însuşi.

Mihail Manoilescu[40] ierarhizează valorile care definesc raporturile corecte ale unui politician cu *res publicae*. Astfel, el spune că valorile finale sunt patria sau naţiunea, iar valorile instrumentale sunt statul, partidul politic, doctrina politică, suveranul/şeful politic. Entitatea patrie este plasată deasupra entităţii stat. Mijlocul şi instrumentul capătă doar strălucirea şi prestigiul scopului pe care-l servesc.

Autorul distinge în mod esenţial patria de stat. Patria „nu este ca statul, o instituţie care se lasă definită juridic şi care poate fi apărată prin coduri“, este „o realitate subtilă şi spirituală, dar cu atât mai profundă“, în timp ce „statul se schimbă după regimuri, e supus criticii şi comite zilnic păcate şi chiar crime“. De altfel, Manoilescu spune că statul, dacă ar fi o persoană fizică, ar sta numai la închisoare.

*

Cine deţine controlul presei deţine puterea totală. Afirmaţia e referinţă pentru ambiţiile unui politician. Realizarea aspiraţiilor politice se află în legătură foarte strânsă cu un instrument pe cât de hulit, pe atât de râvnit. Politicienii îşi aleg omul de comunicare, cu o cerinţă precisă: să controleze relaţia cu media, să îşi pună la bătaie toate conexiunile personale, să folosească toate detaliile, amănuntele, ca politicianul să beneficieze de o presă favorabilă. Deşi doar Adrian Năstase şi-a asumat deschis un minister al „propagandei“, cel condus de Vasile Dâncu, cred că mulţi politicieni visează să fie serviţi de un departament care să le şlefuiască imaginea până la perfecţiune.

Nu am auzit politicieni care să vorbească admirativ despre presă. La nivel personal, cu siguranţă se găsesc şi aprecieri pozitive. În ansamblu însă, impresia e la fel de dezgustătoare ca şi în sens invers.

Preocuparea mea, cât timp am gestionat această relaţie, din 1998, din funcţia de purtător de cuvânt al Guvernului Radu Vasile, a fost să nu vând castraveţi grădinarului. Nu îmi propusesem să le schimb părerea ba politicienilor, ba ziariştilor, în permanenta lor confruntare, care căpăta pe alocuri accente personale. M-aş fi transformat într-o copie modestă a lui Sisif. Am încercat însă să atenuez din asperităţile, conflictele, impresiile defavorabile, dincolo de menirea principală a unui purtător de cuvânt: să informeze cât mai exact, mai precis, mai repede. Iar pentru asta iroseam mai mult timp şi manifestam mai mult tact decât în problemele din viaţa mea privată.

În perioada Radu Vasile, aspectele nevralgice erau diferite de cele din timpul mandatului de la Cotroceni. E adevărat că aveam de-a face – şi eu, şi presa – cu două personalităţi diferite, cum în egală măsură generaţiile de ziarişti se schimbau, mai ales cei de teren care, în vremea mea, aveau o influenţă destul de consistentă în deciziile de redacţie. La începutul primilor ani de după 2000, nume grele din presă ieşeau pe teren. Redacţiile erau pentru redactare, nu pentru informare. Informaţia era luată din teren. Îmi amintesc de echipa jurnaliştilor din perioada Guvernului Văcăroiu cu foarte mult respect. Gilda Lazăr, Liana Simion, Alex Boariu,

Răsvan Popescu, Roxana Dascălu, Ionuţ Popescu hotărau când se deschidea tirul întrebărilor deloc obraznice, dar teribil de iritante pentru miniştrii acelui guvern. Atunci, un ziarist de teren putea să schimbe o agendă a unui flux de ştiri. Era credibil, pentru că se afla în proximitatea informaţiei şi acest lucru era suficient ca să stabilească prima pagină. Poate că tind să idealizez perioada aceea de pionierat – în 1993 mă angajam în presă, ca un fel de job de vară până la examenele de titularizare în învăţământ –, dar dincolo de nostalgiile care îmblânzesc eventualele asperităţi din perioada mea de gazetărie, după 2001 puterea jurnalistului a fost preluată de interesele personale ale deţinătorului de trust. Accentul s-a mutat de la jurnalistul de teren, de investigaţie (categorie care e ca şi dispărută în România) la acţionariatul majoritar. Ziaristul – chiar cu vanitatea rănită – a devenit un om pus din ce în ce mai des în situaţia de a renunţa la reguli şi rigori, de a ţine cont de facturile de acasă, de rate şi angarale, înaintea unor constante şi chinuitoare răspunsuri la întrebări deontologice.

Evit, aşa cum am evitat şi în funcţiile publice pe care le-am deţinut, să mă pronunţ mai mult despre ce are de făcut presa decât despre ce trebuie să facă slujbaşii politici ai ţării. Ar fi o ipocrizie dacă aş afirma că nu au existat momente în care m-am înfuriat în faţa televizorului, ascultând opinii care sfidau realitatea unei declaraţii sau a unui eveniment, că nu mă uimea capacitatea unui ziarist sau realizator de dezbateri politice de a aglutina cuvintele oficiale într-o ordine sintactică personală, astfel încât sensul iniţial devenea un contrasens. Dacă răbufneam, acest lucru se petrecea în privat şi îmi permiteam să dezbat nuanţe de atitudine doar cu amici vechi din presă. Erau puţini, dar au rămas mereu constanţi, chiar şi acum când scriu aceste rânduri. Nu am avut niciodată vreo surpriză din partea lor – sper că nici invers –, iar opiniile fiecăruia despre ce se întâmpla cu presa şi clasa politică au rămas teme de amiciţie, şi nu de editoriale.

Traian Băsescu – şi în relaţia cu presa – se proteja de „icter“. Cred că au fost cele mai aspre discuţii şi cele mai necenzurate priviri aruncate şi de-o parte, şi de alta când abordam acest subiect. Radu Vasile a relaţionat cu presa cât se poate de rezervat, cea mai mare jignire pe care o exprima pe acest subiect era gestul de lehamite al mâinii, consacrat printre colaboratori.

Până la Traian Băsescu au mai existat politicieni care s-au dedat la câte o agresiune verbală la adresa vreunui ziarist. Moda tratării la pachet „mogul şi angajat“ a fost lansată de Traian Băsescu, spre finalul primului său mandat. De altfel, „mogulul şi presa aservită patronului“ a devenit principala temă de campanie a alegerilor prezidenţiale din 2009.

Traian Băsescu nu s-a sfiit să arunce pe masă acest subiect tabu: presa. La început, s-a consumat în spaţiul public prin replici nepotrivite. În timpul mandatului meu, au făcut istorie nefericită „găozar“, adresat lui Ovidiu Zară, şi replica dată jurnalistei de la Realitatea TV „Urcaţi-vă pe masă, să vă arăt“. Primul îl enervase cu insistenţa unei întrebări, în al doilea caz a vrut să facă o glumă şi a ieşit o mojicie. Era în vizită la un spital, unde se inaugura o secţie de urgenţă, iar presa i-a solicitat să reconstituie procedurile de resuscitare la care asistase. Dar simţea când depăşea pragul bunei-cuviinţe. Nu spun că regreta, dar ştia când a „comis-o“. În cazul lui Zară, nici nu ajunsese la Palat şi m-a sunat de pe drum să îmi spună de incident. L-am sunat pe Zară, dar nu prea mai aveam ce să dreg. Cu jurnalista de la Realitatea TV lucrurile au mers mai uşor. A acceptat că a fost o glumă, nu a luat-o în nume personal, dar presa aşezase deja îndemnul în registrul care începea să consemneze expresiile folosite de Preşedinte la adresa ziariştilor.

Discutam, nu de puţine ori, despre comportamentul prea des visceral şi reactiv faţă de presă. Considera că ziariştii îşi permit orice, în timp ce politicianului i se impune să îi suporte fără limită. Îmi spunea – şi nu putea fi combătut în totalitate, dar nu riscam să fiu de acord cu el – că „presa îşi doreşte o clasă politică înspăimântată, timorată şi cât mai des umilită“. Îi răspundeam că şi politicul aspiră la aceeaşi relaţie de dominare, mai ales cu patronatul şi directorii editoriali. Instrumentele la îndemână erau: publicitate netransparentă, plăţi ascunse în spatele unor pretinşi acţionari de ziare şi televiziuni. Piaţa se îmbâcsea cu zvonuri despre politicieni care susţineau prin interpuşi diverse publicaţii sau, la bucată, ziarişti. Se crea categoria „presă plătită“. Nu lipseau de pe listă convivi ai Palatului Cotroceni sau ai Modroganului. Apărea categoria „editorialistului consultant politic“ care nu se simţea într-o incompatibilitate de prestare de servicii. Ziarele îi găzduiau impresiile, iar consultantul îşi servea clientul, netulburat

de instituţii care cercetează incompatibilităţi în exercitarea contractelor. Editorialistul consultant ataca sau lăuda după contract, iar articolele nu erau puse sub marca vreunui P de la publicitate. E dificil de crezut că „cel mai bine informat“ om din ţară nu ştia dacă şi în curtea lui se aflau personaje potente financiar care menţineau o bună relaţie cu media prin metode pe care, de altfel, le combătea virulent când venea vorba de mogulii indigeşti.

În 1993, când am debutat în gazetărie, regula Guvernului Văcăroiu de a folosi doar presa operativă mi s-a părut jenantă şi arăta păstrarea culturii pentru „presa controlată“, concept înlocuit apoi cu „presa plătită“. Mi se părea că fac parte – eram atunci la Rompres – dintr-o suită personală, stigmatizată prin apartenenţa jurnalistică la ceea ce se numea „presă guvernamentală“. Aveam complexul copilului protejat, care beneficia de avantaje nedrepte. Doar pentru că erai de la Rompres aveai birou special în Guvern, deşi tot o legitimaţie de presă aveai în buzunar. Eram „răsfăţaţi“, împreună cu cei de la Radio România Actualităţi şi T.V.R., ulterior ataşându-se grupului şi Vocea României, cu birouri pe acelaşi etaj cu Octav Cozmîncă. Apoi, în perioada când am lucrat la Mediafax, mutare care a coincis cu venirea la putere a Convenţiei Democratice[41], presa numai dacă nu voia nu participa la evenimente. Îmi amintesc de un domn pe nume Mihai Nahorniac, personaj total marginal pe piaţa presei (scotea o fiţuică, *Ştefan cel Mare*), care era prezent peste tot în vizitele externe ale Guvernului Ciorbea. Până a reuşit să încarce nota telefonică de la Biroul de presă al Guvernului cu o sumă care reprezenta convorbirile lui cu Qatar, ceea ce i-a adus eliminarea din grup. Ataşaţii de presă din acea perioadă, după regimul restrictiv impus de echipa Văcăroiu, depăşeau uneori numărul celor din delegaţii. Eram mulţi, gălăgioşi, impetuoşi, dar şi sfredelitori, insistenţi. Generaţia mea lua locul generaţiei pe care o menţionam mai sus. Acum, păream noi liderii de grup.

Se formează un spirit sindicalist între cei care convieţuiesc mai mult timp ca acreditaţi pe lângă o instituţie – Guvern, Palatul Cotroceni, alte instituţii de acest gen – care, recunosc, m-a prins şi pe mine. Deseori, ca să te revolţi, ajunge doar să nu îţi placă ofiţerul de presă. Într-adevăr, e o chestiune de fineţe ca un om

politic să ştie să aleagă un ofiţer de presă acceptat de ziarişti de la început. Am scris deja o carte despre acest subiect[42], despre cum s-au simţit purtătorii de cuvânt în această funcţie, mai ales cei care au provenit din presă. Din punctul meu de vedere, Eugen Şerbănescu a avut cea mai neagră perioadă. Nu a reuşit să îmbine rigoarea funcţiei cu tendinţa – apreciabilă, dar prost aplicată – de a nu îngrădi relaţia presei cu oficialii. Rezultatul a fost acea cohortă de ziarişti din care făceam parte, care stătea cu orele, până noaptea târziu, pe scările de la intrarea oficială în Palatul Victoria. Imaginea poate părea, pentru cei implicaţi, romantic-nostalgică, dar privită cu detaşare, era deplorabil ce se întâmpla. A fost perioada în care aproape că nu existau interdicţii privind accesul în Palatul Victoria. Rezultatul s-a dovedit însă dezastruos pentru guvernanţi. Cel care a pus capăt acestui mod de comunicare cu oficialii şi care a interzis accesul presei pe scări sau haihui, prin curtea Palatului, a fost Mugur Isărescu. Eu, care profitasem din plin de indigenţa regulilor (a fost perioada în care am primit cele mai multe prime de la Mediafax, pentru exclusivităţile care făceau titluri de ziar) şi înţelegeam care era riscul pentru demnitari, după ce am fost cooptată în echipa lui Radu Vasile, am făcut un pas modest. Am mutat statul pe scări în curtea Palatului Victoria, marcând teritoriul cu un cordon. Am fost omul cu „ţarcul“, dar era asumată măsura.

Ceea ce am simţit pe pielea mea a fost faptul că nu există îngăduinţă, odată ce ai trecut de cealaltă parte. Eşti un fost ziarist, devenit funcţionar al statului căruia i se vor aplica, uneori chiar cu plăcere, pedepsele jurnalistice.

*

Vizitele în străinătate au ajuns un subiect de discuţie cu Preşedintele, nemulţumit de numărul mare de ziarişti incluşi în delegaţie. În Serbia, oficialii m-au întrebat cât au putut ei de politicos dacă românii citesc aşa de multe ziare. Am priceput repede la ce făceau referire. Le-am răspuns, cu un aer demn, că românii vor să fie cei mai informaţi. Am zâmbit împreună şi am continuat acel dineu.

Deşi la începutul lui 2004, pe piaţa media, contau doar trei televiziuni ca audienţă şi impact, în vizitele externe se acreditau toate, inclusiv T.V.R.M. (TV România de Mâine). Drumul era gratuit. Radiourile au fost cel mai puţin costisitoare, veneau puţine şi aveau, poate, cea mai bună priză. Presa scrisă părea fără limite. Ziare de retur ne trăgeau la răspundere că nu erau „pe listă“. La comemorarea victimelor Holocaustului organizată la Auschwitz, delegaţia oficială era formată din patru oameni, cu Preşedinte cu tot, iar grupul de presă din 35 de persoane.

Partea obositoare era discuţia de după aceste vizite. Preşedintele făcea o revistă a presei neiertătoare. Notam, în Caietul Albastru:

> Azi – o discuţie neplăcută. T.B. mă anunţă că nu mai vrea jurnalişti cu el şi, dacă vor să vină, să vină pe cont propriu. Parţial, are dreptate. Poate că, plătind redacţiile toate costurile, vor creşte şi pretenţiile faţă de relatări.

Încercam să nu îi susţin opiniile. Nu pentru că nu ar fi punctat corect în unele privinţe, dar riscul de a fi din ce în ce mai agresiv în relaţia cu presa prindea contur. Presa, în esenţa ei, te critică şi caută greşelile. E rolul ei – câine de pază al democraţiei. Dar să mai şi adaugi la acest atribut congenital o relaţie viciată de porniri potrivnice e o nebunie.

Caietul Albastru conţine şi observaţiile mele despre relaţia cu media. Acum, la atât de mult timp distanţă, îmi dau seama că nu mi le-aş fi amintit dacă nu le-aş fi consemnat. Erau detalii de bucătărie internă, dar care oboseau şi creau o rutină comportamentală. Mă bucur că le-am uitat. Pentru că asta înseamnă – cel puţin în analiza mea – că au contat doar în acel context. Ceea ce am reţinut şi după zece ani, fără ajutorul acestor însemnări, e mult mai ilustrativ pentru funcţionarea presei în relaţia cu politicul, mai ales cel aflat la putere. Redau însă aceste pagini doar pentru că reflectă un început de epocă. Nu ştiu dacă în al doilea mandat aceste „mărunţişuri“, care au noima lor, s-au atenuat.

> 4 martie 2005. În general, accentul cade, din păcate, excesiv pe

chestiuni mărunte, discuţiile sunt despre ce face ambasada, cum îi tratează pe ziarişti, ce feluri de mâncare aşază pe masă, de ce hotelul e aşa, de ce microbuzul e prea scump, de ce se ajunge la aeroport cu o oră şi jumătate înainte etc. etc. O parte a presei, şi din nefericire cea care se vede, e uşor imatură. Trebuie să recunosc: nu am avut niciodată discuţii despre mărunţişuri – poate aşa, de relaxare, dar nu să le regăsesc în relatările de presă – când e vorba de B.B.C., Deutsche Welle, Traian Ungureanu, Emil Hurezeanu. Pun problema apăsat, pe temele mari, nu neapărat favorabil, dar nu simţi reaua-credinţă. Nu intră într-o hârâială personală şi de joasă speţă. Poţi purta o dezbatere *off the record*, fără teama că din orice fac o ştire. Îi interesează să înţeleagă fenomenul, nu să bifeze norma de ştiri.

Îmi place şi mie taclaua, dar nu o transform în atitudine. Aş avea, poate, motive temeinice, mai ales după două campanii şi trei ani cu o presă nejustificat de ostilă, să am resentimente. Mi le controlez şi tocmai de aceea nu am considerat că trebuie să refuz interviul solicitat de *Adevărul*, la preluarea mandatului de Preşedinte. Reacţia din partea presei a fost cum de am putut să îi acord acel interviu *Adevărului*, ziar ostil lui Băsescu. Explicaţiile nici nu îşi mai au rostul. Jurnaliştii sunt învăţaţi cu năravul P.S.D., care împarte lumea în *ai noştri* şi *ai lor*.

Cu presa străină acreditată la Bucureşti, stabilirea detaliilor unei vizite e diferită. Redacţiile decid dacă le interesează un subiect, o vizită şi îşi gestionează singure deplasările. În România, a impune o regulă de genul acesta e taxat ca un impediment în calea informaţiei. Rolul instituţiei este să asigure acces la programul oficial. De multe ori, cei de la B.B.C. s-au ocupat singuri şi de acreditările în instituţiile incluse în programul oficial.

Încerc să practic o comunicare directă, informală, să le dau acces la ceea ce se poate şi contează pentru fiecare moment. Încerc să îmi concentrez efortul pe o comunicare rapidă şi eficientă. Dar câteodată simt că e mai important un confort prea personal al omului cu legitimaţie de ziarist.

Scriu şi sub influenţa unei conversaţii cu o jurnalistă. După patru vizite, mă lovesc de aceleaşi capricii, care ţin şi de nivelul intelectual, nu doar profesional, al persoanei care poartă acea legitimaţie. Unii urmăresc doar confruntarea. Adevărul e că au acelaşi chef de harţă ca Traian Băsescu. Mereu se confruntă cu cineva. Acum, în prima fază, le-au picat în mână ambasadele. Eu sunt uşor evitată, pentru că în mod cert am făcut câteva gesturi de relaxare, chiar confruntându-mă cu S.P.P.-ul, destul de rigid când vine vorba de presă. Din păcate,

recunosc aceleaşi discuţii despre cum e tratată presa – culmea, nu accesul privind dreptul la informaţie e preocuparea – din urmă cu şapte ani. Le auzeam şi când eram ziaristă, şi când am devenit purtător de cuvânt al Guvernului Vasile. După patru vizite, articolele redau evenimentele, dar maximizând teme colaterale, răfuieli personale tratate într-o notă apocaliptică. Nu mă simt obligată să ţin partea ambasadelor, dar mă aşteptam să construiesc o relaţie cât mai profesionistă, mai argumentată cu ziariştii. Ei vor în cabina Preşedintelui, vor să vadă intimitatea Preşedintelui, vor să aibă exclusivitatea spaţiului pe care să îl împartă cu omul politic. Dacă nu pot intra în biroul Preşedintelui, nu e o comunicare eficientă.

*

Traian Băsescu era surprinzător în relaţia cu presa. Trecea de la faza de amic la cea de inamic, când te aşteptai mai puţin. În ambele situaţii, se manifesta la limită, de fapt aşa cum îi e felul. Fără moderaţie. Ori tot, ori nimic. Inamiciţia se manifesta mai ales prin intervenţiile în direct în emisiuni. Reuşea acolo să se enerveze, să enerveze şi să nu lămurească nimic. Avea o atitudine inflamantă. Probabil că acesta a fost cel mai important „război“ pe care l-am pierdut, în încercarea de a instituţionaliza cât mai profesionist comunicarea Preşedintelui cu presa. Mai câştigam lupte mici, mai ceda la argumentul meu că nu putem combate la telefon, că nu se susţine să revenim cu lămuriri prin telefon, mai ales după conferinţele de presă unde răspundea şi la întrebări. Îi spuneam că ori comunicăm prost în conferinţe, ori acceptăm că unele dezbateri nu le întorci la argument. La un moment dat, am făcut înţelegerea să mă expun doar eu la acest mod de a comunica. Consideram că e principial să mă expun şi să dau eu motive de dezbatere arţăgoasă, în locul Preşedintelui. Conferinţele de presă erau o sursă permanentă de inspiraţie pentru televiziunile de ştiri. Exasperant de urmărite erau emisiunile de dezbatere, care reluau aceeaşi conferinţă de presă, succesiv, în tonuri turgescente, din oră în oră. Da, nu era deloc reconfortant. Însă încercam să aduc argumente, care ţineau de o strictă morfologie a acestor producţii TV. Evident, mai ales în primii doi ani din primul mandat, toate

aceste emisiuni, adunate la un loc, nu ajungeau la ratingul ştirilor ProTV sau al emisiunilor de divertisment. Nu toată România se uită la dezbateri politice, nu toţi cetăţenii acestei ţări se hrănesc din politic. Dacă Traian Băsescu nu ar fi fost robul acestor emisiuni, dacă nu ar fi luat feedbackul doar de la televizor, doar din opiniile presei, probabil ar fi fost mai puţin reactiv, probabil am fi reuşit să relaţionăm cu presa mult mai calm, mai puţin sceptici, mai puţin pe un raport şi un limbaj de forţă. Margaret Thatcher spunea că nu poţi guverna citind presa. I-am oferit Preşedintelui citatul. Era de acord, dar când ajungeam în biroul său, de cele mai multe ori, trebuia să îl rog să dea sonorul mai încet ca să ne înţelegem. Era absorbit de spectacolul din studiourile TV. Într-un fel, îl invidiam pentru forţa pe care o avea de a privi la cum era privit de presă. Deşi nega presa ca reper în evaluarea activităţii, nu se putea abţine să nu se raporteze la acest instrument atât de hulit. În unele studiouri, mai ales la Realitatea TV, exista o agendă personalizată, dar Traian Băsescu voia obiectivitate. Temerea lui era că telespectatorii n-aveau habar cine e patronul, care îi sunt interesele pe piaţa economică şi politică. În opinia lui, Sorin Ovidiu Vîntu părea că există doar ca să i se împotrivească preşedintelui ţării.

23 noiembrie 2006. Sunt în biroul Preşedintelui. Fierbe mai rău ca o oală cu ciorbă uitată pe foc. La Realitatea TV, Răzvan Dumitrescu disecă subiectele din conferinţa de presă. Doar că pare o altă conferinţă de presă. După cum pune problema, ori nu a urmărit-o şi îi dictează în cască producătorul, ori nu îi pasă despre ce s-a vorbit în mod real şi are propriul desfăşurător. Mă uit cu Preşedintele, într-o tăcere tensionată. Apare şi Elena Udrea. Parcă e catalizatorul mâniei. Izbucneşte. Îi cere Elenei Udrea să îl sune pe S.O.V. şi să îi spună ce se întâmplă, să reclame distorsiunile de interpretare făcute de Dumitrescu. Elena sună. Vocea ei e prietenoasă. Îl salută pe numele mic. „Iartă-mă, nu am ştiut. La mulţi ani, să fii sănătos.“ Deduc că e ziua lui Vîntu. Păstrează tonul amical şi îi semnalează supărarea prezidenţială. Încheie convorbirea în furia dezlănţuită a Preşedintelui. Îi reproşează Elenei modul amical în care a vorbit. „Ce am spus eu să faci şi ce ai făcut tu!“ Se uită la mine. „Pune mâna şi sună-l tu! Te ocupi de comunicare, aşa că e obligaţia ta să rezolvi lucrurile!“ Îi cer numărul de telefon Elenei şi formez de pe mobilul

meu.

Pe Sorin Ovidiu Vîntu îl cunoscusem personal prin 1999. Claudiu lucra la *Oamenii în top*, o revistă susţinută financiar de S.O.V. Ne-am cunoscut întâmplător, la o întâlnire cu oamenii de afaceri. Nu ştiam cine e, dar el ştia că sunt soţia lui Claudiu. La acea întâlnire, la care a participat şi Radu Vasile, m-a abordat Vîntu. Ne confruntam cu o problemă de familie, pe care încercam să o abordăm cât mai echilibrat şi fără să ne panicăm. Mi-a spus că în cazul în care avem nevoie de ajutor, să nu îl ocolim. Nu a fost nevoie, dar am apreciat gestul lui. Ne-am revăzut o singură dată, prin 2003 sau 2004. După ce am ajuns la Cotroceni, m-a sunat de câteva ori, în primele luni, ca să analizeze critic entuziasmul lui Claudiu faţă de Traian Băsescu. Citea editorialele din *Jurnalul Naţional*. Deşi ar fi putut să îi spună direct lui Claudiu ce crede, mă suna pe mine, introducându-se cu expresia care părea să fie marca lui. Mi se adresa cu „Excelenţă“, cu o inflexiune care arăta de fapt un dispreţ suveran.

„Bună ziua. Adriana Săftoiu sunt.“ „Excelenţă, distinsă Doamnă, am plăcerea să vă ascult.“ Îmi spune că tocmai a încheiat cu Elena convorbirea şi ştie care e supărarea Preşedintelui ţării. Pronunţă „preşedinte“ cu o emfază vădită. Dau să îi explic că e o mare distanţă între ce se prezintă la televiziunea lui şi ce s-a spus în conferinţa de presă. Nu sunt nici amicală, nici duşmănoasă. Dacă era după mine, aş fi vorbit doar cu Dumitrescu, după emisiune. Dar, la câtă mânie e în Traian Băsescu, e de preferat să sun eu decât el. Şi, cu toate acestea, îi e insuficient. Nimic nu îl poate răcori. Începe să vocifereze impresii, injurii la adresa lui S.O.V., suficient de tare ca acesta să audă. S.O.V. mă întreabă dacă cel care se aude pe fundal înjurându-l e „marele preşedinte“. Propune să vorbească direct cu el, ca între doi bărbaţi, nu cu femei intermediar. Mi se pare penibilă situaţia. Traian Băsescu perorează din ce în ce mai dezlănţuit. Mă grăbesc să închei discuţia. Întreb uimită ce regie a fost, la ce a folosit această mascaradă. Plec cu Elena din birou. Îmi spune, evident stânjenită: „Nu pot să înjur, aşa cum ar vrea Preşedintele, oameni care la un moment dat mi-au făcut bine în viaţă“.

*

Îi dau dreptate lui Taleb[43] care spune că „informaţia este antifragilă“ şi că „se hrăneşte mai mult din tentativele de a o prejudicia decât din eforturile de a o promova. De exemplu, mulţi îşi năruiesc reputaţia, încercând să o apere“. Tot Taleb îi pomeneşte pe „viclenii de veneţieni“ care răspândeau informaţia, deghizând-o în secret, şi pe Balzac, care susţine că „actriţele îi plăteau pe ziarişti ca să scrie recenzii nefavorabile, ştiind că asta le făcea mai interesante“.

Traian Băsescu a acţionat de aşa manieră, încât a făcut informaţia despre el, despre Cotroceni extrem de fragilă. Ca politician, un punct vulnerabil a fost relaţia cu presa. L-am văzut acţionând în situaţii tensionate, l-am văzut şi l-am auzit comentând momente importante. Avea răbdare să apară clipa potrivită pentru a acţiona. Dar, când venea vorba de presă, era nestăpânit. Îi plăcea să se vorbească despre el, să le dea de lucru ziariştilor, să le facă agenda, să conteze, dorea să le pese de ce spune, dar toate acestea trebuiau să se întâmple în nota diapazonului său. Era capabil să stea ore, zile încrucişate cu nopţi în discuţii cu jurnaliştii, ca să îi cucerească. Şi sunt sigură că a reuşit cu cei cu care a ajuns să interfereze. Doar că strategul Traian Băsescu a avut o limitare de viziune şi chiar de forţă: după ce a cucerit, nu a avut resurse să păstreze. Tactica şi strategiile lui erau de cucerire. Menţinerea teritoriilor părea să nu îl mai preocupe. Se comporta ca şi cum era de la sine înţeles că, odată marcat teritoriul, îi aparţinea de drept. Acest mod de comportament pare tipic politicienilor. Sunt extrem de rare cazurile în care politicianul are şi o strategie de menţinere a ceea ce cucereşte prin vot, desigur.

Taleb[44] menţionează că antifragilitatea pune condiţii. Ca să devii antifragil trebuie să ştii să te fereşti de factorii de stres cronici, cei care uzează, erodează. Taleb oferă ca exemplu cotidian acele lucruri care te fac să te simţi încătuşat în viaţă, presiuni cauzate de civilizaţie, şefi, impozite, rate etc. „Frecvenţa factorilor de stres contează destul de mult. Oamenii tind să se descurce mai bine cu factorii de stres acuţi decât cu cei cronici, mai ales când primii sunt urmaţi de un răstimp adecvat pentru recuperare, care le permite factorilor de stres să îşi îndeplinească funcţia de

mesageri. Hercule a reuşit să înfrângă Hidra, cauterizând cioturile capetelor imediat după ce le reteza. În felul acesta, a împiedicat creşterea altor capete şi realizarea practică a antifragilităţii. Cu alte cuvinte, a blocat recuperarea.“ Teoria lui Taleb explică perfect ce i-a asigurat fragilitatea lui Traian Băsescu în relaţia cu media. Se expunea la stresul cronic – critica măruntă, obsesivă a unor jurnalişti care căpătau anvergură cu fiecare intervenţie telefonică, cu fiecare conferinţă de presă şi prezenţă televizată prin care îşi propunea să lămurească lucrurile. Rezultatul era aproape acelaşi întotdeauna. Cei lămuriţi de la început se păstrau în trena Preşedintelui, cei care nu se lăsau lămuriţi aveau material de lucru pentru o altă dezbatere. De fapt, Traian Băsescu devenise cel mai bun producător al emisiunilor de seară.

*

Am realizat că e lată după ce a ieşit din biroul meu. În cele două luni de când eram la Cotroceni, a mai venit o singură dată. În primele zile, când a făcut o tură de Palat şi a inspectat locul, a împărţit birourile între consilierii prezidenţiali. Rocadele s-au făcut la sugestia lui. Acum era a doua oară. Pur şi simplu a intrat, iar secretara, Miki, privea peste umărul lui, consternată. Nu era chiar ceva obişnuit să vezi Preşedintele intrând prin birourile colaboratorilor. Citeam a nu ştiu câta oară ştirea din *Libertatea* şi nu prea pricepeam cum îi vom da de cap.

Mă surprinde când intră, încât uit să mă ridic de pe scaun şi să îmi invit musafirul-surpriză să ia loc. Mă întreabă ce cred. Pe moment, îi spun că nu cred de bine. Şi cum reacţionăm? Răspund: „Trebuie să reacţionăm, dar să nu adăugăm balast, prin cine ştie ce ambiguităţi“. „Te aştept la mine în birou, i-am cerut Mariei să caute acasă dosarul şi să te uiţi şi tu pe legi.“ Pleacă încercând să dea ceva curaj zilelor care urmează.

Casa din Mihăileanu va rămâne în repertoriul greşelilor majore făcute de Preşedinte. Era destul de limpede că avem o grenadă în curte, dar departe de mine gândul atunci, în februarie 2005, că nu va scăpa niciodată de ea, că va fi în situaţia să o tot mute dintr-un buzunar în altul. Dezvăluirea ziarului *Libertatea* a fost o surpriză

totală pentru mine, dar şi pentru echipă. Cred că, în afară de el şi conducerea A.F.I. – instituţia care a girat acea alocare a locuinţei către primar –, nimeni nu a ştiut. În primele ore, nu pricepeam detaliile de dosar. Nici nu aveam date, dar, cu cât înaintam, realizam că măcar aspectul moral al gestului nu va putea fi explicat nici celui mai încăpăţânat „băsist“.

În Caietul Albastru sunt rânduri care arată că încercam să îl scuz, că aveam nevoie să găsesc motive pentru a nu spune sec: asta nu are explicaţie, domnule Băsescu! Începeam să am nevoie de multe încurajări, ca să diminuez din efectele întâmplărilor care se derulau frenetic.

După zece ani ca Preşedinte, trebuie să constat că la ceea ce mă enerva şi mă alarma atunci – cum că Traian Băsescu era anunţat ca marele corupt doar din pricina casei din Mihăileanu – s-au adăugat alte elemente. Anul 2014, însemnând şi finalul mandatului lui, s-a terminat cel puţin cu două cazuri de arest, care nu puteau fi îndepărtate ca imagine de cel despre care nici acum nu ştiu să spun ce fel de relaţie a avut cu banii. Unele defecte îmi erau familiare înainte să devină Preşedinte, altele s-au dezvoltat cu ajutorul funcţiei, dar nici în acest moment nu pot să spun că pentru Traian Băsescu banii erau importanţi. Cred că puterea a fost cea mai mare atracţie pentru el. Banii în sine nu cred că au avut valoare. Dacă putea să cumpere putere, atunci da, dar de plăceri de viaţă – lux, vacanţe, case, vile, avioane, maşini, diverse accesorii de împopoţonare narcisistă – nu cred că a fost pasionat. Nu îl scuz, e doar o constatare.

Notele de atunci erau în favoarea lui. Eram convinsă, dincolo de toate inconvenientele de atitudine, de greşelile administrativ-juridice, că poate să fie Preşedintele care va face bine şi se va feri de ceea ce reproşa P.S.D.: că fură în gaşcă.

> Moscova, 15 februarie 2005. O aterizare pe un aeroport închis, iar eu la toaletă, vărsând până în momentul aterizării. Mi-am continuat apoi delirul vomitiv şi la hotel. Când fac un lucru, îl duc până la capăt!
> Un regim extrem de sever şi o protecţie de tip sovietic. Intrările la Kremlin – filtrate la sânge, obligativitatea de a lăsa la poartă telefonul şi paşaportul diplomatic. Nefigurând pe lista trimisă de

protocolul de la Cotroceni – nu m-aş fi gândit că trebuie să le spun că prezenţa mea se impune cel puţin acolo unde presa are acces –, am stat într-o anticameră două ore şi jumătate, cu nişte băieţi înalţi cât imensele uşi ale Kremlinului. Doar ne priveam. Seara, m-am văzut cu presa la Hotel Kempinski şi măcar am reuşit să le dau informaţii despre discuţiile cu Putin.

Vizita la Moscova s-a desfăşurat pe fondul scandalului din ţară. Nu am mai avut stomac să citesc nimic din ceea ce mi se transmisese de acasă. Aflasem că Cristian Tudor Popescu era furibund, că Realitatea TV număra anii pe care trebuie Preşedintele să îi petreacă după gratii. Totul din cauza unei neglijenţe din perioada în care a fost primar. Până acum, din ce am discutat şi am văzut, nu pare ilegal, dar cu siguranţă că există o doză de imoralitate în toată afacerea. Fără să neg realitatea tranzacţiei, sunt însă surprinsă de reacţiile disproporţionate. Băsescu are probleme cu legalitatea unei case. Până aici, demersul jurnalistic de a consemna şi a pune întrebări e justificat. Dar a considera că Băsescu reprezintă climaxul corupţiei, a trata tema Mihăileanu cu aerul deconspirării celui mai periculos gest pentru moralitatea naţiei române, pentru credibilitatea ei, e năucitor. (…) Nimeni nu a preluat temele vizitei şi nu le-a dus în faţa naţiunii. Nu pledez pentru îngăduinţă în ce îl priveşte pe Traian Băsescu, dar m-aş fi aşteptat să fie mult mai important ce poate face în mod real pentru România, pentru schimbarea ei, pentru poziţionarea ei în lume. (…)

Nu ştiu exact care va fi finalul acestei poveşti de moment. Dar îmi este extrem de clar că presa în ansamblu nu are nevoie de explicaţii şi discuţii pentru a înţelege fenomenele cu adevărat importante. Există un apetit enorm în a cultiva prăpăstioasa filosofie a Mioriţei, a gropii cu gunoi. Românii trebuie convinşi că nimeni nu îi poate salva, că destinul lor e să aibă mereu conducători jalnici şi poporul trebuie să trăiască în mizeria ridicată aproape la rang de caracteristică definitorie – suntem mulţi, proşti şi ne meritǎm soarta. Nici o rază de speranţă, nici un motiv să credem că şi la noi se poate. De fapt, totul se reduce la a-i convinge că, indiferent cine vine, tot rău va fi.

Există politicieni care ar trebui să tacă, sunt de acord, dar şi ziarişti care ar trebui să nu mai scrie, să nu se mai exprime public.

*

Însemnările din Caietul Albastru mă ajută să reconstitui cât mai exact situaţii, dar ca să îmi amintesc atmosfera tensionată nu am nevoie de notiţe. Au fost două teme majore care au devenit acute din primele două luni de mandat şi s-au cronicizat timp de zece ani: casa din Mihăileanu şi Elena Udrea. Cu sentimentul că i se face o nedreptate în ambele cazuri, că ziariştii se pronunţă în chestiuni care nu îi privesc, Preşedintele s-a raportat la această „sălbăticiune“ numită presă din ce în ce mai personal. S-a construit o relaţie de tip victimă-călău şi când unul, când alta preluau rolul. Iar Traian Băsescu, cu cât îi dispreţuia, cu atât avea nevoie să îi vadă, să le vorbească jurnaliştilor. În unele conferinţe de presă părea că uită tema anunţată şi că le organiza doar ca să dea o replică unuia sau altuia. Reuşea să anuleze efectul unei conferinţe serioase cu reveniri la microfon, *à la* Colombo. Acolo, în acele întorsături pe călcâie, era secretul ieşirii lui publice. Nu mai conta restul, conta revenirea spontană, provocată de vreo întrebare.

Spontaneitatea lui Traian Băsescu în spaţiul public e perfect studiată. Nu îi scapă nimic dacă nu vrea. Iar în relaţia cu jurnaliştii era atâta frustrare, încât îşi asumase o răfuială constantă, sufocantă adeseori. Deşi nu le acorda nici un credit de moralitate, de profesionalism, deşi îmi oferea amănunte – special ca să mă convingă că iau apărarea unor inşi care nu au căderea să corecteze pe nimeni, dacă nu se pot corecta pe ei în modul de a trăi –, avea totuşi nevoie de confirmarea lor. Sigur că presa contribuie la formarea opiniei publice, sigur că nu o poţi ignora, dar, când dai cu băţul prin gard, deşi animalul şezuse blând, e imatur să nu te aştepţi la reacţii.

> 19 noiembrie 2005. Mi-ar plăcea să am detaşarea necesară să scriu cu linişte, cu calm, cu încredere, să nu transmit stări negative. Dar nu am de unde… E foarte ciudat cum evoluăm, ce derivă e în jur, cât de instinctual reacţionăm. De la lucruri mici până la cele mari, de la faptul că încerc să spun că trebuie să comunicăm informaţiile la momentul oportun, atunci când se întâmplă evenimentul… Replica e de genul „Fac ce vreau“. Apoi, Preşedintele nostru stă la telefon 25 de minute cu Realitatea TV, explicând ceea ce în mod civilizat poţi face într-o conferinţă de presă. Cu plăcere i-am comunicat astăzi că ratingul jurnalului de la Realitatea TV a avut 0,7 puncte, iar restul, de la T.V.R. la ProTV, 7-13 puncte. Dacă tot îi place să vorbească la

telefon, măcar să îi recomand interlocutori de vază! Nu ştiu dacă a înţeles şi nu ştiu unde naiba se mai petrece aşa ceva. Modul în care înţelege să se adreseze opiniei publice e mai degrabă specific unui lider de opoziţie decât unui preşedinte. Bag seama că Preşedintele României are timp să se uite la televizor şi să explice în jurnale cu rating confidenţial lucruri care trebuie transmise instituţional. Modul de comunicare arată derivă şi suficienţă – nu dăm interviuri decât la T.V.R., dar vorbim alandala la Realitatea TV.

20 noiembrie. Sentimentul că suntem în derivă şi că instinctul ne conduce mă stăpâneşte din vară. Nu înţeleg de ce tergiversăm anumite lucruri şi de ce nu curăţăm sistemul nu de P.S.D., ci de tot ce ţine de cleptocraţie. Sunt episoade pe care nu le voi povesti niciodată. Sentimentul pe care îl degajă transpare însă, pluteşte deasupra acestor rânduri.

Azi i-am explicat că o conferinţă de presă desfăşurată duminica, pe un subiect ca C.N.I. (Comunitatea Naţională de Informaţii), care nici nu a întrunit voci contestatare, nu are sens. Înţeleg să organizăm conferinţe duminica pentru teme grave, cu impact naţional. Sau motivul e altul? Nu ştiu dacă am fost convingătoare sau el nu mai avea chef, dar a renunţat. Asta nu înseamnă că, la o oră, nu m-a sunat să îmi spună că simte nevoia să zică ceva. Am retezat-o şi pe asta. Dar traduc faptul că simte nevoia să zică ceva din ce în ce mai des ca pe o dorinţă nepotolită de a nu lăsa apele să se limpezească şi de a arunca mereu cianură în baltă. Şi uite-aşa ne consumăm energiile pe nimic, în loc să ne concentrăm pe proiectul cel mare – corupţia – care presupune paşi fermi, calculaţi, cu vorbe puţine, dar cu efecte vizibile şi de necontestat. Ne bântuie fantoma opoziţiei, când a spune era singura obligaţie şi virtute, că de făcut făcea Puterea. Cine face acum? P.S.D. Adică Puterea?! Mă uit că P.S.D. a depus 1.100 de amendamente la buget. Bugetul ăsta nu trece până la Crăciun. Ce făcea opoziţia în 2000-2004? Morfolea cuvinte, incapabilă să blocheze ceva, aşa cum o fac cei de acum. Nepregătiţi, cumpăraţi? Să spună posteritatea, dar P.S.D. ne face agenda, aşa dezbinat cum pare şi cu problemele lui ideologico-iliesciene.

*

În deplasările interne, întâlnirile cu ziariştii se desfăşurau seara, la finalul programului. Nu întotdeauna Preşedintele avea

dispoziţie. Dar chiar şi atunci când, iniţial, îmi spunea că nu are chef să îi vadă, devenea totuşi o gazdă simpatică. Cel puţin în primii doi ani, aceste discuţii informale îşi aveau rostul lor. Aspecte care nu se pretau la o conferinţă de presă, detalii explicate necenzurat, poveşti ce relaxau atmosfera se regăseau în aceste momente, un fel de îmblânzire a scorpiei. Întrebarea corectă ar fi: cine era scorpia?

Încercam să îl conving că nu e cazul să personalizăm relaţia cu ziaristul. Ştiam persoane care nu îl simpatizau deloc. Se acreditau la evenimente şi fiecare întâlnire era o ciocnire a contrariilor. Unii dintre ei au fost în final anihilaţi. Un caz era Mircea Marian. Am fost colegă cu Mircea la Mediafax. Ne cunoşteam suficient ca să putem vorbi direct, fără prea multe introduceri protocolare. Îi căuta scamele de pe sacou şi când nu avea sacou. Nici Băsescu nu îl agrea. Într-una din vizite, Mircea Marian a fost motivul pentru care am anulat participarea grupului de presă.

„Vreau să văd şi eu lista cu ziarişti“, îmi cere Preşedintele. Presimt că nu e bine. „Dacă îl văd pe Mircea Marian în avion, îţi spun ca să ştii: îl dau afară. Cu mine nu urcă în avion!“ Chiar dacă de cele mai multe ori ne confruntăm părerile şi se întâmplă să am şi succes din când în când, acum nu e cazul. Vorbeşte aspru şi fără vreo invitaţie la dezbatere. Decizia e luată, trebuie să caut o soluţie. Ies din birou şi mă consult cu Cătălin Dumitru, adjunctul meu, fost ziarist, care cunoştea sensibilităţile. Decid să anulez tot grupul de presă care deja se acreditase la evenimentul extern. Chiar nu avea rost să fac din Mircea un erou fără voia lui şi să ofer un subiect de discuţie ingrat.

Eram de acord că unii oameni din presă nu puteau fi consideraţi „câinii democraţiei“, că deontologia părea un concept neadecvat pentru unii dintre ei, că anumite persoane erau în relaţii contorsionate cu o minimă etică profesională, dar eram hotărâtă să menţin aceeaşi conduită în relaţia cu presa: condiţia de jurnalist bătea individualitatea persoanei. Ceea ce complica relaţia cu ei era inconstanţa Preşedintelui. Ba refuza să le dea bineţe în deplasările externe, ba devenea extrem de locvace. Stabilisem cu presa că aceste discuţii pot fi folosite doar după ce hotărâm cu toţi ce e public şi ce rămâne la nivelul unor informaţii de *background*. Cu toate acestea, îi spuneam insistent că, oricât de informale sunt

discuţiile cu grupul de presă, chiar dacă punem declaraţiile sub avertismentul *off the record*, nu există nici o garanţie că toată lumea respectă consemnul. Riscul era ca Preşedintele să îmi spună: ce rost mai are să stau cu ei de vorbă, dacă nu au atâta onoare? Ar fi fost destul de simplu să nu mai organizez acest tip de întâlniri. Dar ştiam că ambele părţi pot câştiga din asemenea discuţii, singurii care mai pierdeam eram noi. În Caietul Albastru regăsesc atmosfera din 12 februarie 2006:

> Eco m-a inspirat şi am mai găsit o metodă folosită de T.B. Nu ştiu dacă o foloseşte conştient, ca efect tactic: preteriţiunile. După ce spune că nu ar trebui să vorbească despre asta, se întâmplă mai rău: uneori, declarând că rămâne între noi, cei de faţă, în condiţiile în care auditoriul e format din douăzeci de persoane, înşiră lucruri care pot oricând să devină ştiri explozive sau cel puţin incomode. La Strasbourg şi la Kiev (2-3 februarie), stăm de vorbă cu presa care ne însoţeşte seara târziu, într-un cadru informal. La început, se lasă greu, strâmbă din nas, apoi stabilim că nu mai mult de o oră, dar, ca de fiecare dată, stă câte trei ore şi trebuie să trag de el să ne retragem. În tot acest timp, îl privesc cu câtă pasiune şi încântare vorbeşte despre el, despre ce gândeşte. E prea puţin curios ce gândesc şi ceilalţi. Niciodată nu îi lasă să spună şi ce cred ei. Sergiu Medar a rămas înmărmurit când l-a auzit zicând că în celulă cu unii-alţii stau agenţi sub acoperire, ca să îi mai tragă de limbă. Aiuritor!

Qatar. Mă întâlnesc cu grupul de presă pe terasa hotelului. E cald, deşi seara atmosfera e mult mai respirabilă decât peste zi. Marea, foarte aproape de noi. Se spun vrute şi nevrute, ca de sfârşit de zi, într-o stare de semivacanţă exotică. Aghiotantul îmi face semn că vine şi Preşedintele. Reamenajăm locul. Sucuri, cocktailuri, paharul de whisky cu cuburile de gheaţă plutind deasupra. Aparentă relaxare, cel puţin pentru mine. Din aceste discuţii apar teme spinoase, aşa că – atenţie maximă. Aud numele Dinu Patriciu. Întorc capul spre Preşedinte şi fac un semn discret sugerându-i băgare de seamă la ce spune. Ca şi cum nu ar înţelege, continuă să vorbească despre dosarul lui Patriciu, trafic de arme etc. Chiar că trebuie să intervin. Precizez cu voce tare că discuţia e informală, off the record*. Sergiu Medar mă întreabă dacă sunt sigură că am controlul situaţiei. Nu răspund, dar ştiu de unde ar putea veni pericolul.*

Înainte să ne retragem, reiau rugămintea să rămână o discuţie închisă. Noroc că nimeni nu se află în câmpul muncii, deci nu există în jur reportofoane, microfoane, camere video. Suntem la un pahar de vorbă, cu Preşedintele, pe-nserat. Risc minim să fi înregistrat cineva discuţia deloc inocentă.

După o zi de la întoarcerea acasă, ceea ce mă gândeam că s-ar putea întâmpla se contura. Ziarista de la Antena 1 relatase discuţia în redacţie. Fireşte, nu avea cum să nu provoace valuri. Dar nu exista bandă martor. Era nevoie de un alt ziarist, măcar unul, care să confirme discuţia. Ştirea nu a fost difuzată niciodată. Deşi ar fi putut să creeze un moment al naibii de greu de gestionat, jurnaliştii prezenţi în acea vizită au refuzat oferta Antenei. I-am spus Preşedintelui că s-ar putea să avem surpriza ca discuţia în cauză să devină material de presă. Pentru câteva zile, a apreciat solidaritatea jurnaliştilor. Poate am greşit, dar atunci nu i-am corectat impresia. Ziariştii nu erau neapărat solidari cu el, ci îşi respectau codul lor.

*

Două aş putea spune că au fost idiosincraziile Preşedintelui în primii doi ani de mandat: Călin Popescu-Tăriceanu şi presa, mai precis mogulii. Tăriceanu, în timp, a fost înlocuit cu alte figuri, alte nume, presa însă a rămas o constantă. Statistica ar stabili că referirile la presă şi cele la Guvernul Tăriceanu, care după iunie 2005 vor ocupa un loc primordial în suferinţele zilnice, sunt aproape egale, cu tendinţe evidente ca media să ajungă favorita în clasament. Din agenda Preşedintelui făcea parte obsedant, debilitant modul în care îl trata presa. Şi cu cât îl preocupa mai mult, cu atât lucrurile se înrăutăţeau.

Anul 2005 s-a încheiat cu un interviu pentru B.B.C. Ştiam că şansele unor provocări folclorice erau minime în acest caz. B.B.C. are un cod de conduită jurnalistică foarte strict şi riscam mai puţin. O presă cu înclinaţii spre provocare, cu un Preşedinte având aceleaşi metehne, era cocktailul sigur pentru interviuri-Molotov. Se sfârşea primul an de mandat, începea al doilea şi consideram potrivită o retrospectivă echilibrată, cu previziuni mai puţin

cardiace. Cu toate acestea, Traian Băsescu n-a ratat ocazia de a face cinci referiri la adresa presei, de data aceasta nominalizând persoane, printre subiectele de politică externă.

> 31 decembrie 2005. Observaţii pline de răutate şi meschinărie la adresa presei. În ultimul interviu la B.B.C., a avut cel puţin cinci referiri la presă, toate anapoda, cu nominalizari – de pildă, Stelian Tănase, care are un comportament paranoic şi consideră că în fiecare secundă gândul îi este monitorizat de Servicii. Aşa să fi fost şi tot nu şi-ar fi permis un Preşedinte să împingă discursul până într-acolo, încât să amestece printre mesajele de politică externă răfuieli cu ziariştii. Toate acestea îmi arată că nu vrea să construiască o altă imagine despre el ca Preşedinte. Pur şi simplu, nu vrea. Repetă că nu are nevoie de adulatori, că acceptă critica, dar nu jignirile, însă trebuie să recunosc că dialogul său cu presa e de acelaşi tip, nu se ridică cu nimic deasupra a ceea ce declară că detestă. Am discutat în nenumărate rânduri despre confruntările deschise cu presa, care nu au efectul sperat. E mulţumit că se „răcoreşte“. Aici e o altă problemă de abordare. Pare infantil. Mizele îi sunt mici, imediate, instinctuale, primitive. E o persoană cu o inteligenţă remarcabilă, pe alocuri needucată, dar este pentru mine scandalos cum instinctul îi domină raţiunea. Îl întreb ce urmăreşte când face referiri atât de directe şi nemanierate în dialogul cu presa. „Nimic“, spune. „Pur şi simplu, le răspund la fel.“ Nu încetează să mă surprindă. Cum nimic? Asta, din poziţia în care te afli, e o gogomănie fără margini, îmi vine să-i spun. Asta pot face eu, în relaţia cu soacra: să-i mai dau câte un răspuns aiurea, doar aşa, ca să mă răcoresc. Eu risc o ceartă cu soţul, dar Preşedintele riscă imaginea ţării. De la un Preşedinte aştept totuşi ca, după un an, cel puţin să înţeleagă că războaiele cu presa nu pot fi atât de constante şi personale, că presa e mulţumită de faptul că Preşedintele e afectat şi direct implicat, că a deveni inamicul – ştiu, el spune că nu, dar comportamentul lui asta arată – şefului statului devine chiar dezirabil şi îţi ridică ratingul.
> Singurul aspect pozitiv e că mă obligă să exersez diplomaţia, să învăţ să ascult mai mult, să combat încercând să fiu de acord, totul ca să mai atenuez din efecte. A fost misiunea mea aproape zilnică de a aplana asemenea ciocniri. Îmi amintesc replica pe care a dat-o reporterei de la Antena 1, când l-a întrebat cum i se pare poliţia. Răspunsul lui a fost: „Mai frumoasă ca tine“. Sau când a fost întrebat cu cine o va înlocui pe Udrea şi a răspuns: „Cu tine, că văd că eşti

blondă“. Multe dintre întâlnirile mele cu oamenii de presă (despre cei acreditaţi la Cotroceni nu mai vorbesc) – Cristian Tudor Popescu, Liviu Mihaiu, Turcescu, Hurezeanu, Carol Sebestyen, Andreea Pora şi lista poate continua – se consumă în discuţii care au mai degrabă legătură cu caracterul omului, eu încercând să explic că nu e nimic de substanţă, de fond, ci sunt doar reacţii trecătoare, nimic de durată. De altfel, multe dintre conferinţele de presă nu pot fi exploatate pozitiv, pentru că întotdeauna, dar absolut întotdeauna, îşi virusează mesajul cu teme conflictuale, care explodează dintr-o singură propoziţie.

Găsesc nenumărate referinţe la presă în Caietul Albastru. Unele sunt atât de specifice, încât nici nu le pot recupera ca întâmplări clare. Menţionez, la începutul anului 2006, un prim conflict cu cei de la T.V.R. Notiţele nu dezvoltă cazuistica, astfel încât să pot recupera motivul. Deduc din ceea ce am scris că are legătură cu un material editorialistic, dar sunt aceleaşi dialoguri arţăgoase, cu solicitarea de a ridica acreditarea ziariştilor de la T.V.R. Şi mai găsesc ceva notat, mult mai absurd:

8 ianuarie 2006. T.B. îmi cere să le interzic celor de la T.V.R. să îi mai pronunţe numele sau să mai difuzeze imagini cu el. Important e că, după lungi discuţii, am reuşit să îl conving că o reacţie publică ar fi neavenită, iar reversul, neplăcut pentru noi. Dar cel mai mult m-a surprins tonul cu care mi-a spus: „E inadmisibil că nu ai avut nici o reacţie“. Ceea ce era cu totul fals. Discutasem cu cei de la T.V.R., îmi exprimasem opinia, dar nu am considerat potrivit pentru Preşedinte să protestăm public. Până la urmă, chiar televiziune de stat fiind, nu poţi interveni în politica sa editorială. Are un Consiliu de Administraţie, care cuprinde partide (e adevărat, nu noi, nu P.D.) şi care poate avea ceva de spus şi în acest sens. Nu poţi să susţii independenţa T.V.R. şi, în acelaşi timp, să protestezi că un material nu poate fi difuzat pentru că nu îţi place.

Începutul mandatului a fost marcat de disputa dintre Cotroceni şi Vali Nicolau, şeful T.V.R. La mult timp după ce am plecat din funcţia de consilier prezidenţial, m-am întâlnit cu Vali Nicolau. Rămăseserăm într-o relaţie amicală, de respect reciproc. Am încercat să îl conving că nu a fost niciodată o ţintă a lui Traian

Băsescu şi că nu era între priorităţile sale schimbarea conducerii T.V.R. şi a Radio România Actualităţi. Dacă Traian Băsescu chiar voia să producă schimbări, mai ales la începutul mandatului, după ce „soluţia imorală“ îşi făcuse efectul, ar fi făcut-o fără scrupule. Desigur că Traian Băsescu nu îi păstra o amintire favorabilă, după ce T.V.R. a fost timp de patru ani principala armă mediatică a discreditării lui în vremea guvernării Năstase. Dar, atunci când s-a declanşat dezbaterea publică despre intenţia Cotrocenilor de a schimba cele două conduceri, am avut cea mai lejeră şi mai scurtă discuţie cu noul Preşedinte. I-am propus să lăsăm mandatele respective să se încheie firesc. Era treaba Parlamentului să se pronunţe, la termen, fără nici o grabă. A acceptat. Mai mult, i-am propus să respingem nominalizarea din partea Preşedinţiei în Consiliul de Administraţie (locul fusese eliberat prin incompatibilitatea Corinei Creţu, care devenise parlamentar), dacă tot pledăm pentru depolitizarea acestor instituţii. Nu s-a împotrivit. Cred şi astăzi că în acele Consilii de Administraţie partidele şi instituţiile politice nu au ce căuta. Există şi un alt loc al sinecurilor pentru amicii partidelor. Mă întreb câţi dintre ei ar accepta să fie în acele Consilii fără să fie remuneraţi. În apărarea lor, vor vorbi despre suma modică primită.

*

Sunt şanse mari ca Traian Băsescu că creadă că presa i-a distrus mandatul, că interesele economice din spatele trusturilor mediatice au plătit campanii împotriva demolării realizărilor lui, că ziarişti erau instrumente jalnice ale acestora, uneori ale serviciilor secrete, care s-au alăturat demersului de a-l înfiera. Puţin probabil – nu îi este doar lui caracteristică această cecitate – să îşi reconsidere unele dintre decizii, atitudini, încât să accepte că nimeni nu poate să distrugă fundamental o carieră, să facă din realizări nerealizări, fără ajutorul celui în cauză. Nu poţi fi acuzat de majoritatea publicului că ai o natură desăvârşit conflictuală şi egocentrică dacă nu te manifeşti constant aşa. Nu poţi fi acuzat că ţi-ai apărat oamenii care erau suspectaţi de ilegalităţi dacă nu ai fi

făcut-o. Elena Udrea nu ar fi fost în atenţia presei dacă nu i-ar fi plăcut să fie. Nu poţi să îi ceri presei să scrie doar când eşti gospodină sau când trebuie să transmiţi mesajele Preşedintelui. Exagerările politicienilor hrănesc întotdeauna exagerările presei.

> 26 aprilie 2006. Mă gândeam astăzi că în postura în care mă aflu – de consilier pe comunicare –, văzând ce relaţie conflictuală are cu presa, ar trebui să demisionez. Ce folos că nu sunt de acord cu el, dacă nu reuşesc să fiu convingătoare? (...) Ne-am oţărât unul la altul astăzi, pentru că am aflat în trei reprize că vrea să facă declaraţii de presă. Nu despre inundaţii şi tristeţi, ci despre starea presei. Nimic nu avea logică. Am întrebat: „Ce veţi spune?“. „Despre mafia economică din presă şi despre banii negri din spatele trusturilor de presă.“ „Şi de ce nu dovedesc toate astea instituţiile abilitate?” „Că nu funcţionează.“ „Şi cine vă va crede?“ „Nu ştiu, dar eu zic public.“ „Ca să afle cine?“ „Presa, să vadă că ştiu ce fac ei.“ Păi, dragă domnule Preşedinte, mesajul ăsta trece pe la ei, în drum spre public, şi îl fac carne de mici, iar publicul va afla doar că eşti nervos pentru că presa te critică. „Vreau ca presa să ştie că are în mine un adversar şi că o dispreţuiesc.“
>
> Am oprit azi o tâmpenie, spunându-i că nu pot să fiu de acord cu o asemenea declaraţie de presă, pentru că efectele îi vor fi devastatoare, dar decizia e la el. Furios, îmi închide telefonul. Care e rolul Preşedintelui? Ne putem ascunde veşnic dupa sintagma „am şi eu dreptul să vorbesc“? Are, desigur, dar nu oricum, fiindcă e Preşedinte.

*

Primul mandat al lui Traian Băsescu a fost de departe dominat de confruntarea cu premierul Tăriceanu. În timpul campaniei, relaţia dintre cei doi fusese perfect formală. Fără efuziuni de prietenie, fără tensiuni consumate subteran.

Tăriceanu era o persoană agreabilă, confortabilă pentru echipa de campanie. Stilul destins, ca şi cum timpul era mereu suspendat, la dispoziţia lui, contrasta cu presiunea pe care Traian Băsescu o punea şi pe timp, şi pe oameni. A intrat în programul de campanie cu o uşurinţă şi o dezinvoltură remarcabile, în condiţiile în care

era evident că nu împărtăşea prea multe gânduri şi sentimente de plăcere pentru umblatul prin târgurile mocirloase ale patriei. Va păstra acest jemanfişism, cel puţin la nivelul comunicării publice, şi în timpul guvernării. Tăriceanu putea fi bănuit de hedonism disimulat. Îmi amintesc o mirare sinceră a lui, când, într-o deplasare de campanie, coborând din autocar, a exclamat îngrijorat: noroi! Era foarte mult noroi pentru cineva care purta pantofi de salon în campanii de noiembrie, prin sate şi comune. Dar toate mirările de acest tip i se potriveau. Cârcotaşi, ne amuzau aceste atitudini exotice la o persoană care voia voturile unui popor ce încă îşi construia case din băligar uscat la soare. Traian Băsescu nu participa la micile noastre răutăţi. Părea absent şi, cu toate acestea, atent. Nu comenta, iar impresia era că nici nu remarca atmosfera din jur. Ca apoi să puncteze. Aşa s-a întâmplat la mult timp după ce se terminase campania şi începuse perioada de încrâncenare împotriva lui Tăriceanu, când mi-a amintit scena considerată etalon pentru gradul de cunoaştere a viitorului premier de către popor. Atunci când mi-a reamintit-o, a făcut-o ca să mă convingă că Tăriceanu îi era profund dator pentru ceea ce devenise. Şi avea dreptate, cu proporţiile necesare.

Scena se petrece undeva în judeţul Dâmboviţa. Străbatem mulţimea adunată la mitingul organizat pentru candidatul Alianţei D.A. Înaintăm şontâc, printre mâini strânse, îmbrăţişări, încurajări. „Uite-l pe Geoană!“, se aude din mulţime. Sunt destul de aproape de cetăţeanul care încearcă să identifice personalităţile prezente. Presa, şi ea aproape de cetăţean, consemnează. O altă voce se aude, cu ţâfna cunoscătorului: „Nu e, mă, Geoană. E ăla, Pascu!“. Cel care provoacă atâta confuzie e Tăriceanu, uşor de confundat.

În septembrie 2004, Tăriceanu a avansat o propunere pe care noi, cei din echipa lui Traian Băsescu, n-am luat-o în calcul. Asta pentru că, aşa cum am spus, pălăria de Preşedinte părea nefirească pentru capul lui Băsescu. Tăriceanu însă, fie pentru că nu credea în Stolojan, fie pentru că încerca să ne testeze, ne-a îndemnat la finalul unei şedinţe de Alianţă să ne gândim serios să schimbăm locurile: Băsescu Preşedinte, Stolojan premier. Eram cu Adi Videanu în sală, pregătindu-ne de plecare. Adi a râs ca la o glumă bună şi a schimbat vorba. În acel moment, decorul părea aranjat definitiv pentru candidatul anunţat.

*

Cred că impresia lui Băsescu despre Tăriceanu s-a format încă din perioada în care erau colegi în aceleaşi guverne. La rândul lui, şi Tăriceanu avea deja notiţe proprii. Cred că se tolerau acceptabil, iar istoria lor comună de până în 2004 nu a înregistrat public neajunsuri sau neplăceri de colaborare. Erau două stiluri total opuse – şi ca abordare a vieţii personale, şi a vieţii publice. *Coincidentia oppositorum* defineşte realizarea armoniei prin împăcarea contrariilor. În primele cinci luni din 2005 ne-am aflat în acest spaţiu definit de Nicolaus Cusanus.

Nu cred că cineva din anturajul de campanie a prevăzut deteriorarea atât de rapidă a relaţiei dintre cei doi. Stilul flegmatic al lui Tăriceanu, dârzenia de a nu lăsa pe nimeni să-i tulbure micile cochetării ale zilei, o înclinaţie afişată spre relaxare, o concupiscenţă nevinovată păreau să garanteze că Traian Băsescu nu are cu cine să intre în conflict, fiindcă nu ar fi avut replica potrivită cu care să se pună în valoare. Şi un timp aşa s-a şi întâmplat.

Argumentul care îl plasează pe Tăriceanu în topul celor mai buni adversari în relaţia cu Băsescu este că a reuşit, statistic, să îi reziste timp de patru ani celui care l-a numit prim-ministru. A contat şi sprijinul propriului partid, şi al P.S.D.-ului. Liberalii l-au acceptat pe Băsescu la masă ca pe un musafir nepoftit, dar necesar, iar el nu i-a privit decât ca pe nişte impostori ai dreptei, fără acoperire reală în atitudinea lor politică. Dar cele două partide n-ar fi putut să îl menţină în funcţie patru ani, dacă Tăriceanu nu ar fi abordat relaţia cu Băsescu într-o notă lejeră, iritantă până la isterie pentru o persoană care căuta replica. Premierul nu se tulbura, cel puţin nu public, la toată agitaţia pe care o provoca Preşedintele.

*

Obsesia pentru alegeri anticipate şi înlocuirea lui Tăriceanu

respectă un tipar băsescian. Deşi convingător în motivaţia pe care o oferea de fiecare dată – „ca primar am nevoie de Consiliu, ca Preşedinte am nevoie de Guvern, ca lider, am nevoie de partid“ – pe fond, această permanentă condiţionare pentru a realiza proiecte arăta incapacitatea politicianului Băsescu de a exista în cadrul unei democraţii mixte, rezultată în urma scrutinului electoral. Voia să funcţioneze într-o democraţie controlată în totalitate de el.

A avea putere discreţionară presupune a ocupa toate instituţiile statului. În democraţii, politica reclamă capacitatea de a găsi un numitor comun, în interesul public. Politicienii noştri, într-o democraţie de stil autohton, şi-au găsit acest numitor comun, indiferent de apartenenţa de partid, într-un interes nepublic, foarte personal. Anul 2015 a confirmat metodele şi motivaţiile care i-au făcut pe prea mulţi să reziste între 15 şi 25 de ani în politică sau în mediul politico-economic. Mai precaut la începuturile carierei politice, Băsescu nu era străin deloc de aceste practici şi grupuri. A început să facă greşeli costisitoare după ce, odată ajuns Preşedinte, s-a lăsat ademenit de ideea invincibilităţii funcţiei. Iar reacţiile lui de după decembrie 2014 dovedesc că a crezut că această invincibilitate e pe viaţă, inclusiv după ce îşi încheie mandatele de şef al statului.

Scena petrecută la vila Dante, acolo unde, în iulie 2005, Preşedintele se întâlnea cu liderii liberali ca să-i convingă de necesitatea alegerilor anticipate, arăta un politician nu atât de abil precum s-a crezut. De fapt, genul acesta de greşeală are la bază un năravː de a impune supunere în numele funcţiei, şi nu al argumentelor. În relaţia cu P.D., în relaţia cu subordonaţii Primăriei sau Ministerului, această tactică a funcţionat. Dar ceea ce a ajutat pe termen scurt sau mediu s-a dovedit pernicios pe termen lung.

Liberalii i-au făcut faţă până la sfârşit, fiindcă au intuit că Băsescu era pregătit să îl alunge pe Tăriceanu şi să îşi numească un prim-ministru al lui. Iar din tabăra liberală era greu de crezut că i se va oferi profilul dorit. Acesta e adevărul, foarte simplu, oricât de reducţionist pare: Traian Băsescu a fost absolut convins că nimic nu i se poate refuza, că era cel mai capabil să decidă soarta României, fără parteneriate, ci doar cu colaborări pe verticală.

Pentru visul său, avea nevoie de un prim-ministru care să îl asculte subordonat. Mai în glumă, mai în serios, nu pricepea de ce mai e nevoie de această funcţie. Preşedintele ţării poate îndeplini foarte bine funcţia de premier. Totalitarism? Concentrarea puterii în mâna unui singur om? Mofturi democratice, părea să spună mimica lui, când discuţiile alunecau ineficient în teoretizări ale guvernării democratice.

Pentru România, cel mai mare pericol în exercitarea puterii e să i se confere unui om politic încredere totală, nelimitată, necenzurată de legi, de instituţii care au ca scop sancţionarea abuzului de funcţie. Lipsa exerciţiului puterii în folosul cetăţeanului, tendinţele evident autocrate într-un cadru politic-social-economic educat în aceste limite, apetenţa de a căuta viteji şi a le cere să salveze naţiunea, alegerea haiducilor ca modele, care iau de la bogaţi şi dau la săraci, absenţa spiritului autocritic, a autolimitării în a impune voinţa ta celorlalţi şi-au arătat roadele. S-ar putea să fie o pretenţie nefondată să le cerem politicienilor care au condus România să acţioneze într-o dependenţă totală de binele public, cu respect faţă de drepturile omului, când toţi provin dintr-un spaţiu antidemocratic, cum a fost ţara noastră în ultimii 45 de ani înainte de 1990.

Atunci, la vila Dante, Preşedintele a fost suficient şi arogant, de o siguranţă sfidătoare. I-a plăcut să le spună că nu mai garantează că va fi Tăriceanu prim-ministru. Ar fi fost mai bine să fi minţit? Nu era mai bine să fi minţit, deşi nu ar fi fost un efort nenatural şi stânjenitor pentru Băsescu. Era mult mai bine să colaboreze şi cu P.D., şi cu P.N.L., pentru a nu părea că e singurul câştigător din planul lui, unde invoca ţara care vrea ca aceste două partide să preia toată puterea. Sondajele aşa arătau. Dar aşa au arătat de fiecare dată la scurt timp după alegeri. Mulţimea e generoasă şi oferă totul câştigătorului.

La acea vreme nu corelam faptele, vorbele, discuţiile. Ajungeau la mine frânturi de acuze, bănuieli, speculaţii, poveşti. Aveam doar o mare suspiciune: că agenda personală a Preşedintelui nu rezona cu cea pe care o susţineam prin declaraţii publice. Ştiu sigur că naivitatea mea, care acum mă revoltă, dar care probabil m-a protejat involuntar de alăturarea mea grupului care se construia, făcea posibil să nu evaluez realist interesele grupului.

Un cuvânt pe care îl auzeam des, în primele luni de mandat, a fost R.A.-A.P.P.S., regia care administrează bunurile ce aparţin domeniului public al statului. Când, la finele lui 2014, Elena Udrea a spus că a reprezentat pentru Preşedinte o sursă alternativă de informare, în contrapartidă la instituţiile în drept, avea dreptate. Era o sursă permanentă de informare despre ce se întâmpla pe piaţa intereselor politice şi economice. În perioada aceea, am auzit nume care nu aveau contur pentru mine – Cristian Vlaicu, Mişu Voicu etc. –, oameni care apăreau în context imobiliar. Ascultam discuţiile destul de agasată. Nu pricepeam de ce ne ocupăm timpul cu analize despre activitatea acestei regii. Ai fi spus că propăşirea neamului vine de aici, de la reformarea acelei instituţii. Am asistat la câteva conversaţii telefonice între Tăriceanu şi Băsescu, în care cel din urmă îi reproşa decizii luate de Consiliul de Administraţie al R.A.-A.P.P.S., care ar fi protejat o mafie imobiliară de care profita şi liberalul Voicu. Deja începea să mă frustreze faptul că n-aveam habar cine e Voicu. Nu ştiu ce spunea Tăriceanu, dar ştiu că, în preajma declanşării disputei privind demisia prim-ministrului, senzaţia era că trebuie să plece pentru că nu reformează R.A.-A.P.P.S.-ul. În Caietul Albastru scriu:

> 17 noiembrie 2005. Începe să se apropie de noi subiectul cu imobiliarele. Negăm cu furie ştirile că Udrea l-ar fi pus la R.A.-A.P.P.S. pe Vlaicu. Dar astă-vară, la Golden Blitz, poveştile erau despre ce şi cum i s-a mai spus lui Vlaicu să facă şi să zică.

*

Ceea ce mă surprinde, recitind Caietul Albastru, e faptul că, până pe data de 14 august 2005, nu am referiri la Tăriceanu. Lipseşte cu desăvârşire. Nu am o explicaţie logică, ci doar una de bun-simţ. Probabil nu intuiam conflictul cu el, care era pregătit în cu totul altă dimensiune. Pe 14 august notez:

> Tăriceanu nu a mai vrut să îşi dea demisia. Şi Băsescu nu cred că îi va trece cu vederea. Va fi foarte interesantă convieţuirea.

Însă, de la acea dată, referirile sunt dese. Pe unele nu le pot decripta. E limpede că atunci când notam, o făceam doar ca o formă de eliberare de stări. Dacă în mintea mea acele notiţe ar fi avut ca scop o cronică a vremurilor, aş fi descris nuanţat oamenii şi faptele. Dar, fără această intenţie, unele adnotări pe marginea zilelor par pur şi simplu un joc al codurilor, greu de descifrat după atâta timp. Fac referiri la dialoguri care nu îmi sunt limpezi acum. Pot fi relevante doar ca atitudine, nu neapărat ca elemente precise în desfăşurarea evenimentelor. Pe 17 august 2005 notam:

> Tăriceanu e un om comod, care se comportă ca şi cum România are tot timpul din lume să îşi rezolve treburile. Şi, totuşi, nu se justifică elanul de a-l contesta continuu, fluviul de observaţii, unele deja alunecând spre derizoriu şi iritarea publicului. Modul în care reacţionează Băsescu arată o strategie de permanentă gâlceavă. Pe fond, încercăm să corectăm derapajele şi să punem subiectul şi predicatul în propoziţii. Dar toată coerenţa gramaticală, încercarea de a conjuga corect verbele dispar în faţa observaţiilor sale ranchiunoase, care nu spun decât că îl dispreţuieşte pe Tăriceanu şi că nu mai e dispus să ascundă acest lucru. Dar are dreptul un Preşedinte să poarte în această manieră disputa? Toată munca de a-l substanţializa în discurs este anulată de năravul lui care urmăreşte mizele mici. Ceea ce Băsescu nu pricepe e că publicul, aşteptând să se ridice din mâlul în care alunecă, e mereu mânjit cu noroi. Ultima sa observaţie la adresa lui Tăriceanu, că nu e prezent la Mărăcineni[45], şi-a primit replica din partea premierului: nu sunt şef de şantier.

Însemnările de la acea vreme arată o particularitate de caracter a celui care a fost Preşedinte zece ani. Pentru Traian Băsescu, umorile personale au contat mai mult decât orice proiect de ţară. A ajuns să confunde proiectele lui personale – care reprezentau reglări de relaţii – cu proiectele prezentate sub stindardul binelui cetăţenesc, naţional. Eliminarea lui Tăriceanu din funcţia de prim-ministru avea să devină un scop în sine. A încercat să aşeze acest obiectiv şi pe agenda P.D. Şi a reuşit cu ajutorul involuntar al lui Tăriceanu, care, prost sfătuit, nu a ştiut să exploateze ruptura dintre decidenţii P.D. (o parte, desigur, dar cei mai mulţi erau din echipa care i-a fost alături din 2000) şi Băsescu. Miniştrii P.D. nu împărtăşeau conflictul. Ştiau probabil mai bine decât Băsescu că

Tăriceanu va avea susţinerea tăcută, dar eficientă a P.S.D.-ului. În public, nu puţini miniştri democraţi vorbeau despre buna colaborare cu premierul Tăriceanu. Cel care făcea declaraţiile mai belicoase era Emil Boc, aflat în afara Executivului. Îi dădeau satisfacţie lui Băsescu în notele critice pe care le introduceau atunci când se refereau la funcţionarea politică a Alianţei D.A. Ca premier era bun, ca partener politic în Alianţa victorioasă mai puţin bun. Era o joacă fragilă cu elementele de autoritate.

În toamna lui 2005, Preşedintele a forţat demisia lui Tăriceanu, recurgând la două instrumente de care se va folosi până la sfârşitul celor două mandate, care vor sta la baza multor acţiuni: şantajul şi compromiterea publică. Acolo unde nu avea pârghii constituţionale, miza pe manipularea opiniei publice, provocată şi alimentată cu dosare şi întâmplări tăinuite până la momentul oportun.

Nu a avut nici inteligenţa, nici abilitatea de a-şi face aliaţi. A avut însă supuşi. Caietul Albastru cuprinde referiri la o realitate care se va agrava până la finalul anului 2015.

> 26 noiembrie 2005. Acum plătim pentru o politică în care nu avem aliaţi. Nici în presă, nici în societatea civilă, nici în partide. Iar diferenţa faţă de 2003 e că suntem la putere, şi nu în opoziţie – cel puţin ca rezultat al votului şi locului în care ne aflăm –, şi nu ştiu dacă efectul va fi ca acela din 2001-2004, când victimizarea lui Băsescu ne-a ajutat pentru Cotroceni. S-ar putea ca acum să fie nevoie de altă strategie. Şi cum îi spuneam: cufărul de amintiri e deschis. Multe vor mai veni. Că, vorba aceea: de unde are Ciuvică înregistrarea[46] despre care Băsescu nu îşi poate aminti când şi cu cine a vorbit?

Retragerea multora s-a făcut umilitor. De aceea, nu e surprinzător faptul că, după zece ani în funcţia de Preşedinte, a fost în situaţia de a spune că trebuie să îşi apere mandatul. Singur. Dacă s-a întors ceva împotriva lui cu asupra de măsură, atunci a fost acest spirit egolatru de a crede în natura lui mesianică. Abrupt spus, în imaginea pe care şi-a creat-o despre sine, cred că Traian Băsescu a avut momente de delir mistic, în care era convins că fără el România nu poate exista. Ce nu a reuşit însă a fost să îi convingă

de rolul său eroico-mesianic şi pe oamenii cărora le vorbea din ce în ce mai des în prime-time despre el.

Comunicarea lui Traian Băsescu a devenit, în al doilea mandat, exclusiv despre el, despre gândurile lui, despre convingerile lui. Obliga publicul să împărtăşească aceleaşi preocupări. Iar oamenii începeau să se confrunte cu lucruri mult mai domestice: criza economică, ce le micşora bugetul şi le mărea spaimele.

Siguranţa cu care a anunţat tăierea de salarii şi pensii[47] arăta cât de convins a fost că tot ce decide şi comunică va fi acceptat ca o viziune providenţială. Juca rolul lui Moise, care a scos poporul evreu din robia Egiptului. Forţând metafora biblică, mai degrabă părea că îl aduce în Egipt. Băsescu nu a căutat să răspundă la nevoile poporului, ci şi-a impus vrerea sa. Vizionarul Băsescu a uitat că e necesar, pentru a fi recunoscut de mulţime, să îşi consolideze dorinţa pe dorinţa mulţimii. Carisma sa intra în procesul de atrofiere favorizat de beţia puterii.

Orice victorie care depinde de un public, orice fel de public, se bazează pe elemente de influenţare, de manipulare, chiar dacă ultimul cuvânt este respins drept nedemocratic. Pentru cei mai sfioşi, care nu suportă cuvintele tari, dar suportă efecte tari, se foloseşte conceptul de persuadare. Oamenii politici de succes au ştiut, s-au lăsat învăţaţi, au învăţat că, pentru a avea publicul de partea lor, trebuie să-i cunoască nevoile şi să-l convingă că întotdeauna acţionează pentru satisfacerea acelor nevoi. Sunt mii şi mii de gesturi sau discursuri în istoria lumii care susţin această abordare bazată pe psihologia maselor. Băsescu, vreme îndelungată, a reuşit să îşi centreze mesajul pe interesele interlocutorului. Corupţia era o cauză identificată de român ca sursa răului social. Se fură, mai ales politicianul fură şi sărăceşte ţara. Traian Băsescu le-a vorbit despre această ciumă, roşie ca nuanţă, şi despre cum va trage în ţepe. A avut susţinere. Doar că 2014 a oferit un tablou care arăta că ţepele din 2004 au fost armonizate cu opţiunile lui personale şi ale cercului exclusivist al Cotrocenilor. Din 2009, Traian Băsescu a acţionat preponderent în funcţie de stările lui, incapabil să se descentreze, închis în propria lume, enervat de semnificaţiile lucrurilor venite din exterior. În noiembrie 2005, imaginea pe care o creez în Caietul Albastru e că acţionăm ca şi cum

(...) ţinem în mână un carneţel de bal, cu numele care trebuie călcate, în paşi de dans, în picioare.

Băsescu a intrat în declin atunci când nu s-a mai sinchisit să convingă pe nimeni. Era încredinţat că are toate pârghiile ca să-şi impună deciziile fără câştigarea consensului. În 2010, a dat drumul manifestării unui dispreţ autentic. Nici o categorie socioprofesională nu a rămas neanalizată. Impenitent, domina pletoric scena publică şi elimina de la opinie profesori, medici, poliţişti, militari, ţărani, ziarişti, oameni de afaceri, ce îi venea la gură. Nu se simţea dator nimănui cu explicaţii, ci doar cu dictate anunţate în direct, pe-nserat şi din ce în ce mai des de la pupitrul Palatului Cotroceni.

*

17 noiembrie 2005. Zilele decurg într-o stare continuă de neajutorare în comunicarea cu el. Nimeni nu poate defini planul, strategia, obiectivele, ţelul care ne mână în luptă cu o furie devastatoare. Tăriceanu a devenit ţinta fixă.

Demonizarea lui Tăriceanu se lovea frontal de presă, chiar şi de societatea civilă. Toamna respectivă a fost marcată de articolele din *Evenimentul Zilei* care dezvăluiau afacerile, deloc ortodoxe, ale lui Dorin Cocoş, şi care au dus la demisia Elenei Udrea. Primul an de mandat se apropia de final într-o atmosferă nefavorabilă nouă. Cu atât mai neconvingător era demersul de a-l arăta pe Tăriceanu ca un om de paie, manevrat de Patriciu. Şi asta pentru că nici Traian Băsescu nu părea separat de grupul de interese reprezentat de soţia lui Cocoş, atât de apropiată Preşedintelui. Era un fel de a râde hârb de oală spartă. Nu ne susţinea mai nimeni şi, la momentul în care şi-a amintit de celebrul telefon către Ilie Botoş, am luat-o de la capăt cu explicaţiile pentru vulnerabilităţile noastre. În top: casa din Mihăileanu.

Traian Băsescu acţiona resentimentar. Atunci când mi-a spus că urmează să vorbească public despre telefonul dat de Tăriceanu lui

Ilie Botoş, era într-o perioadă în care i se părea că doar el plăteşte pentru gafe. După demisia Elenei Udrea, zilele s-au derulat într-un carusel al lamentării furioase. Se considera prostul satului, care pune botul la presiunea media. Evident, eu aveam o vină covârşitoare: nu eram de partea lui, ci de partea unei prese plătite, controlate, fraternizam cu „javrele“ şi „jigodiile“ din mass-media, după cum îmi reproşa.

11 noiembrie 2005. Nu mă simt nici mulţumită şi nici flatată de procedură. Sigur, se poate pune şi pe seama propriilor mele frustrări faptul că un om ca el poate să selecteze un om ca ea şi să continue să o ţină vârf de lance. Toată povestea e prost gestionată. Telefonul lui Tăriceanu e poveste veche şi intră în categoria cine are ceva de spus să spună acum, dacă nu să tacă pe vecie. Cu ce suntem noi mai buni în acest caz? Suntem mârşavi. Noi ştiam de acest telefon şi nu am acţionat atunci, pe loc, ci acum, când ne-a venit bine. Tăinuirea traficului de influenţă e la fel de păcătoasă ca traficul în sine. Ce poţi să crezi acum? Doar că nu luptăm împotriva sistemului, ci individual, cu oameni care ne deranjează. (...) Nu suntem cu nimic mai breji dacă onoarea lipseşte cu desăvârşire. Cu Tăriceanu se putea răfui inteligent, dacă asta-i vrerea, nu prin dezvăluiri care arată inclusiv slăbiciunea noastră. Iar grupuri nedovedite, iar media ticăloasă... Care e marea mea descoperire?! Că e singura care şi-a meritat funcţia. Nici unul dintre noi, consilierii, nu l-am fi servit aşa. Pentru că noi mai credem că procedura de a-i dovedi trebuie să fie perfectă, deloc atacabilă. De fapt, cei doi se merită şi singurul sfat e să ne dea afară pe toţi, să revină ea, care să facă angajări pe bază de interviuri. Ea cunoaşte cel mai bine profilul.
P.N.L. se va regrupa şi va ataca. O demisie a lui C.P.-T. e greu de crezut, iar dacă s-ar întâmpla, se duce dracului Alianţa. Până una-alta, el s-a izolat cu Cocoşii în birou şi de acolo lucrează strategiile pe care le vedem. Eu zic că sunt buni şi gata, să pună bazele statului unde şantajul e arma secretă. Repet ceea ce cred: nu cu sistemul, pe care îl reprezintă şi Cocoş, luptăm, ci cu persoane particulare, indiferent de unde or fi, dacă îl supără pe Împărat şi-i exhibă slăbiciunile.
Când a acceptat să nu folosim scrisoarea despre Năstase, l-am admirat. Era un gest de onoare, deşi miza era imensă.
Acum nu am ce admira. Nu poţi să-i reproşezi lui Tăriceanu ceea ce faci şi tu (să jure el, cu mâna pe Biblie, că nu a sunat niciodată la

Parchet să se intereseze de vreun dosar). Suntem disperaţi să-l compromitem pe Tăriceanu, cu orice preţ. Toate strategiile făcute de el şi de ea se întorc împotriva noastră.

În campania din 2004, Traian Băsescu a primit un document din dosarul scriitorului Sorin Titel. Erau acolo referiri la orientarea sexuală a mai multor personaje, printre numele pomenite figurând şi cel al lui Adrian Năstase. Cât era de adevărat sau nu, nimeni nu va şti. Dar acea mărturie ar fi complicat campania din 2004. Am căzut de acord că ar fi o josnicie. Nu a folosit-o public. S-a limitat totuşi să i-o înmâneze lui Adrian Năstase, la prima confruntare organizată de T.V.R. cu toţi candidaţii. Primul impuls a fost să abandoneze hârtia pe scaun. Băsescu i-a sugerat candidatului P.S.D. să nu o lase acolo.

*

Strategiile de imagine nu aveau nici o legătură cu echipa de consilieri de la Cotroceni. Elena Udrea şi-a amintit de „telefonul lui Botoş“, aşa cum urma să îşi amintească şi de „bileţelul roz“. Amintirea apărea la doar câteva zile după plecarea de la Cotroceni care ţinea agenda media. Intervenţia lui Tăriceanu la Botoş, în ziua în care prietenul său Dinu Patriciu era anchetat la Parchet, nu se înscria în natura unei relaţii corect instituţionale. Doar că, în opinia mea, Tăriceanu nu s-a gândit vreo secundă că gestul lui ar putea fi interpretat ca o imixtiune. Şi nu cred nici că Băsescu, atunci când Ilie Botoş i-a spus despre telefon, a făcut vreo interpretare în acelaşi sens. Nu doar Tăriceanu suna sau intervenea pentru „respectarea legalităţii“, aşa cum îşi justificau politicienii acest tip de discuţii cu instituţiile de forţă. Şi Băsescu cunoştea metoda.

Toate explicaţiile în acel subiect confirmau public ceea ce în interior se observase acut. Doar că publicul nu era pregătit pentru a-l sancţiona major. Dacă ar fi făcut-o atunci, foarte multe întâmplări de după nu ar mai fi avut loc cu aceeaşi intensitate. În noiembrie, a explicat minciuna din iunie 2005, în interviul acordat *României libere*, în care infirma telefonul, prin faptul că voia să

evite un scandal public. Mai mult, fără să clipească, a spus că nu ar fi vorbit nici măcar în noiembrie de acest telefon şi nu ar fi confirmat-o pe doamna Udrea, cu care de altfel vorbise despre acea „amintire“ înainte să o facă publică, dacă nu minţea Tăriceanu. Toţi trei se afundau din minciună în minciună. Tăriceanu, după dezvăluirea Elenei Udrea, a declarat că l-ar fi anunţat chiar el pe Preşedinte, la câteva zile după telefon. Băsescu l-a corectat autoritar: „Am fost anunţat prompt de Botoş“. Oare domnul procuror general nu ar fi trebuit să anunţe C.S.M.-ul, dacă fapta a fost gravă? Pe cine proteja Botoş? Pe Tăriceanu? Greu de crezut. Sau se punea cărămidă peste cărămidă la crearea acelei puteri care voia să controleze prin şantaj toate instituţiile? Apoi, era printre primele declaraţii în care o poziţiona pe Elena Udrea ca un sfătuitor. Nu consilierul prezidenţial de la Departamentul Juridic, Renate Weber, a fost consultat atunci când Botoş i-a spus de telefon, ci consilierul de stat, şeful Cancelariei. „În momentul telefonului lui Botoş, în biroul meu era şi un consilier de stat, pe care l-am trimis după Constituţie şi Codul Penal“, explica public, recunoscând că acel consilier a fost Elena Udrea.

Invocarea acelui telefon servea bine momentului. Pe de o parte, muta atenţia de la cazul Cocoş-Udrea – şi mutat a fost –, pe de altă parte, forţa demisia lui Tăriceanu. Dar, peste toate, atmosfera intimă a Cotrocenilor era dominată de nemulţumirea lui, exprimată destul de agresiv, că presa îi impune ritmul cu ajutorul meu. Notez în Caietul Albastru, tot pe 17 noiembrie:

> (…) aflu de la el că presa, acest inamic, l-a făcut să dea afară doi consilieri (E. Udrea şi S. Anghelescu), să nu se mai întâlnească cu oameni care l-au ajutat în campanie şi tot animalul numit presă l-a determinat să nu mai mănânce la Golden Blitz. Vorbele nu îmi sunt doar mie adresate. În birou, E.U. stă pe acelaşi fotoliu ca şi înainte, deşi e demisionară din funcţia de consilier. Nu ştiu dacă îşi dă seama că ne dăm toţi seama când E.U. e în biroul lui. Se simte din ton, din felul în care ne vorbeşte. Nu sunt singura care remarcă această îmbătoşare a lui în prezenţa ei. Pare un fel de curcan care îşi scutură mărgelele ca să atragă prada. I-am spus Ancăi Ilinoiu că sentimentele nu se împiedică în funcţii. A râs. E tot ce poţi scoate de la Anca în asemenea momente. Renate m-a întrebat zilele astea cum de doamna e atât de prezentă la Cotroceni. După mine, de-abia acum va

începe adevărata ei influenţă.

Nu am înţeles niciodată de ce noi, femeile, suntem considerate „sexul slab“. Până acum, istoria a arătat că bărbaţi consideraţi puternici în viaţa publică nu au rezistat în faţa femeilor care şi-au propus să-i domine. Deci nu ar trebui redefinită categoria „sexului slab“?

*

Lupta cu Tăriceanu va continua, cu mici schimbări de bemol. Anul 2006, marcat de operaţia de hernie de disc[48] de la Viena, a mai temperat din accente. Traian Băsescu nu era omul care să renunţe la obsesii. Trebuia să dovedească faptul că Tăriceanu menaja şi proteja un grup mafiot de interese. P.D. începea să fie izolat. Erau foarte rar consultaţi şi, în general, le transmitea doar stări de spirit.

> 17 noiembrie 2005. P.D.-ul e în tăcerea spaimei. Nu comunică cu ei, mai mult îi denigrează public. Şi-au conturat destinul politic şi în funcţie de hotărârile lui. Au acceptat umilinţe şi le-au găsit motivaţii. Până la urmă, i-a tractat la guvernare. Dar au muncit şi ei pentru fiecare înjurătură sau privire piezişă. Iar acum se întreabă: ce vrea omul ăsta? Cine să îl mai priceapă?

Dar momentul în care P.D.-ul s-a aflat la limita dizgraţiei a fost după prezentarea „bileţelului roz“.

Ianuarie 2007. Îmi spune că nu îi mai suportă pe nenorociţii de la P.D. Îl înfurie până la asfixiere faptul că nu ies de la guvernare. Sunt în birou şi îmi cere să convoc o conferinţă de presă. Motivul: să spună public că se delimitează de P.D. şi le interzice să-i mai pronunţe numele. A devenit deja o temă cine poate să-i pronunţe numele şi cine nu. Mă opun. Dialogul meu cu el e din ce în ce mai neprietenos. „E puţin ridicol“, spun eu. „Nici nu mă aşteptam să fii de acord“, ripostează Preşedintele. „Doar eşti de partea lor.“ Trec peste reproş, îl aud tot mai des. „De ce nu îi sunaţi să le spuneţi personal că le interziceţi să mai facă referire publică la dumneavoastră?“ Mă

priveşte neîncrezător. Cere legătura cu Blaga şi Videanu. „Domnule ministru Blaga, de astăzi vă interzic să îmi mai pomeniţi numele. Nu am nevoie de ajutorul vostru.“ Textul e acelaşi şi pentru Videanu. Pe Berceanu nu îl sună. După câteva ore, îmi spune că nu crede că e suficient. Vrea totuşi conferinţă de presă. Îi propun să o facem doar dacă vreunul dintre cei avertizaţi îi mai pomeneşte numele. „Şi puteţi atunci să spuneţi că i-aţi avertizat personal.“

P.D. a fost totuşi convocat la Cotroceni, în lunile până la ieşirea de la guvernare. Aceeaşi analiză, acelaşi răspuns. Blaga, Videanu, Berceanu erau cel mai des prezenţi. Nici unul nu îl aproba. După fiecare discuţie, mă întrebau: ce v-a venit cu bileţelul ăsta? Tăceam. Nu mai aveam încredere nici în umbra mea.

O întâlnire de acest gen s-a petrecut la finele lui ianuarie, până aproape de ora 4 dimineaţa. Vasile Blaga, ministru de Interne, se întorcea dintr-o vizită externă. De la aeroport a venit direct la Cotroceni, aşa cum i-a cerut Preşedintele. Era trecut de ora 1 noaptea când a apărut ministrul democrat. De ce nu iese P.D. de la guvernare? Şi Traian Băsescu îşi expunea opiniile, cât de bine ar fi dacă s-ar întâmpla acest lucru. Destul de obosit, Blaga combătea şi, pe un ton sincer, îi face o mărturisire Preşedintelui care cred că a marcat enorm relaţia dintre cei doi ulterior: „Domnule Preşedinte, vă respect şi ţin foarte mult la dumneavoastră. Dar între dumneavoastră şi partid, aleg partidul“. Traian Băsescu doar l-a privit.

Cu câteva zile înainte de suspendarea din 2007, Traian Băsescu declara că nu va avea nevoie de nici un partid dacă se va ajunge în această situaţie. Se descurcă singur. După ce suspendarea a avut loc, a revenit la gânduri mai bune şi a acceptat ajutorul foştilor săi colegi de partid.

*

„Bileţelul roz“ e un capitol important în duelul cu Tăriceanu, pe care îl purta foarte susţinut prin intermediul Elenei Udrea şi, pe un alt palier şi cu altă abordare, prin Monica Macovei.

Traian Băsescu era decis să o impună pe Elena în partid, în viaţa politică, în agenda media. Dezvăluirile ei erau întotdeauna

adaptate la Preşedinte. Dacă în primul mandat exista un efort pentru acoperirea acestei permanente şi reale colaborări, în al doilea mandat s-a renunţat la orice efort. Se susţineau reciproc şi transparent, mai făţiş în comparaţie cu perioada 2004-2009. Elena era încurajată să se prezinte ca o luptătoare înfocată împotriva abuzurilor lui Tăriceanu. Părea cel mai curajos om politic, care devoala toate aranjamentele murdare ale politicii.

În timp, din cauza unei propensiuni spre taxonomie, nu am putut să decid care dintre cei doi disimula mai bine, mai convingător, mai creativ. La fel de dificil îmi era să stabilesc cine pe cine influenţa mai mult, cine pe cine domina, care dintre ei doi deţinea şi aplica profesionist metodele de persuadare.

Naivitatea în politică poate fi o pată de culoare veselă. Dar insistenţa face pe oricine dezagreabil. Aveam naivităţi şi îmi dau seama că unele dintre ele, analizate după plecarea de la Cotroceni, au frizat ridicolul. Cu rigiditatea şi inflexibilitatea atitudinii mele faţă de scenele propuse pentru reprezentare publică, nu puteam fi decât amuzantă, caraghioasă sau enervantă, în funcţie de starea Preşedintelui. În toată deteriorarea relaţiei cu el, măcar până în ultima clipă am putut să îi spun ce gândesc. Am renunţat însă la insistenţa argumentelor. Ajunsesem la sfatul lui Stolojan, care mi-a recomandat să nu mai consum atâta energie inutil, pentru că rolul unui consilier e să-l informeze pe Preşedinte, să-i prezinte propriul punct de vedere, dar decizia e la Preşedinte, deci nu trebuie să fim atât de insistenţi. Deşi nu îmi făcea plăcere să fiu de acord cu această atitudine, am terminat colaborarea în această notă.

Atmosfera era toxică, de permanentă suspiciune, de nemulţumire, de revoltă, de nefirească pretenţie ca tuturor celor care se manifestau critic să li se riposteze. Aveam discuţii, consumate în zeci de ore, în care se amesteca aceeaşi stare. Traian Băsescu devenise un nemulţumit cronic. Şi respingea orice variantă care nu dădea apă la moară solemnei sale nemulţumiri. Universul românesc complota împotriva lui. Pe de o parte, îi făcea plăcere să fie în centrul universului, pe de altă parte, era păgubit că nu reuşea să controleze acest complot. Se hrănea din conflicte, dar cu condiţia ca şi pe acestea să le poată controla tot el.

În acel prim mandat, a apărut un Traian Băsescu foarte grăbit. Discuţiile îi erodau răbdarea, din ce în ce mai diminuată. Îşi

stabilea ţintele, apoi căuta instrumentele de lucru. Oamenii din jur, structura de partid, instituţiile statului unde avea control erau principalele ustensile de lucru. Forţa de reacţie nu era egală. Prima fisură în relaţia cu P.D.-ul a apărut în primăvara lui 2005, când nu i-au susţinut până la capăt propunerea alegerilor anticipate. Traian Băsescu a încercat să îşi impună varianta, dar nu avea aderenţi. Elena Udrea l-a susţinut vehement, găsind raţional justificat planul lui Traian Băsescu: crearea unei majorităţi absolute, controlul total al instituţiilor, debarcarea lui Tăriceanu şi găsirea unui prim-ministru care să accepte o colaborare servilă.

În această organigramă prezidenţială, Palatul Victoria era subordonat Palatului Cotroceni. Debarcările intempestive la şedinţele de Guvern erau alte forme de a purta răfuiala cu Tăriceanu. Metodele pe care le folosea puneau în discuţie paragrafe întregi din Constituţie. Analiza devenea hilară. Avea dreptul constituţional să participe şi să prezideze şedinţele de guvern. Era însă de aşteptat să se consulte cu prim-ministrul. Cel mult să îl informeze că vine. Într-adevăr, Constituţia nu prevedea şi o discuţie prealabilă cu şefului Executivului. Nimeni nu s-a gândit că trebuie să adauge la articolele din Constituţie şi o addenda cu bunele maniere.

O parte dintre aceste debarcări îi aparţineau ca decizie în totalitate. Cel puţin, finalul lui 2005 ne găsea şi pe noi în postura de telespectatori ai programului prezidenţial. Doar S.P.P.-ul şi Elena erau conectaţi la agenda lui.

> 28 noiembrie 2005. Îmi spun cu mult calm că trebuie să tratez fiecare zi fără furie şi fără implicare. În ultimele două zile, echipa de consilieri priveşte la TV toate acţiunile Preşedintelui: de la plecarea la Slobozia la grevistul foamei, până la participarea *ad hoc* la Guvern, la întâlnirea cu sindicatele – din nou, când Tăriceanu e plecat (nu asta ar fi problema, ci faptul că putea să-l sune ca să îi spună măcar). Apoi, îmi telefonează şi îmi cere să îi convoc într-o oră conferinţă de presă. Lucrurile sunt puţin complicate, pentru că nu ştiu dacă cei care deţin aparatura sunt pe fază duminică, la ora 15.30. Numirea lui Medar în funcţia de consilier prezidenţial pentru apărare şi securitate naţională e de bun augur, însă nimeni dintre consilieri nu a ştiut.

*

Partea bună a faptului că Elena îl vizita aproape zilnic pe Preşedinte era că nu ne mai solicita după o anumită oră. Plecam relativ liniştiţi acasă. La începutul lui 2007, am făcut o nouă pareză facială. Nu îi cunoşteam exact cauzele, deşi le presupuneam (episodul se declanşase pe fondul unei discuţii aprige cu Preşedintele: în a treia zi a Noului An, îmi reproşa că nu am luat măsuri împotriva nu ştiu cărui cârciumar din Olt, care aşezase în curtea dughenei un bust cu Traian Băsescu), şi eram în investigaţii. Mă pregăteam să merg la Spitalul Militar, la final de program. Preşedintele mă cheamă la el şi îmi spune că trebuie să avem o discuţie cu Elena, care participă la o emisiune mai dificilă la Antena 3, cu Ion Cristoiu. În spaţiul public apăruseră o serie de complicaţii, în care Răzvan Petrovici[49] îi adusese nişte acuzaţii. Sincer, îmi păsa din ce în ce mai puţin de toată tevatura afacerilor cu iz ilegal în care era pomenită. I-am spus că am programare la spital. El, generos, s-a oferit să sune personal să mă reprogrameze. Mi s-a părut nepotrivit, aşa că am sunat eu şi am împins programarea spre ora 20. A sunat-o pe Elena, care i-a spus că ajunge în cinci minute, că e pe la A.P.A.C.A. Băsescu a râs: e clar că nu e pe acolo, sigur durează mai mult. Într-un final, Elena, cu un zâmbet binevoitor, şi-a făcut apariţia. A pus pe masă un dosar pe care scria „Petrovici“. A început o descriere a cazului. N-am priceput mare lucru şi nici cum i-aş fi putut fi de folos.

11 ianuarie 2007. E târziu, spre seară. „Elena şi-a amintit de un bileţel pe care Tăriceanu mi l-a transmis ca să intervin în favoarea lui Patriciu.“ Privesc mirată. Ce legătură are Petrovici cu Tăriceanu şi Patriciu? Nu înţeleg despre ce vorbim. Preşedintele îi spune Elenei să îmi explice. Înţeleg, într-un final, că sunt două cazuri separate, dar tot nu îmi e clar de ce a apărut şi bileţelul în pregătirea emisiunii. Totuşi, pare grav: Tăriceanu cere intervenţia în justiţie în favoarea lui Patriciu. Ascult şi întreb: „Avem dovada?“. „Nu găsesc biletul, l-am căutat peste tot, ştiu sigur că e pe undeva“, îmi spune Preşedintele. Apoi, mă întreabă dacă ar fi bine ca Elena să vorbească despre asta. Răspund scurt: „Nu“. „De ce?“ „Păi, dacă nu avem dovada… Apoi, va fi ca la telefonul lui Botoş. De ce acum?“ „Elena îşi aminteşte acum.“ Insist totuşi să găsim biletul şi apoi să vedem cum

facem. „Nici nu ştim exact cum sună textul“, remarc eu. Elena insistă că îşi aminteşte aproape exact cum a formulat Tăriceanu. „Avem nevoie de dovadă“, continui să insist. Nu mai am mare lucru de făcut, aşa că mă retrag. Ajung la spital.

Perioada aceea în care investigam cauzele unei probleme de sănătate ce îmi crease o primă criză în 1998 a fost un prim prilej în care am început să simt că monitorizarea mea a depăşit o limită, cea stabilită de secretul medical. După ce am încheiat toate analizele, unul dintre medici (îi păstrez anonimatul din motive lesne de desluşit) a insistat să mă însoţească până la maşină, deşi nici pe departe nu era nevoie de un asemenea protocol. În parcare îmi spune: „Doamnă, vreau să ştiţi de la mine. Azi a venit un ofiţer adjunct de la S.P.P., care în numele Preşedintelui a cerut informaţii despre dosarul dumneavoastră medical“. Era prea trăsnet ca să pot avea vreo replică. „Nu am dat informaţii, dar le-am spus că nu e nimic grav, iremediabil. A insistat însă, şi asta nu mi-a plăcut, dacă aţi făcut şi control psihologic şi dacă sunteţi în regulă.“ Mai pe şleau, dacă sunt nebună. Medicul părea stânjenit de situaţie şi înţelegeam şi motivul pentru care m-a avertizat. Când am plecat de la Cotroceni, i-am spus Preşedintelui despre incursiunea S.P.P.-istă în bolile mele. A recunoscut interesul pentru dosarul meu medical, dar l-a camuflat: „Mă gândeam să nu fie ceva grav şi să nu ceri ajutorul“. Duios! Dacă nu puteam fi compromisă cu cine ştie ce ilegalităţi, măcar dusă cu capul să fiu!

*

Atunci când am plecat din birou, nici măcar o secundă nu m-am gândit că, de fapt, nu m-a reţinut pentru Elena Udrea şi posibile sfaturi legate de emisiune. Era o testare a reacţiei mele la dezvăluirea bileţelului. Dar nimic din acea discuţie cu Preşedintele şi cu ea nu dădea de înţeles că aceasta era miza emisiunii. Pe masă era dosarul Petrovici. Nici măcar nu ştiam dacă există vreo copie a acelui bileţel invocat. Am plecat convinsă că vom relua subiectul după ce va fi găsit documentul doveditor. M-am întrebat ulterior de ce a fost atâta grabă să vorbească în seara aceea de amintirea pe care o prezenta ca pe un coşmar ce o urmărea vinovat. Exista o

asemănare cu momentul „deconspirării“ telefonului lui Botoş. Atunci, dezvăluirea a coincis cu demisia Elenei Udrea. Telefonul lui Botoş a stins scena. Acum, dezvăluirea bileţelului avea acelaşi efect. Deşi părea o emisiune despre cazul Petrovici şi Udrea, a devenit una despre epistole scandaloase şi sulfuroase ale lui Tăriceanu. Acelaşi Tăriceanu. Strategia avea un sens. Ceea ce a şubrezit-o însă a fost evaluarea momentelor şi a aliaţilor. Traian Băsescu era convins că reuşeşte singur, că sistemul se teme şi i se va supune. Nu a fost deloc aşa. Tocmai de aceea, Tăriceanu şi-a dus mandatul până la capăt.

„Nu s-a putut abţine“, îmi spune Preşedintele la telefon. Aveam televizorul deschis şi văzusem scena. Interpreta natural, ca şi cum atunci, pe loc, năvălise peste ea imaginea bileţelului. „Ce facem?“, mă întreabă Preşedintele, cu o voce uşor amuzată. „Mâine, la Cluj, doar despre asta veţi fi întrebat.“ „Şi ce răspund?“ „Păi, că vă amintiţi despre bilet, dar că nu mai ştiţi sigur cum era formulat şi că veţi verifica, după ce vă întoarceţi la Bucureşti.“ „Dar dacă spun că nu îmi amintesc?“ „Nu ştiu dacă vă dă mâna.“ Terminăm conversaţia. Îmi spun în gând: pentru cei care ascultă, rămâne ca şi cum el nu şi-ar fi dat acordul.

Bileţelul acela roz, care nu era roz şi nici pe o foaie albă A4, cum anunţa Ion Cristoiu (ceea ce i s-a prezentat a fost copia, nu originalul), pica într-un context destul de aglomerat. Urmau trei evenimente externe, unul după altul. Emisiunea programată, de altfel, pentru această dezvăluire a picat într-o joi. Vineri dimineaţa, Traian Băsescu participa la lucrările Colegiului Prefectural al judeţului Cluj. De acolo, se îndrepta spre Sighetu Marmaţiei, unde urma să ajungem şi noi, cei care îl însoţeam pe traseu. Împreună cu Preşedintele ucrainean, Viktor Iuşcenko, inaugura, luni, punctul de trecere a frontierei Sighetu Marmaţiei – Solotvino şi podul rutier peste Tisa. Marţi urma o deplasare la Chişinău, în contextul scandalului vizelor, şi miercuri, o vizită în Serbia, ţară care se pregătea de alegeri parlamentare anticipate, iar Traian Băsescu trebuia să lanseze un mesaj, prin prezenţa la Belgrad, în favoarea lui Boris Tadić. Calendarul fusese gândit tocmai pentru a impulsiona agenda de politică externă. Intrarea în Uniunea Europeană, la 1 ianuarie 2007, era un motiv serios, cel puţin pentru echipa de consilieri, să mutăm mai mult şi mai vizibil, mai

bine exploatat la nivel de imagine calendarul evenimentelor de politică externă. Veneam după doi ani de mandat, în care Preşedintele îşi consolidase până la exasperare rolul jucătorului conflictual pe scena politică internă. Singura perioadă în care a respirat calm şi care s-a desprins într-un contrast izbitor de toate celelalte a fost cea de după operaţia de la Viena. A durat cam două luni, în vara lui 2006. A fost singura perioadă de miere în colaborarea de la Cotroceni.

„Bileţelul“, bineînţeles, punea în umbră interesul presei pentru evenimentele Viktor Iuşcenko, Boris Tadić, Chişinău. Hotărâserăm să nu dezvoltăm subiectul în conferinţele de presă, să îl ţinem la nivelul „căutăm biletul şi vom reveni cu amănunte“. Trecuseră trei zile de la devoalarea lui şi nu găseam dovada, iar în lipsa informaţiei că există o copie mă tot întrebam cum vom ieşi din ecuaţie. Ziua de luni (15 ianuarie 2007), în totalitate dedicată evenimentului comun cu partea ucraineană, va rămâne memorabilă în amintirile mele culinar-gastronomice comatoase. După inaugurarea punctului de frontieră, a urmat un prânz pentru cele două delegaţii, pregătit de Primăria din Sighet, condusă de Eugenia Godja (P.S.D.), cu un palmares impresionant: câştigase în 2004, din primul tur, cu cel mai mare procent pe ţară. Era emoţionată, dar extrem de locvace, prezentă în tot protocolul. Meniul însă l-ar fi devastat şi pe cel mai pofticios şi mai gurmand comesean. După aperitivele care înecau orice poftă pentru alte delicii – nu văzusem atâta carne la un loc în toată viaţa mea: de la cârnaţi la piftie, trecând prin nu ştiu câte feluri de slănină, de la simplă până la afumată sau tăvălită prin boia, jumări şi şunci feliate la milimetru, chifteluţe dolofane, murături care însoţeau tăvi generoase cu şorici calzi şi urechi rozalii, de ronţăit lângă caltaboşi durdulii – a urmat o defilare de platouri. Ciorbă, sarmale, apoi purceluşi de lapte asezonaţi cu tot felul de mere şi portocale, păstrăv, pui şi curcan, fiecare fel servit cu cartofi, de la salată de cartofi cu ceapă şi boia dulce la cartofi prăjiţi, piure sau copţi cu unt la cuptor. Toate bucatele se serveau cu pâine pufoasă de casă şi mămăligă aburindă. La final, cafea şi o risipă de prăjituri şi cozonaci. Acel ospăţ s-a terminat într-o mirare generală, partea ucraineană, mai relaxată, întrebând dacă aşa arată masa unui român; noi, stingheriţi, pentru că ospitalitatea alunecase spre

pantagruelic. A fost un dezmăţ culinar pe măsura personajelor lui Ion Creangă din *Harap-Alb.*

Am decolat spre Bucureşti, de pe aeroportul din Baia Mare. Am străbătut pădurea de la Sighet până la Baia Mare cu Preşedintele în maşină. Discuţia – despre cum gestionăm pe mai departe bileţelul roz. Speram să găsească dovada, ca să putem să ne acoperim. După patru zile de tăcere, părea că Elena a fabulat, iar noi bâlbâim explicaţii. Pe un ton moderat, ca să nu alterez şi mai mult atmosfera, am sugerat că ar fi fost mai bine dacă făceam anunţul într-o altă succesiune a faptelor. Trăgea adânc din muştiuc, fără să susţină ce spun. Într-un final, a adormit. Pe aeroportul din Baia Mare ne-am întâlnit cu doamna Maria Băsescu.

Din 2000, când am cunoscut familia Băsescu, comunicarea cu doamna Maria a fost de un firesc care mă măgulea. Părea că scopul ei în viaţă era să alunge orice umbră care putea să întunece vreo discuţie, vreo privire. Era protectoare, generoasă, mereu atentă cu cei din jur. În puţinele delegaţii în care ne însoţea, la întoarcere cumpăra câte un suvenir pentru mine şi Anca Ilinoiu. „Sigur nu aţi avut timp să vizitaţi nimic sau să vă luaţi o amintire.“ Era întruchiparea incontestabilă a bunului-simţ.

Doamna Maria mă îmbrăţişează. Mă întreabă cum sunt, ce mai face Filip. Atenţia ei pentru Filip e constantă şi impresionantă pentru mine. Când Filip a făcut cinci ani, doamna Maria ne-a vizitat acasă. I-a adus cadou un set de carioci şi culori lavabile pentru desen pe perete. Au lucrat împreună peretele din camera lui Filip. Pentru un copil e un companion ideal. Are vocea blândă, privirea liniştită. Un om care îşi interiorizează nemulţumirile, nu puţine. O întreb cum a fost drumul ei. Pălăvrăgim, în aşteptarea îmbarcării. Traian Băsescu se îndepărteză de noi. „Cum ieşiţi din situaţia asta?“, mă întreabă doamna Maria. „Nu ştiu. Va fi dificil, că nu avem dovada, nu găsim biletul.“ „De ce nu arătaţi copia pe care o are Elena?“ Şoc. „Ce copie?“, întreb uitându-mă spre culoarul de unde trebuia să vină Preşedintele. „Are Elena o copie după bileţel“, repetă.

*

S-a vorbit des, cu voce tare sau şoptită, că Elena Udrea a fost

infiltrată de nu ştiu care serviciu secret, cu scopul de a-l controla pe Băsescu. Sau cu alt scop, dar sigur infiltrată de servicii secrete. Varianta mea satisface mai puţin teoria conspiraţiei. Şi – după finalul în care se pare că Serviciile nu au avut nici o remuşcare să o deconspire ca „mama corupţilor“, mai puţin ca agentul lor, aşezat în proximitatea celui care în 2004 nici nu îşi întrezărea un viitor la Cotroceni – merg pe mâna mea. Elena Udrea, dacă a fost infiltrată, atunci plasatorul a fost chiar propriul soţ. Traian Băsescu nu îi era favorabil deloc lui Cocoş, stâlpul mafiei lui Năstase, cum îl considera până la finele anului 2003, cu atât mai puţin contractului cu parcările Dali. Iniţial, Traian Băsescu voia să pună capăt acestui contract, considerat mereu avantajos doar pentru proprietarii firmei, printre care şi Dorin Cocoş, şi pentru edilii care îl tot prelungeau, din cinci în cinci ani. Coincidenţă sau nu, sigur e că, odată cu intrarea Elenei Udrea în Consiliul General al Capitalei, din partea P.N.L., în 2004, nu s-a mai vorbit despre rezilierea acestui contract.

Elena Udrea a fost ucenica lui Traian Băsescu în politică. Şi nu a fost singura recrutare. De altfel, Traian Băsescu e un misogin nuanţat, care printre râsete şi şicane cu iz sexist a încercat să se poziţioneze ca promotor activ al femeii în politică. Din păcate pentru el, într-o analiză critică a atitudinilor sexiste, numărul femeilor promovate nu e un argument care să îl certifice ca „feminist“ şi susţinător al acestora. Contează scopul promovării.

Mona Muscă nu se încadra în profilul femeilor susţinute. Era pe cont propriu şi nu avea ce să îi datoreze lui Traian Băsescu. La gala *Zece pentru România* a Realităţii TV din decembrie 2005, Mona Muscă a câştigat la două categorii: cel mai bun ministru şi cel mai bun parlamentar. Când i-a fost înmânat premiul a avut o replică ce s-a dovedit neinspirată. Având o popularitate care o concura pe cea a lui Traian Băsescu, a sugerat de pe scena Teatrului Naţional că, dacă ar fi fost bărbat, Traian Băsescu ar fi avut un adversar serios. Întâmplare sau nu, dosarul Monei Muscă devine public în 2006. După un an, în martie 2007, îşi dă demisia din Parlament şi din P.N.L., retrăgându-se definitiv din politică. Va plăti un preţ scump pentru un dosar mult mai puţin nociv decât al bărbaţilor din politică; ei vor continua să-şi facă jocurile murdare. Greşeala Monei Muscă a fost că a negat vehement că ar fi avut vreun

„angajament“. Pentru că, altfel, ceea ce era la dosar nu dovedea că ar fi periclitat viaţa vreunui om. A negat „angajamentul“ şi pentru asta a trebuit să renunţe la o carieră pe care şi-o construise singură, fără susţinerea vreunui bărbat de vază al politicii. Acum, în 2015, când pui în balanţă vina ei şi vina acestor bărbaţi, care se dovedesc jefuitori ai banului public, putem spune că dreptatea e o chestiune foarte relativă.

*

Traian Băsescu s-a lăudat de multe ori că Elena Udrea este produsul lui politic, că de la el a învăţat tot ce ştie. S-ar putea ca maestrul să fi fost ghinionul Elenei Udrea în politică. Dar linia de demarcaţie dintre cine pe cine a educat, cine ce lecţii a predat este destul de firavă.

Elena Udrea era o femeie solară, surâzătoare, cu o poftă de viaţă nedisimulată. În cazul ei, histrionismul era natural, apariţiile ei colorate, decoltate, provocatoare rimau foarte bine cu temperamentul. A devenit nefirească abia când a încercat să convingă că îi face plăcere să dea cu mopul, să pună mărături, să croşeteze, să frământe cozonaci. Dacă ar fi spus, în timp ce echipa de P.R. îi sugera această cosmetizare, că poate şi asta, deşi nu îi face plăcere, chiar deloc, ar fi fost mai credibilă şi ar fi mărturisit un gând cu care multe femei ar fi fost solidare. Chiar şi eu, cu o obsesie psihanalizabilă pentru curăţenie şi ordine, tot nu fug acasă cu pofta poftelor: să mopuiesc! Recunosc că, după demisia Elenei, Traian Băsescu m-a întrebat dacă nu vreau să o ajut. „Plăteşte tot felul de consultanţi şi tot nu reuşeşte să aibă o imagine bună.“ Discuţia avea loc prin 2006. Mi-a propus atunci să colaborez cu Elena. Bineînţeles, nu gratis, a menţionat. I-am spus că firma pe care o aveam e „îngheţată“ şi nu prea am cum. Nu părea o problemă, deduceam din tonul lui. Am refuzat.

Traian Băsescu a avut dreptate când a spus că i s-a părut „interesant ca, pe lângă nişte figuri acre, să fie şi o persoană care arată bine“. În comparaţie cu Elena Udrea, eu, Renate, Pleşu sau Stolojan, principalii săi colaboratori în primul an, puteam fi mulţumiţi că i-am inspirat doar cuvântul „acru“. Putea chiar mai

mult, pentru că nici unul dintre cei pomeniţi mai sus nu excelam în a fi roz. Nici la haine, nici la chip!

Primul pas greşit al Preşedintelui în cazul Elenei Udrea a fost relaxarea regulilor interne pentru şefa Cancelariei. Toţi consilierii aflaseră de decizia Preşedintelui: nimeni nu dă interviuri, nu îşi expune opiniile, părerile, fără avizul Departamentului de Comunicare. Sigur, eu nu dădeam aviz fără acordul Preşedintelui. Emil Hurezeanu, care îi solicitase un interviu lui Andrei Pleşu, a fost îndrumat chiar de consilierul prezidenţial spre Departamentul de Comunicare. Aflasem asta de la Emil, care era uimit de restricţia pusă unui consilier de talia lui Pleşu. Nici unul dintre angajaţii de la Cotroceni nu avea libertatea de a-şi face imagine. Singura abatere de la regulile impuse de Traian Băsescu şi-a permis-o Elena Udrea. Şi era limpede că nu se expunea fără acordul lui Traian Băsescu. După replica celebră cu „preşedintele Norvegiei“[50], Traian Băsescu a declarat: „Îmi asum tot, inclusiv emisiunea“. Nu era singura emisiune pregătită în tandem cu Traian Băsescu, principalul său consultant. O consultanţă după ureche, care a contribuit enorm la poziţionarea greşită încă de la început a Elenei Udrea. Eroarea consultantului Băsescu a fost că a aplicat metoda folosită în cazul lui, pentru a o scoate cât mai repede în evidenţă. A considerat că ceea ce i s-a permis lui, un nonconformism de limbaj şi de atitudine, i se va permite şi ei, doar pentru că se află sub protecţia sa. Uneori mi se părea că nu mai avea răbdare să o arate lumii. O îndemna să meargă în emisiuni, să spună lucruri tari. De cele mai multe ori, inclusiv după ce nu mai era angajată la Cotroceni, Preşedintele mă solicita să vizionăm împreună interviurile. Erau net inferioare numeric faţă de avalanşa de după 2009. Dar le privea încântat, iar când Elena Udrea mai rata câte un răspuns privea atât de îngăduitor spre ecran şi adăuga câte o răutate blândă, încât refuzam să fac orice analiză aspră. Nu ar fi ajutat la nimic în condiţiile date. După emisiunea cu Robert Turcescu – cred că a fost primul interviu televizat al Elenei Udrea – s-a întors la Cotroceni, mai mult leşinată. Traian Băsescu a certat-o că a fost „moale“ în emisiune, că nu a arătat un caracter dur, vânos. Elena a mărturisit că a avut emoţii atât de mari, încât i-a cerut un calmant chiar doctoriţei Preşedintelui, doamna Sburlan. Câţiva draci au coborât din pod, când a auzit ce a moleşit-o!

12 februarie 2006. În mod evident, se comportă amândoi ca nişte adolescenţi pe care nu trebuie să îi prindă mama. Mama, pe deasupra şi vitregă, sunt eu. Emisiunea de la B1 TV a fost înregistrată. De marţi, E.U. a plimbat punctajele venite pe fax la cabinetul lui T.B. A fost una dintre preocupările lui în aceste zile. Pregătirea doamnei! (…) Cu câtă siguranţă a spus că ultima dată l-a văzut pe preşedintele Băsescu joi, adică cu o săptămână înaintea înregistrării, când ea îl văzuse exact în ziua când avea loc înregistrarea! Lui Traian Băsescu i-a plăcut siguranţa ei. Am vizionat împreună interviul până la final.

Cred că, la un moment dat, şi Traian Băsescu a simţit că există o problemă cu decolteul. Nu acesta în sine îl deranja, ci locul nu cadra cu adâncimea lui. La fel cu genţile şi tocurile. Elena Udrea, încurajată evident de el, chiar şi prin lipsa unor sugestii drăgălaşe, nu s-a asortat stilistic până la sfârşit cu locul de muncă.

19 februarie 2005. Elena a reuşit să atragă toate privirile la întâlnirea cu delegaţia rusă. Îmbrăcată, de altfel, într-un elegant compleu negru, sacoul se închide sub bustul care se profilează provocator. Chiar şi taciturnul Stolojan e de acord că e prea adânc decolteul.

Într-o vizită de o zi în Polonia – unde ne-a însoţit şi György Frunda, care privea cu o anumită îngăduinţă bustul şefei Cancelariei, aşezată în faţa lui în aeronava prezidenţială –, Traian Băsescu i-a sugerat, cât a putut de discret, să încerce ceva mai acoperit. Spaţiul era prea mic ca să nu fie auzită conversaţia. A mărturisit că nu are bagaj cu ea, fiind o vizită cu întoarcere în aceeaşi zi. Dar, odată ajunşi la sol, Elena a dispărut din delegaţie. A reapărut în clădirea unde avea loc acel summit pe tema drepturilor minorităţilor, cu bluza schimbată. Purta o helancă. Traian Băsescu nu s-a putut abţine: „Acum ai exagerat cu bluza asta de mănăstire“. Uneori aveau haz împreună.

Probabil cel mai deconcertant dialog s-a desfăşurat în cadrul discuţiilor oficiale cu Silvio Berlusconi. Era în timpul vizitei din martie 2005. Se vorbea despre relaţiile bilaterale, despre susţinerea Italiei pentru integrarea României în U.E. Brusc, Berlusconi şi-a mutat privirea spre Elena Udrea, care se afla în diagonală cu

premierul Italiei. „De ce sunteţi aşa de îngândurată? Trupul dumneavoastră spune altceva decât chipul dumneavoastră.“ Pur şi simplu, am rămas fără grai. Ne-am mutat privirile de la Berlusconi la Elena Udrea, apoi la Băsescu. Privea la fel de surprins. Am continuat totuşi agenda discuţiilor. La puţin timp, Berlusconi a reluat tema neconcordanţei dintre expresia şi trupul consilierei care îl captiva. Băsescu a intervenit de data aceasta: „Vă place? O mai aduc“. Şi au râs împreună. Andrei Pleşu era cel mai consternat dintre noi. Între timp, Berlusconi, încântat de perspectivă, ne-a povestit cum l-a avut în vizită pe Leonid Kucima – Preşedinte al Ucrainei la acea vreme –, cum s-au dus cu iahtul şi cu fetele pe mare. „Am auzit că sunteţi comandant de vas, aşa că nu ne mai trebuie băiatul care să conducă iahtul.“ Stolojan, printre dinţi, repeta: „Incredibil“. Finalul s-a dovedit apoteotic. Am terminat întâlnirea şi ne-am ridicat pentru plecare. Berlusconi a privit-o pe Elena: „Aş vrea să mai rămâneţi puţin, să schimbăm câteva cuvinte doar noi doi“. Fabulos! Ne-am îndreptat spre ieşire. Inclusiv Traian Băsescu. Berlusconi insista: „Domnule Preşedinte Băsescu…“. Premierul Italiei i se adresa Preşedintelui român, dar noi toţi, chiar şi el, eram convinşi, după privirea lui Berlusconi, că nu pe el ar fi vrut să îl reţină.

Susţin că, dacă Elena Udrea ar fi avut alt consultant şi alt model în politică, ar fi greşit mult mai puţin şi mult mai puţin grav. Dar a făcut cum a vrut consultantul când a fost vorba despre politică şi crearea imaginii. Cel puţin la început.

*

Traian Băsescu mă priveşte iritat. Cum de am aflat că Elena avea o copie? Trec peste iritarea lui şi îi propun o variantă de ieşire, dacă tot nu găsim originalul. „Mâine îi putem trimite lui Tăriceanu copia şi anunţăm presa că aşteptăm răspunsul lui, să confirme dacă e scrisul lui sau nu. E singura variantă să mutăm atenţia de la noi şi de la faptul că nu avem originalul, ci doar o copie.“ „Poate îl găsesc.“ Tăcem. Îmi simt furia şi nu mai am chef să dezbat subiectul. Pentru Preşedinte, obsesia e să îi salvăm onoarea Elenei, care e acuzată de

presă că fabulează. Tăriceanu spune că nu îşi aminteşte de bilet, noi nu avem originalul şi totuşi Elena are o copie.

Mi-am dat seama ulterior că în cazul bileţelului erau două probleme. Una ţinea de ambiţia lui Traian Băsescu, care voia să consume până la capăt momentul, să îl interpreteze artistic. Cealaltă ţinea de logica evenimentelor: de ce avem copia şi nu originalul? Cum de copia era la Elena Udrea şi originalul de negăsit? Ultimele întrebări cred că l-au determinat pe Preşedinte să nu îmi spună că Elena Udrea deţinea acea copie.

Înainte să plecăm la Sighet, Traian Băsescu ne pusese pe toţi să cotrobăim prin birouri, poate dăm de dovadă. Părea improbabil să găsim bileţelul, pentru că nimeni nu îşi amintea să fi văzut aşa ceva. Ne-am despărţit în Salonul Oficial de pe Aeroportul Henri Coandă. A doua zi dimineaţa plecam la Chişinău. Miercuri eram la Belgrad. Bileţelul ne dădea peste cap strategia de imagine pe politică externă şi încă nu era limpede cum va fi elucidat misterul.

Ajung acasă. La scurt timp, sună telefonul. Preşedintele. „L-am găsit", îmi spune cu o voce roză. Nu îmi amintesc ca până acum să mai fi avut atâta plăcere în glas. „Originalul?" „Da." „Unde?" Şi îmi povesteşte că, după ce a ajuns la birou, a venit Ştefan Deaconu, consilierul juridic, cu vraful de legi pentru promulgare. „Şi, după ce am semnat vreo jumătate de oră, îmi zice ca din întâmplare băiatu' ăsta: Domnule Preşedinte, eu am găsit ceva în arhivă. Şi mi-a pus pe masă dosarul la care era ataşat biletul. În loc să mi-l arate de la început..."

Începeam să mă lămuresc. Dosarul a fost arhivat de Renate Weber, în primăvara lui 2005. La acea vreme, toate dosarele care ajungeau la cabinetul Preşedintelui erau preluate de Elena Udrea, ca şef al Cancelariei, apoi aşezate pe domenii şi distribuite departamentelor. Dosarul în cauză a fost trimis spre Departamentul Juridic, având în vedere tema. După acest traseu rătăcit pe culoarele Cotrocenilor, era destul de clar că la acea dată Traian Băsescu nu văzuse ingerinţa în treburile justiţiei, prin textul: *Dragă Traiane, 1. Îţi trimit alăturat un document redactat de Petromidia în legătură cu cercetările care au loc. 2. Dacă ai ocazia să vorbeşti la Parchet despre subiect?* Nu văzuse nici o mare aroganţă din partea lui Tăriceanu, nici un cartof fierbinte. Dacă l-ar fi perceput aşa de prima dată, ar fi păstrat la el în birou dosarul

şi ar fi fost primul care să îşi amintească şi momentul, şi culoarea cartonaşului, care nu era roz, ci ocru, o nuanţă la modă pentru hârtia de corespondenţă. Acest dosar i-ar fi fost de mult mai mult folos în august 2005. Atunci, Patriciu a fost considerat principalul vinovat pentru că Tăriceanu s-a răzgândit să îşi prezinte demisia şi să declanşeze alegeri anticipate. Era clar că uitase de bileţel, pentru că nu i s-a părut semnificativ. Să fi fost o practică obişnuită sunatul pe la instituţii, la începutul mandatelor de Preşedinte şi premier – şi tocmai de aceea nu vedea excepţionalul?

„Cum facem mai departe? Că Elena nu mai are răbdare.“ Îi reamintesc că vizita la Chişinău şi în Serbia nu vor mai conta dacă arătăm dovada. „Bileţelul omoară orice alt subiect. Eu propun să abordăm tema după ce încheiem vizita la Belgrad.“ „Când facem atunci conferinţa?“ „Miercuri, cel mai devreme, dar după ce ne întoarcem la Bucureşti, deşi joi ar fi mai potrivit, ca să nu le suprapunem.“ „Bine, hai că mai vorbim şi mâine, bine că l-am găsit.“

La Chişinău, am evitat subiectul, deşi presa fierbea. Am rămas pe subiectul paşapoartelor. La întoarcere, în aeronavă, a sunat telefonul.

Consilierul Cătălin Dumitru, care mă solicită. Preşedintele mă priveşte curios. „Scuză-mă, dar sună presa insistent şi nu ştiu ce să le zic. Cică face mâine Preşedintele conferinţă de presă cu biletul.“ Mda. Nu aveam prea mari dubii despre sursă. În afară de Preşedinte, nu mai discutasem cu nimeni despre conferinţa de presă, despre confirmarea bileţelului, despre faptul că s-a găsit dovada. Nu stabilisem data conferinţei de presă, dar cineva ne forţa mâna. Preşedintele se uită la mine: „Elena nu s-a putut abţine“. Asta e, îmi zic, şi mă întreb câtă libertate pot avea unii în acţiunile lor. O sună din avion şi îi spune să vină la Cotroceni. Îmi spune să vin şi eu, să discutăm o strategie. Elena ajunge după noi. Sunt deja în biroul Preşedintelui când intră. E o femeie furioasă. Îmi revine sarcina, din nou, să îi explic de ce nu facem conferinţa de presă pe loc, aşa cum doreşte, şi de ce nu ar fi indicat nici a doua zi. Traian Băsescu pare că se supune strategiei mele, nu că ar fi de acord. Elena nu combate argumentele pentru care amânăm anunţul către presă, dar răbufneşte: „Dacă mai întârziaţi mult cu confirmarea, nici dacă mă ascund trei ani în junglă şi nu mai spun nimic tot nu se opresc să mă denigreze!“. Traian Băsescu încearcă o glumă: „Mai bine îmi dai mie

copia de la bilet, că tu nu te abţii şi o dai la presă“. Elena nu sesizează tonul bine intenţionat cu care Preşedintele încearcă să destindă nervii fostei consiliere şi îi răspunde sec: „Puteţi să o luaţi, dar dacă voi credeţi că eu nu mi-am mai făcut vreo cincisprezece copii…“. De ce cincisprezece, îmi spun, deşi replica ei mă ameţeşte şi îmi dau seama că nu ar fi trebuit să fiu acolo, la acest neaşteptat schimb de replici care arată raportul de forţe dintre cei doi. Mai stau puţin şi părăsesc biroul.

*

În 1580, celebrul jurist francez Jean Bodin nu ezita să exileze femeile la marginea vieţii civile, considerând că „ar trebui să fie ţinute departe de orice magistratură, de locurile de comandă, de judecăţi, de adunările publice şi de consilii, ca să se ocupe doar de treburile lor femeieşti şi domestice“. Jean Bodin înclina asupra unei viziuni demonice asupra feminităţii, acuzându-le, în cartea *De la démonomanie des sorciers*, pe moştenitoarele Evei că au înţelegeri subversive cu Satana. Imaginea femeii, aşa cum o reflectă busturile antice, e a unui personaj cu două feţe, femeia angelică şi deopotrivă diabolică, capabilă să inducă elevaţie spirituală sau pierzanie morală – oricum, o enigmă.

Benedetta Craveri, o ziaristă italiană, a adunat biografia femeilor care au influenţat monarhi în cartea sugestiv intitulată *Amante şi regine* 51. Figuri emblematice pentru epoca lor, frumoase sau doar curtenitoare, abile în a se face necesare, iscusite să îşi vândă şarmul, femeile din această galerie, prezentate în deplinătatea forţei şi influenţei lor, au făcut tot timpul câte o greşeală care le-a scos din graţia bărbatului protector şi puternic, iar de aici a fost doar un pas până la a dispărea din scenă, fie prin exilarea la o curte inferioară, fie chiar prin decapitare. Cea mai longevivă dintre curtezanele care au avut un cuvânt decisiv la curtea Franţei a fost Madame de Pompadour. Deşi nu mai era printre favoritele regelui, a reuşit să rămână la Palat şi să mai contribuie la decizie timp de 20 de ani, până când, în 1764, a fost răpusă de tuberculoză.

Femeile din politica românească, oricât am încerca să le cosmetizăm imaginea, şi-au exersat cel mai bine ambiţia de a fi influente pe lângă bărbaţii care contează. Regina Maria, care a avut contextul favorabil pentru a-şi arăta puterea şi determinarea, fiind un caracter mult mai manifest social şi mai extravertit decât regele, a fost mai mult decât o regină care îşi exercita atribuţiile de ceremonie sau protocol. Istoria noastră recentă reţine în salonul profilurilor feminine pozitive, fără alură mefistofelică, mai degrabă figura femeii de la ţară, aspră, puternică, pactizând cu disidenţii luptei anticomuniste – o femeie modestă, dar hotărâtă. În politica de palat, fie Victoria, fie Cotroceni sau alte locuri temporar găzduitoare ale Puterii, femeile şi-au conservat rolul influent. Foarte puţine au depăşit această graniţă de a manevra decizia bărbatului lângă care au ales să fie active politic. Cele care au acceptat să iasă de după cortină s-au pregătit prea puţin pentru a deveni ele însele oameni politici. Au abordat politica într-un mod care a creat percepţia că femeia e doar o „prelungire“ mai mult sau mai puţin puternică, în funcţie de bărbatul care a propulsat-o.

*

Aducerea Elenei Udrea a surprins pe toată lumea. Cred că ea însăşi a fost surprinsă. Mă îndoiesc că în decembrie 2004 Elena Udrea îşi fixase ca obiectiv să devină bugetară cu carte de muncă în Administraţia Prezidenţială. Colaborarea ei cu Traian Băsescu nu cred că s-ar fi împiedicat în loc. Dar Traian Băsescu voia să o crească „politic“, aşa cum a mărturisit la finele celui de-al doilea mandat, un obiectiv pe care uitase să îl treacă în programul electoral pentru care a primit voturi. Unii au considerat-o pe Elena Udrea doar o slăbiciune a Preşedintelui, o pată de culoare care se va estompa cu timpul. Nimic atât de grav încât să fie luată în serios. Când cei din P.D. au realizat cât de serios era rolul Elenei Udrea în agenda Preşedintelui, a fost prea târziu. *Alea iacta est!* Bileţelul roz a fost începutul confruntării dintre Traian Băsescu şi fosta lui echipă de partid.

Dacă angajarea Elenei Udrea a reprezentat pentru mine o primă aroganţă a lui Traian Băsescu în calitatea de Preşedinte,

plecarea ei mi-a confirmat părţi întunecate ale caracterului lui.

Funcţia de şef de Cancelarie nu e chiar un loc al neutralităţii în organigramă. Organizează programul Preşedintelui şi armonizează toate elementele de agendă. Era nevoie de experienţă, de spirit organizatoric, de o reacţie instituţională rapidă pentru a atenua inadvertenţe inerente, dar riscante, era nevoie de o bună cunoaştere a modului în care funcţionează instituţiile în stat, de o capacitate de coordonare a tuturor departamentelor. Elena Udrea se descurca dificil şi nici nu ar fi putut altfel. Singurul lucru favorabil ei pe care l-ar fi putut face, în afară de a refuza oferta de lucru, ar fi fost să îi ceară o derogare Preşedintelui, ca să se instruiască pentru acea funcţie şi abia după aceea să pomoveze. Nu contest faptul că, de exemplu, cunoştea foarte bine cum funcţiona R.A.-A.P.P.S., doar că nu era suficient pentru a gestiona activitatea Cancelariei prezidenţiale. Dar a acceptat propunerea şi multe dintre tensiunile ei cu echipa – care generau, la rândul lor, tensiuni cu Traian Băsescu – au avut la bază lipsa ei de experienţă şi faptul că se califica la locul de muncă. Unele greşeli puteau fi tratate drept naivităţi, dacă ar fi rămas stângăcii de adaptare.

Elenei Udrea nu i-au făcut deloc bine expunerea la Cotroceni şi nici încurajarea din partea lui Traian Băsescu de a-l copia ca model. Nici Traian Băsescu nu a fost mai raţional când a crezut că poate impune orice, doar pentru că devenise Preşedinte. S-au intoxicat singuri, lent, dar sigur, cu ajutorul unui sistem care i-a lăsat să se autocorupă. N-a fost vorba doar despre bani, aşa cum se vede în 2015, ci şi despre abuz de putere. Nu de funcţie, ci de putere. Instituţiile statului, prin oamenii lor cu nume şi prenume, date de identificare, au ţinut şi cortina, şi lumânarea la construcţia acestui tandem. Aceste nume şi prenume au interpretat toate rolurile necesare, astfel încât cei doi să creadă că aleg bine, fac bine, se comportă bine. Sunt complici, iar atributul lor de a fi perpetui pune în aceeaşi ecuaţie periculoasă orice nouă victorie politică.

Caietul Albastru consemnează plecarea Elenei Udrea de la Cotroceni, dar mai ales atmosfera de după. Nu ştiu nici astăzi dacă a înţeles că acela care a luat decizia să o scoată din schema Administraţiei Prezidenţiale a fost chiar Traian Băsescu. Ştie că eu

i-am spus că „ar trebui să se gândească la demisie“. Probabil, i-a fost mai uşor să-şi imagineze că eu am luat decizia şi, culmea puterii, i-am impus-o şi Preşedintelui. Elena Udrea nu e o naivă, dar avea nevoie să creadă că protectorul ei e unul onest. Aşa că eram un argument bun pentru a refuza ideea că el s-ar fi dezis de ea.

La întoarcerea din Coreea, am nimerit în atmosfera creată de campania dusă de *Evenimentul Zilei* împotriva lui Dorin Cocoş, demascat la câteva zile şi pentru încercarea de a mitui un jurnalist. În acel moment, ziarul în cauză nu era neutru, ci total defavorabil lui Traian Băsescu. Dar în dosarul Cocoş nu prea aveai ce să le reproşezi. Manipulare, manipulare, însă mituirea fusese reală.

Preşedintele mă cheamă în birou şi îmi spune că e cazul să am o discuţie cu „ea“.

> 20 octombrie 2005. Şeful îmi comunică la întoarcerea din Coreea că această campanie de presă durează prea mult, că îi afectează imaginea, că, în ciuda faptului că familia a încercat să o oprească, inclusiv cu bani, campania nu mai încetează. E de acord cu mine că era mai bine dacă doamna ar fi fost mai *low profile*. Spune chiar că nu ştia că avuseseră afaceri cu Bittner şi Petrache. În acest context exploziv, îmi mărturiseşte că lui îi este greu să-i ceară să-şi dea demisia. Să o fac eu, ca de la om de presă, responsabil cu imaginea, la coleg. M-a cam uimit.

Mă simţeam într-o imensă capcană. De ce eu sau oricine altcineva să îi spună asta, având în vedere că el e angajatorul, ca să nu spun prietenul care o susţine în cariera politică? Am plecat atunci din birou şi am vorbit cu ceilalţi doi consilieri prezidenţiali, Renate şi Claudiu. Mă încurajau să am discuţia şi, bineînţeles, considerau îndreptăţită decizia Preşedintelui. Nu aveam neapărat o problemă cu decizia lui, ci cu faptul că nu avea curajul să i-o comunice direct. I-am cerut Renatei să fie şi ea de faţă la discuţia cu Elena. A acceptat. După câteva fraze de întreţinere, în care Elena şi-a exprimat şi ea îngrijorarea legată de campania ziarului, am întrebat-o cum vede rezolvarea. Nimic concret, totuşi îi va cere lui Dorin să nu mai discute cu presa. Şi, în acea atmosferă care nu anunţa nimic, m-am trezit spunând: „Cred că ar trebui totuşi să te

gândeşti la demisie“. Tăcere. Apoi a urmat replica ei memorabilă, care se va dovedi şi premonitorie: „Eu îmi dau demisia, dar după mine plecaţi toţi“. Renate, aşezată în faţa ei, i-a replicat: „Elena, văzând şi făcând. Până una-alta, tu eşti prima“. A plecat din biroul meu şi ne-am revăzut după 48 de ore în biroul Preşedintelui, atunci când a fost primul exerciţiu de forţă care arăta cine deţine controlul.

> 20 octombrie. De faţă la discuţie, Renate constată, după plecarea Elenei, că M.A.E. a pierdut un bun diplomat în mine. Eu nu pomenesc numele Preşedintelui şi îi spun, ca şi cum ar fi fost ideea mea, că singura soluţie e demisia, pentru a-şi oferi o şansă să înceapă reconstrucţia imaginii. I-am precizat lui T.B. că nu l-am deconspirat, n-am spus că de la el a plecat ideea cu demisia. Mă întreabă ce a spus, eu precizez că nu am avut sentimentul că E.U. s-ar fi gândit la varianta demisiei, că am luat-o prin surprindere, iar el îmi spune că, în acest caz, îi va comunica chiar el. Ea pleacă din Palat, apoi revine seara şi începe, pe la opt, o discuţie în doi, binedispuşi, după relatările celor din preajmă. Sunt idioată? M-am expus în faţa unei mafii, lăsând impresia că „uite şi asta ce pretenţii are, să îmi dau demisia“, hahaha.

Pâna a doua zi nu am mai vorbit cu Preşedintele. Când m-a căutat, s-a comportat ca şi cum i-aş fi făcut un mare rău: am dat-o afară pe Elena Udrea. Capacitatea de a-i minţi pe alţii în mod convingător deja o remarcasem. Dar mai era ceva: Traian Băsescu reuşea să se mintă şi pe el, până se convingea. Puterea lui de a mistifica realitatea era înspăimântătoare. Un spectator neutru ar fi fost convins că omul se află sub papucul meu şi că e un supus înnegurat în faţa abuzului meu de putere. El o vrea pe Elena, dar eu îi conduc destinul de Preşedinte.

> 22 octombrie. M-am reîntâlnit cu ei ieri seară. Pe la şase seara, m-a chemat la el în birou. Ea, îmbrăcată în roşu, cu o fustă mini provocatoare, atârnând de biroul lui. Nici un gest de a masca atitudinea deloc neoficială şi nepotrivită locului. El, lucrând la calculator demisia doamnei, o demisie unde presa era învinovăţită. Îmi spune pe un ton ridicat să citesc cele două variante: cea de pe birou şi cea pe care o lucra el. Propun varianta de pe birou. E.U. îi

spune lui T.B.: vezi, am spus că asta e mai bună. Era varianta cu care venise ea. Aşa că se decid să o dau pe aceea presei. Apoi, respingător: poţi să pleci. Elena m-a privit cu siguranţa femeii care poate sta la propriu pe biroul şefului.

Decizia pe care a luat-o Băsescu şi pe care nu a putut să i-o comunice s-a reflectat nervos şi incomod în perioada de după. Iar Caietul Albastru e cea mai bună reflectare a atmosferei din Cotroceni. Notez la aproximativ o lună după demisia Elenei Udrea:

17 noiembrie. Îi spun că, după articolul din *Capital,* trebuie să publicăm declaraţia de avere. Consider că e normal să parăm şi să spunem că nu el e de vină că nu s-a actualizat, ci noi. E de acord, în prima fază. Adică atunci când judecă după bunul-simţ, care îşi mai face apariţia. Revine telefonic la câteva ore şi îmi explică: e o capcană a presei. De ce să îmi depun declaraţia, când am timp până la sfârşitul anului? Încerc să replic că el, ca Preşedinte, trebuie să fie primul atunci când e vorba de aplicat legea. Aceleaşi vorbe despre presa cumpărată şi eu care nu îl apăr. (...) De la plecarea ei, schimbarea de atitudine a Preşedintelui a devenit vizibilă. Izolare, furie, ţâfnă, necomunicare, dar doamna veşnic acolo. Trei săptămâni în care mai nimeni nu are chef să i se adreseze. Sentimentul că eşti în plus e o nimica toată pe lângă ceea ce transmite prin privire şi aerul absent când îi vorbeşti.
Mi-e greu să descifrez misterul. De ce mi-a cerut să îi comunic eu demisia? De ce, apoi, comportamentul stupid în relaţia cu cei din jur? M.-R.U. îmi povesteşte, printre vorbe ameţitoare, că înainte cu ceva luni – o perioadă de vreo două săptămâni, constataserăm noi, cei din Palat, accesul doamnei nu mai era atât de direct şi prelungit în cabinetul Preşedintelui – aflase ceva foarte tulbure. O chestie cu Moscova, cu o notificare din partea rusă, ceva ciudat... Nu ştiu cât de adevărată e povestea. Acum tind să cred că demisia ei era necesară ca să o îndepărteze de acele documente secrete, la care avea acces liber şi necontrolat. Acum, în afara regulilor instituţionale, ea primeşte informaţiile pe care el le controlează. Şi îşi aduce contribuţia cum ştie mai bine.
Nu pot să fiu atât de naivă şi să spun că vina o are doar ea. (...) Am crezut mereu că Preşedintele simte când penibilul se apropie de el şi că are inspiraţia de a spune EROARE. Funcţia însă a domolit – mi-e teamă să spun că a omorât – acest instinct primar, sănătos, al omului

care are sentimentul vremelniciei. Că Preşedintele nu are voie să poată tot. Încearcă limitele funcţiei, cu neruşinare şi dispreţ. Cine şi când îl va trezi?

*

Din păcate, statistica arată că folosirea unui jurnal coincide cu timpurile nefericite, proaste, deprimante. Scriem ca să ne eliberăm. Apropiaţii mă îndemnau să notez, fiindcă voi uita. Ştiam că nu am să uit stări, atmosferă, chipuri, atitudini. Nici nu mă interesa să reţin amănunte despre evenimente. După ce am terminat facultatea, am intrat într-o panică… livrescă. Aveam sentimentul că uit cărţi pe care le citisem în facultate. Ştiam să spun dacă mi-au plăcut, îmi aminteam subiectul, scriitura, dar nu îmi aminteam nume de personaje sau locuri. M-a liniştit un prieten, cititor avid. Atmosfera pe care o păstrezi şi pe care ţi-o creează lectura, care te influenţează şi te formează, e mai importantă decât numele unui personaj, pe care îl poţi recupera uşor, redeschizând cartea. Totuşi, am căutat să fişez pe mai departe cărţile citite, ca în facultate, ca să uit mai greu. Scriind, conspectând, sintetizând, aveam convigerea că păstrez mai bine detaliile.

Am început mandatul la Cotroceni extrem de precaută, atentă, încordată. Pe lângă noutatea funcţiei, se adăuga Băsescu cel nou. Era „nou“ prin faptul că era permanent irascibil, nemulţumit, neobosit conflictual. Reuşea extrem de bine să intimideze întreaga echipă. După demisia Elenei Udrea, aerul în aceeaşi încăpere cu el era greu de respirat. Şi, cu toate acestea, la finele lui 2005 încă îmi păstram convingerea că Băsescu va mişca România în direcţia declarată. Nu mă îndoiam de determinarea lui de a elimina corupţia, prin eliminarea influenţei politicului din instituţiile de forţă. De ce nu a reuşit? Exerciţiul autocontrolului şi al autocenzurii îi era străin. A stabilit limitele funcţiei după nevoile şi gustul lui. Şi nici nu au fost mulţi prin preajmă care să îl tragă de mânecă. Ba din contră, l-au ajutat să creadă că realitatea lui e adevărul unei ţări.

22 noiembrie 2005. De ce a renunţat la ea? Cert e că întotdeauna T.B. şi-a apărat până la sfârşit reputaţia sau a încercat să şi-o salveze. Uşor nu i-a fost să renunţe şi se vede clar că nici nu îi va fi. Egoul hipertrofiat l-a împiedicat să înţeleagă că e o alegere greşită pentru Cotroceni, apoi să recunoască acest lucru. A sperat timp de zece luni că va reuşi să o impună şi că vom vedea toţi ceea ce vedea el în ea. Dar, dincolo de ultimele zile, care, de fapt, n-au adus nimic nou, ci au întărit ideea că imperiul financiar al familiei Cocoş s-a creat într-o lume până de curând blamată de T.B. – îmi vine în minte propoziţia din demisia ei: „Nu am făcut afaceri economice nelegitime“ –, ceva mă face să cred că există nişte informaţii şi nu a vrut ca acestea să o găsească la noi în curte, dacă urmau să explodeze. Pentru el e o înfrângere. Tot felul de domni dubioşi care intrau în Cotroceni, cu aer fanariot, aflând între timp că ea e cheia ce deschide cabinetul zero, deveniseră o alarmă pentru toţi. Stolojan, la finalul unei şedinţe de luni, ne-a spus că ar trebui să vorbim cu Elena, care se întâlneşte cu tot felul de oameni de afaceri în biroul ei, să accepte ca la aceste întâlniri să fie şi un consilier, ca în cazul în care iese vreo dandana măcar să ne putem apăra cu martori. Cred însă că T.B. a mai aflat ceva, ceva care a cântărit mai greu decât toate articolele din presă.

Ne confruntăm acum cu un om ros adânc în orgoliul propriu şi cu sentimentul că e singur. Din păcate, atmosfera de aici e din ce în ce mai neconstructivă, ceea ce îmi va îngreuna demersul de reconciliere, mai ales cu presa. Se încearcă recuperarea imaginii lui Tăriceanu (în rolul principal – Mircea Dinescu!) ca om mai plăcut decât Băsescu. Cu această apreciere pot fi de acord, dacă numărăm câte piruete corecte face fiecare, câte cămăşi călcate şi cravate asortate are fiecare, cine alege cârciumi mai selecte şi bea vin domnesc, nu poşircă irlandeză. Aici ne bate. Încercam astăzi să-i spun lui T.B., care avea un aer total străin şi nefamiliar mie, că sistemul acela care se opune oricărei schimbări a ajuns la porţile Cotrocenilor şi caută, şi prin gaura cheii, să se strecoare. Îl simt uşor deznădăjduit şi furios că nu are aliaţi. Aici, fie vorba între noi, trebuie să-i recunoaştem şi lui un merit.

Ştiu că are defecte şi că puteam avea un început de mandat mai lin. Pe de altă parte, nu e de negat, dacă o luăm punctual, că prin vorbele lui grele le-a reamintit că ar trebui începută reforma în sănătate, în vămi – curăţenia, apoi gestionarea celor două inundaţii, chiar şi Flutur cu gripa lui aviară tot de groaza lui a acţionat prompt, cota unică de impozitare o introduceau sau recorelarea pensiilor?! În

politica externă, a făcut paşi cu Moldova cât nu s-au făcut în cincisprezece ani (lucru recunoscut în spatele uşilor închise de oamenii lui Geoană din M.A.E.). Câţi dintre cei care spuneau cu dibăcie oratorică şi dicţie clară că România este coruptă mai urlă acum? Mai nimeni, fiindcă au aflat că există un jupân şi că nu mai e cazul să facă pe dulăii în satul pustiu.

Ce a făcut Tăriceanu, în schimb, ca să devină mai plăcut? N-a demisionat. Curaj, cu adevărat. Mai ales când ai un P.S.D. în spate. Şi au făcut trocul cu schimbatul şefilor de Parlament şi cu consiliile judeţene, ca să salveze ceva din impresia că ar fi de mână cu P.S.D. Adică, uite, vrem să îi schimbăm, nu facem jocuri cu ei. Ce a ieşit? Un imens balamuc, dar bine motivat la unison: de la presă la P.N.L.

Mă întreb cât pot de lucid: ce se întâmpla, în aceste zece luni, dacă T.B. nu făcea atâta gură, e adevărat, cu vorbe cam de matelot? Ceea ce îl va costa însă va fi inflexibilitatea, care vine din nevoia lui de a spune: doar eu singur am făcut! Preşedintele, de fapt, nu vrea să colaboreze asumat, ca să nu împartă succesul cu nimeni. Căci dincolo de monologul argumentat, mai e nevoie şi de dialog.

*

Elena Udrea n-a fost plecată niciodată de la Cotroceni. Din contră, urma să fie şi mai prezentă decât atunci când fusese angajată. La început, era iritantă şi sâcâitoare prezenţa ei aproape permanentă, în biroul dreptunghiular. Nu toată ziua, dar la apus, ca după slujba de seară, ne întâlneam cu fosta colegă în cabinetul Preşedintelui. În primele luni, părea mai discretă, mai bine protejată. După un timp, s-a renunţat la această atitudine şi făcea parte din decor. Singurul care nu se obişnuia cu decorul era Claudiu, care îi cerea să îl lase singur cu Preşedintele. După câteva solicitări de acest gen, când era chemat la Preşedinte, Elena ieşea înaintea venirii lui Claudiu.

Traian Băsescu părea de neconsolat în primele zile. Îl enerva faptul că totul arăta ca o victorie a presei. Dacă ar fi ştiut ce urmează să se întâmple, ar fi fost pregătit cu o contrapropunere, care să nu dea satisfacţie ziariştilor, şi nu numai lor. Era conştient că şi în P.D. se zâmbea satisfăcut. Grija pentru a repara onoarea Elenei Udrea a adus la suprafaţă primele metode cu care sistemul

îi stătea la dispoziţie. Până în acel moment, aşezam toate şiretlicurile sale, care nu îmi făceau plăcere, la capitolul „perversiuni politice“. Telefonul la Botoş intra în această categorie. I-am reproşat atunci că nu am vorbit public despre acel telefon, în timp real, dacă a fost atât de grav. Ce alte dovezi mai aveam la dosar pentru a şantaja? Ori sancţionăm ceea ce considerăm că e ilegal, ori ne alăturăm sistemului care permite constrângerea adversarilor politici? Întrebări la care am primit răspunsul indirect şi care au confirmat, din păcate, varianta urâtă a politicii: dacă nu ascensiunea, atunci sigur rămânerea la putere în România se face prin şantaj şi constrângere.

*

26 octombrie 2005. Suntem prezenţi la Londra, la summitul de iarnă al U.E. Seara e programată o întâlnire cu Traian Ungureanu, la hotelul unde suntem cazaţi. Până la sosirea lui Traian, mă cheamă Preşedintele în apartamentul lui. Îmi pune în faţă un dosar. Coperţi groase, cartonate, foi uşor îngălbenite de timp. E un dosar scos de prin arhivele unei instituţii. Poliţia Ploieşti. La început, numele nu îmi spune nimic. Apoi, brusc, realizez despre cine e vorba şi la fel de brusc înţeleg despre ce e vorba. „Ca să vezi şi tu cine îi dă lecţii publice lui Cocoş.“ Citesc în diagonală prima pagină. E despre ziaristul Mihai Munteanu, care îl înregistrase pe Cocoş cum îi oferea un parfum, o sticlă de colecţie. Mihai Munteanu e obiectul dosarului. Un incident de liceu, în care e acuzat că ar fi furat lănţişorul unei fete, o încăierare, cu o plângere depusă împotriva lui. „Aşa“, zic eu, destul de agitată. „Şi ce vreţi să facem cu aşa ceva?“ „Ar fi cazul să se afle şi despre ziariştii ăştia lucruri.“ Întreb dacă crede că e bine ca el sau doamna Udrea să prezinte acest caz de înaltă corupţie a unui adolescent devenit ziarist. Pricepe că nu are un adept în mine. Îmi dă de înţeles că Elena nu va face aşa ceva, dar măcar să ştiu şi eu că presa asta, căreia îi iau apărarea, e ticăloasă şi nu are nici un drept să facă pe morala. Ia dosarul de pe masă, continuă cu vorbele şi noroc că sună telefonul. Plec din apartament ca să recuperez musafirul din holul hotelului. Îl invit la mine în cameră, înainte să îl

anunţ pe Preşedinte că a sosit. Aveam ceva să îi spun.

I-am povestit foarte pe scurt lui Traian Ungureanu ce se întâmplase. Mă gândeam că Preşedintele, hotărât să mă convingă de faptul că acel dosar trebuie făcut public, îi va spune ceva şi lui Traian. Voiam să fiu sigură că Traian înţelege exact pe ce se baza dezvăluirea şi că va respinge metoda. Am coborât la barul din hotel, în aşteptarea Preşedintelui. A venit radios, am discutat doar elemente de politică externă, nimic despre „acasă". Ne-am despărţit, eu revăzându-mă cu Preşedintele doar dimineaţă. Despre dosar nu a mai suflat nimeni nici o vorbă. Stăteam ca pe ghimpi, îngrozită că nu se va abţine să îl arate într-o conferinţă de presă-capcană.

La câteva zile, faptele din dosar au fost făcute publice de Cozmin Guşă, la O.T.V. Cine ar fi crezut că sursa putea fi chiar adversarul lui Cozmin? Atunci, Guşă era un critic înfocat al lui Băsescu. Era însă un bun prieten al domnului Cocoş, amiciţie pe care şi-a asumat-o, spre onoarea lui.

*

Când am plecat de la Cotroceni, în ultimele trei zile, înainte ca demisia mea[52] să fie anunţată public de *Jurnalul Naţional* [53], fără acordul meu (am avut atunci o lungă discuţie cu Marius Tucă pe care l-am rugat să nu dea informaţia, dar jurnalistul a decis în defavoarea amiciţiei dintre noi), am petrecut ore în discuţii cu Preşedintele. Mai degrabă era un monolog al meu, un fel de şedinţă de psihanaliză, în care eu eram bolnavul. Mă asculta şi destul de rar intervenea. Am spus atunci tot ce adunasem în acei ani. De la amintiri, care nu erau doar ale mele, ci şi ale altora, dar care îl acuzau că nu respectă pe nimeni, că şi-a trădat şi naşul de cununie, pe Duvăz – aici, scurt, mi-a spus că am fost minţită şi că nu el, ci Duvăz a trădat mergând la P.S.D. –, până la întâmplări prezidenţiale. M-a lăsat să răstorn desaga până la fund. Nu mai conta tactica lui. Decizia mea era luată, aşa că mergeam până la capătul părerilor mele despre el. Mă asculta, nu pentru că ar fi fost interesat să îşi confrunte buna lui părere despre el însuşi cu a mea. Era la fel de uşurat ca mine că voi pleca. Singurul aspect pentru

care ar fi tras de timp şi ar fi încercat o amânare a demisiei mele ţinea tot de orgoliul lui. Nu eu trebuia să decid când plec, ci el. Şi plecarea ar fi fost bine-venită dacă ar fi găsit un „ceva“ la dosar, cu care să mă compromită. Înainte cu o lună de a-mi da demisia, mi-a spus că a aflat de la servicii că Elena „întreţinea“ campanii de presă împotriva mea. „I-am spus să înceteze.“ Nu l-am crezut. Şi nici nu mai conta dacă era adevărat. Ştiam că, la rândul lor, s-au alimentat cu ideea că eu o denigram pe Elena Udrea în presă. Mai bine decât ea singură nu putea să o facă nimeni, asta nu au înţeles nici unul dintre ei doi. La câteva luni de la demisia Elenei, ceea ce credeau amândoi a exprimat ea public.

31 decembrie 2005. Doamna Udrea spune: am duşmani care nu au influenţă pe lângă Preşedinte, ci pe lângă presă. Foarte direct mesajul ei, decriptat în primele secunde de telespectatori! Aş spune că a intuit ceva, dar a formulat cu vocabularul specific. Poate că am influenţă, dar nu aşa cum îşi imaginează! Nu ar înţelege niciodată ce înseamnă relaţie bazată pe respect, în primul rând, şi nu pe bani, pe şantaj, pe ameninţări. Cei de la ziarul *Curentul* au reclamat-o oficial la Cotroceni, la nici două luni de la angajare, pentru că îi ameninţase că nu vor mai avea acces la informaţii timp de zece ani, cât va sta la putere. Am răspuns, tot oficial, că sigur doamna Udrea regretă formularea. Strict jurnalistic, declaraţia ei – *off the record*, spune ea – despre absenţa lui Pleşu din delegaţia pentru Irak şi Afganistan era de speculat: „Domnului Pleşu i-ar fi dificil să poarte vesta antiglonţ“. Nici E.U. şi nici T.B. nu vor înţelege că felul ei de a se prezenta public i-a făcut cel mai mare rău, mai rău decât orice poveşti spuse de unii sau alţii. Ea, în sine, cum se arată, e o poveste.

În aceeaşi zi, descriam sfârşitul de an cu ziariştii:

La finalul anului, m-am gândit ce aş putea să fac pentru ei (ziariştii acreditaţi la Cotroceni), altceva decât o masă la o cârciumă. Şi, riscând, am decis să le ofer un spectacol de teatru, în exclusivitate, la Palat, şi am făcut un calendar de birou pe 2006 cu fotografii unde vedetele sunt ziariştii acreditaţi, surprinşi de fotograful oficial de-a lungul timpului, fiecare fotografie fiind însoţită de un text. Eram destul de crispată. Nu ştiam câţi vor veni şi câţi vor refuza când vor auzi de teatru. Au venit şi au rămas uimiţi, prima dată gândindu-se că nu au timp o oră şi treizeci de minute să rămână la un spectacol.

Până la urmă au rămas, recunoscând că nu au mai avut timp pentru o piesă de teatru de timp bun. Iar calendarul a avut un succes incredibil. Nu le venea să creadă că cineva îi aşază pe ei pe un calendar. Mă gândeam, atunci când a plecat analiza media internă spre presă, din tâmpenia mea, că, exceptându-l pe S.R.S., absolut toţi au acceptat că e o greşeală şi nu au speculat-o. Apoi, a doua oară (ce prostie!) a fost mai greu să îi conving că a fost o greşeală, dar iarăşi mi-au respectat rugămintea, chiar dacă unii ar fi vrut de data asta să mă „noteze“, şi aş fi meritat. Dar tăcerea lor a fost semnul că ştiu să respecte, dacă ştii şi tu să o faci. Am încercat să nu îi mint, să nu îi jignesc, să tac atunci când nu am putut vorbi, să îmi păstrez cumpătul (cel mai greu a fost în perioada crizei ziariştilor răpiţi), căci unii au darul să fie şi nesuferiţi.

I-am pus ultima întrebare, înainte de ieşi definitiv din birou[54]. Era într-o miercuri după-amiază. Joi, m-am dus la Cotroceni, mi-am strâns lucrurile personale, am trimis un e-mail pe adresa Preşedintelui, cu punctajul pentru conferinţa de presă de după C.S.A.T., mi-am confirmat demisia într-o întâlnire informală cu ziariştii acreditaţi, refuzând să fac declaraţii oficiale, şi am plecat definitiv, fără să mai calc în acel loc, nici măcar să onorez vreo invitaţie formală la evenimente publice.

„Ce îmi reproşaţi după atâţia ani?“ „Nu ai apărat-o pe Elena.“ „Nu ştiam că acesta era rolul meu aici.“ „Dacă pentru mine ea e importantă, atunci trebuia să faci asta.“

*

Traian Băsescu a descoperit politica externă odată cu mandatul. În primele luni, chiar până târziu spre sfârşitul anului 2006, era revoltat de rigiditatea limbajului propus de diplomaţie. Omul care refuza orice tip de rutină respingea gălăgios, în discuţiile pregătitoare unei vizite externe, punctajele „fără culoare“, „inodore“, „insipide“ ale scorţoşilor din Centrală (aşa erau numiţi cei de la Ministerul de Externe). În acelaşi timp, adversarii lui vorbeau încă din primele zile ale mandatului despre „izolarea României cu Traian Băsescu“. Pot depune mărturie că, cel puţin în

primul mandat, a fost primit cu multă curiozitate şi încredere oriunde s-a dus.

Atitudinea lui pe plan extern a fost profund marcată de declaraţia din campanie: Axa Bucureşti-Londra-Washington. Şi-au pus mulţi întrebarea cum a ajuns la ideea acestei Axe. Mult mai simplu decât explicaţiile contorsionate ale experţilor, care găsesc în toate cele ce ţin de politica externă fie mâna americanilor, fie a ruşilor.

Celebra Axă s-a născut din opoziţia faţă de rusofilul Iliescu şi moştenitorii lui, în opoziţie cu P.S.D., perceput ca partid de inspiraţie moscovită. Prin definirea atât de tranşantă a Axei – într-un mod rudimentar, în opinia unor comentatori politici –, Traian Băsescu a vrut să facă diferenţa clar şi pe înţelesul tuturor. Adrian Năstase părea mai european ca ţinută, purta chiar papion, la nevoie, ceea ce Traian Băsescu nu o va face nici în cazul celei mai presante etichete. El, care nu şi-a propus să epateze extern prin etichetă, a ales să-şi definească identitatea prin direcţie. După ce a devenit Preşedinte, a recunoscut însă că intrarea în N.A.T.O. şi U.E. nu e doar meritul unei guvernări şi va împărţi laurii atingerii obiectivului european şi cu adversarul de campanie din 2004.

O slăbiciune a statului român, dar şi a oamenilor e convingerea că România nu decide nimic când vine vorba despre lucrurile mari. În general, se întreţine ideea că România este teritoriul în care se bat ruşii cu americanii, prin ambasadorii lor. Ne pun preşedinţii de ţară, ne dau liste cu cei care trebuie prinşi şi băgaţi în celulele D.N.A., ne numesc şefii de Servicii, în mare rămânem fideli imaginii create de trecutul nostru. Pe rând, i-am înlocuit pe romanii cuceritori, pe otomanii cruzi, pe fanarioţii lacomi, pe habsburgii asupritori, pe sovieticii barbari cu americanii secolului XXI. Care cum vrea să devină factor decizional în ţară, care cum candidează la vreo înaltă funcţie în stat spune că a fost pe la nişte ambasade occidentale, dar neapărat Statele Unite, că pregăteşte o vizită tot în S.U.A. şi se întoarce în ţară, anunţând că a primit acceptul. Nici vizitele la ambasadă, nici în S.U.A. nu sunt de respins, sunt reale şi încurajatoare, doar că e o mare impostură în poveştile vizitatorilor. Mulţi dintre ei se laudă că au primit girul. Şi tot atât de mulţi au rămas doar cu fursecul şi cafeaua consumate cu americani amabili, pe care nu îi costă prea mult să se vadă cu

tot felul de personaje, mult mai împăcate cu ele însele dacă pot spune că au primit binecuvântarea.

Relaţia cu americanii a fost, de departe, privilegiată în administraţia Băsescu, şi nu a fost deloc rău. Ba din contră, poziţionarea lui – pledând sincer şi în discuţiile de dinainte de a deveni Preşedinte – pentru politica anglo-americană a fost constantă şi benefică României. Primirea la Casa Albă s-a petrecut la doar trei luni după câştigarea mandatului. Şi a venit ca o consolare – prin naturaleţea cu care a fost tratat Traian Băsescu, ca şi cum ar fi fost un obişnuit al administraţiei Bush, un prieten de bază – după răceala primelor întâlniri cu Chirac şi Schröder.

Chirac şi Schröder n-au fost foarte plăcut impresionaţi de Axa lui Traian Băsescu. La prima întâlnire, care a avut loc în timpul reuniunii Alianţei Nord-Atlantice de la Bruxelles din 22 februarie 2005, la solicitarea noastră, Jacques Chirac l-a taxat din prima. „Domnule Preşedinte, nu mă aşteptam să doriţi această întâlnire. Axa dumneavoastră e alta, înţeleg. Şi, apoi, înţeleg că sunt nişte probleme cu oamenii de afaceri francezi, care vin în România să ia tain.“ Cuvântul „tain“ l-a pronunţat într-o română perfectă. După această introducere, dialogul a continuat pe un ton mult mai suportabil.

Cancelarul Schröder a fost la fel de antipatic în privinţa Axei. L-a întrebat, în aceeaşi notă, la începutul convorbirilor de la Berlin, despre scopul vizitei în Germania, care nu figura pe Axă. După Chirac, Traian Băsescu s-a repliat mai repede şi a spus că a venit în vizită ca să convingă şi Germania să se ataşeze Axei. Schröder a apreciat replica şi a râs.

Cei de pe Axă au fost, evident, mai înţelegători. Tony Blair, într-un limbaj diplomatic, i-a sugerat să coopteze şi Franţa, şi Germania în demersurile sale externe, mai ales că, a subliniat, „cele două ţări sunt mult mai aproape de dumneavoastră şi geografic decât Anglia şi Statele Unite“. Altfel, foarte amabil şi binevoitor.

George W. Bush a fost extrem de protector. Îmi amintesc cu încântare scena petrecută la Moscova, pe 9 mai 2005, cu ocazia ceremoniilor organizate la împlinirea a 60 de ani de la sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial, un exerciţiu de forţă militară exhibat de Putin în Piaţa Kremlinului. Eram cu Preşedintele Băsescu şi Anca Ilinoiu în holul clădirii unde urma să aibă loc

recepţia. Stafful tehnic a rămas în hol, şefii de state aveau o sală dedicată.

Bush ne observă şi se îndreaptă spre noi, cu un zâmbet larg. Îl ia pe după umeri pe Traian Băsescu şi îl cheamă pe Barroso. Îl prezintă pe Preşedintele României ca pe un aliat extrem de important şi se asigură că şeful Comisiei Europene va sprijini România. Se apropie Putin, care e limpede că nu pe noi ne caută, ci pe Bush. Preşedintele S.U.A. continuă să îşi păstreze amical braţul pe umerii lui Traian Băsescu şi îl prezintă lui Putin ca pe un bun prieten. Putin zâmbeşte, îi întinde mâna lui Băsescu, după care îi invită să intre în sala care găzduieşte recepţia. Scena nu e de neglijat, încât, cu riscul să fiu admonestată, fac o fotografie cu telefonul. Instantaneu, îmi prezint legitimaţia celor de la Secret Service, care îmi atrag atenţia că nu am voie să fac fotografii. Momentul surprins i-l arăt Preşedintelui în avion. Zâmbeşte mulţumit. La întoarcere, Traian Băsescu face un gest frumos, de apreciat, faţă de Regele Mihai, prezent la ceremonie, fiind singurul şef de stat în viaţă participant la evenimentele din 1945: îl invită să se întoarcă la Bucureşti cu aeronava prezidenţială. Deşi protocolul l-a aşezat în compartimentul rezervat staffului, Preşedintele îi propune personal să stea în compartimentul care îi era alocat sieşi, dotat cu o canapea pe care putea să se odihnească. Nu-şi vorbesc mai mult decât impune tot acest aranjament. Simpatia pentru Regele Mihai nu e prea mare, dar reuşeşte să se comporte ireproşabil. În opinia sa, Regele Mihai dăduse dovadă de laşitate abdicând. Şi, când i s-a adus argumentul că Regele a avut de ales între a refuza şi moartea unor studenţi adunaţi în Piaţa Palatului, a respins argumentul. Mureau câţiva civili, dar nu îi lăsa pe comunişti să pună mâna pe putere. Pleda pentru un gest eroic al Regelui. Accepta ideea că, refuzând să abdice, ar fi putut fi executat, dar ar fi murit ca un erou; a ales să ne predea comuniştilor.

*

Din perspectiva lui Gustave Le Bon[55], una dintre cele mai mari erori psihologice întâlnite la „şefii militari“ (trebuie citit „conducători“) este rutina. „Rutina s-a instalat din cauza unei anumite leni de a gândi şi de a acţiona, din cauza ostilităţii la ideile

noi, la inovaţii. Rutina se datorează întotdeauna unei inerţii a voinţei, care conduce la realizarea unor acţiuni cu un minimum de eforturi. Perseverenţa cere, dimpotrivă, o mare dezvoltare a voinţei şi a efortului.“ Din această perspectivă, Traian Băsescu a fost un adversar tenace al rutinei, spre disperarea cenzurată a celor din Centrală. În diplomaţie, o doză de rutină era dorită şi acceptată ca atitudine, şi cu atât mai apreciată dacă venea şi din partea Preşedintelui. Respingea formulele oferite de cei din Centrală şi căuta cuvinte şi propoziţii memorabile. Prefera să gestioneze eventualele şocuri de percepţie decât intervenţiile cuminţi, aplaudate complezent. Aşa au apărut expresii de tipul „Marea Neagră – lac rusesc“, care se lăsau cu ceva agitaţie la nivel de ambasade.

Momentul din Parlamentul European când a intrat în dialog cu parlamentarii ruşi e unul dintre cele mai bune momente ale lui Traian Băsescu, ba chiar mai mult decât atât. Faptul că nu erau o întâmplare nici agresivitatea din partea rusă, nici replicile tăioase ale lui Băsescu îl va dovedi reiterarea acelui dialog din ianuarie 2006 în 2011, tot la Strasbourg. Atunci, în 2006, în cadrul reuniunii Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, deputatul rus Kosacev a ridicat chestiunea prezenţei militarilor americani pe teritoriul României, iar Băsescu i-a răspuns că această prezenţă respectă legislaţia internaţională, după care a adăugat tăios: „Înţeleg că reprezentaţi Federaţia Rusă. Aţi stat la noi în ţară treizeci de ani şi nu v-am întrebat niciodată de ce aţi stat“. Replica lui Băsescu l-a înfuriat pe Kosacev, care s-a ridicat şi a părăsit dezbaterea. A plecat, în timp ce Preşedintele României era aplaudat la scenă deschisă. Iar aplauzele răcoreau asistenţa din sală, formată şi din parlamentarii din ţările Europei de Est, care înţelegeau mult mai bine decât reprezentanţii Occidentului răspunsul cuiva care provenea dintr-o ţară ce a cunoscut ocupaţia sovietică.

Anul 2006 a fost foarte important pe agenda externă. Era anul când trebuiau finalizate toate procedurile pentru intrarea propriu-zisă în Uniunea Europeană, până la 1 ianuarie 2007. A fost anul care mi-a oferit posibilitatea să înţeleg raporturile de putere între instituţii, în ţări cu democraţii incomparabil mai înaintate, mai exersate. La finele anului 2006, Germania, Franţa, Italia şi Anglia

întârziau ratificarea Acordului de intrare în U.E. a României şi Bulgariei. A fost şi anul în care Preşedintele începea să-şi controleze, măcar public, zbaterea adolescentină, atitudinea războinică faţă de actorii politici, faţă de jurnalişti, să abordeze tematica externă cu ceva mai multă atenţie. Caietul Albastru are un început de optimism.

17 ianuarie 2006. Băsescu e într-o fază bună. Acceptă că e bine să pornim cu balanţa în mână şi că, atunci când e ceva bun de spus, să spunem, să nu vedem doar ce nu merge. Caută un dialog constructiv, mai puţin conflictual, e ceva mai calm, mai ponderat, chiar dacă ferm. Vreau să cred că va intra mai bine în haina prezidenţială. Sunt sigură că va marca istoria României, cu bune şi rele, şi cred că vor fi mai multe bune.

29 ianuarie, 5 dimineaţa. Nu mai am somn. M-am trezit şi m-am gândit să mai notez una-alta. Strasbourg a fost prima deplasare. A stârnit pasiuni, cel puţin cu răspunsul acordat Federaţiei Ruse. În ţară, dezbaterea s-a centrat pe ideea dacă aplauzele au fost reale sau nu. Sigur că au fost, şi nu din complezenţă, ci pentru că a surprins plăcut. Putea fi huidut, că tocmai se plânsese Borrell[56] de „huliganismul parlamentar“. Deci ar fi fost posibilă şi altă reacţie. M-a mirat şi disponibilitatea faţă de presă. A stat de vorbă cu jurnaliştii în avion şi la plecare, şi la întoarcere. La Strasbourg, le-a oferit un pahar de vin. Şi a zăbovit două ore, dacă nu cumva mai mult. Se făcuse deja două noaptea şi nimeni nu dădea semne să plece. Presa e de înţeles. Cred că a fost prima oară, de când e Preşedinte, când a vorbit relaxat cu ei, acceptându-i ca parteneri de dialog. Aproape toţi m-au întrebat ce i-am făcut. Mai nimic. I-am propus, iar el a acceptat fără prea multe fiţe.
A început anul mai domol, mai dispus la reconciliere, la dialog, mai puţin la dispute publice. Am remarcat cum, în discuţia cu parlamentarii români prezenţi la Strasbourg, încerca să îi calmeze, să le dea sentimentul că nu vor avea nici un motiv să se neliniştească sau să se simtă ruşinaţi că Preşedintele lor se comportă inadecvat într-o aulă a dezbaterii politice democrate. A avut un discurs stenic, cu accente bine evidenţiate pe situaţia din Transnistria. În schimb, sesiunea de întrebări şi răspunsuri a fost remarcabilă. A oferit răspunsuri exact pe măsura întrebărilor. Cei de acasă care îl critică o fac plecând de la premisa: cine a vorbit? Băsescu!? Atunci trebuie

demontat. Să nu uităm totuşi că cei care i se adresau erau parlamentari, iar cel care răspundea era un preşedinte de ţară. Ceva mă face să cred că cei doi parlamentari nu ar fi avut curajul să-şi chestioneze la fel de impertinent preşedinţii. Era de auzit intonaţia lor. Frunda, la solicitarea francezului, a strigat din bancă spre Preşedinte: „Nu îi răspundeţi în franceză!“. Pe francez, practic nu îl interesa nimic, a vrut doar să puncteze că Preşedintele nu foloseşte limba franceză. Oricum ai lua-o, tot aroganţă tipic franţuzească se numeşte. Iar rusul a pus întrebarea cu aerul că pune la punct o ţară fostă satelit. Replica Preşedintelui a fost civilizată, dar dură. În plus, faptul că a spus-o într-o instituţie europeană, de faţă cu interlocutorul rus, a cântărit şi mai mult.

Acasă, cel puţin, mirarea unora, încântarea altora amintesc de efectele replicii doamnei Albright, care vorbea într-o sesiune O.N.U. de lipsa de *cojones*, într-o situaţie care viza Cuba. Rusul nu a avut replică pe moment, dar a încercat să recupereze pe holuri, spunându-i Preşedintelui că nu Federaţia Rusă ne-a ocupat, ci Uniunea Sovietică. Preşedintele a avut şi aici răspuns: soldaţii sovietici vorbeau rusa. A trecut neobservat răspunsul Preşedintelui referitor la Constituţia Europei. Şi nu ar fi trebuit să se întâmple aşa, având în vedere cât de des a fost sancţionat pentru orice nuanţă proamericană. Dar acum, când a răspuns aproape impecabil, iar René van der Linden[57] s-a foit mulţumit în scaun, analiştii autohtoni nu au remarcat filonul proeuropean. L-a descoperit însă Adrian Severin, spunându-mi, la lunch-ul de după discurs, că a fost plăcut surprins de europenismul Preşedintelui. Uşor ironic, dar bine că a remarcat. Să vedem ce va scrie! Iar răspunsul dat pe problematica minorităţii maghiare a adunat apaluze. Acasă, văd că U.D.M.R. se simte vizat, dar probabil că Frunda, destul de nemulţumit de discuţia cu Preşedintele şi ceilalţi parlamentari, anterioară discursului, montează o atitudine care doreşte să îl atenţioneze pe T.B. Dar, dacă îmi amintesc bine, şi Frunda, în discuţie, fusese de acord că nu avem ce model aduce în România, fiind cu mult mai avansaţi decât alte ţări în domeniul drepturilor minorităţilor. Oricum! Prima reacţie a Preşedintelui: l-a amânat pe Béla Markó, cu care avea programată o întâlnire joi… T.B. a început anul mult mai bine, cel puţin ca discurs…

*

În dialogul cu parlamentarii celor patru ţări care ne ţineau ca pe jar, era alt om decât Preşedintele care discuta sau, mai bine spus, mima dialogul cu cei de acasă. Îl priveam cu câtă atenţie urmărea întrebările care i se adresau, cu câtă răbdare; fără nici o grabă de protocol sau de agendă, a acceptat toate întrebările din întâlnirile cu parlamentarii europeni. Era exemplar ca ton, ca expresie. Renunţase la râsul cu care stingherea audienţa neromânească, avea nuanţe aspre în răspunsuri şi lua foarte bine apărarea României. Nu erau puţine reproşurile, mai ales cu emigranţii români, cu securizarea frontierelor. Pentru mine, acel Traian Băsescu ar fi putut să ajungă la finalul mandatului într-o lumină care să îl păstreze ca o personalitate remarcabilă. Îl atrăgea însă iremediabil uliţa politicii româneşti, unde colcăiau umbre întunecate.

De la Tony Blair la Chirac, toţi ne-au recomandat să avem întâlniri cu membrii Comisiilor de specialitate. Îmi amintesc că Chirac, în vizita noastră în Franţa din 2006, a întrebat, aşa cum permite uzanţa, dacă dorim să facă vreo declaraţie publică prin care să ne ajute. Traian Băsescu a propus ca Preşedintele Franţei să dea un semnal public de încurajare a ratificării cât mai rapide de către ţara sa a Acordului de aderare. Chirac ne-a răspuns amabil, cu disponibilitate. Însă a precizat că poate să facă oricâte declaraţii dorim, fiindcă Adunarea Parlamentară nu se va lăsa înduioşată de apelurile sale: „E nevoie să mergeţi acolo, să staţi de vorbă cu ei, să le răspundeţi la întrebări“, a fost recomandarea lui Chirac. Aşa s-a şi întâmplat. La fel şi în Anglia, şi în Italia, şi în Germania. Era o abordare diferită a activităţii parlamentare şi a relaţiei cu puterea executivă. Nu e cazul să privim romantic funcţionarea instituţiilor parlamentare din ţările mari, aşezate la Vest. Dar realist o putem privi. Am înţeles, în 2006, că aceste instituţii aveau o autonomie şi o independenţă respectate, în raport cu celelalte puteri în stat. Bineînţeles că au avantajul unui exerciţiu democratic întins pe zeci sau sute de ani. Dar au şi mai multă atenţie în selectarea oamenilor care ajung să deţină o asemenea funcţie în stat. Aşa se poate explica faptul că dovedesc mai multă responsabilitate în actul legislativ, că nu se comportă ca nişte trupuri anesteziate de plăcerea funcţiei în sine.

*

Republica Moldova a fost slăbiciunea mandatului său. Nu a avut parte de un omolog care să îi împărtăşească viziunea. A avut, în schimb, un discurs pregnant, care l-a scos în evidenţă, dar nu l-a ajutat în proiectul lui. Nu cred că este posibil, cel puţin în vremuri imediate – şi, la scală personală, „imediat“ înseamnă ani buni –, o reaşezare diferită a Republicii Moldova faţă de România. Băsescu însă a reuşit să pledeze pentru Moldova mai mult decât au făcut-o predecesorii săi la un loc. Eroismul pe care l-a afişat şi în această chestiune a erodat o parte din capitalul câştigat în primii ani de mandat. A gândit anumite gesturi, atitudini mai mult ca să impresioneze decât să înainteze spre Moldova, care avea nevoie preponderent de o abordare foarte pragmatică.

L-a confirmat pe Gustave Le Bon[58], care observă că se comit erori nu din cauza influenţei ideilor fixe, ci sub imperiul sentimentelor fixe, ceea ce nu este deloc acelaşi lucru. Printre cele mai active astfel de sentimente figurează orgoliul, nevoia de dominare şi dispreţul faţă de adversar. Preşedintele României s-a raportat şi la Voronin în această notă.

*

Forumul Comunităţii Opţiunii Democratice, 2 decembrie 2005. Ucraina gazdă şi liderul ei atât de pe val. Preşedintele Iuşcenko se ştie privit, studiat, după ce, din septembrie 2004, suferă de o boală care i-a afectat vizibil chipul, boală pusă pe seama unei otrăviri de către contracandidaţii săi politici. Mişcările, gesturile, zâmbetul, ritmul cuvintelor, toate îi dau un aspect robotizat.

Suntem în Palatul reşedinţă, maiestuos, impunător, o dovadă a forţei fostului mare Imperiu Rus. Toate delegaţiile urmează să aibă o întrevedere cu preşedintele-gazdă. Sunt alături de Traian Băsescu, Anca Ilinoiu şi Mihai-Răzvan Ungureanu. Puţin mai încolo se află delegaţia Moldovei. Voronin e însoţit de tânărul lui ministru de Externe, Andrei Stratan, o persoană care face un contrast puternic, favorabil lui, cu aspectul rigid, sovietic al oficialilor moldoveni.

Traian Băsescu se îndreaptă spre Voronin. Noi, după el. Câteva amabilităţi, şi Traian Băsescu abordează direct, fără ezitări: „Ia, ziceţi, Domnule Preşedinte, când ne unim?“. Voronin râde relaxat: „România are acum altă treabă, să intre în Uniunea Europeană“. Băsescu nu întârzie să îl asigure că putem să intrăm împreună, chiar dacă asta înseamnă o întârziere şi pentru noi. Glumeşte? mă întreb. „Hai, domn' Preşedinte, să facem ceva pentru ţările noastre.“ Voronin, cu o mimică ce arată că cineva exagerează, răspunde: „Lăsaţi să vină alt Preşedinte în Moldova, că altfel o să se spună că v-aţi unit cu un comunist“. Cei doi miniştri de Externe se ridică de la masă şi îşi găsesc de vorbit, departe de locul acela. Are sens abandonul lor. Dacă nu asistă la discuţie, nu au ce să consemneze în vreun raport oficial. După ce Voronin se autodefineşte calm şi mândru „comunist“, Traian Băsescu nu e impresionat şi continuă: „Domn' Preşedinte, nu e nici o problemă. Eu i-am asigurat pe toţi că în capul dumneavoastră a avut loc Revoluţia Portocalie, aşa că nu e o problemă că sunteţi comunist. Merită să ne gândim la unire“. Şi enumeră paşii care pot fi făcuţi. Voronin e stoic până la capăt. Asaltul lui Traian Băsescu nu-l clinteşte. Îl sfătuieşte pe Băsescu: „Domnule Preşedinte, aveţi timp să vă ocupaţi de unire. În primul an de mandat, ocupaţi-vă de România şi apoi, în al doilea, faceţi istorie“. Intervine protocolul ucrainean, care invită delegaţia lui Voronin să intre în salon, pentru convorbirile oficiale.

Nu cred că cei doi s-au simpatizat, dar în primii ani de după 2004 au reuşit să păstreze aparenţele unui dialog civilizat. Ba chiar Voronin a trimis nişte sticle de vin pentru crama Palatului Cotroceni.

*

O trecere în revistă a agendei din acei ani arată o prezenţă externă foarte intensă. Problema mare era iritarea Preşedintelui faţă de elementele din program. Din punctul lui de vedere, vizitele ar fi trebuit să includă doar întâlnirile cu omologii săi. În rest, membrii delegaţiei ar fi putut să preia celelalte discuţii, iar întoarcerea în ţară să fie cât mai rapidă. Nu era uşor de convins şi cu includerea unor momente de protocol, care ţineau de gesturi

obligatorii, semnificative pentru respectul acordat valorilor naţionale ale ţărilor-gazdă: depuneri de coroane sau vizitarea unor monumente. În Egipt, a refuzat să se deplaseze la piramide, deşi pentru delegaţia noastră se făcuse un protocol special. Ne-a spus să mergem noi să onorăm invitaţia, că el le-a văzut când era comandant de vas. Vizitarea Taj Mahalului, care a presupus deplasarea cu un microbuz pe drumuri de ţară, năclăite în praf şi căldură, a fost alt prilej de bombăneală. Cele mai dificile erau vizitele care presupuneau ore lungi de zbor şi decalaj mare de fus orar, cum au fost cele din Japonia, China sau Coreea. Totul era calculat astfel încât să aterizăm dimineaţa şi să intrăm în program foarte repede. În Japonia, Traian Băsescu a avut o prezenţă de spirit amuzantă. Întâlnirea cu prim-ministrul Junichiro Koizumi era programată la câteva ore după aterizare, iar cei mai mulţi dintre noi dădeam semne vizibile de oboseală. Discuţiile erau purtate în română şi japoneză. Traducerea adăuga timpi morţi, iar cadenţa limbii nipone te îmbia mai abitir la relaxare. La un moment dat, delegaţia noastră începuse să abandoneze uşor, dar constant, capul pe caietele de notiţe. Koizumi a remarcat, privind înţelegător de-a lungul mesei: „Cred că a fost lung drumul şi obositor“. Preşedintele s-a uitat în dreapta şi în stânga sa: „Aşa stau ei când se concentrează“. O replică apreciată din plin de un prim-ministru fan al muzicii rock. Râsul a trezit audienţa.

Partea economică a acestor vizite a fost cea mai lipsită de retroacţiune, de feedback. Proasta relaţie cu Tăriceanu se simţea din plin, atunci când încercam să valorificăm întâlnirile economice. China a fost unul dintre cele mai relevante cazuri. În 2006, când a avut loc vizita oficială în China, exista un dezechilibru major în balanţa comercială dintre cele două ţări. Importurile româneşti din China erau de 1,5 miliarde de euro, iar exporturile româneşti în China atingeau nivelul de doar 400 de milioane de euro. Preşedintele chinez de atunci, Hu Jintao, a făcut o propunere foarte clară: Guvernul chinez va transmite autorităţilor de la Bucureşti o listă cu mărfurile care pot fi importate din România, iar China aşteaptă o listă de la Guvernul român cu produsele pe care doreşte să le introducă pe piaţa chineză. „Mă voi ocupa personal de această chestiune, doar să ne trimiteţi lista“, s-a oferit Hu Jintao. Întorşi acasă, am propus să facem un dosar cu

chestiunile discutate în vizitele externe, să vedem ce restanţe avem, ce putem impulsiona. Am decis ca Theodor Stolojan să stabilească întâlniri punctuale cu cei din Executiv şi să încercăm să finalizăm aspectele cuprinse în dosar. Oricât încercam, nu reuşeam să întocmim „lista lui Hu Jintao“. Experţii guvernamentali găseau tot felul de explicaţii prin care întârziau realizarea acelei liste. Nici nu cred că a mai fost trimisă vreodată.

Ne luam şi responsabilităţi care erau mai greu de îndeplinit, cum a fost în discuţia cu Gaddafi, care voia ciment, foarte mult ciment. Dialogul din Palat – în cort ne-a chemat când ne pregăteam să mergem la aeroport – a cerut o vigilenţă suplimentară faţă de alte vizite. Era o atmosferă greoaie, cu un protocol bizar. Fuseserăm avertizaţi să ţinem tălpile pe podea. Ni s-a explicat că era un afront la adresa Marelui Lider dacă poziţia picioarelor ar fi permis să se vadă talpa. Formula de adresare impusă pe toată durata discuţiei a fost „Mare Lider“. De altfel, totul era „mare“.

15 noiembrie 2006. Dialogul e memorabil. Gaddafi: „Marele popor român ne este prieten“. Băsescu: „Şi nouă marele popor libian, Mare Lider“. Gaddafi: „Mare Lider, mulţumesc marelui popor român“. Gaddafi: „Marele popor român a trecut prin perioade de criză, dar a fost nedreaptă moartea fostului mare lider, Ceauşescu“. La început, Preşedintele nu zice nimic. Îi lasă interlocutorului dreptul să îşi deplângă prietenul, doar că Gaddafi e hotărât să smulgă ceva compasiune de la noul mare lider al României. Şi, tot deplângând cruzimea cu care a fost răsplătit fostul mare lider Ceauşescu, care „a făcut multe lucruri bune pentru marele popor român“, Băsescu i-a curmat brusc lamentaţiile: „Revoluţia e revoluţie“, parafrazând neaşteptat *à la guerre comme à la guerre*. Scena frizează hilarul. Gaddafi pare mut de durere, câteva secunde, la răceala manifestată de marele lider român actual. În rest, am grijă să nu pun picior peste picior. Întrebări grele de la Marele Lider Gaddafi, mimând perfect curiozitatea şi lipsa informaţiei, când de fapt vrea să ajungă la vrăjmaşul american şi să ne spună ce crede: „Aţi intrat în Uniunea Europeană? Dar mai sunt şi alte ţări din Europa Răsăriteană în U.E.? Dar în N.A.T.O. sunt? Am citit într-un articol că trupe americane au depăşit graniţa lor. Şi am mai citit că lor li s-au ataşat şi trupe româneşti. E adevărat?“. E adevărat, zice marele lider român, adăugând totuşi că „terorismul e un mare rău“. Gaddafi împarte

vina: „Rusia e vinovată că a intrat cu trupe în Afganistan, dar apoi au intrat şi trupe americane, care nu mai vor să plece. Nu e bine“. Instructiv dialogul! Mergem şi în cort, deşi toată lumea pariase că nu va face această invitaţie. La plecare, mă grăbesc spre maşină, convinsă fiind că oricum nu mă vede nimeni când mă sustrag protocolului greoi. Sunt doar una dintre cei mulţi în delegaţie. Mă întorc din drum gărzile pretoriene, fiindcă Marele Lider vrea să îşi ia rămas-bun cum se cuvine de la fiecare membru. Ce spectacol cortul acesta de beduin şi toată recuzita!

*

Chiar dacă Traian Băsescu era presant, incomod, cicălitor, sufocant până la exasperare, în discuţiile în care ne confruntam din ce în ce mai des opiniile despre presă sau despre abordarea publică a diverselor teme, în relaţia cu mine nu găseam accente care să depăşească limita civilităţii. Chiar şi în ultimele trei zile la Cotroceni, a căutat forme care să estompeze ruptura, deşi ne săturaserăm unul de celălalt ca de mere acre. Dar, până aproape de momentul deteriorării ireversibile a colaborării, dincolo de adversităţile care proveneau din moduri din ce în ce mai categoric opuse de a vedea lumea, Traian Băsescu s-a raportat la mine ca la un amic cu care duci de toate, şi rele, şi bune. Sunt sigură că l-am dezamăgit, când a constatat că nu pot duce chiar de toate, mai ales lucruri care intrau puternic în conflict cu propriile mele principii şi credinţe. Dar există întâmplări care mi-au rămas şi acum, după atâta timp, în minte, fără să le găsesc o motivaţie raţională pe traseul colaborării. Arătau un soi de depedenţă, care căpăta uneori tonuri uşor ridicole, alteori amuzante, dar mă obişnuisem în mare parte cu tabieturile Preşedintelui, care trebuia să ştie în orice moment ce fac şi unde sunt.

Timp de doi ani şi trei luni, ziua mea a început cu telefonul Preşedintelui şi cu pregătirea copilului pentru grădiniţă. Mi-a reproşat că foloseam maşina proprie, un Mitsubishi Colt din 2004, în locul maşinii de serviciu. Îmi spunea că, în cazul unui accident, titlurile ar fi despre locul de muncă, nu despre persoana mea fizică. Nu spun că nu avea dreptate, dar eram convinsă că mă

descurc ca şofer. Doar îmi dorisem în adolescenţă să devin şofer de tir. Zi de zi, urcam dimineaţa în maşina mea, îmi duceam copilul la grădiniţă, apoi mă îndreptam spre locul de muncă. Maşina de serviciu o foloseam doar în situaţii impuse, cum ar fi să intru în coloana oficială, ca să mă deplasez la o acţiune sau alta. Dar se întâmpla rar, pentru că de cele mai multe ori mergeam cu Preşedintele în maşină.

„Ce faci? Pe unde eşti?“, erau cele două întrebări care îmi marcau dimineţile. Nu conta programul real. Ajungeam la Cotroceni printre primii angajaţi. De cele mai multe ori, luam împreună cafeaua de dimineaţă. Era singurul moment bun, pentru că nu era nimic de urmărit la televizor. Vorbeam despre program sau generalităţi. Dimineţile erau agreabile, cât timp nu discutam despre presă. Unele situaţii mă surprindeau, fără să le găsesc vreo explicaţie logică.

Aprilie 2005. Îi spun Preşedintelui că lipsesc o oră. Una dintre cele mai bune prietene ale mele şi-a sărbătorit onomastica şi, pentru că n-am reuşit să ajung la petrecere, i-am propus să luăm un prânz împreună. „Unde vă întâlniţi?“ „La Bistro Atheneu.“ Mă avertizează să îmi las telefonul deschis. Cum altfel, îmi spun. Ajung la restaurant. Mă întâlnesc cu Cecilia.

Pe Cecilia şi Adriana, cele mai vechi şi mai statornice prietene, am uneori sentimentul că le ştiu de mai de demult decât vârsta noastră biologică. Am făcut aceeaşi facultate (Filologie, după 1989 redenumită Litere), am împărţit aceeaşi cameră în căminul din 6 Martie, am mâncat aceeaşi ciocolată de un leu şi am împărţit aceleaşi ţigări fără filtru. Asta în primii ani de studenţie. Odată cu Revoluţia s-au mai diversificat şi ofertele de tutun.

Ne aşezăm la o masă de lângă fereastră. Începem repede taclaua. Nu aveam prea mult timp şi s-au adunat ceva lucruri de comentat. Primim meniul. Cici vorbeşte pe fundalul unui zgomot de sirenă, care se aude foarte aproape de noi. Două maşini negre opresc în faţă la Bistro. Pare greu de crezut, dar e chiar Preşedintele. Intră în salonul unde suntem noi, o salută pe Cecilia cordial, deşi se văd pentru prima oară, ne întreabă dacă ne deranjează. Ce să spunem. „M-am gândit să vin şi eu, să nu vă las singure, mi-e şi foame…“ Eu mă

descurc cu situaţia, dar e limpede că Cecilia nu pricepe cum de ia prânzul cu Preşedintele. Se încheagă o conversaţie. Cecilia urmează să plece la Hong Kong, aşa că primeşte nişte sfaturi despre rutele cele mai bune. Îi sună telefonul. „Sunt cu Adriana şi o prietenă de-a ei la masă. Hai şi tu.“ În câteva minute, se alătură grupului şi Elena Udrea. Face cinste Preşedintele, cadou pentru Cecilia. Elena pleacă în drumul ei, Cecilia aşijderea, eu urc în maşină cu Preşedintele. Ajungem la Palat şi vorbim despre ce mai avem de făcut. Nici o vorbă despre intempestiva apariţie.

Filip a primit prima minge de fotbal de la el, la botez, la Biserica Stavropoleos. Nu a venit Traian Băsescu, dar a fost prezentă doamna Maria, cu care am păstrat mereu o relaţie ce mă bucura. Din când în când, o mai vizitam acasă cu Filip. Era mereu primitoare şi atentă. El nu era un priceput în relaţionarea cu cei mici, lucru explicabil. Recunoştea că a fost pe mare când fetele erau mici, aşa că nu avea de unde să fi căpătat experienţă. L-a luat pe Filip să aprindă luminile de Sărbători în Bucureşti, în decembrie 2004. Era încă primar. Atunci l-a auzit pe Filip, care m-a alintat: „Mama e un pufulete!“. Şi avea perfectă dreptate! Nu scăpam uşor de kilogramele cu care m-am pricopsit după naştere. Copilul a folosit „alintul“ *pufulete* pentru prima dată atunci şi niciodată după aceea. Atunci l-am inspirat, atunci l-a folosit. Cuvântul l-am mai auzit o singură dată. Din gura lui Traian Băsescu, când şi-a prezentat echipa de campanie, în decembrie 2004, la mitingul care marca victoria în alegeri. M-a numit Pufulete, pentru prima şi ultima dată, în acea euforie a victoriei. A reuşit să îmi creeze un nume de scenă, folosit ulterior cu delicii de cine vrei şi nu vrei. Măcar dacă ar fi fost în mod real o poreclă, ca să pot şi eu să mi-o asum. A rămas doar o şmechereală vânturată în spaţiul public.

Din vara lui 2004 până în vara lui 2007, nu pot spune că am avut vreun concediu, adică un fel de repaos total. Măcar trei zile fără Palatul Cotroceni. Vara, când Preşedintele anunţa că pleacă la Neptun, profitam ca să ne îndepărtăm şi noi de Bucureşti. Doar că Preşedintele părea că nici de-al naibii nu se putea lipsi de prezenţa mea. În vara lui 2005, eram la mare cu cealaltă prietenă, Adriana, care era însărcinată în luna a şaptea, aşa că se bucura de toată atenţia. Preşedintele, împreună cu doamna Maria, era la Neptun.

M-a sunat.

„Unde eşti? Ce faci?“ Ce mai tura-vura: „La mare“, răspund cu o bănuială. „A, bravo!“ Şi ne invită să ne mutăm în vila de la Neptun, unde se afla el. Îi explic că suntem cu nişte prieteni. „Foarte bine, să vină şi ei.“ Dar dacă ei nu vor, îmi spun în gând, dacă vrem să stăm aici, să jucăm un tarnib ca în Grozăveşti (după Revoluţie, am reuşit să ne mutăm din 6 Martie, spre bucuria generală, ceea ce însemna să treci de la patru persoane în cameră la două, un lux nesperat) şi să ne bârfim între noi? Bineînţeles că mergem la Neptun. Seara poposim, fireşte, la Cireşica, unde vine şi familia Tăriceanu, apoi ne întoarcem la vilă şi ne aşezăm pe terasă. Primii care abandonează şi se retrag la somn sunt Adriana şi Filip. Noi mai întârziem în noapte, cu un Preşedinte jovial şi plăcut, aşa cum îl ştiam de fiecare dată când asistenţa era nouă. Nu cunosc pe cineva care, văzându-l în asemenea momente, să spună că nu e simpatic, grijuliu, cuceritor, uman, altfel decât pare la televizor. E greu de spus care era Traian Băsescu cel adevărat, deşi poate fi bănuit de dublă personalitate.

*

După ce am plecat de la Cotroceni, ani buni m-am gândit de ce nu a ştiut Preşedintele să îşi pună oprelişti, să înţeleagă cât îi este permis şi să păstreze o urmă de raţiune, care să îl trezească din acea vrajă a puterii şi să îl apropie în mod esenţial de imaginea creată în faţa publicului care a crezut în el: onest, incoruptibil, incompatibil cu şantajul, imun la grupuri mafiot-economice. Toate celelalte defecte ar fi fost la capitolul *şi altele* dacă aceste trăsături ar fi existat. M-am gândit cum ar fi trebuit să fie acei curteni care să nu se lase, la rândul lor, vrăjiţi că sunt lângă Putere, să nu fie flataţi de faptul că împart, măcar din când în când, privilegiile locului, ale funcţiei, şi să ştie cum să îl ajute pe cel care era prezentat ca luptător fără prihană, fără favoritisme împotriva corupţiei, care spunea că reformează instituţiile statului, făcându-le atât de independente, încât românul să se simtă în siguranţă. Poate nu prea bogat, nu prea înstărit, dar sigur că nu e minţit şi batjocorit de politicienii pe care îi vota.

Libertatea omului, apărarea demnităţii umane sunt mult mai

valoroase şi mai importante decât democraţia. Alexandru Paleologu[59] spune frumos: „Democraţia este o condiţie minimală şi fragilă, care oricând poate fi înlăturată prin mijloace democratice“ şi oferă ca exemplu alegerile pe baza scrutinului electoral democratic care aduc diverşi dictatori la putere. Referirea lui îl viza pe Hitler.

Cum ar trebui să arate toţi cei care au şi obligaţia, şi responsabilitatea să nu lase un Preşedinte să devină un monstru de egoism şi încântare de sine? Cert e că primii care îşi schimbă atitudinea sunt cei din jur. Iar, ca să poţi face faţă exerciţiilor lor de adulaţie, trebuie să fii puternic: să te poţi controla şi stăpâni în faţa tentaţiilor, să ai putere asupra propriilor slăbiciuni. Tocmai de aceea nu cred că Traian Băsescu e un om puternic. Poate, vremelnic, a fost un Preşedinte puternic.

În 2009, am avut o discuţie cu Andrei Pleşu despre putere, care ulterior s-a transformat într-un interviu publicat în *Political Woman*[60]. L-am întrebat dacă şi cum a simţit puterea ca ministru. Mi-a răspuns: „Mi-aduc aminte că am dat telefon unui inspector de judeţ, fiecare judeţ avea un inspector pentru cultură, şi i-am cerut să facă ceva, nu mai ştiu ce, şi el nu a fost de acord, m-a contrazis şi am intrat într-un fel de polemică cu el. Şi în timp ce vorbeam cu el, am auzit o voce în capul meu care spunea «totuşi, cum îşi permite ăsta să vorbească aşa cu un ministru?». Când am auzit vocea asta, am tulit-o. Am mai stat puţin şi mi-am dat demisia. (...) Pentru că am simţit că cineva înlăuntrul meu devine mai puternic decât mine“.

Caracterul omului nu se formează în funcţia pe care o deţine. Funcţia îi relevă însă personalitatea şi poate să o nuanţeze, în bine sau în rău. Ţine de un dram de noroc să fie în bine. Tocmai de aceea, omul politic nu ar trebui lăsat să zburde după cum îl mână caracterul, ci bine îngrădit de legi, reguli, cutume. Să fie pus să le înveţe şi, după ceva timp, să fie ascultat, să le redea pe de rost, să le explice până le interiorizează, să i se dea simulări, până când reuşeşte, chiar şi parţial, să îşi însuşească valorile corect.

Traian Băsescu avea o ierarhie a valorilor care îl aşeza pe el pe primul loc. Exact pe dos faţă de ierarhia lui Mihail Manoilescu. De altfel, dacă în perioada de până în 2004 reuşea să mai uite de sine, să se ocupe în bine şi de altceva sau altcineva, să nu vorbească

doar despre el, după ce a ajuns la Cotroceni, a devenit propriul lui subiect. S-a ocupat doar de sine.

Fidelitatea pe care a invocat-o adeseori Preşedintele, ca instrument de măsurare a valorii unora sau altora, şi în baza căreia i-a lăudat pe unii sau i-a blamat pe alţii, a fost prin raportare exclusiv la persoana lui şi nicidecum la principiile pe care le invoca public, la programul politic cu care a câştigat sau la declaraţiile despre treburile ţării, care erau aproape întotdeauna corecte. Din păcate, se crea o distanţă devastatoare între ce voia să pară şi ceea ce era, dincolo de uşile capitonate ale puterii. Mihail Manoilescu constata că „fidelitatea faţă de persoană trece de multe ori înaintea fidelităţii faţă de principii, iar opinia publică judecă şi condamnă uneori mai sever derogările faţă de prima decât faţă de cea de-a doua. Fidelitatea faţă de monarh şi faţă de şeful politic este deci o virtute minoră care n-ar putea autoriza pe nimeni să deroge de la obligaţiile mai înalte şi mai imperioase faţă de entităţile într-adevăr superioare şi permanente, precum naţiunea sau patria, omenirea, comunitatea confesională şi profesională“61.

*

Prima mea zi la capătul a zece ani de colaborare cu Traian Băsescu a fost vineri, 30 martie. Dimineaţă a sunat telefonul. Nu îmi era greu să-mi imaginez cine ar fi putut să fie. N-am răspuns. În sfârşit, eram liberă de contract. Apoi, telefonul a sunat din nou. „Te caută Preşedintele“, m-a informat bine cunoscuta voce de la secretariat. „Nu mai lucrez la Cotroceni. Poţi să-i spui că nu am răspuns la telefon.“

1. Călin Dragomir Marinescu a fost secretar de stat la Ministerul Transporturilor în perioada când Traian Băsescu era ministru.
2. Alexandru Sassu, deputat P.D. În 2003 a aderat la P.S.D., iar în 2007 a fost validat ca preşedinte interimar al T.V.R., fiind demis trei ani mai târziu de Parlament.
3. La momentul nominalizării, Cristina Pârvulescu era Director Executiv

la Direcţia Managementul Creditelor Externe din cadrul Primăriei Municipiului Bucureşti.

4. Immanuel Kant, *Tratat de pedagogie. Religia în limitele raţiunii*, Editura Agora, 1992, traducere de C.V. Butureanu şi C. Rădulescu-Motru.
5. Deputat P.D.
6. Deputat P.D.
7. Ştefan Pirpiliu, în 2004 a fost Consilier general în cadrul Primăriei Capitalei şi preşedintele Organizaţiei de Tineret P.D., Bucureşti. A ajuns ulterior deputat P.D.L. şi a demisionat din partid în 2012, devenind secretar general în Partidul Forţa Civică.
8. Tal Silberstein va renunţa la colaborarea cu P.D. şi va deveni consultantul lui Adrian Năstase în alegerile din 2004.
9. Alexandru Paleologu în dialog cu Filip-Lucian Iorga, *Breviar pentru păstrarea clipelor*, Editura Humanitas, 2005.
10. Pascal de Sutter, *Aceşti nebuni care ne guvernează*, Editura Tritonic, 2008, traducere de Eliza Dumitrescu.
11. Partidul Liberal Democrat a fost format în decembrie 2006 (înregistrat oficial la 1 martie 2007) prin desprinderea din P.N.L. şi a fost condus de Theodor Stolojan. În decembrie 2007 a fuzionat cu P.D., iar noua formaţiune politică s-a numit Partidul Democrat-Liberal, fiind condusă de Emil Boc.
12. În declaraţia de presă, la finalul întâlnirii cu premierul britanic, Tony Blair, atenţia a fost captată de şuviţa care fâlfâia după cum bătea vântul, determinând o campanie a Radio Total cu sloganul: „Fuga la frizer, domnule Preşedinte!“.
13. Pascal de Sutter, *op. cit*.
14. Silvia Ilieş, redactor la Radio România Actualităţii, a fost Director Executiv al Centrului de Mass-Media, Director de proiect şi coordonator al Şcolilor internaţionale de mass- media.
15. Adrian Petrache, apropiat al lui Dorin Cocoş şi partener de afaceri cu Alexandru Bittner. În septembrie 2004, Traian Băsescu declara că „mafia personală a lui Adrian Năstase“ e condusă „din umbră de cuplul Bittner-Petrache“.
16. Alexandru Bittner, om de afaceri stabilit în S.U.A., de numele căruia se leagă dezvăluirile din Dosarul Microsoft.
17. Dorin Iacob a fost secretar executiv al P.D., venit pe filiera Virgil Măgureanu, după fuzionarea, în iunie 2001, dintre Partidul Naţional Român (creat de Măgureanu, fostul şef al S.R.I.) şi P.D. A avut un rol major în pregătirea vizitei din ianuarie 2005 la Chişinău şi din februarie 2005 la Moscova.

18. Florian Anghelescu, proprietar al fabricii de ţigări cu acelaşi nume, a fost un susţinător al lui Traian Băsescu. Soţia sa, Stana Anghelescu, a fost angajată consilier de stat în Administraţia Prezidenţială. Florian Anghelescu a fost acuzat de Traian Băsescu că „încearcă să-şi creeze un sistem de protecţie, afirmând în toate anturajele că, împreună cu Preşedintele, stabileşte schimbări din funcţii, puneri sub urmărire penală“. După apariţia interviului, Stana Anghelescu a demisionat din funcţia de consilier de stat. În martie 2006, Florian Anghelescu a fost găsit spânzurat în subsolul vilei sale.
19. Într-o intervenţie telefonică, în 2006, la Antena 3, Traian Băsescu i se adresa Corinei Drăgotescu: „Dumnezeu să ne dea sănătate cât adevăr spunem legat de povestea pe care aţi prezentat-o în prima pagină a ziarului de mâine!“. Replica venea în contextul în care jurnalista se afla sub tratament, fiind diagnosticată cu cancer. Corina Drăgotescu scrisese despre faptul că şeful statului din 2006 s-ar fi ocupat la Constanţa, în 22-23 decembrie 1989, cu distrugerea unor documente ale Securităţii.
20. Traian Băsescu a fost huiduit, pentru prima oară de când era Preşedintele României, la intrarea în sediul C.N.S.A.S. unde avea loc şedinţa conducerii instituţiei. A fost aşteptat de un grup de manifestanţi care îl susţineau pe Ticu Dumitrescu şi cereau demisia lui Corneliu Turianu, propus de P.D., de la conducerea C.N.S.A.S. Un manifestant i-a spus: „Îl vrem pe Ticu Dumitrescu“. „Să vreţi lege şi democraţie“, i-a răspuns Traian Băsescu, moment în care întreaga mulţime a început să huiduie şi să strige „Jos comuniştii!“. La plecare, Băsescu a fost însoţit de aceleaşi huiduieli, deşi între timp se aflase de înlocuirea lui Turianu cu Claudiu Secaşiu.
21. Gustave Le Bon, *Psihologia timpurilor noi*, Editura Antet, 2010, traducere de Gabriel Avram.
22. Meciul Steaua-Rapid a avut loc pe 6 aprilie, ca sfert de finală în Cupa U.E.F.A.
23. Gustave Le Bon, *op. cit*.
24. Paul Johnson, *Intelectualii*, Editura Humanitas, 2012, traducere de Luana Stoica.
25. Interviul a fost publicat în numărul din 12-18 iulie al revistei.
26. Lucrare a istoricului francez Stéphane Courtois, a cărei traducere în limba română apăruse la Editura Humanitas în 1998.
27. Vladimir Tismăneanu, *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc*, Editura Polirom, 2005, traducere de Cristina Petrescu şi Dragoş Petrescu, postfaţă de Mircea Mihăieş.
28. *Evenimentul Zilei* începe publicarea unor articole care aveau drept

subiect conexiunile dintre soţul doamnei Elena Udrea şi „mafia personală a lui Adrian Năstase“. Campania a început pe 15 august 2005, iar primul articol s-a numit „Cocoşul dintre Traian Băsescu şi Adrian Năstase“.

29. Valentin Nicolau, fondator al Editurii Nemira, în acea perioadă preşedinte al T.V.R.
30. Gustave Le Bon, *op. cit.*
31. Pascal de Sutter, *op. cit.*
32. Mihail Manoilescu, *Etica politică*, Editura Spandugino, 2010, traducere de Elena Manoilescu, prefaţă de Vasile Morar.
33. Paul Johnson, *op. cit*.
34. Pascal de Sutter, *op. cit.*
35. Pascal de Sutter, *op. cit.*
36. Mihail Manoilescu, *op. cit.*
37. José Ortega y Gasset, *Spania nevertebrată*, Editura Humanitas, 1997, traducere de Sorin Mărculescu.
38. „Este clar că Serviciile s-au implicat în campanie. Este clar că au fost lucruri în neregulă, în condiţiile în care pe 10 septembrie 2014 am chemat şefii celor două Servicii şi prim-adjuncţii lor şi i-am atenţionat să nu se implice în campania electorală“, afirma Preşedintele pe 30 octombrie 2014 la B1 TV.
39. Pascal de Sutter, *op. cit.*
40. Mihail Manoilescu, *op. cit.*
41. Convenţia Democrată Română (C.D.R.) a fost o alianţă politică şi electorală formată în anul 1991 de partidele care, la fondarea convenţiei, reprezentau opoziţia faţă de guvernarea Frontului Salvării Naţionale. C.D.R. a câştigat alegerile parlamentare din anul 1996 şi, împreună cu Partidul Democrat, a format o coaliţie politică de guvernare a României până în noiembrie 2000. Începând din 13 august 1996, denumirea a fost uşor modificată în Convenţia Democratică din România. C.D.R. a fost desfiinţată în anul 2000.
42. *Vocile puterii. De vorbă cu purtătorii de cuvânt*, Editura Trei, 2011.
43. Nassim Nicholas Taleb, *Antifragil. Ce avem de câştigat de pe urma dezordinii*, Editura Curtea Veche, 2014, traducere de Cornelia Dumitru.
44. Nassim Nicholas Taleb, *op. cit.*
45. Podul din localitate, care făcea legătura între comună şi Buzău, pod peste care trece D.N. 2, cea mai importantă conexiune rutieră dintre Bucureşti şi oraşele din Moldova, a fost distrus de inundaţiile din primăvara anului 2005. Traian Băsescu a urmărit personal lucrările de refacere a podului şi şi-ar fi dorit să îşi sărbătorească ziua de

naştere (4 noiembrie) la Mărăcineni, la redeschiderea circulaţiei pe pod, idee la care, ulterior, a renunţat.

46. Mugur Ciuvică face publică o înregistrare audio cu declaraţii ale lui Traian Băsescu, din iunie 1999, în contextul anchetării şi arestării prefectului P.D. de Braşov, Ioan Nicolae Opriş. Atunci, ministrul Transporturilor şi vicepreşedintele P.D. spunea, conform înregistrării, că este „de necrezut ca fie Poliţia, fie Parchetul să nu-şi informeze ministrul de resort: Domnule ministru, arestăm prefectul!"; se arăta „îngrozit" că „nimeni din actuala putere" nu a ştiut că prefectul P.D. va fi arestat, că „nimeni nu mai controlează ce se întâmplă în ţara asta", că prefectul a fost arestat „fără ştirea celor care, teoretic, ar trebui să controleze pârghiile", că pediştii ar fi trebuit să fie „avertizaţi că va fi arestat prefectul", că este vorba despre „un prefect al P.D.-ului, care, mă rog, e şi la guvernare".
47. Pe 6 mai 2010, într-o conferinţă de presă, Traian Băsescu declara că pensiile vor scădea cu 15%, salariile din sistemul bugetar cu 25%, inclusiv salariul minim, şi vor fi reduse „masiv subvenţiile, banii urmând să fie alocaţi ţintit către cei care au nevoie de sprijin financiar" (Mediafax).
48. Traian Băsescu a fost operat, pe 9 mai 2006, la Spitalul Universitar Allgemeines Krankenhaus din Viena. Echipa de medici care a efectuat operaţia a fost condusă de prof. univ. dr. Engelbert Knosp. Operaţia a început aproximativ la ora 1.30, ora României, şi a durat două ore şi 45 de minute.
49. În acea perioadă, omul de afaceri Răzvan Petrovici era des invitat la emisiunile TV în calitate de consilier financiar.
50. Gafa a fost comisă de Elena Udrea la talk-show-ul realizat de Robert Turcescu.
51. Benedetta Craveri, *Amante şi regine. Puterea femeilor*, Editura Curtea Veche, 2006, traducere de Şerban Stati.
52. Demisia din funcţia de consilier prezidenţial am depus-o în scris pe 26 martie 2007, începând cu data de 1 aprilie. L-am anunţat pe Traian Băsescu de decizia de a-mi da demisia pe 22 martie. Am stabilit de comun acord să o facem publică pe 30 martie, într-o zi de vineri, cu scopul de a diminua din efect, finalul de săptămână fiind prea puţin ocupat cu ştiri politice.
53. Miercuri, 28 martie, în ediţia de seară, *Jurnalul Naţional* anunţa, pe surse, demisia mea. Joi, în varianta print, ziarul titra pe prima pagină: „Adriana Săftoiu a demisionat. Băsescu, părăsit şi de ultimul mohican. A rămas singur!".
54. Ultima mea întâlnire cu Traian Băsescu a fost pe 28 martie 2007.

55. Gustave Le Bon, *op. cit.*
56. Josep Borrell, om politic spaniol, preşedinte al Parlamentului European între anii 2004 şi 2007.
57. René van der Linden, politician olandez, preşedintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei între 2005 şi 2008.
58. Gustave Le Bon, *op. cit.*
59. Alexandru Paleologu, *op. cit.*
60. *Political Woman,* anul I, nr. 1, aprilie 2009.
61. Mihail Manoilescu, *op. cit.*

Index

Albright, Madeleine 293
Albu, Alin 46
Anghelescu, Florian 85
Anghelescu, Stana 85, 239
Antonescu, Crin 160
Atanasiu, Teodor 169-174

B

Baconschi, Teodor 141-143
Baltazar, Bogdan 36
Bădălan, Eugen 180
Băsescu, Maria 69, 71, 203, 252-253, 305-306
Băsescu, Mircea 164
Becali, George 92-95
Bejinariu, Eugen 172-173
Berceanu, Radu 82, 102-103, 159-160, 241
Berlusconi, Silvio 259-260
Bica, Alina 164
Bittner, Alexandru 83, 95, 270
Blaga, Vasile 11, 15, 31-35, 37, 39-40, 43-44, 46-47, 57, 77, 91, 95, 103, 180, 241
Blair, Tony 73, 287, 294
Boagiu, Anca 96, 103
Boariu, Alexandru 186
Boc, Emil 10, 12, 14-16, 35, 68, 146, 230
Bodin, Jean 265
Borc, Costin 53

Borrell, Josep 291
Botoş, Ilie 146, 149, 235, 237-239, 247, 249, 278
Bush, George W. 30, 150, 286-288

C

Cazaban, Tiberiu 98
Cărtărescu, Mircea 114, 116-117
Ceauşescu, Nicolae 40
Chirac, Jacques 286-287, 294-295
Chiriţoiu, Bogdan 98
Ciorbea, Victor 19-20, 65, 191
Cioroianu, Adrian 107
Ciuvică, Mugur 231
Cocoş, Dorin 83, 95, 164, 234-236, 239, 254, 269, 275, 279-280
Coldea, Florian 155-156
Constantinescu, Emil 21, 39, 55, 66, 113, 117, 129
Constantinescu, Marina 113
Courtois, Stéphane 128
Cozmîncă, Octav 190
Craveri, Benedetta 265
Creţu, Corina 36
Cristoiu, Ion 246, 250
Culcer, Rodica 182

D

Dascălu, Roxana 186
Dâncu, Vasile 185
Deaconu, Ştefan 98, 143, 155-156, 172
Dinescu, Mircea 115, 135, 160, 276
Drăgotescu, Corina 88
Dumitrescu, Răzvan 198
Dumitrescu, Ticu 93, 128, 134
Dumitru, Cătălin 98, 181, 211, 263
Dumitru, Elena 16

F

Flutur, Gheorghe 276
Frunda, György 259, 292, 294
Frunzăverde, Sorin 148, 173
Fulga, Gheorghe 146-147, 149, 151, 155
Funar, Gheorghe 80

G

Gaddafi, Muammar al 149, 300-301
Gasset, José Ortega y 175
Gaulle, Charles de 149
Geoană, Mircea 158, 160, 162, 222, 277
Ghibernea, Dan 105
Ghiţulescu, Emil 110
Godja, Eugenia 251
Guşă, Cozmin 11, 35, 62, 96, 160, 280

H

Hayssam, Omar 155
Honciu, Dumitru 24, 26
Hoop Scheffer, Jaap de 153
Hu Jintao 300
Hurezeanu, Emil 29, 194, 216, 257

I

Iacob, Dorin 85, 95
Iliescu, Ion 24, 27, 36, 39- 40, 66-68, 75, 97, 146, 158, 160, 165, 285
Ilieş, Silvia 82
Ilinoiu, Anca 98, 103, 109, 111-112, 143, 239, 253, 288, 297
Ionescu, Silvian 147
Iorga, Filip-Lucian 63
Isărescu, Mugur 75, 192

Iuşcenko, Viktor 152-154, 250-251, 296

J

Johnson, Paul 118, 144

K

Koizumi, Junichiro 299
Kosacev, Konstantin 290
Kucima, Leonid 260

L

Lazăr, Gilda 186
Le Bon, Gustave 93, 108, 134, 289, 296
Liiceanu, Gabriel 122, 135, 144
Lukaşenko, Aleksandr 127
Lupu, Vasile 65

M

Macovei, Monica 139-141, 184, 242
Maior, George 156-158
Manoilescu, Mihail 138-139, 167, 184-185, 309
Manolescu, Nicolae 40, 54
Marian, Mircea 142, 210-211
Marinescu, Călin Dragomir 22
Markó, Béla 294
Măgureanu, Virgil 85, 96
Medar, Sergiu 143, 169, 180-183, 212-213, 245
Miclea, Mircea 10-11, 34
Mihăieş, Mircea 113, 115, 128, 135
Mihai, Regele 288-289

Mihaiu, Liviu 216
Mitterrand, François 149
Moraru, Radu 90-91
Morar, Vasile 138
Munteanu, Marian 160
Munteanu, Mihai 279
Muscă, Mona 44, 171, 254-255

N

Naghi, Gabriel 146
Nahoi, Ovidiu 94
Nahorniac, Mihai 191
Năstase, Adrian 42, 56-57, 61-62, 64-66, 69, 72, 83, 95, 130, 146, 185, 237, 254, 285
Negoiţă, Liviu 15-16, 31, 46-47, 70, 103
Nicolau, Valentin 132, 217
Niculescu Duvăz, Bogdan 16, 32, 82, 281

O

Oprea, Gabriel 83
Opriş, Ioan Nicolae 231
Orban, Leonard 118, 174
Orban, Ludovic 43

P

Pahonţu, Lucian 146
Palade, Rodica 124, 127-128, 130
Paleologu, Alexandru 63, 308
Pană, Viorel 14-15
Pascu, Ion 108-109
Patapievici, Horia-Roman 35-36, 113, 135
Patriciu, Dinu 135, 140, 162, 213, 235, 237, 247, 263
Paul (Vass), Andreea 98

Păunescu, Virgil 143
Pârvulescu, Cristina 38
Petrache, Adrian 83, 95, 270
Petrovici, Răzvan 246-247, 249
Pirpiliu, Ştefan 46
Pişcociu, Gabriel 98
Pleşu, Andrei 10, 23-24, 26-27, 35-37, 94, 99-101, 105, 108-110, 112, 117-122, 130, 135, 184, 256-257, 260, 282, 308
Popescu, Cristian Tudor 206, 216
Popescu, Ionuţ 186
Popescu, Răsvan 186
Popescu-Tăriceanu, Călin 10, 43, 75, 105-107, 118, 132, 136, 139-141, 143, 148, 169, 173-174, 182, 214, 220-230, 234-240, 242-245, 247, 249, 261-262, 276-277, 299, 306
Pora, Andreea 216
Powell, Colin 153
Preda, Cezar 15
Preda, Cristian 141, 143, 145
Predoiu, Silviu 155-156

R

Radu, Tania 113
Raicu, Romeo 46
Roman, Petre 16, 20-21, 74
Roşca Stănescu, Sorin 283
Rotaru, Gheorghe 170

S

Sassu, Alexandru 32, 82
Săftoiu, Claudiu 11, 18-19, 34, 37, 69, 77, 112, 133, 143, 156-157, 159, 199--200, 270, 278
Sburlan, Cristina-Astrid 258
Schröder, Gerhard 118, 286-287
Sebestyen, Carol 216
Secaşiu, Claudiu 93
Severin, Adrian 293

Silberstein, Tal 61
Simion, Liliana 186
Stoica, Vasile 21
Stolojan, Theodor 37, 58, 60-64, 67-68, 72, 74-77, 99, 105, 112, 143, 222, 243, 256, 259-260, 275, 300
Stratan, Adrian 297
Sutter, Pascal de 63, 73, 136, 149, 161, 178

Ş

Şandor, Dorel 66-67, 96
Şandru, Lavinia 132, 160
Şerbănescu, Eugen 191
Şora, Mihai 113

T

Tadi¾, Boris 250-251
Taleb, Nassim Nicholas 201-202
Tăriceanu vezi Popescu-Tăriceanu
Teodoriu, Bujor 98
Timofte, Radu 146-147, 149, 151, 155
Tismăneanu, Vladimir 128, 133
Titel, Sorin 237
Tomac, Eugen 98
Toma, Mircea 140
Topoliceanu, Ana Maria 165
Tucă, Marius 47, 80-81, 116, 281
Tudor, Corneliu Vadim 43-44, 65, 80, 134
Turcescu, Robert 77, 216, 258
Turianu, Corneliu 92, 134

U

Udrea, Elena 93, 95-96, 100-101, 103, 110-111, 121, 131, 135, 164, 172, 183, 199, 207, 216, 219, 227-228, 234-235, 237-239, 242, 244, 246-249, 252--

256, 258-262, 264, 267-272, 274, 276-279, 282, 305
Ungureanu, Mihai-Răzvan 103-107, 110, 118, 142, 169, 171, 174, 273, 297
Ungureanu, Traian 130, 135, 194, 279, 280
Ursu, Adrian 160

V

van der Linden, René 293
Vasile, Radu 21, 53, 55, 74, 102, 186, 188, 192, 199
Văcăroiu, Nicolae 191
Videanu, Adriean 15, 31, 47, 58-60, 62, 103, 222, 241
Vîntu, Sorin Ovidiu 174, 198-200
Vlaicu, Cristian 227-228
Vlădescu, Sebastian 169, 171
Voicu, Mihai 227
Voiculescu, Dan 58
Voinescu, Sever 115, 145
Voronin, Vladimir 296-298
Vosganian, Varujan 174

W

Weber, Renate 12, 37, 119, 132, 157, 184, 238-239, 256, 262, 270-271

Z

Zară, Ovidiu 188-189